

Căpitan de rangul I (rez.)

ANTON BEJAN

Căpitan de rangul III (rez.)

MIHAI BUJENIȚĂ

DICȚIONAR DE MARINĂ

EDITURA MILITARĂ — BUCUREȘTI, 1979

CUVÎNT ÎNAINTE

Programul Partidului Comunist Român, adoptat la Congresul al XI-lea — carta de bază ideologică, teoretică și politică a partidului —, stabilește într-o perspectivă cuprinzătoare și unitară direcțiile fundamentale ale dezvoltării societății românești pe drumul socialismului și comunismului, stipulând obiectivele ce urmează a fi atinse în toate domeniile de activitate, inclusiv în cel al transporturilor navale și fluviale, al dezvoltării bazei materiale a acestei ramuri.

După cum se prevede în Directivele Congresului al XI-lea, în următorii ani va spori producția de mijloace de transport, punându-se un accent deosebit pe construcția de nave mineraliere și petroliere de mare capacitate, precum și pe nave specializate; totodată, se vor realiza în țară, într-o proporție majorată, instalațiile necesare echipării navelor: „În cincinalul 1976—1980 producția internă va asigura circa 90% din necesarul de dotare a flotei maritime de transport a țării”. În transportul maritim al mărfurilor importate și exportate va crește participarea flotei proprii, care va dispune, în anul 1980, de aproape 200 de nave cu un tonaj de circa 3 000 000 tdw, capacitatea flotei maritime sporind de 2,2-2,4 ori. Se vor lua, de asemenea, măsuri de dotare a flotei maritime cu nave de mare capacitate, precum și de amenajare a porturilor pentru preluarea și predarea transcontainerelor, de mecanizare și automatizare a operațiilor de încărcare-descărcare. Concomitent cu realizarea canalului Dunăre — Marea Neagră, va începe construcția noului port maritim Constanța Sud — Agigea, care va asigura, printre altele, transbordarea mărfurilor între navele maritime și cele fluviale. În același timp, „.... volumul traficului intern de mărfuri va crește în 1990 de două ori și al celui maritim de 12-13 ori față de 1975.” În cadrul traficului intern, o dezvoltare în ritm mai ridicat va cunoaște transportul fluvial, care va prelua cea mai mare parte a traficului pe căile terestre de comunicații paralele cu Dunărea. Totodată, flota maritimă va asigura transportul a circa 75-80% din volumul mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior; capacitatea flotei maritime de mărfuri va ajunge la aproximativ 11 000 000 tdw.

Acest amplu program de dezvoltare a flotei maritime și fluviale a determinat un avânt deosebit în construcția de nave de tonaj din ce în ce mai mare, atât pentru satisfacerea nevoilor interne, cât și pentru export. Astfel, în anul 1978 a fost lansat la apă petrolierul românesc „Independența” de 150 000 tdw, care constituie o mărturie de netăgăduit a capacității constructorilor de nave din țara noastră.

După cum este bine cunoscut, navele polarizează o tehnică foarte variată, care le asigură autonomia necesară pentru a se deplasa în siguranță pe mări

și pe oceane. Ele reprezintă adevărate uzine, dotate cu mijloace moderne de navigație și cu tot ce este necesar desfășurării în condiții optime a vieții normale pe timpul transportului. Pentru a aprecia complexitatea și gradul lor de înzestrare este suficient să amintim că o singură navă este alcătuită din sute de mii de repere aparținând celor mai diverse specialități tehnice. Se înțelege că atât construcția, cât și exploatarea navelor au determinat creșterea impetuoasă a numărului și calificării celor ce lucrează în acest important domeniu de activitate. În astfel de condiții a fost necesar să se dezvolte și învățămîntul de specialitate mediu și superior. Au fost create licee profesionale, Institutul superior de marină „Mircea cel Bătrîn”, Centrul de perfecționare a cadrelor din marina civilă etc., ceea ce reflectă o dată în plus dezvoltarea pe care o înregistrează această ramură importantă a transporturilor.

În aceste condiții a apărut și necesitatea elaborării unei literaturi de specialitate, inclusiv a unor instrumente de lucru, printre care și cea a unui dicționar explicativ cuprinzînd un bogat fond de noțiuni cu care se operează în multiplele specialități existente în marină. În elaborarea Dicționarului autorii au avut în vedere în primul rînd fondul de cuvinte constituite istoric, ca urmare a preocupărilor care au existat în acest sens în permanență la poporul român, dar și cuvintele de domeniu apărute în ultima etapă a evoluției limbii române odată cu profundele prefaceri sociale ce au avut loc în țara noastră.

Ținînd seama de faptul că Dicționarul de marină reprezintă o lucrare meritorie, rod al unor insistente și profunde investigații în principalele domenii constitutive ale marinei, îl recomand cu căldură atât marinarilor, ca instrument util de lucru în activitatea zilnică, cât și celor care, atrași de vraja mării, se străduiesc să-i pătrundă tainele.

Viceamiral GHEORGHE SANDU

Ministru adjunct,

Șef al Departamentului Transporturilor Navale

INTRODUCERE

DICTIONARUL DE MARINĂ cuprinde peste 5 000 de termeni maritimi și fluviali frecvent întâlniți în diferite manuale, tratate și cursuri de marinărie, de navigație, artă maritimă militară, construcții navale, hidrografie, teoria navei, meteorologie nautică, exploatarea navelor comerciale, drept maritim, istoricul navelor, pescuit etc.; în dicționar a fost inclusă, de asemenea, terminologia folosită de societățile de clasificare, precum și cea proprie documentelor de marină, unele dintre acestea avînd un conținut inedit. Un loc important îl ocupă termenii care au început să fie utilizați odată cu apariția și dezvoltarea marinei noastre, fiind întâlniți și astăzi în limbajul curent.

Este momentul să subliniem vechimea terminologiei noastre de marină care s-a format pe baza limbajului marinăresc folosit în bazinul Mării Mediterane și căruia i s-au adăugat mai târziu, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, unii termeni proveniți din țările nordice. Limbajul marinăresc, pe care îl considerăm un tezaur sacru, reprezintă o dovadă incontestabilă a faptului că vitregia timpurilor nu ne-a putut desprinde de mare și de Dumăre.

În scopul evitării unor interpretări eronate, în dicționar au fost incluse și numeroase cuvinte învechite, dar care se întâlnesc în mod frecvent în literatura noastră de specialitate sau cele care prezintă interes din punct de vedere lingvistic.

O atenție deosebită s-a acordat termenilor care au intrat în uz ca urmare a dotării navelor marinei noastre militare și civile cu tehnica cea mai avansată, termeni care îmbogățesc continuu limbajul marinăresc.

Totodată, s-a renunțat la termenii împrumutați direct din alte limbi și adoptați artificial, care nu sînt înțeleși de majoritatea marinarilor; au fost menținute în schimb numai acele cuvinte care nu au corespondent în limba română, dar care sînt frecvent folosite.

Am considerat, de asemenea, ca fiind utilă includerea celor mai importante cuvinte și expresii aparținînd argoului marinăresc, care au o veche tradiție și dau un colorit viu limbajului marinarilor noștri.

În procesul elaborării dicționarului ne-am bucurat de sprijinul conducerii Comandamentului marinei militare, a Departamentului transporturilor navale, a Institutului de marină „Mircea cel Bătrîn”, a Institutului român de cercetări marine, a Direcției hidrografice maritime Constanța, care, prin sfaturi, sugestii și observații critice ne-au ajutat să finalizăm prezenta lucrare începută cu mai mulți ani în urmă.

De un real folos în elaborarea dicționarului au fost materialele documentare pe care ni le-au pus la dispoziție Inspectoratul navigației civile prin cpt. R 1 (rez.). Stănescu Raimond, Registrul naval român prin ing. Savu Emil, Muzeul marinei române prin cpt. R 1 Petrescu Nicolae, Biblioteca centrală a M. Ap. N.

prin col. Andone Marius, Laboratorul naval din cadrul Institutului de cercetări și proiectări tehnologice în transporturi prin ing. Murgeanu Laurențiu.

Am beneficiat, de asemenea, de sprijinul tovarășilor cpt. R 1 Angelescu Gheorghe, cpt. R 1 (rez.) Ciucă Ion, cpt. R 1 Gheorghe Ion, cpt. R 3 (rez.) Ionescu Mircea, cpt. R 2 (rez.) Ionescu Paul, cpt. de cursă lungă Iurașcu Gheorghe, cpt. R 1 Matei Mircea, cpt. R 1 Mungiu Matei, cpt. R 2 Orună Ștefan, cpt. R 1 (rez.) Pavica Victor, cpt. lt. ing. Popa Ion Nicolae, cpt. R 1 (rez.) Radianu Mircea, cpt. R 3 Rădoi Mircea, [Sergiu Columbeanu] de la Institutul de Istorie N. Iorga care ne-a comunicat rezultate nepublicate ale cercetărilor sale, ing. Măinescu Iuliu și ing. Matheescu Paul din Ministerul Transporturilor, cpt. R 2 (rez.) [N. Marinescu] ș.a., ale căror observații ne-au ajutat să înlăturăm o serie de dificultăți inerente.

Nu putem uita nici ajutorul moral pe care l-am primit din partea a numeroși susținători ai ideii elaborării unui dicționar de marină, ajutor care a reprezentat un puternic imbold în munca noastră.

Tuturor le adresăm sincerele noastre mulțumiri.

Mulțumim de asemenea Editurii militare care s-a străduit să pună la dispoziția cititorilor o lucrare cu un înalt nivel tehnic a cărei redactare a necesitat un efort deosebit.

AUTORII

REGULI DE FOLOSIRE A DICȚIONARULUI

Cuvintele-titlu sînt dispuse în ordine alfabetică, principiu aplicat și la organizarea expresiilor care urmează uneori acestora. În general, cuvintele și expresiile sînt explicate numai din punct de vedere marinar fără a da alte sensuri, pe care multe din ele le au în limbajul curent sau în cel științific.

Cu excepția unor cazuri izolate, cînd se utilizează în mod obișnuit la plural, cuvintele-titlu sînt date la singular. Unele expresii, formate din substantive și adjective, sînt considerate de asemenea cuvinte-titlu, în cazul în care elementele componente formează un tot unitar (de exemplu, DISTANȚĂ ZENITALĂ), în timp ce la altele ordinea normală a cuvintelor este inversată, pe primul loc fiind trecut cu majuscule cuvîntul cel mai important ca sens (de exemplu, BUTACOV, curba lui).

Uneori după cuvintele-titlu se indică, între paranteze, domeniul la care acestea se referă, de exemplu, DESCHIS (despre un alinajament).

Pentru a fi pronunțate corect, cuvintele-titlu mai puțin cunoscute poartă un accent grafic, de exemplu BABĂ.

Trimiterile pentru completarea informației se fac fie printr-un *v*, fie printr-un *v* *fig* urmat de cuvîntul-titlu și, respectiv, de denumirea figurii.

Sinonimele se dau, de regulă, după definirea cuvintelor-titlu, cele mai puțin cunoscute fiind însoțite de explicațiile necesare.

Pentru economie de spațiu cuvintele-titlu repetate în cuprinsul definiției se abreviază, de exemplu, ANCORĂ DE FURTUNĂ — A.d.F.

Denumirile de instituții, nave, aparate etc. care se utilizează de obicei abreviat sînt incluse în ordine alfabetică sub această formă, denumirile integrale fiind prezentate între paranteze, de exemplu, OBO (oil-bulk-ore).

Semnul ◇ marchează expresii conținînd cuvîntul-titlu.

LISTA ABREVIERILOR

arg — argou
art — artilerie
AS — antisubmarin
astr — astronomie
av — aviație
B — lățimea navei
D — înălțime de construcție (după societățile de clasificare)
Depl. — deplasament
d — pescajul navei
DM — drept maritim
engl — limba engleză
fl — termen fluvial
fr — limba franceză
germ — limba germană
GM — geografie maritimă
H — înălțime de construcție
hd — hidrografie
ist — istoric
it — limba italiană
inv — învechit
L — lungimea navei

lat — latitudine
long — longitudine
MC — marină civilă
med — termen medical
mil — termen militar
Mm — milă marină
MN — meteorologie nautică
nav — navigație
Nd — nod
oc — oceanografie
PA — portavion
pesc — tehnica pescuitului
petr — petrolier
RNR — Registrul naval român
sin — sinonim
TMAM — teatrul maritim de acțiuni militare
torp — torpilă
transp — transport
TR — transportor
v — vezi
V — viteză
VT — vedetă torpiloare

A

A 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Am un scafandru la apă; mențineți-vă la distanță bună cu viteză mică”.
2. Coeficient aproximativ al deviației compasului magnetic. **3.** Eroare a liniei de credință a compasului magnetic sau giroscopic; *sin* A mecanic.

ABAC *inv* Platou rotund sau dreptunghiular cuprinzând un ansamblu de diagrame ce servește la determinarea unor mărimi scalare în tragerile de artilerie, la determinarea vitezei navei etc.

ABACĂ *sin* manila.

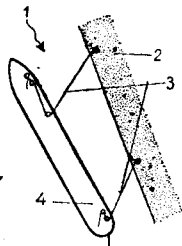
ABANDON DM Renunțare la dreptul de proprietate asupra navei și caricului în profitul asiguratorului. Acțiunea se numește a face A.

ABANDONARE Părăsirea navei în cazuri de forță majoră (sinistru, incendiu, avarie etc.), cind, cu toate măsurile luate, aceasta nu mai poate fi salvată, iar viața echipajului și pasagerilor este în pericol. Pasagerii se evacuează în ordinea: femeii, copii și bolnavi, bărbați, membrii echipajului care nu fac parte din echipele pentru combaterea avariei și, în cele din urmă, restul echipajului, după ce s-au epuizat toate posibilitățile de salvare a navei. Comandantul părăsește ultimul nava.

ABANOS Lemn de arbore tropical folosit la construcții și amenajări pe nave de pasageri și pe iahturi. A. african este de culoare neagră; A. de Maccasar poate avea diferite nuanțe, de la galben la brun închis cu vine negricioase.

ABATAJ *sin* abatere în carenă.

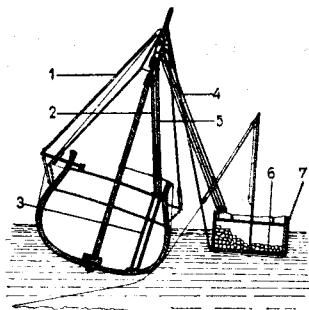
ABATERE 1. Întoarcere voită într-un bord, la plecarea de la ancoră sau de la geamandură. 2. Îndepărtare de la direcția din care bate vîntul. 3. *fl* Manevră de deschidere a unui șlep folosind o sîrmă de abatere și cirna acționată de curentul apei. 4. *v* curbă de giratie.

Abaterrea unui șlep:
 1 — curent; 2 — cheu;
 3 — sîrme de abatere;
 4 — șlep

ABATERE DIN DRUM MC Abatere a unei nave comerciale de la drumul direct între două porturi.

ABATERE ÎN CARENĂ *inv* Înclinare voită a navei astfel încît opera vie să iasă din apă pentru a fi carenată sau reparată, fără a pune nava în pericol de răsturnare. A.i.C. se făcea cu ajutorul unor palancuri de abatere, legate cu o macara de catarg și cu cealaltă la o baba

Abatere în carenă:
 1 — sart de carenă;
 2 — ac;
 3 — pontil;
 4 — palancă de abatere;
 5 — școndru;
 6 — lest;
 7 — ponton de abatere

de abatere; *v* fig baba. În trecut, se foloseau în acest scop pontoane de abatere sau chiar ancorele navei. Procedul a fost frecvent folosit pe vremea navelor cu vele care aveau corpul de lemn, pentru a reinnoi calafatul, pentru a le cătrăni și mai ales pentru a distruge cu flăcări sfredelitorii (Teredo navalis ș.a.) care perforau opera vie. A.i.C. se utilizează astăzi numai în cazul navelor mici de cabotaj.

ABAZA MN Vînt de sud-est pe coasta de vest a M. Negre (*denumire folosită de pescari*); *sin* abazia.

ABC, table Table care permit calcularea azimutului prin trei intrări în trei table intitulate A B C.

ABIS oc Depresiune a fundului oceanului cu adîncimi peste 5 500 m. Cele mai adînci A. se găsesc în Oc. Pacific lîngă ins. Mariane (11 022 m) și arhipelagul Filipinelor (10 540 m), în Oc. Atlantic lîngă Porto-Rico (9 218 m), în Oc. Indian lîngă ins. Iava (7 450 m) etc.

ABITACLU Calotă din material amagnetic (de regulă, alamă), care protejează compasul

magnetic, prevăzută fiind cu un capac cu geam pentru citirea gradațiilor rozei și, eventual, cu un felinar; *sin* habitacul; *v fig* compas.

ABORD, în În interiorul bordajului sau parapetului, pe punte sau sub punte.

ABORDĂ 1. *ist* A veni bord la bord sau cu bompresul pe bordul unei nave inamice pentru a o captura prin abordaj. 2. A lovi accidental o navă sau o geamandură; *sin* a face coliziune, a intra în coliziune, a colida. 3. A lua contact cu o coastă prin intermediul unei ambarcațiuni. 4. A merge cu o ambarcațiune la bordul unei nave pentru ambarcare/debarcare de pilot, vizită etc.

ABORDABILĂ *v* coastă (2).

ABORDAJ 1. *sin* coliziune. 2. *ist* Manevră constând din așezarea navei proprii bord la bord cu o navă inamică pentru a o captura prin luptă corp la corp. A. era o manevră practică pe vremea navelor cu rame și vele. Pentru legarea de nava inamică se utilizau gheare de A. Armele folosite erau: sabia de A., toporul de A., grenada cu fitil etc. Marinarii destinați să meargă sau să sară la A. formau unul sau mai multe divizioane de A. Cazuri cu totul izolate de A. au avut loc atât în primul, cât și în cel de-al doilea război mondial.

ABORDARE 1. Acțiunea de a lua contact cu uscatul cu ajutorul unei ambarcațiuni sau nave de debarcare. La A. trebuie să se evite ca ambarcațiunea să cadă între valuri, ceea ce se realizează cu ajutorul unor parime date în ambele borduri (*a nu se confunda cu abordajul*). 2. Acțiunea de a aborda (4).

ABORDOR *ist* Marinar care merge sau sare la abordaj.

ABRAZIUNE Fenomen de distrugere a malului sub acțiunea vînturilor, valurilor, curenților marini, înghețului etc.

ABUZ DE PAVILION DM Folosirea unui pavilion național la care nava respectivă nu are dreptul (pavilion fals) pentru a induce în eroare inamicul.

AC 1. *hd* Stîncă înaltă și ascuțită care nu poate fi descoperită decît prin dragaj hidrografic. 2. *inv* Școndru cu care se întărește arborada navei la abaterea în carenă; *v fig* abatere în carenă.

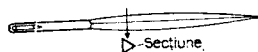
AC DE GRANDEE *v* ac de vele.

AC DE MERLINAT Ac de cusut cu merlin.

AC DE RELEVMENTE *v* alidadă.

AC DE VELE Ac cu secțiune triunghiulară folosit pentru coaserea velor. Se fabrică, de

regulă, în 15 mărimi, de la 4 la 18. Numerele 9-18 sînt utilizate mai frecvent. Pentru velele de iaht se folosesc cu precădere numerele 13-16.

Ac de vele

Numerele 11-13 sînt folosite pentru coaserea granteelor, purtînd denumirea de ace de grante. Numerele mici se folosesc și ca ace de merlinat.

AC MAGNETIC Piesă magnetică, de regulă din alnico, în formă de bară și, în ultimul timp, în formă de tub, folosită la construcția compasului magnetic.

ACAJU Lemn de arbore tropical de culoare roșie folosit la construcția iahturilor. Putrezește greu, dar este puțin elastic. Varietățile cele mai folosite: Marele Bassam, destul de suplu; Niangon, mai puțin suplu; Avodiré, casant; Sapelli și Cipo, decorative, fiind utilizate pentru amenajări și suprastructuri.

ACALMAT (*despre navele cu vele*) Imobilizat din cauza lipsei de vînt.

ACALMIE MN Îmbunătățirea temporară a vremii, caracterizată prin căderea vîntului și liniștirea mării.

ACAMAR Steaua nautică θ Eridani (Eridan), mărimea 3,1; în arabă „Capătul riului” (ca și Achernar).

ACCELERAȚIE, curbă de Curbă-diagramă reprezentînd accelerația/decelerația, care permite calcularea distanței cîștigate/pierdute odată cu mărirea/micșorarea vitezei.

ACHERNAR Steaua nautică α Eridani (Eridan), mărimea 0,6; în arabă „Capătul riului” (ca și Acamar).

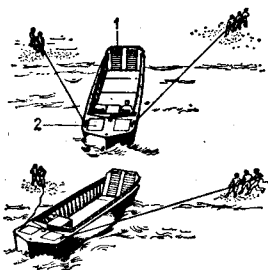
ACLAMF *fl* Remorcă dată în diagonală (cruce) între prima și următoarea dană ale unui convoi de șleuri: *sin* anclamf.

ACLINĂ Curba care unește toate punctele de pe glob cu înclinația magnetică zero; *sin* ecuator magnetic.

ACOPERIRE 1. Zonă de mare în care se poate folosi un mijloc de navigație electronică. 2. Porțiune de cer acoperită cu nori; se exprimă în zecimi din totalul cerului vizibil. 3. Porțiune de mare acoperită cu ghețuri; se exprimă în zecimi din suprafața vizibilă a mării. 4. *mil* Acțiune desfășurată de o grupare de luptă navală (nave de suprafață, submarine, aviație) pentru a intercepta, la o anumită distanță, forțele navale ale inamicului și a le împiedica să lovească obiectivele (comunicații maritime, convoaie, porturi etc.) în folosul cărora se execută.

ACOSTA A aduce și a lega o navă sau o ambarcațiune la cheu sau la altă navă.

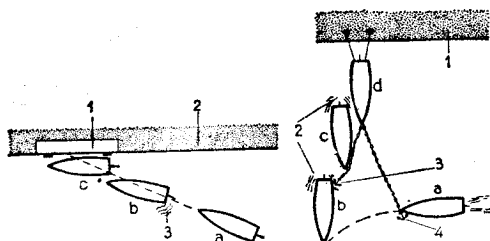
ACOSTARE Acțiunea de a acosta cu bordul sau cu pupa la cheu. În ultimul caz nava este

Abordare:

1 — rampă prova; 2 — motor

ținută la prova de una-două ancore sau de o legătură dată la o geamandură. Din punctul de vedere al Regulilor de drum o navă legată

Acostare cu bordul:
1 — estacadă; 2 — cheu; 3 —
mașina înapoi

Acostare cu pupa:
1 — cheu; 2 — mașina
înapoi; 3 — se fundarisește
ancora a doua; 4 — se
fundarisește ancora întâi

cu pupa la cheu și ancorată nu este considerată navă ancorată. Ambarcațiunile acostează, de obicei, la scara navei și întotdeauna prova la prova, A. prova la pupa nefiind admisă decât cu totul excepțional. În ultimul timp unele tipuri de nave (de ex., Ro-Ro) încarcă și descarcă acostind cu prova la cheu.

ACRUX Steaua nautică α Crucis (Crucea Sudului), mărimea 1,1.

ACTE DE BAZĂ Totalitatea certificatelor de registru și a actelor cerute de convențiile internaționale sau de legislația internă care se eliberează unei nave civile.

ACTE DE BORD Documentele care trebuie să existe în permanență la bordul unei nave. Certificatul de naționalitate, certificatul de tonaj, certificatul de bord liber, certificatul de navigabilitate (de clasă și de siguranță) ale navelor comerciale se depun la căpitania portului pe timpul staționării în port. Alte acte referitoare la instalațiile bordului, caric etc. se țin la zi prin grija comandantului navei, iar cele privind reviziile, vizitele etc. se țin la zi și la Societatea de clasificare.

ACTURIA *ist* Tip de navă militară română, ușoară și rapidă, care folosea o velă pătrată și rame (15 perechi).

ACVATORIU *v* ape portuare.

AD-VALOREM MC În raport cu valoarea. Stabilirea unor raporturi separate referitoare la navlu, asigurare, participare la avaria comună, taxe vamale etc. în funcție de valoarea bunului transportat, fără a ține seama de clauzele de contract care le reglementează.

ADEVĂRAT 1. (*despre drumuri sau relevamente*) Raportat la Nordul adevărat. 2. Raportat la globul terestru, ca în expr. „mişcare adevărată” folosită în cinematica navală. 3. Raportat la un observator imobil, ca în expr. „vînt adevărat” sau „verticală adevărată”. **ADHARA** Steaua nautică ϵ Canis Majoris (Ciinele Mare), mărimea 1,6; în arabă „Fe-cioara”.

ADIERE MN Vînt de forța 1 după scara Beaufort.

ADÎNCIME Distanța măsurată pe verticală între suprafața apei și fund. A. variază în raport cu marea, presiunea atmosferică, vînturile dominante, afluxul de apă dulce al fluviilor. În cazul hărții marine A. este raportată, pentru mările fără marea, la nivelul mediu al mării, iar pentru mările cu marea, la nivelul zero al hărții marine, aflat, de regulă, sub nivelul celei mai joase marea. A. navigabilă minimă *fl* A. egală cu pescajul calculat al navei plus rezerva pilotului; *sin* A. navigabilă de garanție; *v* cotă, etiaj.

ADÎNCUL Vînt dinspre larg (*termen folosit de pescari*).

ADMINISTRAȚIA FLUVIALĂ A DUNĂRII DE JOS (A.F.D.J.) DM Administrație înființată în baza Convenției de la Belgrad (1948) în scopul asigurării navigației pe Dunărea de Jos (de la gura Canalului Sulina pînă la Brăila inclusiv) prin lucrări hidrotehnice, balizaj, dragaje pentru menținerea adîncimilor, precum și al asigurării pilotajului navelor la bară și pe Dunărea de Jos.

ADMINISTRAȚIE DM În convențiile internaționale, guvernul statului al cărui pavilion îl poartă nava sau autoritatea care are dreptul de a supraveghea o anumită activitate, anumite părți, instalații etc. ale navei.

AFARĂ 1. În partea opusă întoarcerii, ca în expr. „elicea din A.” 2. Opus cheului, ca în expr. „cîrma în A.” 3. *fl* Opus malului. 4. În afara bordului. 5. Scos în afara bordului, ca în expr. „A. focul (și trîncă)”. 6. În larg de, ca în expr. „în A. golfului (băii, capului etc.)”. 7. *arg*, MC În strălătitate. $\diamond$ „A. cîa sondă” Spre larg de izobata de cca 200 m de la care sondajul nu mai este posibil decât cu sonda acustică. „A. prova!” Comandă la plecarea unei bărci, la care omul în prova împinge cu coada cîngii în cheu sau în navă pentru a deschide prova. „A. remorca” *fl* Formulă prin care se raportează că remorca unei dane sau unui convoi de șleperi a fost filată în întregime.

AFIRMATIV Pavilion cu semnificația „Da” sau indicînd că „Semnificația grupului precedent trebuie socotită afirmativă”. În Codul internațional de semnale — pavilionul „C”.

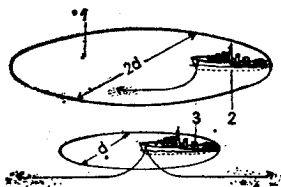
AFRETARE *sin* navlosire.

AFTERPIC *sin* pic pupa.

AFUIERE *hd* Dislocarea și spălarea de către curentul apei a aluviunilor din jurul navelor scufundate, obstacolelor sau fundațiilor de pe fundul apelor curgătoare.

AFUNDARE Imersiune a unei nave aflate în mers, mai mare decât pescajul în staționare, datorită celor două zone de suprapresiune la prova și pupa și zonei de depresiune de la centru. Pe fund mic A. este mai pronunțată decât pe fund mare. Dacă viteza navei depășește viteza critică se produce fenomenul apurării de viteză; *v* sugere.

AFURCARE Ancorare cu două ancore ale căror lanțuri fac un unghi de cel puțin 60°. Prin A. spațiul de evitare devine mult mai redus decât

Reducerea spațiului de evitare prin afurcare:

1 — spațiu de evitare; 2 — navă ancorată; 3 — navă afurcată; d — diametrul spațiului de evitare

cel al navei ancorate cu o singură ancoră. A. se poate face cu viteză înainte, denumită și A. din zbor, și cu viteză înapoi; v cheie de afurcare.

AGANTA fl Comandă folosită de piloții de pe Dunărea Maritimă, pentru a înceta filarea sau virarea.

AGENT DE NAVLOSIRE MC Intermediar care participă la încheierea contractului de navlosire din împuternicirea navlositorului sau armatorului.

AGENT MARITIM MC Persoană sau firmă reprezentând interesele navelor comerciale, indiferent de pavilion. Asistă pe comandantul navei în relațiile cu autoritățile locale; *sin* agent de vapoare.

AGETON 1. Table de înălțimi bazate pe împărțirea triunghiului de poziție printr-o perpendiculară coborâtă din astru pe meridian, folo-

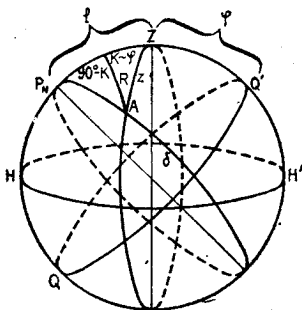

Table ageton

sind formulele: $\text{cosec } R = \text{cosec } P \sec \delta$,

$$\text{cosec } K = \frac{\text{cosec } \delta}{\sec R}, \text{ cosec } h = \sec R \sec(K \sim \varphi),$$

$$\text{cosec } z = \frac{\text{cosec } R}{\sec h} \text{ în care: } R \text{ este lungimea}$$

perpendicularii coborâte din astru; K — arcul

cuprins între piciorul perpendicularei și ecuator; φ — latitudinea; δ — declinația astrului. 2. Table de înălțimi reprezentând o îmbinare între tablele precedente și tablele Weems.

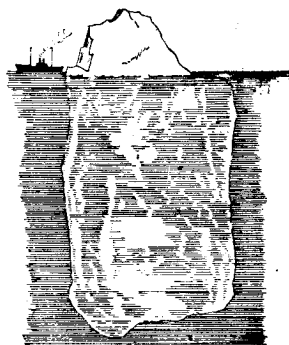
AGITATĂ (despre mare) Cu valuri.

AGITAȚIA MĂRII Mișcare ondulatorie complexă la suprafața apei sub formă de valuri produse de vânt. Gradul de A.M. se determină în trecut cu ajutorul scării Douglas; în prezent se folosește scara internațională a mării.

AGONĂ Curba care unește toate punctele de pe glob cu declinația magnetică zero; v izogonă.

AIAR Eroare a unui cîntar, ca în expr. „a face aiarul”, adică a determina eroarea unui cîntar.

AISBERG *oc* Bloc uriaș de gheață plutitoare, desprins din calotele glaciare polare. A. pot

Aisberg

avea, în medie, lungimi de peste 2 Mm, înălțimi de 100-300 m, din care 4/5 se află în imersiune. Se întindesc în emisfera nordică, în Oc. Înghețat de Nord, în partea de Nord-West a Oc. Atlantic, până la paralelul 40° N, iar în emisfera sudică, de la Capul Bunei Speranțe până în zona guriilor riului La Plata, atingînd paralelul 35° S.

AJUNGE DIN URMA A se apropia de o navă din sectorul cuprins între două carturi inapoia traversului și drept în pupa, adică din sectorul luminii de pupa. Nava care A.d.U. o altă navă este obligată să o evite, indiferent de bordul prin care o depășește, fără a beneficia de calitatea de navă privilegiată.

AJUTOR PENTRU NAVIGAȚIE Dispozitiv sau aparat (far, radiofar etc.) destinat a ajuta nava să-și facă punctul, să aleagă un drum sigur, să evite pericolele.

AL NA'IR Steaua nautică α Gruis (Cocorul), mărimea 2,2; în arabă „Cea strălucitoare”.

ALAMAN 1. fl Apă adîncă. 2. pesc Unealtă de pescuit confecționată din plasă și folosită în pescuitul marin; *sin* gir-gir.

ALARMA mil Înștiințare printr-un semnal despre un pericol iminent care necesită luarea unor măsuri de protecție și de luptă. A. poate fi de exercițiu sau de luptă, chimică, aeriană,

navală, submarină și se dă prin semnale scurte și repetate cu soneria, clopotul, sirena, goarna, sifilea sau poate fi transmisă la telefon etc. La A. echipajul navei acționează conform rolurilor.

ALARMĂ NAVALĂ *mil* Acțiune de ridicare a stării de pregătire a forțelor și mijloacelor marinei militare, în scopul prevenirii atacului prin surprindere din partea navelor de suprafață sau a submarinelor inamice.

ALBĂ (*despre parimă*) Necătrănită.

ALBIE 1. *fl* Partea cea mai adâncă a unei văi cu apă curgătoare. **A. majoră** Luncă acoperită de ape numai în timpul viiturilor mari. **A. minoră** Patul riului (matca) prin care apa curge permanent sau în cea mai mare parte a anului. 2. Porțiune de mare cuprinsă între o linie de brizanti și plajă; *v* brizanti.

ALBIRE ARCTICĂ/ANTARCTICĂ *MN* Disparația contrastelor în mările polare, uscatul fiind acoperit cu zăpadă, iar cerul cu un strat uniform de altostratus și cirostratus, ceea ce face ca uscatul să pară unit cu cerul, prezentînd un fond alb neîntrerupt, cu reperele de navigație nedistincte; lipsa de contraste face imposibilă aprecierea distanțelor.

ALDEBARAN Steaua nautică α Tauri (Taurul), mărimea 1,1; în arabă „Urmăritorul”.

„ALEXANDRU CEL BUN” Canonieră (de construcție engleză, 1882). Caracteristici: Depl. = 104 t; V = 9 Nd; două tunuri de 37 mm și două mitraliere. A fost utilizată pentru misiuni de minare și ridicări hidrografice.

ALFABET FONETIC INTERNAȚIONAL Cuvinte înlocuind literele alfabetului și cifrele pentru a se evita confuziile în convorbirile radio:

A Alfa	N November
B Bravo	O Oscar
C Charlie	P Papa
D Delta	Q Quebec
E Echo	R Romeo
F Foxtrot	S Sierra
G Golf	T Tango
H Hotel	U Uniform
I India	V Victor
J Juliett	W Whiskey
K Kilo	X Xray
L Lima	Y Yankee
M Mike	Z Zulu

0 Nadazero

1 Unaone

2 Bissotwo

3 Terrathree

4 Kartefour

5 Pantafive

6 Soxisix

7 Setteseven

8 Oktoeight

9 Novenine

Virgulă (zecimală) Decimal

Punct Stop

ALFABET MORSE Alfabet constituit din linii și puncte folosite pentru transmisiile radio, acustice și optice.

A* . —	R . — .
Ă . — . —	S ...
B — ...	T —
C . — . —	U . —
Ch* — — — —	Û* — — — —
D — . —	V . — . —
E .	W . — . —
F . — . —	X — . — . —
G — . — .	Y — . — . —
H	Z — . — . —
I . .	
J . — . —	1 . — . — . —
K — . —	2 . — . — . —
L . — . —	3 . — . — . —
M — —	4 . — . — . —
N — .	5 . — . — . —
Ñ* — . — . — . —	6 — . — . — . —
Ö* — — . — .	7 — . — . — . —
Ô* — — . — .	8 — . — . — . —
P . — . —	9 — . — . — . —
Q — . — . —	0 — . — . — . —

* Nu sînt folosite în Codul internațional de semnale.

ALFABET PENTRU SEMNALE CU BRAȚELE Alfabet format din diferite poziții ale brațelor și folosit pentru comunicarea între două nave

A	B	C	D	E
F	G	H	I	J
K	L	M	N	O
P	Q	R	S	T
U	V	W	X	Y
Z	Chemare	Terminat cuvîntul		

Alfabet pentru semnalizare cu brațele

sau între o navă și uscat, la distanțe mici. De regulă, în fiecare mină se ține un mic pavilion de semnalizare.

ALGOL Steaua nautică β Persei (Perseu), mărimea 2,3; în arabă „Demonul”.

ALIDADĂ 1. Instrument de vizare așezat pe un compas sau pe un disc de relevment. În forma sa cea mai simplă, A. constă dintr-o riglă ce se poate roti pe un pivot și care are la o extremitate un vizor compus dintr-un cadru cu un fir vertical, iar la celălalt un ocular cu o fantă foarte îngustă. Tipurile mai perfecționate sînt prevăzute cu o lunetă și o prismă pentru citirea gradației compasului, o oglindă pentru luarea relevmentelor la aștri și, eventual, un dispozitiv care face ca A. să rămînă în aceeași direcție, chiar dacă nava girează (A. autosincronă). Uneori A. are în centru și un ac de relevment pentru vizarea aștrilor prin ocular și virful acului. 2. *v* sextant.

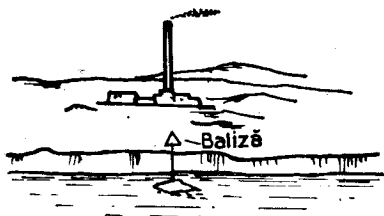
ALIFIE DE FURBIȘAT Decapant folosit pentru furbișarea alămurilor; *sin* alifie engleză, pastă de furbișat.

ALIMAN fl Porțiune a Dunării cu apă liniștită (*termen folosit local în Oltenia*).

ALIMBĂ A descărca o parte din caricul unei nave într-o altă navă mai mică (mahonă sau limb) pentru a realiza un pescaj care să permită trecerea peste funduri mici, bare etc.; *sin* a face limb.

ALIMBARE Acțiunea de a alimba; *sin* limb.

ALINIAMENT Direcție marcată prin două repere de pe uscat. Reperul cel mai apropiat de mare se numește anterior, iar cel mai îndepărtat, posterior. Se spune că cele două repere sînt în A. cînd ele se află în linie. A. prezintă o foarte mare importanță pentru navigație, deoa-

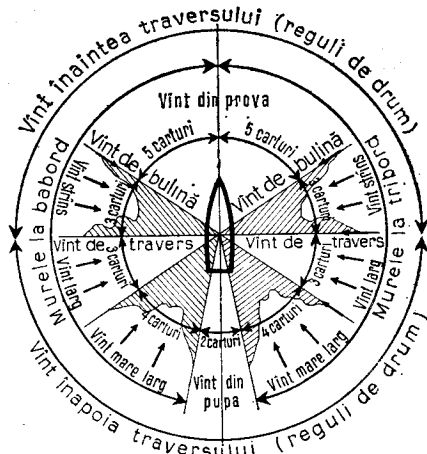

Aliniament

rece nu depind de instrumentele nautice. Cele mai importante A. sînt marcate pe hărțile marine. Ele pot fi de intrare sau de ieșire din port, radă, canal, de aterizare, de evitare sau de siguranță (care permit evitarea unui fund mic, unei stînci etc.). Un A. este considerat sensibil în cazul în care ieșirea de pe acesta se observă ușor, distanța dintre navă și reperul anterior fiind, practic, egală cu de trei ori distanța dintre repere. A. de radiolocație A. format din două reflectoare de radiolocație; *sin* A. radar.

ALIOTH Steaua nautică ϵ Ursae Majoris (Carul Mare), mărimea 1,7; în arabă „Seroafa mică”.

ALIURĂ 1. Poziția relativă a navei față de vînt. Din acest punct de vedere putem distinge:

Aliură

vînt strîns, la care unghiul dintre direcția vîntului și axul navei este egal cu 4-7 carturi; (cînd unghiul este de circa 4 carturi se numește **vînt de bulină**, iar pentru restul A. **vînt strîns în voie**); vînt de travers, la care unghiul este cuprins între un cart înaintea și un cart înapoia traversului; **vînt larg** de la vînt de travers pînă la 4 carturi înapoia traversului (este A. cea mai favorabilă); **vînt mare larg**, de la 4 la 7 carturi înapoia traversului; **vînt din pupa**, de la vînt mare larg la axul navei. Noile reguli de drum disting numai două A.: **vînt strîns**, înaintea traversului, și **vînt larg**, înapoia traversului. A. cu vînt dinapoi traversului se numește A. **purtătoare**; *sin* mersul navei. 2. Mersul mașinii exprimat prin: „foarte încet”, „încet”, „jumătate”, „pe drum”, „toată forța/viteza” (înainte/înapoi); *v* și trepte de viteză, telegraful mașinii.

ALIVEI MC 1. Spațiu pe puntea principală, sub castelul central, pentru încărcarea de mărfuri ușoare sau cărbuni. 2. Coridor.

ALIZEE MN Vînturi regulate, de forță 3-4, în Oc. Atlantic și Pacific, la Sud și Nord de ecuator, pînă la paralelul 30°. La Nord de ecuator A. bat de la Nord-Est la Sud-West, iar la Sud, de la Sud-Est la Nord-West. Zona A. se caracterizează printr-o vreme frumoasă, cu precipitații reduse.

ALKAUD Steaua nautică η Ursae Majoris (Carul Mare), mărimea 1,9; în arabă „Conduș cătorul fiicelor sicriului”; *sin* Benetnaș.

ALLARD, formula lui Formulă cu ajutorul căreia se calculează bătaia luminoasă (P) a

faruri'or. $E_s = I \frac{TP}{P^2}$ sau $E_s = I \frac{e^{-\sigma}}{P^2}$ în care E_s

este pragul de percepție al ochiului navigatorului; I — intensitatea luminoasă a sursei; T — coeficient, numit inițial coeficient de transparență pe unitatea de distanță, iar ulterior coeficient de transmisie atmosferică pe unitatea de distanță; σ — coeficient de densitate optică pe unitatea de distanță legat de T prin relația $\sigma = -\lg T$; P — bătaia luminoasă a farului; e — baza logaritmilor neperieni.

ALMANAH NAUTIC Publicație anuală conținând pozițiile aparente ale astrilor folosiți în navigație și alte date astronomice necesare efectuării calculului nautic. În trecut era cunoscut sub denumirea de efemeride.

ALMNCANTARAT (ALMUCANTARAT) *sin* paralel de înălțime.

ALNICO Oțel aliat cu aluminiu, nichel și cobalt, cu foarte bune proprietăți magnetice, folosit la fabricarea acelor magnetice și a magneților de compensare.

ALNILAM Steaua nautică ϵ Orionis (Orion), mărimea 3,1; în arabă „Șiragul de perle”.

ALO BARCA! *inv* Somație a santinei de la ancora sau de la scara navei, adresată unei ambarcațiuni care se apropia.

ALPAHARD Steaua nautică α Hydrae (Hidra), mărimea 2,2; în arabă „Steaua singuratică a șarpelui”; *sin* Cor Hydrae.

ALPHECCA Steaua nautică α Corona Borealis (Coroana Boreală), mărimea 2,3; în arabă „Cea slabă” (în coroană).

ALPHERATZ Steaua nautică α Andromedae (Andromeda), mărimea 2,1; în arabă „Buricul calului”.

ALTAIR Steaua nautică α Aquilae (Vulturul), mărimea 0,9; în arabă „Vulturul”.

ALTERNANȚĂ Faza de lumină a unui far cu lumină alternativă.

ALTERNATIVĂ (*despre lumină*) Care își schimbă culoarea.

ALTOCUMULUS *v* nori.

ALTANĂ *inv* Parimă de manevră.

ALUNECAREA ELICEI Diferența între pasul geometric al elicei și distanța de înaintare a acesteia; *sin* reculul elicei.

AMALFI, codul de la *ist* Culegere de legi maritime codificate la Amalfi (sec. XI).

AMARĂ A fixa obiectele de la bord pentru a nu se deplasa la balans. De ex., tunurile se amarează cu boțuri de amarare.

AMARĂ *inv, sin* parimă de legare.

AMARINĂ 1. A obișnui cu marea. 2. A înlocui echipajul unei prize cu echipaj propriu.

AMBARCĂ 1. A lua la bord oameni, materiale sau tehnică de luptă. 2. A lua apă la bord din cauza mării rele, ca în expr. „nava ambarcă cu prova/la prova”, „nava ambarcă cu bordul”.

AMBARCARE 1. Acțiunea de a ambarca.

2. Indemnizație primită de personalul ambarcat.

3. Perioada de timp în care o persoană face parte din echipajul unei nave.

AMBARCAȚIUNE Mijloc plutitor de dimensiuni mici, de regulă, nepuntat, propulsat cu rame, cu vele sau cu motor (barcă, iolă, șalupă etc.). Este folosit pentru transporturi de călători și mărfuri, pentru salvare, pescuit, ridicări hidrografice, lucrări portuare, sport etc., precum și în scopuri militare.

AMBARCAȚIUNE FĂRĂ DEPLASAMENT

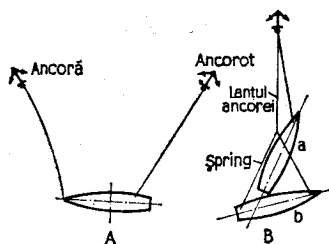
Ambarcațiune de tipul celor cu pernă de aer sau aripi portante, care, atunci când navigă pe pernă sau pe aripi, nu deslocaiește apă, neavind, prin urmare, deplasament.

AMBARDĂ (*despre navă*) A oscila în jurul axului vertical din cauza efectului vântului, curentului, mării sau a unei greșeli a timonierului; *sin, fl* a lua mascadă (*a nu se confunda cu abatere*).

AMBARDEE Abatere involuntară de la drum a navei, din cauza unei erori a timonierului, vântului, mării etc.; *sin, fl* mascadă.

AMBOLET *inv, sin* nisipar (*denumire folosită în prima jumătate a secolului XIX*).

AMBOSARE 1. Manevră prin care o navă ancorată se menține la un cap dat, împotriva acțiunii vântului sau a curentului apei. Se poate executa cu spring, pe lanțul ancorei sau utilizând unul ori mai multe ancorage. A. se folosește pentru a aerisi nava, a ridica sau a lăsa o barcă la apă ori pentru a aduce tunurile în poziție de tragere cât mai favorabilă. 2. *fl*.

Ambosare:
A — cu un ancorot; B — cu spring

Legarea unei remorci suplimentare (sirmă de ambosare) pentru a ușura rondoul unui convoi.

AMBRAZURĂ mil Deschizătură în turul sau în scutul tunului prin care trece țeava (*a nu se confunda cu sabordul*). 2. mil Deschizătură prin care se execută observarea în blocausul navelor cuirasate.

AMENINȚĂTOR (*despre timp*) Care reprezintă semne de înrăutățire: formare de nori, intensificarea vântului, întunecare etc.

„AMERICA”, cupă Cupă instituită în anul 1851 de iaht-clubul englez la regata din jurul insulei Wight, cind a fost cîștigată de iahtul „America”.

AMERICAN Manevră care leagă două bigi, lucrind în telefon; *sin* palanc de distanțare.

AMERIZARE (*despre aeronave*) Coborire a unui aparat de zbor (hidroavion, navă cosmică etc.) pe suprafața mării.

AMFIBIU 1. Viețuitoare care poate trăi atât pe mare, cât și pe uscat. 2. Caracteristică constructivă care permite autovehiculelor să se deplaseze atât pe apă, cât și pe uscat (de ex. tanc amfibiu, navă pe pernă de aer etc.).

AMFIDROMIC *v* maree.

AMIRAL *mil* Grad în ierarhia navală care corespunde gradului de general-colonel în armata de uscat. Provine din l. arabă: „el amir al bahar” — stăpînul mării. A. intrat în uz cu semnificația actuală în sec. XVI, cînd o flotă era împărțită în trei escadre — centru, avangardă, ariergardă — comandate de amiral, de viceamiral și, respectiv, de contraamiral. În unele țări există și gradul de A. al flotei sau A. de flotă, echivalent cu gradul de mareșal. A. au ca marcă de comandament un pavilion pătrat, din care cauză li se spune uneori și ofițeri de pavilion.

AMIRALITATE *mil* 1. În Anglia, cea mai înaltă autoritate a marinei militare. 2. În Franța, tribunalul militar maritim. 3. În Rusia, locul cu amenajările destinate construcției și reparației navelor militare. 4. *arg* Cea mai înaltă autoritate a marinei. 5. Autoritate care editează hărți marine, chiar dacă marina respectivă nu are A.(l)

AMONTE *fl* Poziția unui punct de pe un curs de apă sau de pe mal, mai aproape de izvor în raport cu un alt punct de pe același curs de apă.

AMORSĂ A iniția funcționarea unui aparat.

AMORTIZOR DE RULIU Dispozitiv montat în bordurile navei și destinat reducerii unghiului de rulu. A.d.R. poate fi pasiv, sub formă de chile de rulu, sau activ, cu sistem giroscopic ori inerțial. Se utilizează pe navele mari de pasageri și pe unele nave militare; *v* și stabilizator.

AMPLITUDINE 1. Unghi la centrul Pămîntului sau arcul de orizont corespunzător, cuprins între punctele Est/West și punctele Răsărit/ Apus ale unui astru. Se notează cu E/W°N sau E/W°S. A. servește la controlul deviației la apusul și răsăritul Soarelui și Lunei. 2. Distanța verticală dintre nivelul mării înalte și nivelul mării joase următoare (*a nu se confunda cu înălțimea mării*).

AMPLITUDINEA VALULUI *v* val.

ANĂ pesc 1. Saulă lungă și rezistentă de care se suspendă petelele la capătul cărora sînt prinse cîrligele priponului de pescuit. 2. Saulă ce formează latura superioară a plaselor de pescuit, pe care se înșiră rondele de plută pentru a le menține în poziție verticală.

ANAFOR *fl* Virtej care ia naștere în momentul întîlnirii fileurilor de apă cu un obstacol. La malul drept, A. se rotesc în sensul acelor unui

ceasornic, iar la malul sting, în sens invers; *sin* ciovrintie, otmet.

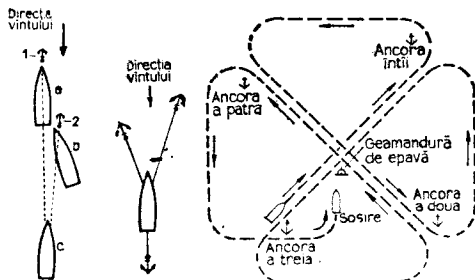
ANCHETA PAVILIONULUI DM Cercetarea de către o navă de război a documentelor unei nave comestibile pentru a constata dacă aceasta are dreptul la pavilionul pe care îl poartă.

ANCLAMF *v* aclamf.

ANCORĂ 1. A fixa o navă, o ambarcațiune, o mină sau o geamandură cu una sau mai multe ancore. 2. *arg* A se stabili într-un oraș, într-un port etc.

ANCORAJ 1. Loc favorabil ancorării, care trebuie să aibă un fund de bună ținută și să ofere adăpost contra valurilor și vinturilor; *sin, fl* loc de A. 2. Porțiune dintr-o radă, baie etc., în care ancorează o singură navă. 3. Rezultatul unei manevre de ancorare. 4. Ansamblul ancorei fundarisite, lanț sau cablu, binte etc., ca în expr.: „a îmbunătăți A.”, „ținuta A.” etc. A. de carantină A. balizat cu geamanduri galbene unde nava așteaptă vizita organelor sanitare sau face carantină. A. interzis Zonă de mare sau de fluviu, în care ancorarea nu este permisă, ca urmare a existenței pe fund a unor instalații: cabluri submarine, conducte etc. Zonele de A.I. pe fluviu sînt marcate printr-un panou cu o ancoră cu diamantul în sus, în timp ce zonele de A.I. pe mare sînt semnalate în cărțile pilot și pe hărțile marine.

ANCORARE Manevră de fixare a navei cu ajutorul ancorei. A. constă din fundarisirea ancorei, filarea lanțului, oprirea navei și botearea lanțului. În momentul A. nava are întotdeauna o anumită viteză (*gang*) înainte sau înapoi, deoarece, în caz contrar, lanțul ar cădea peste ancoră și ar incurca-o, sfîrșind prin a o smulge și a o face să are. În mod curent pentru A. se utilizează o singură ancoră, nava evitînd de o parte și de alta a direcției vîntului. A. cu *spring* *v* ambosare. A. în barbă A. cu

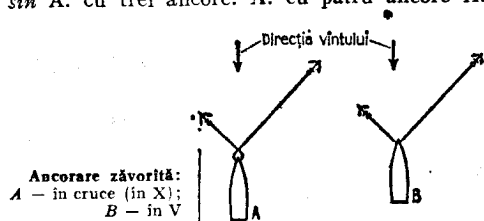
Ancorare în barbă:
1 — ancora 1; 2 — ancora 2

Ancorare cu trei ancore

Ancorare cu patru ancore

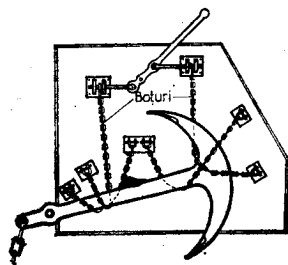
două ancore ale căror lanțuri formează între ele un unghi mai mic de 60°. Prin utilizarea A.i.B. lanțurile se pot incurca dacă vîntul

sare; *v* și afurcare. **A.** în labă de giscă **A.** cu două ancore de post și cu ancora de curent; *sin* **A.** cu trei ancore. **A.** cu patru ancore **A.**

unei nave de salvare deasupra unei epave. Se utilizează de obicei ancore de trei ori mai grele decât ancorele de post ale navei de salvare. Fiecare ancoră este legată cu un cablu compus din 25 m lanț și 30 m sirmă. **A.** cu trei ancore *v* **A.** în labă de giscă. **A.** zăvorită **A.** cu două ancore, din care una cu un lanț (zăvor) mai scurt, destinată reducerii mișcărilor violente de evitare ale navei. Lanțurile de dau în cruce (în „X”), dacă nările sînt suficient de îndepărtate; în caz contrar, ele se dau în „V”. **A.Z.** se practică dacă nava trebuie să suporte un ciclon la ancoră.

ANCORATOR Platformă ușor înclinată pe care se pun la post ancorele tip amiralitate și se asigură cu boțuri de lanț. Pentru fundarisire

Ancorator

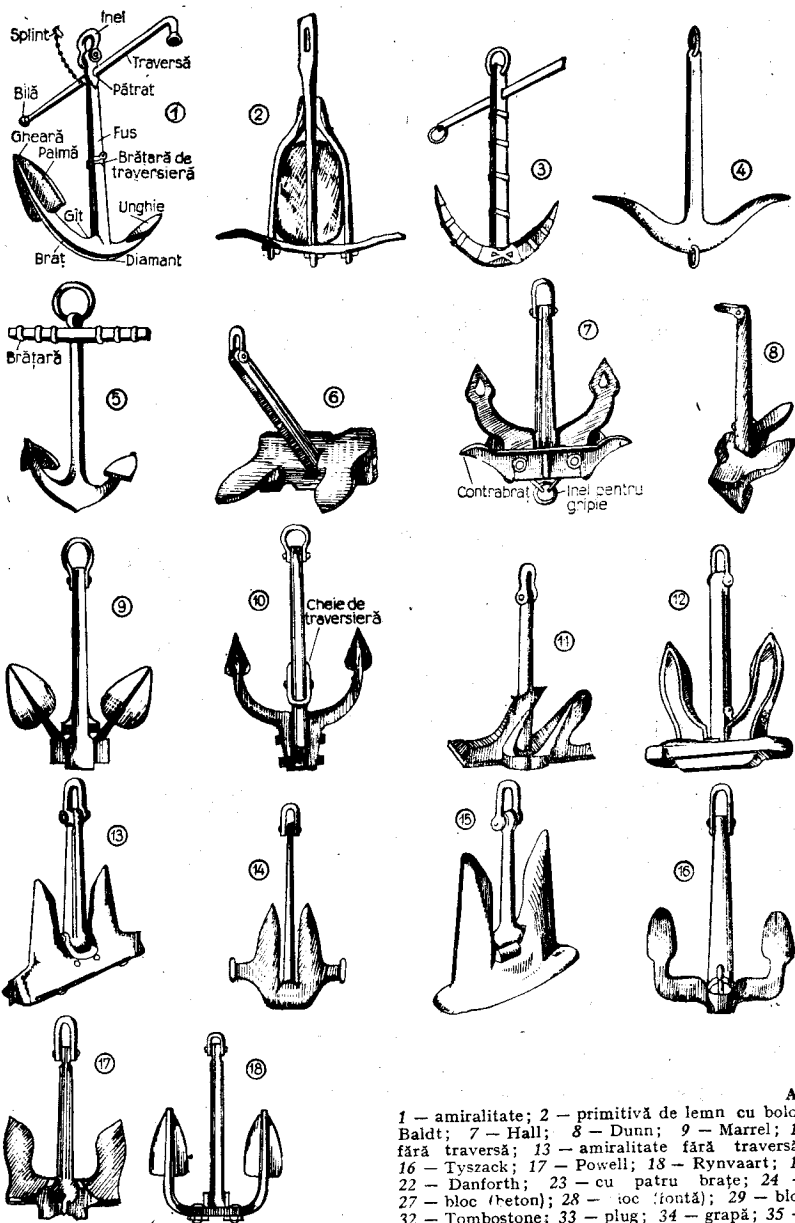
se eliberează boțurile cu ajutorul unei manete.

ANCORĂ Dispozitiv de diferite forme și dimensiuni, de regulă din oțel, care, mușcind fundul apei sau îngropîndu-se în el, imobilizează nava ori alt plutitor prin intermediul unui lanț sau cablu. După caracteristicile constructive, **A.** se împart în: **A.** cu brațe fixe; **A.** cu brațe articulate; **A.** speciale. **A.** cu brațe fixe: **A.** amiralitate sau **A.** amiralității se compune din fus, din a cărui extremitate inferioară — diamantul — se desfac brațele terminate cu palme, la care fața superioară, unghia, are urechi laterale și virfuri ce poartă denumirea de gheare. Partea din interiorul locului de desfacere a fiecărui braț se numește git. La partea opusă diamantului, fusul are un orificiu pătrat, denumit pătratul **A.**, prin care trece o traversă (la navele de pe fluviul Dunărea se numește și cep), cu un capăt încovoiat și ter-

minat, la ambele capete, cu două sfere (din care una este demontabilă) denumite bile, mere sau nuci. Un opritor sau un guler fixează traversa pe fus, fiind asigurată cu o pană prinsă cu un lănișor. Deasupra pătratului se află un orificiu prin care trece inelul, de care se prinde lanțul **A.** cu o cheie de **A.** sau cablul cu un nod de **A.** ori un nod de ancorot. Pe fus există uneori o brătară de traversieră pe care se află inelul de traversieră cu care se traversează **A.** Unghiul dintre fus și braț se numește unghi de mușcare, iar distanța dintre gheare poartă denumirea de deschidere. **A.** amiralității este folosită astăzi numai pe navele cu vele sau ca ancorot pe navele mari. **A.** comună, mai veche decât **A.** amiralitate, are o traversă din lemn fixată cu brătări metalice. Poate fi înțilnită uneori pe micile veliere de cabotaj. La fundarisire (**A.** nu „se aruncă”), **A.** cade cu brațele pe fundul apei, dar din cauza tracțiunii lanțului și a traversii ea se răsuște și mușcă din acesta cu unul din brațe. **A.** cu brațe articulate au la diamant un ax pe care acestea pot oscila. Tipul de **A.** cel mai frecvent folosit este **A.** Hall, dar există și alte tipuri brevetate, cele mai multe dintre ele neavînd traverse. **A.** se tirăște pe fund pînă cînd înțilnește cel mai mic obstacol în care se înfige. **A.** speciale: **A.** -bloc Bloc de beton sau de fontă servind la ancorarea geamandurilor; **A.** -calotă Bloc de fontă cu gheare la partea inferioară servind uneori la ancorarea geamandurilor; **A.** -ciupercă **A.** ce servește la ancorarea navelor-far sau a geamandurilor; **A.** cu patru brațe **A.** folosită pe fluviu, avînd la diamant o cheie pentru lanțul-călușă; *v* și cap de șarpe; **A.** cu un singur braț **A.** ce servește la ancorarea geamandurilor; **A.** Eells **A.** folosită la lucrările de salvare; **A.** -grapă fl **A.** de forma unui triunghi isoscel alcătuit din bare de oțel de care se prind gheare verticale. Este ținută la un cap de șarpe și are două lanțuri groase; poate fi folosită și la adîncirea albiei prin grăpare; **A.** Langston **A.** de forma unei ciuperci, care se îngroapă cu ajutorul unui jet de apă. **A.** Northill **A.** instalată pe iahturi și pe hidroavioane; **A.** -plug **A.** utilizată de navele mici; **A.** -șurub **A.** folosită numai la geamanduri; **A.** Tombstone **A.** cu un singur braț (brevetată); **A.** Trigrip **A.** ce se instalează pe iahturi. După utilizare, **A.** se clasifică astfel: **A.** de avînti De regulă, o **A.** cu patru brațe care se dă în prova unei drăgi pentru a permite înaintarea acesteia; **A.** de corp mort **A.** cu un braț, **A.** -bloc sau **A.** -patent (brevetată) folosită pentru ancorarea unei geamanduri sau unui corp mort; **A.** de curent **A.** cu cablu sau lanț instalată la pupa, cu ajutorul căreia nava poate întoarce pe fluviu sau poate ancora cu prova în aval pe un canal; *sin* **A.** pupa; **A.** de etravă La navele militare, **A.** de post avînd nara pe etravă; **A.** de grui **A.** fundarisită sau pusă la post cu o grui (de regulă, o **A.** cu traversă); **A.** de impe-

rechere v A. împerecheată; A. de maree înaltă A. care ține nava la marea înaltă; A. de maree joasă A. care ține nava la marea joasă; A. de papionaj A. care permite efectuarea papio-

bord: A. babord și A. tribord. Pe vremea nave-
lor cu vele A. tribord era mai grea și purta
denumirea de A. mare, iar A. babord, denu-
mirea de A. mică; A. de rezervă A. amarată

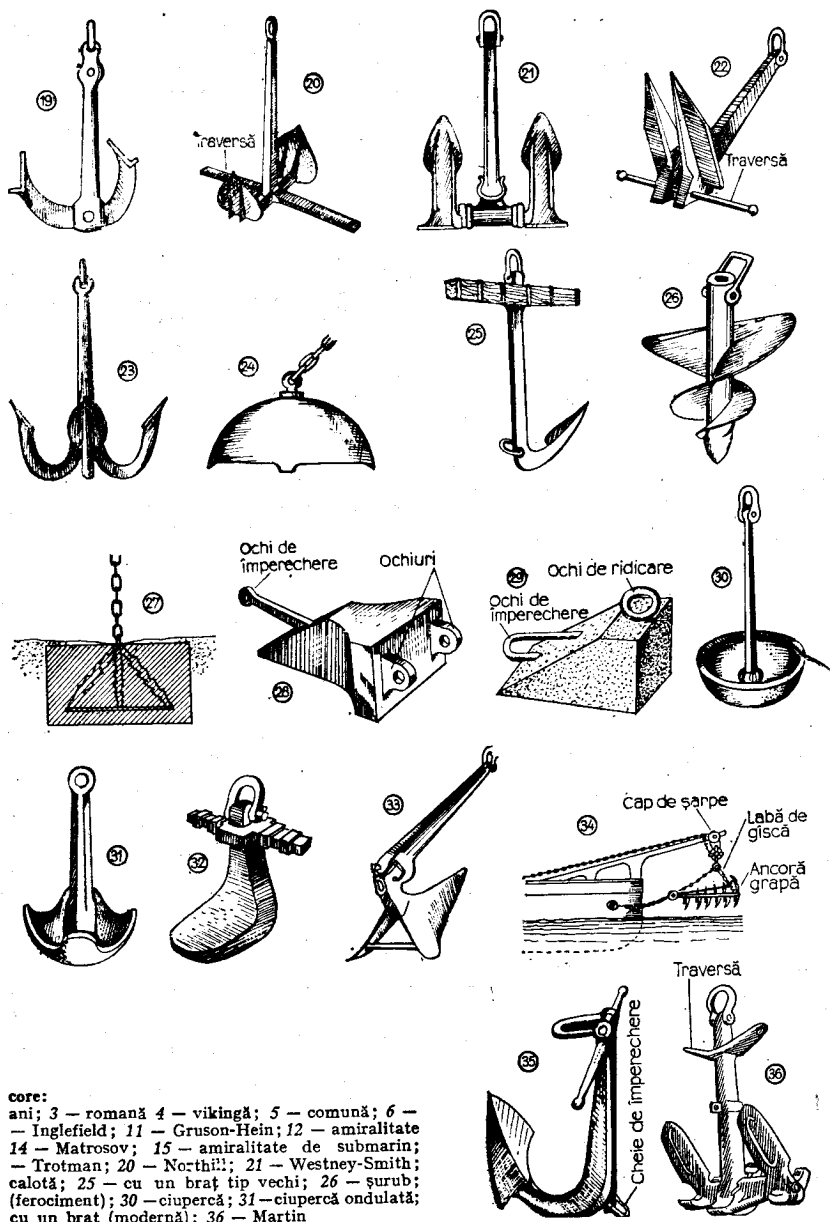
An
1 — amiralitate; 2 — primitivă de lemn cu bolov Baldt; 7 — Hall; 8 — Dunn; 9 — Marrel; 10 fără traversă; 13 — amiralitate fără traversă; 16 — Tysack; 17 — Powell; 18 — Rynvaart; 19 22 — Danforth; 23 — cu patru brațe; 24 — 27 — bloc (beton); 28 — soc (fontă); 29 — bloc 32 — Tombstone; 33 — plug; 34 — grapă; 35 —

najului unei drăgi; A. de portsart Pe vechile nave cu vele, A. mai mică decât A. de post, care se prindea în portsarturi; A. de post A. principală a navei. Există câte o A. de post în fiecare

pe punte sau într-o magazie, fiind folosită în locul unei A. de post în cazul pierderii; A. de salvare A. grea (circa 4 000 kg), de regulă, de tip Eells, folosită pentru scutarea de pe uscat;

A. de speranță A treia A. a unei nave, amplasată, de regulă, la tribord, în pupa A. de post (la navele de luptă) sau pe peretele pupa al teugii (la navele comerciale). Astăzi se utili-

rupe și lanțul A.d.V. se filează, avertizând asupra pericolului; nava rămâne ancorată în barbă; *sin* A. gardiană, A. în fir, A. în fir de plumb; A. engleză *inv*, *sin* A. împerecheată;

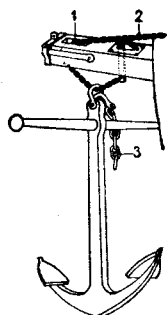
core:

ani; 3 - romană 4 - vikingă; 5 - comună; 6 - Inglefield; 11 - Gruson-Hein; 12 - amiralitate 14 - Matrosov; 15 - amiralitate de submarin; - Trotman; 20 - North; 21 - Westney-Smith; calotă; 25 - cu un braț tip vechi; 26 - șurub; (ferociment); 30 - ciupercă; 31 - ciupercă ondulată; cu un braț (modernă); 36 - Martin

zează sporadic, fiind înlocuită cu A. de rezervă; A. de veghe A. de post fundarită cu puțin lanț, boțat ușor cu o saulă. Dacă A. care întinde ară și nava gonește pe A., saula se

A. împerecheată A. asigurată prin ancorarea sa cu un ancorot, folosind o parimă de împerechere; A. în galeră A. avind un braț legat cu o parimă care trece printr-o macara de la

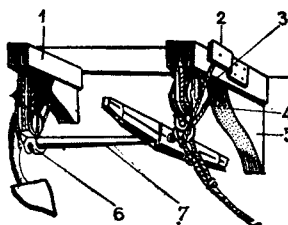
bompres, iar de acolo, pe punte. În acest mod A. poate fi fundarisită și virată ușor. Se folosește la navele cu vele atunci când acestea trebuie

Ancoră atirnată:
1 - grue de capon;
2 - boț de capon;
3 - lanțul ancorei

să ancoreze și să vireze deseori A.; A. în fir de plumb înv, sin A. de veghe; A. mare v A. de post; A. mică v A. de post. ◇ „A. angajată” A. prinsă într-un cablu submarin, într-o parimă sau într-un lanț de pe fundul apei; v fig descurcarea ancorelor. A. atirnată” a) A. filată atit cit se iasă din nară, gata de a fi fundarisită sau afurcată; b) A. suspendată în lanțul său și într-o parimă, în dreptul etravei, pentru a nu lovi cheul la acostare; c) A. ținută numai în boțul de capon, gata de a fi fundarisită. „A.

caponată” a) A. filată din nară și atirnată la grua de capon sau la babale pentru a permite legarea navei la geamandură; b) A. ținută numai în boțul de capon, înainte de a fi prinsă și cu traversiera; manevra se execută la virarea A. și nu trebuie confundată cu atirnarea A. „A. care întinde” A. al cărei lanț ține efectiv nava. „A. curată” sin. A. liberă. „A. încălțată” sin A. innămolită. „A. incurcată” a) A. la care lanțul s-a încolăcit în jurul brațelor (A. subbrațată) sau în jurul traversiei (A. subtraversată); v fig descurcarea ancorelor; b) emblema constituită dintr-o A. cu cablul răsucit în jurul fusului și folosită pe pavilioane, steme etc. „În A.” (despre navă) Ancorată; sin

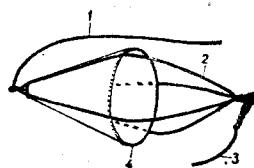

Ancoră traversată:
1 - grue de traversieră; 2 - rai deschis; 3 - boț de capon; 4 - capon; 5 - grue de capon; 6 - gheară de traversieră; 7 - ancoră traversată

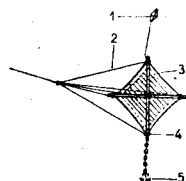
la A. A. liberă A. neangajată și neincurcată; sin A. curată. „A. subbrațată” v. A. incurcată. „A. sub picior” A. fundarisită cu puțin lanț pentru a ajuta o manevră. „A. subtraversată” v A. incurcată. „A. traversată” a) A. așezată orizontal, fiind prinsă simultan în cârligul de capon și cel de traversieră; manevra se execută pentru așezarea pe ancorator; b) A. așezată orizontal, fiind prinsă cu cârligul de traversieră în brățara de traversieră (la navele cu grue de A.); v fig grue de A. Formule de raport: „A. apici!” Formulă prin care se anunță

că lanțul ancorei este vertical. „A. întinde înainte (la travers etc.)” Formulă prin care se indică direcția lanțului A.; se mai spune și „lanțul întinde”. „A. la pic!” sin A. apici. „A. la post!” Formulă prin care se anunță că A. este intrată în nară sau boțată pe ancorator; în cazul în care au fost manevrate ambele A. se raportează: „A. sint la posturile de mare!” „A. la suprafață!” Formulă prin care se raportează că A. a fost virată până la suprafață. „A. s-a smuls!” Formulă cu semnificația că A. s-a degajat de fund.

ANCORĂ DE FURTUNĂ. 1. Con confecționat din pinză de vele, întărit la bază cu un cerc și

Ancoră de furtună:
1 - parimă de întorcere; 2 - labă de giscă; 3 - parimă de remorcă; 4 - cerc de parimă

Ancoră de furtună (improvizată):
1 - sac cu ulei; 2 - labă de giscă; 3 - velă; 4 - școndru; 5 - lest

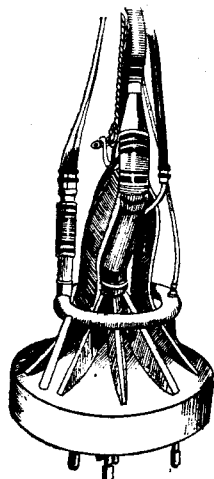
remorcat cu ajutorul unei labe de giscă, care se filează în prova unei bărci pentru a o menține într-o poziție favorabilă astfel încit valurile să se spargă departe de aceasta. A.d.F. se completează cu o saulă de tras la bord și cu un sac pentru filarea uleiului care calmează valurile; v și dragă. 2. Dispozitiv improvizat din școndri și o velă lestată la partea inferioară, care poate fi folosit și la nave mici; sin ancoră de derivă, ancoră de mare, ancoră plutitoare.

ANCORĂ DE GHEAȚĂ

Ancoră cu un singur braț, care, prinsă într-o gaură în gheață, permite legarea navei.

ANCORĂ DE NĂMOL

Dispozitiv de ancorare pe funduri mloase constând dintr-un corp tronconic ce se îngroapă cu ajutorul unui jet de apă, care, printr-o tubulatură atașată la corp, pompează milul în afară. Puterea de ținere se datorește masei de nămol care acoperă apoi ancora. Virarea ancorei se realizează, de asemenea, cu un jet de apă de mare care îndepărtează milul.

Ancoră de nămol

ANCOROT Ancoră mai mică decît ancorele de post, folosită pentru ambosare sau alte manevre. Denumirea este funcțională, A. unei nave mari putînd fi ancora de post a unei nave mai mici.

ANDOCARE Manevră de ridicare a navei pe un doc plutitor sau de intrare într-un doc uscat; v. carenaj.

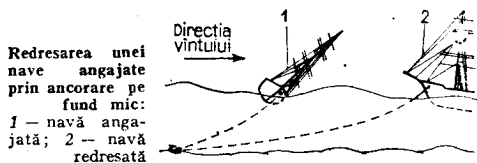
ANDROMEDA Constelație avînd steaua nautică Alpheratz.

ANEMOMETRU MN Instrument pentru măsurarea vitezei vîntului în m/s sau direct a forței acestuia.

ANEXĂ GRAFICĂ Porțiune corectată a unei hărți care se lipește în locul corespunzător al acesteia. A.G. se folosește atunci cînd corecțiile sînt prea numeroase sau prea complicate, pentru a fi publicate sub formă de aviz navigatorilor sau de aviz pentru navigatori; *sin bloc*.

ANGAJĂ 1. (*despre ancoră*) A se prinde de un obiect aflat pe fundul apei; v. ancoră angajată și descurcare de 2. *mil* A stabili contactul de foc cu inamicul sau a începe o luptă. 3. *fl* A începe o întoarcere.

ANGAJATĂ (*despre navă*) Canarisită datorită unui gren care a surprins nava cu prea multe vele întinse și într-o aliură nefavorabilă. Situația navei A. este foarte periculoasă și trebuie combătută imediat, filind școtele în

bandă și cîntînd a abate nava sub vînt; în cazuri extreme se taie arboreții sau chiar arborii gabieri. Dacă adîncimea este mică, se poate ancora; nava vine cu prova în vînt și se redresează.

ANGARIE DM Drept de recuziție în timp de război a navelor neutre, plătitînd despăgubiri. Dreptul de A. este recunoscut unui stat în stare de război dacă este imperios necesară folosirea navelor străine pentru transport. A. datează din timpul lui Ludovic al XIV-lea.

ANKAA Steaua nautică α Phoenicis, mări-mea 2,4.

ANOMALIE MAGNETICĂ Abatere a elementelor cîmpului magnetic terestru de la valorile existente în regiunile înconjurătoare. Se presupune că se datorește concentrărilor de roci magnetice. Regiunile cu A.M. sînt marcate pe hărțile marine prin linii groase continue și printr-o notă indicînd anomalia.

ANĂ Baie de dimensiuni mici.

ANTARES Steaua nautică α Scorpii (Scorpionul), mări-mea 1,2; în greacă „Rivala lui Marte”.

ANTENĂ 1. Vergă a unei vele latine, foarte lungă, ascuțită la extremități și construită,

de regulă, prin asamblare; se încrucișează cu capătul dinspre prova foarte apîcat, aproape de nivelul punții. A. era folosită în trecut pe galere, iar astăzi doar pe micile veliere mediteraneene de cabotaj. 2. Șcandru așezat transvers pe bompres, la extremitățile căruia trec sarturile bompresului. În loc de A. se folosesc uneori doi șcandri scurți ce poartă denumirea de virfurile antenei; v. *fig* bompres. 3. v. mină.

ANTICICLON MN Sistem de vînturi în jurul unui maxim barometric. Într-un A. vînturile circulă în sensul acelor unui ceasornic în emisfera nordică și în sens contrar în emisfera sudică.

ANTIFON med Dispozitiv de protecție a organului auditiv împotriva zgomotelor. În funcție de caracteristici, A. se introduce în conductul auditiv (A. intern) sau se aplică pe pavilionul urechii (A. extern). A. se folosește de personalul din compartimentul mașini sau din alte compartimente unde zgomotele depășesc limita admisă; v. și bonet parasufiu.

APARAT Palanc mare folosit la manevrele de forță.

APARAT DE DISTANȚĂ Aparat care înregistrează distanța parcursă de torpilă după numărul de rotații ale mașinii acesteia; el oprește mașina după ce torpila a parcurs cursa reglată.

APARAT PLUTITOR (*definiție Solas*) Mijloc de salvare colectivă, altul decît barca sau pluta de salvare.

APARAT SUBMARIN DE SALVARE Aparat folosit pentru salvarea la adîncimi mari a echipajelor submarinelor avariate. Poate fi transportat la locul avariei de submarine mari, nave de suprafață sau avioane de transport. Corpul rezistent al aparatului se compune din trei compartimente (sfere) care comunică între ele și în care pot intra 24 de oameni salvați. Manevrea ușor sub apă cu ajutorul electromotoarelor și poate face legătură cu submarinul avariat printr-un sistem de îmbinare cu tambuchiul de salvare al acestuia. Caracteristici: L = 15,3 m; diametrul sferei = 2,4 m; Depl. = 63 t; V = 5 Nd; adîncimea de imersiune = 1 500 m.

APĂ 1. Adîncime, ca în expr. „a avea A. suficientă” sau „a avea A. puțină”. 2. Spațiu, ca în expr. „a avea A. suficientă sub vînt”.

APĂ DE BALAST v. balast.

APĂ DE MARE Apă cu greutatea specifică de 1,025, cu a cărei valoare se calculează deplasamentul navelor. În realitate, greutatea specifică a acesteia variază în raport cu salinitatea, care poate depăși 1,040‰.

APĂ DE PORT MC Apă cu greutatea specifică în portul respectiv (la Constanța 1,010-1,015), cu ajutorul căreia se calculează imersiunea efectivă a navei.

APĂ DE REVENIRE oc Valuri care au lovit plaja, fiind reflectate de mal și revenind spre larg; v. curent de albie, curent de spîrtură.

APĂ DE SANTINĂ Apă murdară, provenită din diferite scurgeri ce se adună în santină. Se

evacuează în afara bordului cu pompele de santină. A.d.S. nu trebuie să conțină produse petroliere pentru a nu polua marea.

APĂ DULCE 1. Apă potabilă. 2. Apă de fluviu (nesărată).

APĂ JOASĂ *sin* Nivelul cel mai scăzut al mării joase.

APĂ ÎNALTĂ *sin* Nivelul cel mai înalt al mării înalte.

APĂ LIBERĂ 1. Apă lipsită de ghețuri. 2. Apă lipsită de pericole. 3. Largul mării.

APĂ MOARTĂ 1. Apă fără curenți. 2. *fl* Apă adâncă, cu fund din prundiș și pietriș, cu curenți slabi. 3. *oc* Fenomen ce are loc ca urmare a suprapunerii a două straturi de apă cu salinitate diferită (apa mai grea se află în stratul inferior). Valurile produc unde interne la suprafața de separație dintre cele două straturi: dacă opera vie ajunge la suprafața de separație, viteza navelor se reduce fără vreun motiv aparent. Fenomenul are loc mai ales în mările polare, dar poate fi întâlnit și în str. Bosfor.

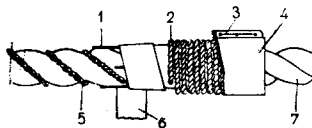
APĂ SALMASTRĂ Amestec de apă de mare și apă dulce la vărsările fluviilor în mare și în unele lacuri de litoral care comunică cu aceasta.

APĂRA 1. A feri cu cangea sau cu mina bordajul unei ambarcațiuni. 2. A feri o vergă care se descuricează pentru a nu se incurca în greeement. ◇ „Apără!” Comandă pentru a apăra cu mina bordajul bărcii la acostare, la tragerea bărcii de-a lungul navei etc. „Apără prova!” Comandă la care omul în prova apără cu cangea.

APĂRĂTOARE Obiect folosit pentru a feri bordajul unei nave sau ambarcațiuni împotriva frecării de chen sau de bordajul altei nave. Poate avea forme foarte variate: școndri din

folosesc A. de cauciuc cu aer comprimat, de regulă, brevetaate; *v* balon de acostare, tranchet. A. de barcă A. confecționată dintr-un tub de cauciuc acoperit cu jumătăți de ochiuri; *v* și balonet. A.-disc A. circulară confecționată din parimă și prevăzută cu o barbetă. Porțiunea circulară se numește cașcaval.

APĂRĂTOARE DE REMORCĂ Tub metalic sau dispozitiv de protecție prin umplere, înfășurare și înfășurare a remorcii pentru a o feri de

Apărătoare de remorcă:
1 — întăritură; 2 — înfășurătură; 3 — cusătură; 4 — manșon din plastic sau piele; 5 — umplutură; 6 — înfășurătură; 7 — remorcă

frecare. În ultimul timp înfășurarea este, la rîndul său, protejată de un înveliș din material plastic închis printr-o cusătură.

APĂRĂTOARE DE ȘOARECI Disc din tablă cu un orificiu central ce se fixează pe parimele de legare a navei pentru a împiedica intrarea șoarecilor (șobolanilor) la bord.

APĂRĂTOAREA ELICEI Construcție din bare metalice care împiedică lovirea elicei de cheu. Se montează la navele la care elicea iese în afara bordajului (indeosebi la navele de luptă rapide care au două elice).

APCĂ Cîrlig mare de undiță, folosit pe Dunăre pentru pescuitul somnului.

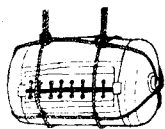
APE COSTIERE DM Suprafață de apă incluzind, de regulă, apele portuare, apele radelor și ale golfurilor, ale unor mări închise și ale lacurilor de graniță, unde navigația navelor străine este reglementată prin legile statului riveran.

APE DE PESCUIT DM Ape limitrofe coastelor unui stat, în care numai statul respectiv are dreptul de a pescui. Unele state au fixat limita acestor ape la 100-200 Mm de la coastă, corespunzător platoului continental sau zonei economice (*a nu se confundă cu ape teritoriale*).

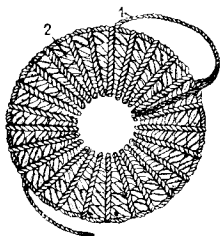
APE DE PILOTAJ 1. Ape pentru traversarea cărora este necesar un pilot la bordul navei. 2. Ape în care navigația se execută prin pilotaj.

APE INTERIOARE DM Ape naturale (fluviu, lacuri, mări) și artificiale (canale, lacuri de acumulare, bazine), situate pe teritoriul unui singur stat și supuse suveranității acestuia.

APE INTERNAȚIONALE DM Apele mării dincolo de limitele apelor teritoriale. În aceste ape nici un stat nu-și exercită suveranitatea

Apărătoare pneumatică

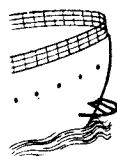
Apărătoare disc:
— barbetă; 2 — cașcaval

Apărătoare de nuiele

Apărătoare de barcă

Apărătoarea elicei

lemn, împletituri sau chiar cauciucuri vechi de automobil folosite în mod frecvent de remorchere. Pentru navele gigantice de astăzi se

dar se pot desfășura operațiuni navale, cercetări științifice etc.; *sin* largul mării.

APE LIBERE 1. *DM* Zonă a mării aflată în afara apelor teritoriale; *sin* mare liberă, largul mării, mare deschisă. 2. Zonă a mării în care nu sînt pericole de navigație pentru nave. 3. Apele mării sau fluviului eliberate de ghețuri în care navele pot naviga în condiții normale.

APE MOARTE *v* marea.

APE NAȚIONALE *DM* Apele interioare, apele de frontieră și mările teritoriale aflate sub jurisdicția unui stat.

APE PORTUARE *DM* Apele unui port pînă la linia care unește instalațiile și construcțiile cele mai avansate în largul mării; *sin* acvatoriu.

APE TERITORIALE *DM* Fișie de mare care se întinde de-a lungul coastei unui stat și care este supusă suveranității acestuia. Lățimea A.T. este stabilită prin legislația statului riveran și se menține în majoritatea cazurilor, între 3 și 12 Mm. A.T. ale Republicii Socialiste România se întind pe o lățime de 12 Mm. În A.T. statul riveran are dreptul exclusiv de exploatare a bogățiilor naturale, de control sanitar și vamal, de poliție etc. În prezent există tendința unor state de a extinde limitele A.T. (pînă la 200 Mm).

APE UZATE În sensul Convenției internaționale pentru prevenirea poluării marine (1973), ape incluzînd deșeurii care provin de la băi, chiuvete, spălătoare, infirmerii etc., precum și alte ape reziduale. A.U. nu pot fi descărcate în mare la distanță mai mică de 4 Mm de uscat, dacă nu au fost tratate și dezinfectate. Se exceptează cazurile de avarie sau de siguranță a navei.

APE VII *v* marea.

APELE UNEI NAVE 1. Apa din pupa unei nave (sensul cel mai obișnuit). 2. Apa din jurul unei nave.

APENDICE Preeminență pe fundul navei, ca pantalonii elicei ș.a.

APIC (*despre lanțul ancorei sau despre o coastă*) Vertical *sin* la pic; *v* ancoră.

APICĂ A înclina o vergă sau un pic.

APOSTOLI 1. *ist* Babale de lemn legate cu o traversă instalată pe navele de lemn, la piciorul catargului, pentru a putea lua volta manevrelor; *v fig* navă de 74. 2. *ist* Babale aflate în puțul cablului ancorei pentru a se putea lua volta capătului acestuia, asigurîndu-l astfel în puț.

APPLETON, strat Strat ionizat al atmosferei, aflat la o altitudine de circa 250 km, care reflectă undele scurte.

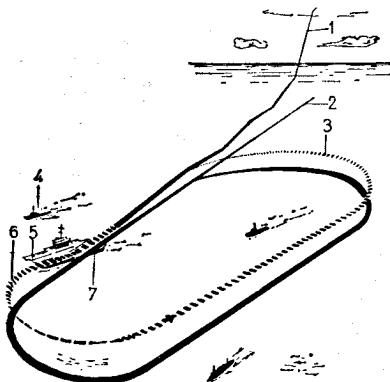
APROAPE (*despre vînt*) Care bate dintr-o direcție înaintea traversului; *v* aliură și vînt strîns.

APROAPE FURTUNĂ *v* scara Beaufort.

APROPIERI Zonă de mare din vecinătatea uscatului, cînd acesta nu este încă vizibil.

APROVARE Poziție înclinată a navei în sens longitudinal, în care pescajul prova este mai mare decît pescajul pupa, avînd astfel asietă

negativă. A., ca și apuparea, este trecătoare, putînd fi cauzată de o proastă distribuție a caricului, de inundarea unor compartimente etc. **APUNTARE** Evoluție a avioanelor (elicopterelor) din momentul începerii redresării pînă la oprirea acestora pe puntea navei portavion (portelicopter). Oprirea din rula *v* avioanelor pe puntea navei este asigurată cu aju-

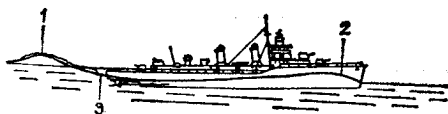
Apuntare:

1 — virajul și intrarea pe direcția de apun-tare; 2 — direcția de apun-tare; 3 — tur de pistă scurt; 4 — distrugător de escortă; 5 — portavion; 6 — virajul 4 la turul de pistă scurt; 7 — rulajul final pe punte

torul unor cabluri puternice (sandow-uri) care se declanșează automat la unul din capetele portavioanelor în momentul trecerii cu trenul de aterizare peste un anumit dispozitiv. La A. sandow-ul, proiectat în sus, se agață de o tijă specială, dispusă sub fuselaj și în partea din spate a avionului, pe care îl frînează pe o distanță relativ redusă (15-20 m), pînă la oprirea completă.

APUPARE Poziție înclinată a navei în sens longitudinal, în care pescajul pupa este mai mare decît pescajul prova. Pe timpul marșului se constată totdeauna o ușoară A., datorită efectului elicei, care permite navei să „încalce mai ușor valurile.” A. prea pronunțată devine periculoasă, mai ales pe mare rea, deoarece nu permite ca întreaga osatură să contribuie la rezistența navei; totodată, nava nu poate ține bine drumul, fiind abătută de valuri și de vînt datorită suprastructurii prova care prezintă o suprafață mai mare în comparație cu cea oferită în cazul liniei de plutire normale.

APUPARE DE VITEZĂ Apupare produsă la navele rapide, ca urmare a faptului că sistemul

Apupare de viteză:

1 — val pupa; 2 — val prova; 3 — depresiunea valului

de valuri, cunoscut sub denumirea de grupe de valuri Kelvin, imprimă navei tendința de a „călări” propriul său val prova. Dacă depresiunea valului transversal coincide cu pupa navei, fenomen ce are loc la viteza critică, se produce o A.d.V. și o mărire a înălțimii valului pupa, care, pe funduri mici, poate atinge 2-3 m în cazul unui distrugător.

APUS 1. *sin* West; *v* roză vinturilor. 2. Tre-cerea unui astru cu centrul său prin orizont după culminație. **A. adevărat** A. care are loc la tre-cerea astrului cu centrul său prin orizontul adevărat. **A. aparent.** A. la care centrul astrului trece prin orizontul vizibil. **A. adevărat** se produce înaintea A. aparent din cauza refracției atmosferei. **A. adevărat** al Soarelui are loc atunci când bordul inferior al astrului se află cu $1/2-1/3$ din diametrul aparent deasupra orizontului, iar cel al Lunii, atunci când bordul superior al acesteia este tangent la linia orizontului.

APUSUL MN Vint de West (*termen folosit de pescari*).

AQUILA Constelația Vulturul avind steua nautică Altair.

AQUILON MN Vint de Nord — Nord-Est pe coastele Italiei.

ARĂ (*despre ancoră*) A se tiri pe fund fără a mușca; *sin* a derapa; a grăpa.

ARĂ ANCORA! Formulă prin care santinela de la ancoră raportează că ancora nu a mușcat și ară.

ARĂTA PAVILIONUL 1. A ridica pavilionul pentru identificare; *sin* a arăta culorile. 2. A face croazieră cu o navă de război în scop de propagandă.

ARBOR *inv*, *sin* arbore. Este forma inițială a termenului care s-a menținut pînă către sfîrșitul sec. XIX, cînd a fost înlocuit treptat cu arbore. Termenul este foarte important, deoarece atestă vechimea marinăriei la noi, fiind derivat din cuvîntul italian „arbor” folosit în sec. XIII-XIV.

ARBORA 1. A pune la post arborii ambarcațiunii sau ai navei. 2. A ridica pavilionul național sau marca de comandament. 3. A purta pavilion național sau marcă de comandament.

ARBORADĂ Ansamblul arborilor (catargelor), vergilor, ghiurilor și picurilor navei; *v* fig greement.

ARBORE Șcîndru vertical sau ușor înclinat care susține vergile, velatura, bigile, instalațiile de semnalizare optică, antenele de radio și radiolocație etc. A. este, în general, metalic, lemnul fiind folosit numai în cazul velierelor mici și al ambarcațiunilor. El se compune, de regulă, din trei părți: coloană, A. gabier și arboret. Cînd se compune din două părți, acestea se numesc coloană și arboret. O navă cu doi A. are de la prova spre pupa: A. trinchet (A. prova sau A. mic) și A. mare. O navă cu trei arbori are: A. trinchet, A. mare și A. artimon, denumit și artimon. O navă cu patru A.

are: A. trinchet, A. prova, A. mare și A. artimon. O navă cu cinci A. are: A. trinchet, A. prova, A. mare, A. pupa și A. artimon; *sin* catarg; *v* fig greement și navă.

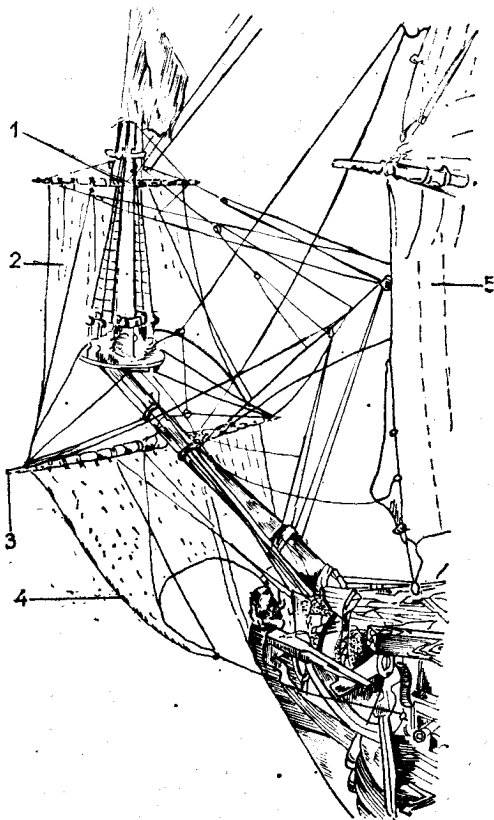
ARBORE GABIER Porțiunea din mijloc a unui arbore compus din trei părți. Călciiul său se reazemă pe gabie, fiind fixat de capătul coloanei cu un butuc. A. G. susține arboretul printr-un dispozitiv analog, la cruceță; *v* fig greement.

ARBORE-GRUIE *sin* catarg de încărcare.

ARBORE PORTELICE Tronsonul liniei de arbori din extremitatea pupa a navei, avînd un capăt în interiorul navei, cuplat cu arborele intermediar, iar celălalt capăt, în exterior, cuplat cu elicea; *sin* ax portelice.

ARBORET Partea superioară a arborelui compus din două sau trei elemente. Uneori A. navelor mari cu vele este compus din două părți: A. zburătorului și A. rîndunicii.

ARBORET DE BOMPRES *ist* Arbore mic, great pe bompres, pe care se întindea o velă

Arboret de bompres:

1 — arboretul bombresului; 2 — gabierul bombresului; 3 — antenă; 4 — civadă; 5 — trincă

pătrată, denumită gabierul bompresului (*termen folosit în sec. XVI-XVII*).

ARC 1. Porțiunile curbe ale bordajului la prova navei; *v fig* corpul navei. 2. Curbura unei nave sprijinită cu partea centrală pe un val. 3. *v* gabie.

ARC DE EXCES *v* sextant.

ARC DIURN Porțiune din paralelul de declinație al astrului, vizibilă deasupra orizontului. Porțiunea invizibilă a acestui paralel poartă denumirea de arc nocturn.

ARC NOCTURN *v* arc diurn.

ARCFORM Tip de navă caracterizată prin formele arcuite ale bordajului, cu intrind mare. „**ARCTICA**” Spărgător de gheață atomic (U.R.S.S.) și prima navă de suprafață din lume care a atins Polul Nord (17 august 1977, ora 4,00).

ARCTURUS Steaua nautică α Bootis (Boarul), mărimea 0,2; în greacă „Păzitorul ursului”.

ARCUi (*despre navă*) A se încovoia în formă de arc atunci când se sprijină pe val numai cu partea centrală; *v* arc (2).

ARCUIRE 1. Curba unei nave care arcuiește. 2. Acțiunea de a arcui.

Arcuire

ARDENTĂ (*despre navă*) Care tinde a veni în vînt.

ARDENȚĂ Proprietatea de a fi ardent. A. ușoară reprezintă o calitate a navei, în timp ce A. pronunțată este un defect ce poate duce la ambardee puternice care îngreuiază guvernarea. A. se datorește poziției centrului velic în pupa centrului de greutate. Ea se utilizează la executarea voltei în vînt și a altor manevre. În cazul navelor cu vele A. poate fi combătută, dacă este necesar, reducînd aria farului pupa sau mărind-o pe aceea a farului prova.

ARE! *fl* Formulă prin care se raportează că gașa unei legături este dată la baba.

ARE REMORCA! *fl* Formulă prin care se raportează că remorca unei dane sau unui convoi de șlepuri are gașa dată la cirlig.

ARGAT 1. Cabestan din lemn folosit în șantierul naval de pe Dunăre sau la lucrările de

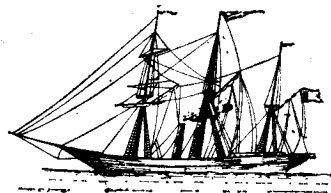
„**ARGO**” Navă mitologică care ar fi trecut prima prin str. Bosfor spre Colhida (sudul Caucazului), căutînd „lina de aur”.

ARGONAUT 1. Personaj din mitologia greacă făcînd parte din grupul de tesalieni care au plecat cu nava „Argo” în căutarea „linei de aur”. 2. *arg* Navigator îndrăzneț.

ARGUMENT Valoare cunoscută cu care se intră în tablele nautice. Distingem: **A. orizontal** (pe linie) și **A. vertical** (pe coloană).

ARGUZIN *ist* Pe galere, subofiter — ajutor al Comitelui — care supraveghea oamenii de la rame.

„**ARHIMEDE**” *ist* Prima navă cu elice (lansată în 1839) care a reușit să traverseze Oc. Atlantic, atingînd viteza record pentru acele timpuri de

„Arhimede”

9,75 Nd. Avea o mașină cu vaporii de 80 CP, cu doi cilindri care acționau o elice cu două pale cu diametrul de 1,5 m.

ARHITECTURĂ NAVALĂ Știința proiectării și construcției navelor. Se împarte în teoria navei și construcții navale. Primul manual românesc de Teoria Navei (1902) a fost alcătuit de locotenent-comandorul N. Negrescu din Marina Militară, iar primul curs de construcții navale (1898), de inginerul șef al Marinei Militare A. Cupșa.

ARIE DE VÎNT *inv, sin* cart (3).

ARIES 1. Constelația Berbecul avînd steaua nautică Hamal. 2. *v* zodiac. 3. *v* punct vernal.

ARIMĂ MC A așeza și a fixa („țese”) caricul în hambare, în alveie sau pe punte, folosind la maximum spațiul, protejînd marfa împotriva oricărei deteriorări și asigurînd navei stabilitatea și condițiile normale de bandă și asietă.

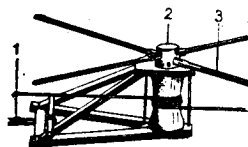
ARIMAJ MC Rezultatul unei arimări.

ARIMARE MC Acțiunea de a arima.

ARIMOR MC Persoană calificată în arimarea caricului; *sin* stivator, stivitor, stivador.

ARIPĂ 1. Velă suplimentară întinsă cu ajutorul unor școndri, denumiți verfafori, pentru a mări suprafața velaturii la vînt de pupa. Distingem: **A. mare**, **A. gabierului**, **A. zburătorului**; *sin* bonetă (are însă și un alt sens); 2. *v* comandă (1). 3. *pesc* Plasă așezată la gura traulului, în prelungirea matifei, de ambele părți, la capac și la talpă, pentru a mări suprafața de captură a peștelui în traul; *v fig* traul.

ARIPi PORTANTE Dispozitiv în formă de aripi montat sub fundul navei; *sin* aripi imerse; *v* navă cu aripi portante.

Argat:

1 — legătură la cazici;
2 — urs; 3 — manelă

salvare. Axul său, denumit urs, are găuri în care se introduc bare ce poartă denumirea de manele. 2. *sin, inv* cabestan (*termen folosit în prima jumătate a sec. XIX*).

ARMĂ 1. A face să intre în barcă armamentul și a aduce în aceasta toate obiectele de armament. 2. A încadra o navă cu echipaj și a o înzestra cu toate obiectele necesare exploatării (semnificație uzuală). 3. (în șantiere) A monta pe o navă, după lansare, toate instalațiile necesare. 4. A pregăti pentru tragere un tun ori un tub lanstorpile sau a pregăti pentru manevră un cabestan, o sondă mecanică etc.

ARMĂ ÎN CURSĂ *ist* A arma o navă pentru războiul în cursă.

ARMADA *ist* Flotă (*termen de origine spaniolă*); *v* Invincibila Armada.

ARMADILLA *ist* Formație mică de nave de luptă în fosta colonii spaniole.

ARMAMENT 1. Totalitatea marinarilor destinați a pune în funcțiune o barcă, un cabestan, un tun etc. ♦ „A. la tun!” *mil a*) Ordin la care servanții trec la tun. b) Exerciții cu A. la tun. 2. Totalitatea mijloacelor de luptă ale navei.

ARMARE Acțiunea de a arma. ♦ „A. bateriei/bărcii nr .../cabestanului! etc.” Comandă pentru a arma bateria, barca, cabestanul.

ARMATOR 1. MC Proprietar de navă. Persoană care echează o navă în scopuri comerciale. Uneori A. poate închiria nava nuda unui A. navlositor, păstrându-și doar comandantul și mecanicul șef. 2. Proprietarul unui iaht sau al unei nave de studii.

ARMAȚI! Comandă în barcă pentru a lua rama pe braț; *v* ramare.

ARMĂTURĂ 1. Seu pus în gaura plumbului sondei de mină pentru a lua probe de fund; *v* sondă. 2. *v* garnitură.

ARME SUB APĂ *mil* Armamentul și tehnica de luptă destinate distrugerii prin lovituri sub apă a navelor de suprafață și submarinelor inamice: torpile, mine, grenade antisubmarine etc.

ARMUZ Spațiile dintre scindurile bordajului unei nave ori ambarcațiuni construite în sistem latin sau spațiile dintre scindurile punților de lemn ale navelor, în care se presează calafat sau alte materiale pentru a asigura etanșeitatea; *sin* harmuz.

ARSENAL *mil* Șantier de construcții, de reparații, întreținere și armare al marinei militare. Primul A. al Marinei Române a fost înființat în 1879 prin extinderea Atelierului Flotei de la Galați.

ARTA MARINARULUI *v* marinărie.

ARTICOLE DE RĂZBOI *ist* Cod disciplinar al marinei militare utilizat în perioada navelor cu vele. A.d.R. se aplicau și pe navele de pirăți, referindu-se la împărțirea prăzii și la îndatoririle fiecărui pirat la bord. Pirații le semna în cerc pentru a nu se afla cine era comandantul și a putea afirma că au fost forțați să le semneze; *v* piraterie.

ARTIFICIER 1. *mil* Tunar specialist în manipularea, pregătirea și conservarea muniției. 2. MC Persoană specializată în manipularea explozivului pe timpul prospecțiunilor marine.

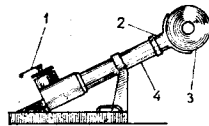
ARTILERIE 1. *mil* Totalitatea tunurilor și rachetelor de diferite tipuri cu instalațiile și aparatura specializată folosite în marină. A. de coastă A. destinată ducerii luptei de pe litoral împotriva navelor inamice și, eventual, împotriva unor obiective de pe uscat. A. navală A. instalată la bordul navelor și destinată ducerii luptei împotriva obiectivelor navale, terestre și aeriene. A.N. de la bordul navelor de luptă mijlocii sau mari se împarte în A. principală (100-203 mm), A. universală (până la 152 mm), care poate executa atât trageri navale, cât și antiaeriene, A. secundară formată din tunuri și mitraliere cu o mare cadență de tragere, fiind destinată în principal executării tragerilor antiaeriene. Tragerile A. N. sint automatizate, folosindu-se aparatură de radiolocație și centrale de tragere; *v* fig turelă și tun. 2. Disciplină care se ocupă de construcția armamentului de A., balistică, pulberi, trageri de A. și tactica A. clasice și cu reacție.

ARTIMON 1. *v* arboradă. 2. *sin* randă de furtună.

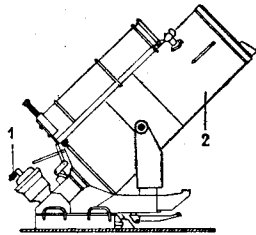
ARUNCA *fl* A îndepărta un plutitor, datorită curentului, de un anumit obiect (epavă, cap etc.), de ex., „epava de la km ... aruncă”.

ARUNCARE LA COASTĂ *v* eșuare.

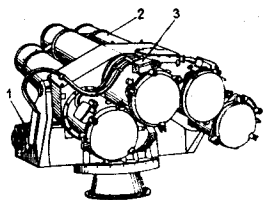
ARUNCĂTOR DE GRENADE ANTISUBMARINE *mil* Aparat montat pe puntea navei și

Aruncător de grenade antisubmarine cu tijă:
1 — mecanism de dare a focului; 2 — tijă cu lingură; 3 — grenadă antisubmarină; 4 — țeavă

Aruncător de grenade antisubmarine cu o țeavă:
1 — mecanism de dare a focului; 2 — țeavă.

Aruncător de grenade antisubmarine cu mai multe țevi:
1 — platformă rotativă; 2 — țeavă; 3 — contact central de dare a focului

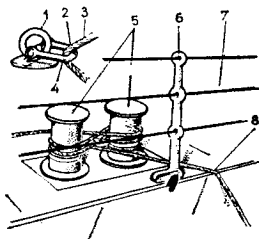
destinat aruncării grenadelor antisubmarine. A.d.G.A. pot fi cu tijă, cu una sau mai multe țevi, cu pulbere, reactive etc.; ele lansează grenadele una câte una sau în jerbă, în orice direcție și la o distanță cuprinsă între 100 și 1 500 m și chiar mai mult.

ASCULTĂ CÎRMA (*despre navă*) A întoarce în funcție de orientarea cîrmei. O navă A.C.

cu atât mai bine cu cât viteza sa relativă în raport cu apa este mai mare. Când nu are viteză, o navă nu A.C. decît pe cursurile de apă cînd curentul lovește pînă la cîrmei. Dacă nava are o viteză egală cu cea a curentului din pupa, ea nu A.C.; *v* a guvernă.

ASCUȚI (*despre parime*) A subția capătul unei parime făcînd o coadă de șoarece, cu sau fără ochi, ca să poată intra prin raiurile macaralelor etc.

ASCUȚIȘ 1. Piesă care poate roade prima ce trece pe deasupra ei. 2. Piesă cu curbura prea mică pentru o anumită parimă.

Ascuțisuri:

1 — ochi; 2 — ascuțis; 3 — parimă; 4 — cheie; 5 — babale; 6 — baston de balustradă; 7 — filieră

ASDIC *engl* Inițialele expresiei Allied Submarine Detection Investigation Committee (hidrolocator folosit în marina engleză).

ASIETĂ Unghiul dintre poziția normală și poziția la un moment dat a chilei unei nave într-o apă liniștită. Nava este aproată sau apupată, după cum pescajul prova este mai mare sau mai mic decît pescajul pupa. A. se determină, de regulă, prin tangenta sa, fiind egală cu diferența de pescaj între prova și pupa raportată la lungimea navei. Cînd pescajul prova este egal cu pescajul pupa, se consideră că nava este la chilă dreaptă sau că are A. normală (zero).

ASIGURA 1. (*despre lanț, parimă etc.*) A fixa capătul. 2. A lega suplimentar (de ex., o remorcă) cu o parimă.

ASIGURA PAVILIONUL A trage o lovitură de tun în momentul ridicării pavilionului la întîlnirea cu o altă navă, în scop de identificare. Se execută pentru a atrage atenția și a invita nava întîlnită să-și arate culorile (pavilionul).

ASIGURAREA HIDROGRAFICĂ ȘI DE NAVIGAȚIE *mil* Totalitatea măsurilor luate în scopul asigurării condițiilor optime de navigație pentru navele proprii și al îngreuerii navigației navelor inamice. Constă în amenajarea cu mijloace a TMAM de către unități hidrografice specializate, în dotarea navelor cu aparatură specifică de navigație și cu documente nautice, în informarea hidrometeorologică etc.

ASISTENȚĂ Ajutor acordat, la cerere, unei nave aflate în pericol, dar neabandonate.

ASISTENȚĂ OSTILĂ *DM* Acțiune a unei nave comerciale neutre în timp de război, constînd în acordarea de ajutor direct unuia din beligeranți, cum ar fi: transmiterea de informații,

participarea la ostilități etc. Transportul de marfă destinată inamicului sau de persoane oficiale inamice nu constituie A.O. Nava care acordă A. O. poate fi capturată de partea beligerantă adversă.

ASK *ist* Navă a primilor vikingi (în anul 800 e.n.)

ASOCIAȚIA MARINARILOR ROMÂNI *ist* Asociație cu caracter sindical înființată la Galați în luna mai 1933, la care puteau adera navigatorii de toate gradele din flota comercială.

ASOG *ist* Galion spaniol care transporta mercur.

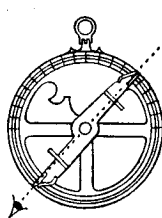
ASROC *mil* (*engl* — Antisubmarine Rocket) Armă antisubmarină americană reprezentînd o combinație între rachetă și torpila antisubmarină.

ASTAR Tesătură din lînă sau din lînă și fire sintetice, folosită la confecționarea pavilioanelor.

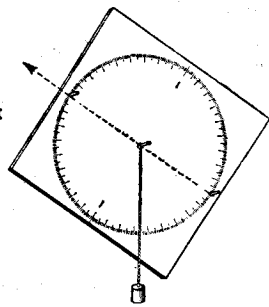
ASTROCOMPAS Instrument nautic folosit în mările polare indicînd direcția cu ajutorul unei alidade cu care se vizează astrul. Pe anumite cadrane se înregistrează latitudinea observatorului, unghiul orar local și declinația astrului; *v* și compas solar.

ASTROGRAF Instrument constituit dintr-o sursă de lumină care proiectează curbele de înălțime ale astrilor pe o diagramă specială ce permite trasarea porțiunii utile a dreptei de înălțime. Timpul necesar folosit în acest scop poartă denumirea de „timpul mediu al A.” Este rareori folosit în navigația marină.

ASTROLAB *ist* 1. Instrument compus dintr-un cerc gradat și o alidadă și folosit pentru măsurarea înălțimii unghiulare a astrilor. Inventat probabil de Apolonius din Perga în sec. III î.e.n.,

Astrolab sec. XV

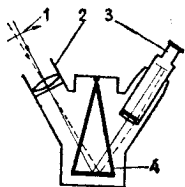
Astrolab de barcă

A. a fost perfecționat de arabi în sec. VII al î.e.n., fiind folosit pînă în sec. XIII. 2. Instrument improvizat la bărcile de salvare pentru măsurarea înălțimii unghiulare a Soarelui.

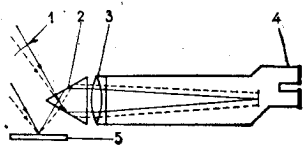
ASTROLAB CU PENDUL Instrument hidrografic avînd aceeași destinație ca și astrolabul cu prisme. Se compune din două lunete — obiectiv și ocular — înclinate la 60° față de verticală. Imaginea astrului din obiectiv este

reflectată de o oglindă suspendată sub formă de pendul. Momentul în care astrul are înălțimea de 60° reprezintă media momentelor trecerii sale prin două linii gravate pe oglindă.

ASTROLAB CU PRISME Instrument pentru ridicări hidrografice servind la determinarea momentului în care un anumit astru ajunge la înălțimea dată. Se compune dintr-o lunetă orizontală având în fața obiectivului o prismă care permite să se vizeze simultan un astru

Schema astrolabului cu pendul:
1 — direcția la astru;
2 — obiectiv; 3 — ocular;
4 — pendul

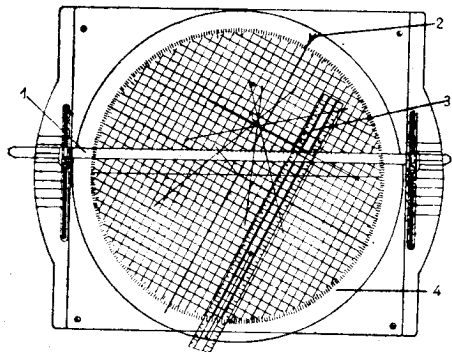

Schema astrolabului cu prismă:
1 — direcția la astru; 2 — prismă;
3 — obiectiv; 4 — ocular; 5 — orizont artificial

și imaginea sa reflectată într-un orizont artificial cu mercur. Înainte ca astrul să fi atins înălțimea prestabilită, cele două imagini ale sale se observă la înălțimi diferite; ele se vor situa pe aceeași verticală în momentul în care astrul se va afla la înălțimea prestabilită.

ASTRONOMIE NAUTICĂ Ramură a astronomiei care se ocupă de navigația astronomică.

ASTROPLOT Instrument pentru trasarea rezultatelor calculului de punct, folosind metode

Astroplot:
1 — scara timpului; 2 — azimutul astrului; 3 — riglă pentru înălțimi; 4 — disc rotativ

astronomice rapide; se compune dintr-o placă de bază cu un disc rotativ, gradat la periferie de la 0° la 359° și cu pătrate cu latura de 2 mm,

o placă de trasare, o scală de timp care trebuie orientată cu precizie pe direcția Est-West și o riglă pentru măsurarea înălțimilor.

ASURZI *ist (despre rame)* A înfășura furcheții sau a acoperi ramele cu cirpe pentru a nu face zgomot la ramare. Asurzirea ramelor era o măsură de precauție ce se lua noaptea pe timpul deplasării bărcilor la abordajul unei nave inamice ancorate.

AȘCHIERE *fl* Reducerea bruscă a înălțimii malului.

AȘTEPTĂ ÎN BALANS *fl (despre un remorcher cu convoi)* A merge în amonte cu o viteză egală cu cea a curentului apei, menținând convoiul pe loc.

ATAȘAT NAVAL Ofițer care îndeplinește funcția de consilier în probleme navale al șefului unui oficiu diplomatic.

ATELIERUL FLOTILEI *v* arsenal.

ATENȚIUNE LA MAȘINI Semnal sau inscripție pe cadranul telegrafului indicând ca mașina să fie gata de manevră.

ATERIZARE Luarea contactului vizual cu uscatul, venind dispre larg. Distingem: **A. în longitudine** când nava urmează meridianul care trece prin punctul de A.; **A. în latitudine** când nava urmează paralelul care trece prin punctul de A.; **A. pe un reper** când nava aterizează pe o înălțime, pe un far, pe o insulă sau pe un alt reper vizibil din mare, după care este dirijată spre punctul de destinație. **A. pe coastă periculoasă** (stinci, bancuri, funduri mici) se execută perpendicular, iar pe o coastă sănătoasă (fără pericole), oblic pentru a vedea farurile, reperele etc. Uneori, dacă nu este sigură de punctul său, nava aterizează în mod deliberat într-o anumită parte a punctului de destinație, pentru a avea certitudinea că la vederea uscatului se află, de ex., la E (W) de acest punct. A. cu ajutorul radarului se poate executa și pe ceață.

ATESTAT DE BORD MC Document eliberat navelor de ape interioare de către căpitaniile porturilor unde au fost înscrise și care conferă dreptul de a arbora pavilionul național, a naviga în apele interioare și internaționale, certificând, totodată, dreptul de proprietate, caracteristicile tehnice și de exploatare, precum și starea tehnică a navelor.

ATÎRNĂ 1. A fila puțin lanțul ancorei astfel încât aceasta să iasă în afara navei. 2. A suspenda ancora în dreptul etravei pentru a nu atinge bordajul unei alte nave, menținând-o în celălalt bord cu ajutorul lanțului său și al unei părți de sîrmă. 3. *inv* A mola boțul de traversieră, ținând nava în boțul său de capon gata de fundarisire (*manevră practică pe vechile nave cu vele*).

ATÎRNĂTOARE 1. Lanț care susține verga; *v* vergă. 2. Saulă sau lanț cu care se asigură cîrma pentru a nu se pierde în cazul cînd iese din balamale; *sin* atîrnător.

ATÎRNĂTOR 1. Parimă cu noduri de turban folosită pentru coborîrea în barcă sau urcarea pe punte a armamentului bărcii; *v fig* balenieră cu motor; 2. *sin* atîrnătoare.

ATÎRNĂTOR DE REȚINERE/DE RULIU Parimă scurtă dată de la bord la o barcă care se lasă la apă pentru a împiedica lovirea acesteia de bordaj la balans; *v fig* lăsare la apă.

ATLAS DE CURENȚI *oc* Colecție de hărți cuprinzînd curenții marini permanenți sau de marce în diferite anotimpuri sau luni.

ATLAS DE GHEȚURI *oc* Colecție de hărți cuprinzînd zonele de mare acoperite de ghețuri în diferite anotimpuri sau luni.

ATLAS DE MAREE *oc* Colecție de hărți indicînd curenții de maree la anumite ore, epoci etc.

ATOL Insulă de corali în formă de inel închis sau deschis în jurul unei suprafețe de apă, denumită lagună.

ATRAȚIA BĂILOR Deviere a navei către interiorul unei băi din cauza contracurentului.

ATRAȚIE LOCALĂ Anomalie a cîmpului magnetic terestru care perturbă compasul magnetic al navei.

ATRIA Steaua nautică α Triangulus Australis (Triunghiul Austral), mărimea 1,9.

ATĂ Diră de spumă albă, paralelă cu direcția vîntului, care se formează la vînturi de forță 7-10 pe scara Beaufort.

ATĂ DE GRANDEE Sfoară răsucită din mai multe ațe de vele servind la coaserea grandeei. Înainte de întrebuițare se ceruiește.

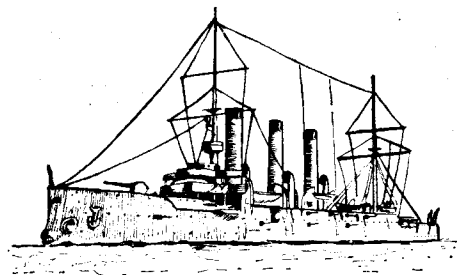
ATĂ DE VELE Sfoară din două sau mai multe fire de cîneșă sau de in de cea mai bună calitate, servind la coaserea velelor și la patronarea capetelor de saulă.

ATĂ PESCĂREASCĂ Ață de bumbac sau de in de grosimi diferite din care se împletesc plasele de pescuit.

AURIC *v* greement auric și velă aurică.

AURIGA Constelația Vizitiul avînd steaua nautică Capella.

„AURORA” *ist* Cruciașor din Flota Mării Baltice a Marinei militare ruse, construit la

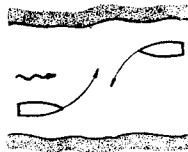

„Aurora”

Petrograd în 1900. Celebru prin salva sa de artilerie prin care a semnalat începerea asaltului asupra Palatului de Iarnă în noaptea de 25

octombrie (7 noiembrie) 1917, marcînd începutul Marii Revoluții Socialiste. Caracteristici: Depl. = 6 630 t; opt tunuri de 152 mm, patru tuburi lanstorpilor și armament auxiliar. În prezent nava este ancorată pe Neva, în fața Școlii Militare de Marină „Nahimov”, fiind declarată monument istoric.

AUȘTEC *fl* Întîlnirea între două convoaie sau două nave care înaintează pe un curs de apă în sensuri opuse, arătîndu-și reciproc tribordul în loc de babord, cum se întîmplă în mod normal. A. se semnalizează la tribord, noaptea printr-o lumină albă intermitentă, iar ziua agîtînd un pavilion de culoare albastră.

Auștec

AUTOGRAF 1. Aparat care înregistrează grafic imersiunea și înclinarea torpilei în drumul către țintă. 2. Idem, înregistrînd procesul lansării unei mine sau imersiunea drăgii și a elementelor sale. A. se întrebuițează pe timpul exercițiilor de lansare a torpilelor, de minare și dragaj, pentru verificarea funcționării armei respective.

AUTOMATICĂ NAVALĂ Ramură a automaticii care se ocupă cu studiul elementelor și al sistemelor automate sau automatizate de la bordul navelor.

AUTONOMIE *mil* Capacitatea navelor de a naviga un anumit interval de timp, fără a intra în port pentru refacerea plinurilor. Este o caracteristică de bază în definirea calităților tehnico-tactice ale navei și se stabilește încă din faza de proiectare a acesteia. Depinde de tipul navei, de rezervele de combustibil, apă, hrană etc. și de rezistența echipajului.

AUTORITATE PORTUARĂ *MC* Organ portuar (căpitanie de port, vamă, punct de frontieră etc.) autorizat prin lege să ia măsuri și să emită dispoziții legale obligatorii referitoare la navigația în zona portului, la vamă, la frontieră etc.

AUXILIAR Mecanic la mașinile auxiliare ale navei.

AUXILIARE Ansamblul mașinilor, pompelor etc. care asigură funcționarea mașinilor principale de propulsie ale navei sau care îndeplinesc alte funcțiuni.

AVAL *fl* Poziție a unui punct de pe un curs de apă sau de pe malul acestuia, situat mai jos (către vărsare) în raport cu un alt punct de pe același curs de apă.

AVANPORT Suprafață de apă înaintea intrării în port, apărută natural sau prin construcții hidrotehnice împotriva valurilor și vînturilor. A. este folosit de nave pentru staționare pînă în momentul în care se primește permisiunea de a intra în port.

AVANS 1. Interval de timp cu care cronometrul devansează ora exactă. 2. Interval de

timap cu care ora marelui înalte precede uneori culminația Lunii.

AVANTAJUL VÎNTULUI *ist* Avantaj al unei nave sau formații de nave cu vele de a se găsi în vîntul inamicului, ceea ce îi permite să aleagă momentul declanșării atacului.

AVARIE 1. Stricăciune produsă navei sau instalațiilor de bord, cu consecințe grave asupra capacității de luptă, de transport etc. 2. MC Pagube suferite de navă ori de caric sau cheltuială excepțională făcută de o navă comercială în vederea salvării sale și a caricului. A. poate fi suportată de navă (A. particulară) sau de toți participanții la expediția maritimă (A. comună).

AVERTISMENT Indicație înscrisă pe hărțile marine pentru a preveni asupra unor eventuale inexactități ale acestora sau asupra unor date variabile (de ex., adîncimile la gurile fluviilor). **AVERTISMENT DE FURTUNĂ** MN Anunțarea unui vînt de cel puțin forța 7 (aproape furtună) după scara Beaufort. Se comunică prin radio și optic, prin semnale de furtună.

AVIAȚIE AMBARCATĂ *mil* Aviație bazată pe portavioane și portelicoptere care include avioane de vînătoare, vînătoare-bombardament, avioane și elicoptere antisubmarine etc. constituind principala forță de lovire a acestora. **AVIAȚIE ANTISUBMARINĂ** *mil* Categorie de aviație maritimă compusă din avioane, hidro-avioane și elicoptere specializate în căutarea și distrugerea submarinelor inamice.

AVIAȚIE MARITIMĂ *mil* Aviație din compunerea marinei militare specializată în acțiuni de luptă pe mare și în zona litoralului. După locul de bazare al avioanelor și elicopterelor, distingem A.M. bazată în zona de litoral și A.M. bazată pe nave, în special pe portavioane și portelicoptere (aviație ambarcată).

AVIAȚIE TORPILOARE ȘI PUITOARE DE MINE *mil* Categorie de aviație maritimă înzestrată cu avioane specializate pentru atacarea cu torpila a navelor inamice, executarea minărilor ofensive etc.

AVIOR Steaua nautică ϵ Carinae (Chila), mărimea 1.

AVIZ MC Înștiințare prevăzută în contractu de navosire, indicînd data probabilă la care nava va sosi în portul de încărcare sau descărcare.

AVIZ NAVIGATORILOR Înștiințare adresată navigatorilor, indicînd modificări ale hărților,

cărților-pilot, cărților de faruri și altor documente nautice, precum și diverse interdicții temporare de navigație; *sin* aviz pentru navigatori.

AVIZAREA PLECĂRII NAVEI MC Avizarea pe care comandantul navei o trimite navlositorului înainte de plecarea acesteia în cursă. **AVIZO** *mil* Navă militară rapidă cu deplasament pînă la 2 000 t și armament, ușor destinată să execute escortă, cercetare, protecția pescuitului, reprezentare etc. Caracteristici: L = 103 m; B = 11 m; d = 3,8 m; V = 20-25 Nd; unul-patru tunuri de 100-120 mm, două-opt tunuri AA de 37-80 mm, un aruncător de grenade AS cuadruplu de 305 mm, două aparate lanstorpilor triple, un elicopter.

AVÎNTARE Porțiune a navei în afara perpendicularei prova (A. prova) sau în afara perpendicularei pupa (A. pupa).

AVODIRE *v* acaju.

AXA LUMII *v* sfera cerească.

AXA PASEI DE NAVIGAȚIE *mil* Linie ce trece prin mijlocul unei pase de navigație, reprezentînd drumul navigabil.

AXA ȘENALULUI NAVIGABIL Linie ce trece prin mijlocul unui șenal navigabil și care corespunde, de regulă, adîncimilor optime pentru navigație.

AXIOMETRU Aparat compus dintr-un sector de cerc gradat în puncte (de la 0 la 30 în fiecare bord) și un indice aflat în fața timonierului ce arată unghiul de cîrmă pus de acesta; *v* și indicator de unghi de cîrmă.

AXUL CÎRMEI *v* cîrmă.

AXUL NAVEI Intersecția planului diametral longitudinal cu un plan orizontal. $\diamond$ „În ax” În planul diametral sau paralel cu acest plan. **AZIMUT** Arcul de orizont cuprins între Nordul adevărat, magnetic sau compas și direcția spre un obiect, contat în sensul acelor unui ceasornic, de la 000° (Nord) la 359° (astronomii îl contează de la Sud).

AZIMUT NECUNOSCUT, metodă Metodă de determinare a deviațiilor compasului magnetic constînd din comparația relevmentului compas la un obiect cu relevmentul adevărat aproximativ al aceleiași obiect. Eroarea fiind constantă pentru toate relevmentele, curba deviației va fi deplasată cu o cantitate constantă care se poate determina ținînd seama că suma algebrică a deviațiilor trebuie să fie egală cu zero. Metoda nu poate fi aplicată dacă există o eroare a liniei de credință.

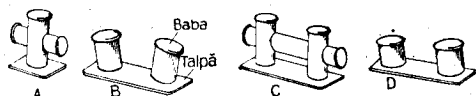
B

B 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Încarc sau descarc explozivi sau material inflamabil”. În unele țări un astfel de pavilion este folosit de multă vreme ca semnal de atac sau de deschidere a focului. Potrivit legendei, la originea semnalului s-ar afla o manta roșie ridicată de Temistocle pe o ramă în lupta de la Salamina (480 î.e.n.).

2. Coeficient aproximativ al deviației compasului magnetic.

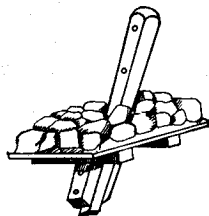
BAADER pesc Mașină specială folosită pe traule pentru fabricarea fileurilor de pește.

BABĂ Piesă masivă de lemn, beton armat sau metal, instalată la bord sau pe cheu și folosită pentru a lua volta parimelor. Poate fi simplă,

Babale:

A — cu umeri (în cruce); B — în V; C — dublă cu umeri; D — dublă

Baba de abater

dublă, în cruce, cu urechi sau în V (utilizată numai la bord, pentru manevrele curente). B. instalată pe cheu se numește și bolard; *v* și bici, bintă, biton, pici. **B. de abater** B. de lemn instalată pe cheu pentru a servi la legarea palancurilor de abater; *v* abater în carenă. **B. de remorcă** a) B. instalată la pupa unor remorchere în cele două borduri sau B. dublă în cruce la pupa, destinată voltării remorcilor; b) B. de lemn fixată cu o brățară la bancul din prova unei ambarcațiuni la care se ia volta remorcii; *v* fig barcă și balenieră.

BABĂ CU MOTOR Tambur instalat, dereglă, pe un perete și acționat de un motor, cu ajutorul căruia se poate vira o parimă. Se utili-

zează, în general, la bigile mici; *v* fig bigă de perete.

BABAFINCĂ *inv*, *sin* zburător (pe bombarde). Avea deasupra o contrababafincă.

BABAICĂ fl Ramă de barcă cu brațul îngroșat către minier, în formă de pară, pentru a crea o contragreutate. Se utilizează, de obicei, la lotci sau bărci pescărești; *sin* opacină.

BABORD Partea din stînga a unei nave privită de la pupa spre prova; *v* fig bord. „B. înainte/înapoi, opriți!” Comandă ce se dă marinarilor din armamentul bărcii, care ramează la B., pentru a rama înainte sau înapoi ori pentru a opri.

BAC Ambarcațiune cu sau fără propulsie proprie, folosit pe fluvii sau în porturi pentru transportul oamenilor, vehiculelor sau diferitelor materiale.

BAGALĂ Navă arabă cu unu-doi arbori cu vele latine și cu antenă. Caracteristici: Depl = 150-400 t; L = 30-40 m; B = 6-8,5 m; *sin* bagla.

BAGLĂ *v* bagală.

BAGUIO Denumirea unui ciclon în Filipine.

BAIDAC *inv* Navă punctată, cu un catarg și vele, lungă de 36-60 m, folosită pe Nipru.

BAIE Întrînd al măririi în uscat, avînd o deschidere mai mare decît adîncimea.

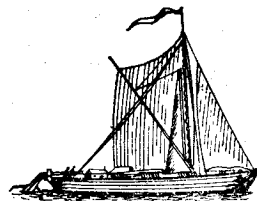
BAIERĂ DE FIRUALĂ/TRANSFILAJ

Saulă cu care se execută firuiala/transfilajul; *v* fig firuială.

BAIERĂ DE ÎNFĂȘURARE Saulă cu care se înfășoară vela strînsă pe vergă.

BAIERĂ DE ÎNVERGARE Parimă ce trece prin ochiul de învergare al unei vele pătrate și servește la facerea împuntăturii de învergare, adică a legăturii colțului veleii pe vergă; *v* și sachet de învergare.

BAIERĂ DE TERȚAROLĂ Saulă ce trece prin ochiurile de terțarolă de pe marginea de cădere a veleii și servește la facerea împuntăturii de terțarolă, adică a legăturii care asi-

Baidac

gură marginea de cădere, cînd se iau terțarolele; *v* sacket de terțarolă, terțarolă.

BAJOIER Perete de doc uscat.

BAKIGI CAIGHI *pesc* Barcă de pescuit cu undițe folosită în Bosfor. Are lungimea de 8-10 m.

BAL Balot de bumbac sau de materiale similare; *v* și capacitate în bale.

BALAM Ambarcațiune folosită în M. Roșie, care are un catarg cu o velă, iar etrava este înclinată; *sin* belem.

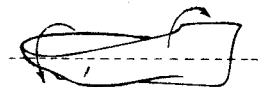
BALAMA DE CÎRMĂ Balama fixată pe muchia pupa a etamboului și destinată susținerii și rotirii penei cîrmei prin intermediul unei piese în formă de cui, denumită țîșină. Se folosește numai la navele mici și la bărci; *v* fig cîrmă.

BALANDRĂ 1. Barcă filipineză scobită, cu balansier dublu, catargul avînd o velă cu spe-tează, ghiu și foc. 2. Barcă peruviană punctată avînd pupa cu tablou, velă aurică și două focuri. Lungimea bărcii este de 8-10 m.

BALANS Mișcare oscilatorie a navei, care poartă denumirea de rului, cînd oscilațiile au loc în jurul axului longitudinal, și tangaj,

cînd acestea se pro-duc în jurul axului transversal. **B.** în

opt reprezintă o combinație de rului și tangaj, care soli-cită puternic nava și provoacă răul de mare cel mai violent.

Balans in opt

BALANSARE 1. Punere în mișcare pentru scurt timp a unei mașini sau a unor mecanisme înainte de plecarea navei în scopul verificării bunei lor funcționări. 2. Mișcare a sextantului în jurul axului lunetei pentru a da imaginii reflectate a astrului o mișcare circulară și a tangenta arcul descris de astru cu orizontul. **B.** este necesară pentru a putea lua înălțimea corectă, adică în momentul în care sextantul este vertical. 3. Mișcare de pendulare a sondei de mină pentru a o arunca spre prova pe timpul deplasării navei, astfel încît citirea adîncimii să se facă atunci cînd saula se află în poziție verticală.

BALANSIER 1. Piesă a unui cronometru care reglează mișcarea acestuia. 2. *v* pirogă cu balan-sier.

BALANSINĂ 1. Manevră curentă care susține o vergă, un ghiu sau un pic; *v* fig vergă. 2. Ma-nevră curentă cu care se acționează o bigă sau o capră în plan vertical; *v* fig bigă. 3. Manevră fixă constituită, de regulă, dintr-un palanc care susține capătul exterior al tangonului, uneori printr-o gură de zmeu; *v* fig tangon.

BALAST 1. Lest permanent (ciment, fontă etc.) sau temporar (prin introducerea apei de mare în tancurile de B.). **B. curat** **B.** dintr-un tanc, care, după ultimul transport de hidrocar-buri, a fost curățat; astfel, lichidul descărcat în ape curate și calme pe timp frumos nu lasă

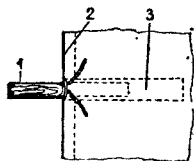
urme vizibile, nici depuneri sau emulsii de hidrocarburi la suprafața apei sau pe mal. Dacă se instituie un sistem de supraveghere și de control aprobat de administrație, **B.** este considerat curat chiar dacă lasă urme vizibile pe apă, fără ca totuși conținutul de hidrocarburi să depășească 15 părți la un milion. **B. murdar** **B.** care conține mai mult de 0,1% produse petroliere. Descărcat în mare, în apropierea coastei, el murdărește apa, plajele și instalațiile portuare, punînd în pericol fauna marină. **B. separat** Apă de **B.** introdusă într-un tanc complet izolat de tubaturile caricului de hidrocarburi și de combustibil lichid și destinat în exclusivitate transportului de **B.** sau altor lichide decît hidrocarburi ori substanțe nocive. 2. Compartiment între corpul exterior și corpul rezistent al submarinelor, care se umple complet cu apă cînd se intră în imersiune; *v* fig sub-marin.

BALENĂ Spetează din lemn sau din material plastic la ambarcațiunile de sport, fixată într-un buzunar practicant per-pendicular pe marginea de cădere a unei vele.

BALENIER Marinar ca-lificat în vinarea ba-lenelor.

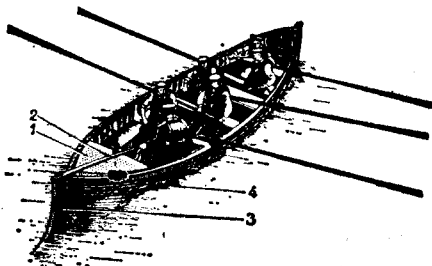
BALENIERĂ 1. Ambar-cațiune cu prova și pupa ascuțite, avînd in-totdeauna un număr de rame fără soț (de re-gulă, 5 sau, rareori, 7).

B. era folosită adeseori pentru vizite oficiale. Pe **B.** se practică o ramare specială, denumită ramare la coastă. Velatura constă dintr-un foc, o velă mare la treime și un bate-pupa sau dintr-un foc și două vele latine cu antenă. 2. Ambarcațiune cu lungimea de cca 9 m și cu un catarg rabatabil cu o velă de aproximativ 15 m², utilizată pentru vînarea balenelor. 3. Navă autopropulsată, relativ mică, ușor de distins prin pasarella care leagă comanda cu

Balenă:

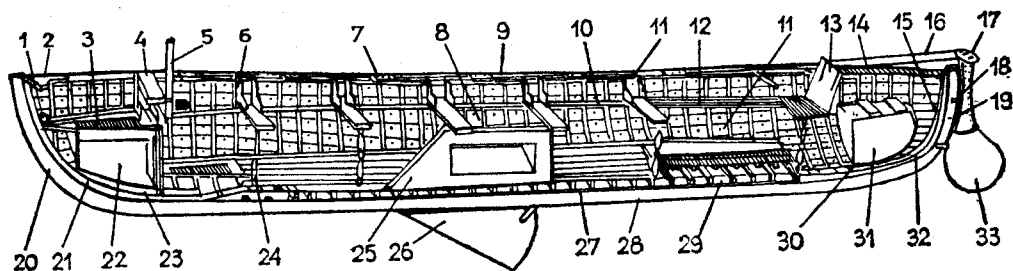
1 - balenă; 2 - velă;
3 - buzunar

Baleneră:

1 - grătar; 2 - eche; 3 - cîrmă; 4 - țin-te bine

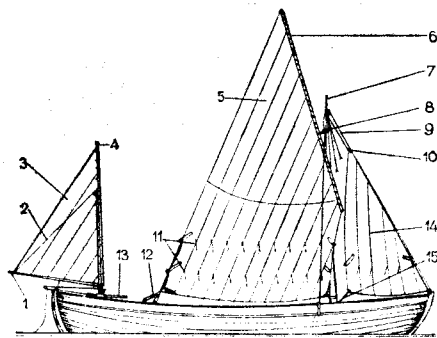
teuga, unde se află un tun port-harpon pentru vînarea balenelor. **B.** cu motor Ambarcațiune (1) prevăzută cu motor, avînd, eventual, și vele.

Balenieră (secțiune):

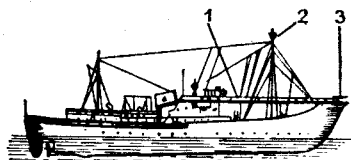
1 — inel prova; 2 — ghirlandă; 3 — grătar; 4 — spate tare pentru babaua de remorcă; 5 — baba de remorcă; 6 — colțar; 7 — locaș de furchet; 8 — crevace; 9 — copastie; 10 — stringher; 11 — camera bărcii; 12 — banchet; 13 — spate; 14 — grătar; 15 — inel pupa; 16 — trofele cirmei; 17 — eche; 18 — balamalele cirmei; 19 — etambou; 20 — etravă; 21 — contraetravă; 22 — cheson de aer prova; 23 — lemn mort prova; 24 — pontil; 25 — cutia derivorului; 26 — derivor; 27 — batură; 28 — chilă; 29 — carlingă; 30 — lemn mort pupa; 31 — cheson de aer pupa; 32 — contraetambou; 33 — pana cirmei

Balenieră cu vele:

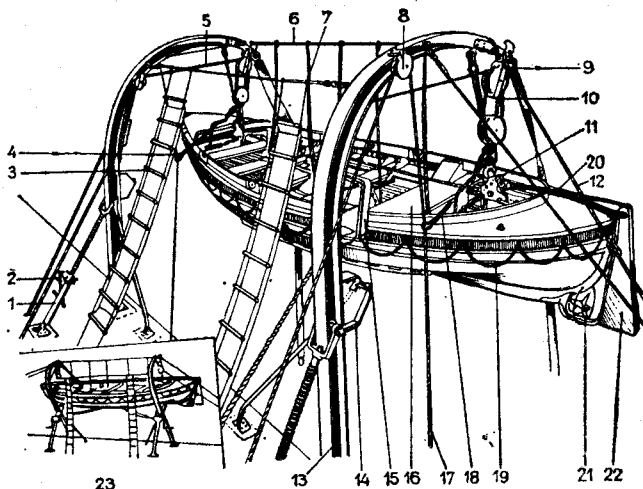
1 — ghiu; 2 — balansină; 3 — bate pupa; 4 — arbore bate-pupa; 5 — velă mare la treime; 6 — vergă; 7 — arbore mare; 8 — rocar-niță; 9 — strai; 10 — funga focului; 11 — sacșei de terțarolă; 12 — școtele velei mari; 13 — eche; 14 — foc; 15 — școta focului

Balenieră (vânător de balene):

1 — pasarelă; 2 — cuibul corbului; 3 — tun port-harpon

Balenieră cu motor la grui scoasă:

1 — dispozitiv de scoatere; 2 — manivelă; 3 — scară de piscică; 4 — boț alunecător; 5 — curentul palancului; 6 — strai; 7 — atirător; 8 — rai deschis; 9 — chingă; 10 — palanc; 11 — cirlig patent; 12 — braț pupa; 13 — grui; 14 — cavalet cu pernă; 15 — apărătoare; 16 — motor; 17 — parimă de rului; 18 — boț; 19 — țin-te bine; 20 — eche; 21 — elice; 22 — cirmă; 23 — balenieră intrată

În prezent B.c.M. se construiesc din material plastic întărit cu fibre de sticlă.

BALIE Recipient din lemn, pentru păstrat apă, saula sondei grele făcută colac etc.

BALIMĂ fl Apă amestecată cu zăpadă care curge pe Dunăre.

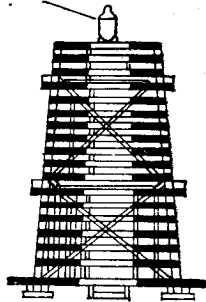
BALIZĂ A instala balize, geamanduri, școndri etc. pentru marcarea șenalului, pericolelor, zonelor destinate anumitor scopuri.

BALIZAJ 1. Ansamblu de mijloace de semnalizare și asigurare a navigației în apropierea coastei, la gura fluviilor sau pe fluviu; pot fi fixe sau plutitoare. Există două sisteme de B.: lateral, pentru marcarea șenalelor, și cardinal, pentru marcarea pericolelor de navigație izolate; din luna aprilie 1977, în M. Nordului și Canalul Mincii a fost introdus un sistem lateral-cardinal, denumit „sistem A”, elaborat de Asociația internațională de semnalizări maritime (A.I.S.M.). Un alt sistem, denumit „sistem B”, este în curs de elaborare. 2. Amplasarea balizelor sau geamandurilor necesare asigurării navigației maritime, fluviale sau pe lacuri.

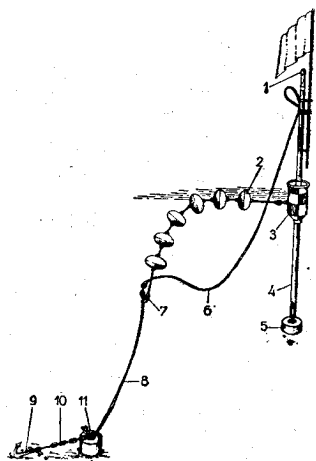
BALIZARE v balizaj (2).

BALIZĂ 1. Reper de navigație instalat pe mal sau fixat pe fundul apei și prevăzut uneori cu lumină (B. luminoasă) servind la marcarea

Lanteră

Baliză

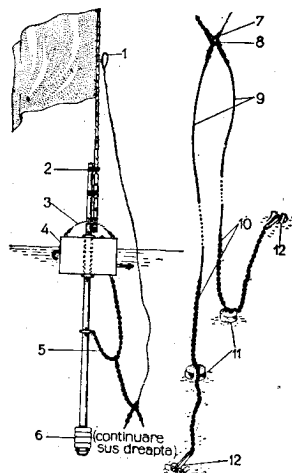
Baliză de dragaj:

1 — felinar; 2 — flotor; 3 — geamandură; 4 — școndru; 5 — lest; 6 — parimă de recuperare; 7 — cheie alunecătoare; 8 — sîrmă de ancorare; 9 — ancoră; 10 — lanț; 11 — scufundător

șenalelor, a pericolelor de navigație etc. 2. Termen folosit uneori impropriu atît în accepțiunea (1), cit și cu semnificația de semnale de navigație plutitoare.

BALIZĂ DE DRAGAJ Geamandură cu baston în virful căruia se află un pavilion sau un semn fiind destinată marcării paselor dragate și altor lucrări de dragaj.

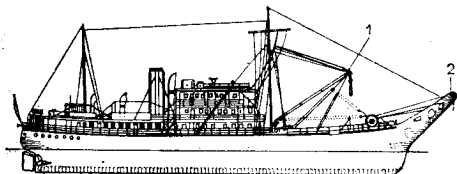
BALIZĂ HIDROGRAFICĂ Geamandură cu structură metalică deasupra flotorului, servind ca reper la lucrările hidrografice.

Baliză hidrografică:

1 — ochi de recuperare; 2 — legătură; 3 — zbir de ridicare; 4 — geamandură; 5 — labă de gîscă; 6 — lest; 7 — cîrlig cu papagal; 8 — inel; 9 — sîrmă de ancorare; 10 — lanț de ancorare; 11 — scufundător; 12 — ancore

BALIZOR Navă cu ajutorul căreia se instalează, se controlează și se întreține balizajul. Este prevăzută la prova cu bigi puternice și cu grui cu fâlci pentru manevra geamandurilor.

Balizor:

1 — bigă; 2 — fâlci

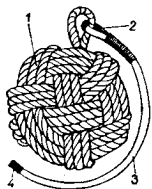
BALL, table Table de înălțimi prin inspecție. Primele table de acest fel au apărut în 1907. Înălțimile au fost calculate prin metoda semi-versus. Azimutul se calcula cu ajutorul formulei:

$$\sin z = \frac{\sec \varphi \times \Delta h \text{ (pentru } 8m)}{120}$$
, în care φ este latitudinea, iar h — înălțimea astrului.

BALLAHU Goeletă folosită în insulele Bermude și în Indiile de West.

BALOK Ambarcațiune malaeză utilizată în insulele Sunda, avind unu-două catarge cu vele la treime. Lungimea ambarcațiunii este de 10 m.

BALON Velă triunghiulară, mai mare ca focul, folosită la ambarcațiunile de regate.

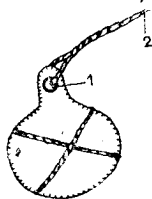
Balon cu turban:

1 — turban; 2 — ochi înfășurat; 3 — barbetă; 4 — patronare

BALON DE ACOSTARE Împletitură de parimă, avind, de regulă, formă sferică; este umplută cu plută și manevrată cu o barbetă, fiind folosită pentru apărarea bordajului și atenuarea șocului în momentul acostării sau al plecării de la o altă navă ori de la cheu, precum și pe timpul staționării. **B.d.A. cu turban** Balon cu învelișul format dintr-o împletitură în formă de turban.

BALON DE RIDICARE Balon impermeabil utilizat la ridicarea (ranflarea) navelor scufundate. Coborit sub apă și legat de epavă, balonul este umplut cu aer, antrenind nava către suprafață.

BALONET Aparătoare pentru bărci constind dintr-un înveliș din piele umplut cu stupă și

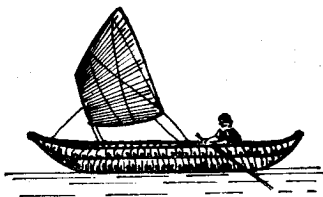
Balonet:

1 — ochet; 2 — barbetă

legat cu o barbetă. Se scoate în afara bordului numai cind barca este acostată. A naviga cu B. scoși este un indiciu de slabă pregătire marinărească.

BALOT Pachet cu materiale sau obiecte nerigide (bumbac, lînă, îmbrăcăminte), ambalat în țesătură ieftină și legat cu sîrmă, oțel etc. pentru a putea fi stivuit la bord.

BALSA 1. Arbore ce crește în pădurile sud-americane, avind greutate specifică de 1/7 în raport cu apa. 2. Ambarcațiune din lemn de B.

Balsă

cu o singură velă, folosită pe coasta Perului; *sin balza*.

BALUK Barcă cu șase rame folosită în apele Bosforului. Lungimea bărcii este de 13 m.

BALUSTRADĂ Îngrădire a punții, compusă din bastoane prin care trec două filiere din sîrmă sau lanț întinse cu ajutorul unor întinzători. Uneori, în loc de sîrme sau lanț, se utilizează tije metalice, iar în partea superioară, o copastie de lemn; *v fig* ascuțit. **B. gabiei** Îngrădire din bastoane și filiere care înconjoară uneori gabia sau numai pupa acesteia. **B. de salut** Parimă de sîrmă întinsă deasupra vergii de care se țin marinarii pentru a putea sta în picioare cînd se ordonă „La posturile de salut pe vergi!” *v* parapet și clander.

BANANIER MC Navă cu instalații speciale pentru menținerea unei temperaturi suficient de reduse, necesară conservării bananelor pe timpul transportului.

BANC 1. Scîndură transversală care servește ca scaun pentru cel ce trage la rame și ca element de osatură al bărcii; *v* barcă. **B.** care susține arborele cu ajutorul unei brătări de etambreu se numește **B. de arbore** (catarg) ◇ „B. simplu/dublu” **B.** pe care stau unu-doi oameni mînuind cite o ramă. Bărcile au, de regulă, **B. duble**, iar balenierile, **B. simple**. 2. Depuneri de mîl, nisip, pietriș, pe fund, care reduc adîncimea apei. Cînd se deplasează sub acțiunea curentului de apă, așa cum se întîmplă pe Dunăre, ele poartă denumirea de **B. călătoare**. Un **B. aflat** la adîncime mai mică de 18 m este considerat periculos. Uneori **B. adînci** sînt și funduri de pescuit. 3. *inv* Porțiune de punte unde erau înlînțuiți condamnații la galere care trăgeau la rame.

BANC DE CART *inv* Pe vechile nave cu vele, platformă ce ieșea în afara dunetei sau se afla uneori pe dunetă pentru ca ofițerul de cart să poată observa mai bine velele și bordajul; *v fig* navă de 74.

BANC DE CEAȚĂ MN Ceață deasă și joasă pe o porțiune relativ mică a mării.

BANC DE MINE Număr mic de mine lansate neuniform (din avioane, submarine etc.) pentru a îngreuna trecerea navelor de suprafață sau a submarinelor inamice.

BANC DE PEȘTE Aglomerare de pești (scrumbii, chefali, cod etc.) în mișcare. Este detectat de navele moderne cu hidrolocatoare speciale sau cu lupe de pescuit.

BANC DE VELAR Masă de lucru cu locașuri pentru scule de velărie.

BANCHET 1. Scîndură în camera bărcii pe care se așază pasagerii; *v* barcă. 2. Scîndură așezată de-a lungul bordajului bărcilor de salvare ale navelor; *v fig* barcă.

BANCHIZĂ *cc* Îngrădădire de gheață fixă sau plutitoare de-a lungul coastelor în regiunile polare; *v* aisberg.

BANDĂ (*despre navă*) A se înclina temporar în plan transversal ca urmare a acțiunii unor

forțe exterioare (valuri, vînt) sau efectului cirmei. Se spune că nava „se bandează”; în cazul navelor fluviale se folosește și expresia „se zbandează”.

BÂNDĂ (*despre cirmă*) Cirma pusă la un unghi maxim. $\diamond$ B. dreapta/stînga! Comandă pentru punerea cirmei la un unghi maxim la tribord/babord (nu se spune „B. dreaptă/stîngă”).

BANDĂ 1. Înclinare transversală temporară a navei. Se spune că nava „dă B”, „ia B”. 2. Termen învechit pentru bord. $\diamond$ „Echipaj la B.” *inv* Echipaj înșirat de-a lungul balustradei, la posturile de salut.

BANDĂ, în (*despre parime*) Neintinsă sau făcînd burtă.

BANDĂ DE TERȚAROLĂ Fișie de pinză de vele, paralelă cu marginea de învergare, pe care se prinde o filieră de terțarolă; *sin* fișie de terțarolă; *v* fig velă.

BANDĂ REFLECTANTĂ Bandă metalică așezată pe o geamandură oarbă pentru ca aceasta să fie detectată mai ușor de radiolocatorul navei; *v* și reflector radar.

BANDIERĂ *inv*, *sin* pavilion.

BANDO! fl Raport al nostromului indicînd că remorcile șlepurilor sînt în bandă.

BANDONG Ambarcațiune de transport folosită în zona Singapore. Are unu-două catarge cu vele la treime. Lungimea ambarcațiunii este de 18 m. Poate transporta o încărcătură de 5-9 t.

BÂNDULĂ Saulă avînd la un capăt o pară din lemn, un nod de B. un pumn de maimuță, ori un cerc din material plastic, care se aruncă

Bateria bandulei

pentru a stabili o primă legătură între navă și cheu sau între două nave. Se poate arunca și cu un pistol, cu o rachetă sau cu un tun por-bandulă. $\diamond$ „A bate B.” A arunca B. pentru a da apoi, cu ajutorul ei, parimele de legare, remorci etc.

BANIERĂ *ist* Steag de formă trapezoidală avînd baza mică în coadă de rîndunică, iar baza mare prinsă de un baston suspendat printr-o labă de gîscă la antena galerelor (*a nu se confundă cu pavilionul*); *v* stîndard. $\diamond$ „În B.” (*despre vele*) Atîrnate pentru uscare.

BAR MN Unitate de măsură a presiunii atmosferice egală cu o dină pe cm². Unitatea fiind prea mare pentru a măsura presiunea atmosferică, se folosește în mod curent milibarul = 1/1 000 bari.

BARA FURTUNII MN Perete întunecos format din nori cumulonimbus ce apar la orizont și din care se desprind sporadic părți aruncate de vînt în diferite sensuri, fiind întovărășite de grenuri, ploaie și rafale din ce în ce mai puternice. Între grenuri se poate observa stratul de cirostratus. Pe măsură ce B.F. se apropie, cerul se întuneacă, grenurile sînt continue, barometrul cade repede, iar viteza vîntului crește. În acest moment centrul ciclonului se poate afla la 100-200 Mm.

BARABAFTĂ *arg* 1. Navă mare. 2. Navă de construcție rudimentară.

BARAJ ANTIDESANT Baraj de mine marine, mine genistice și alte obstacole plantate pe plajă și sub apă pentru a împiedica sau a stînjini debarcarea desantului maritim al inamicului.

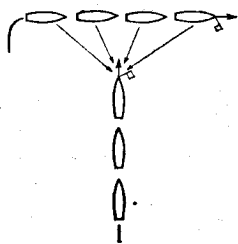
BARAJ DE GEAMANDURI RADIOHIDROACUSTICE Dispunerea geamandurilor radiohidroacustice pe unul sau mai multe aliniamente, pe una sau mai multe linii pentru a semnaliza prezența sau trecerea submarinelor inamice prin baraj.

BARAJ DE MINE *mil* Obstacol format din una sau mai multe linii de mine de tipuri diferite, protejate, de regulă, împotriva dragajului prin geamanduri explozive și mine de protecție, pentru a interzice sau a îngreuna acțiunile de luptă ale navelor de suprafață și submarinelor inamice. Primul baraj în Marina Română a fost cel de la Nedeja executat de căpitanul M. Drăghicescu și de sublocotenentul E. Koslinski, în octombrie 1877.

BARAREA T-ului *ist* Manevră prin care un grup de nave în formație de șir intersectează prin prova sau pupa drumul unui alt grup de nave dispuse, de asemenea, în formație de șir. Manevra era caracteristică navelor purtătoare de artilerie din sec. XVII pînă în prima jumătate a sec. XX, avînd, de regulă, ca scop concentrarea focului întregii artilerii a unui grup de nave asupra navei din capul celeilalte formații (de obicei, asupra navei-comandant); *sin* învaluirea capului (cozii) formației inamice.

BARATERIE DM Act fraudulos comis de comandant și de echipaj, constînd în distrugerea parțială sau totală a caricului sau a navei, în punerea ei pe uscat etc. pentru a realiza un câștig personal (de ex., pentru a încasa asigurarea).

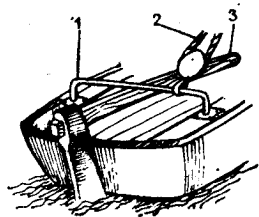
BARĂ 1. Prag format din depunerile aluvionare la gurile fluviilor ce se varsă în mări fără maree. B. se draghează pentru a se asigura navigația. La gurile Dunării există B. în formă

Bararea T-ului

de semicerc cu concavitatea spre gură. Pentru asigurarea navigației pe brațul Sulina se menține la B. acestuia un șenal cu o adincime de cca 8 m, marcat prin geamanduri, care se draghează permanent. 2. Zonă de brizantă formată pe B. (1) la vînt dinspre larg.

BARĂ DE ȘCOTĂ Bară metalică pe care alunecă școta ghiului la ambarcațiuni și unele iahturi.

Bară de școtă:
1 — bară de școtă; 2 — școta ghiului; 3 — eche

BARĂ FLINDERS *v* compas.

BARĂ LONGITUDINALĂ *sin* furcă (1).

BARĂ TRANSVERSALĂ *sin* transversă de gabie/ de crucea.

BARBĂ 1. Vegetație submarină depusă pe opera vie a unei nave. 2. *v* boț.

BARBETĂ 1. Parimă matisită la un inel, la prova și pupa unei ambarcațiuni pentru legarea acestora la targon, la geamandură etc.; *v* fig barcă. 2. *v* apărătoare. 3. *v* turelă.

BARBOTIN *v* cabestan.

BARBOTINĂ *v* barbotin (*termen de șantier*).

BARC Navă cu trei-cinci arbori, cu vele pătrate, exceptînd arborele artimon, care are vele aurice.

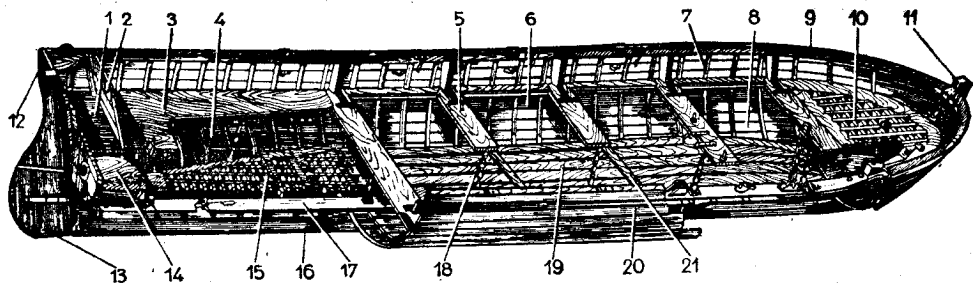
BARCAGIU Marinar care conduce o barcă cu rame sau cu motor în porturi pentru transportul pasagerilor, materialelor, parimelor de legare a navelor la cheu etc.

BARCAROLĂ Ambarcațiune fluvială mică folosită pentru agrement în Italia. Aceeași denu-

mire a fost dată și compoziției muzicale lirice, cu mișcare ritmică, cîntată de gondolieri, amintind legănatul valurilor.

BARCAZ Barcă cu 14-20 rame, de regulă, cu doi oameni la fiecare ramă. Are de obicei doi arbori cu vele la treime. În trecut B. avea și un bate-pupa; *sin*, *inv* șalupă. B. cu motor Barcă mare cu motor de circa 20 CP, destinată efectuării transporturilor și asigurării altor diferite servicii portuare; poate fi punctată sau nepunctată. Caracteristici: Depl. = 8 t, L = 10 m, B = 2,8 m; V = 7 Nd. B. de pește B. destinat colectării peștelui de la pescarii aflați în mare (deltă) și transportării acestuia la cherhanale etc.

BARCĂ Ambarcațiune nepunctată, propulsată cu rame, vele sau mașini, avînd unul sau doi arbori cu vele la treime și, de regulă, pupa cu tablou. Se utilizează pentru pregătirea marină-rească, legarea navei la cheu, legarea la geamandură, efectuarea diverselor lucrări la nave, transportul de oameni și materiale, agrement, salvare, debarcarea grupurilor de diversiune etc. B. cu motor B. prevăzută cu un motor fix sau mobil. B. de asalt *mil* B. motopropulsată rapidă, cu motor amovibil, folosită la forțarea cursurilor de apă, debarcarea grupurilor de cercetare-diversiune etc.; poate fi construită din lemn, din aluminiu, din mase plastice etc. B. de salvare B. ținută la grui și scoasă în afara bordului, avînd un braț fals dat la prova navei de la primul banc din prova B. și fiind pregătită a fi lăsată la apă pentru a salva un om căzut peste bord. B. de salvare pentru navele comerciale B. destinată evacuării pasagerilor și echipajului în caz de naufragiu; de construcție robustă și cu calități nautice foarte bune, B. este dotată cu toate obiectele de armament stabilite prin convențiile internaționale. B. de salvare pentru petroliere B. de construcție specială, capabilă să reziste un anumit timp, în caz de sinistru, la trecerea prin produsele petroliere aprinse ce plutesc pe apă. B. de salvare cu motor (în trecut, cu rame) Ambarcațiune de construcție robustă, avînd mai multe compartimente etanșe și chesoane de aer,

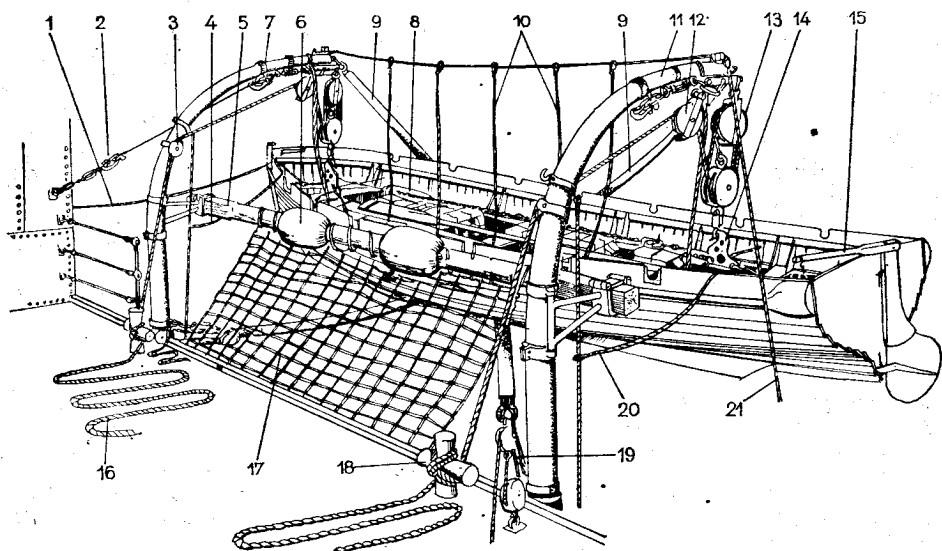
Barcă:

1 — timonieră; 2 — spate; 3 — banchet; 4 — camera bărcii; 5 — banc; 6 — stringher; 7 — crevace; 8 — camera prova; 9 — copastie; 10 — grătar; 11 — etravă; 12 — tablou; 13 — cîrmă; 14 — scaun; 15 — grătar; 16 — chilă; 17 — carlingă; 18 — pontil; 19 — panou; 20 — bordaj; 21 — traversă

precum și valvule de fund automate care permit evacuarea imediată a apei pătrunse în interior. Este echipată, de regulă, cu două motoare de 80-100 CP care pot funcționa chiar în cazul inundării compartimentului mașini, oprindu-se automat numai cînd ambarcațiunea se răs-

giaților în apropierea coastei. **B. de salvare cu propulsie mecanică.** B. propulsată prin acționarea manuală a unor pîrghii care imprimă arborelui elicei o mișcare de rotație; *sin* B. tip drezină. **B. de scafandri B.** amenajată cu pompe de aer și cu alte instalații necesare

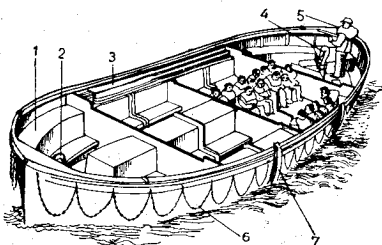

Barcă de salvare scoasă în afara bordului:

- 1 — braț fals; 2 — cîrlig cu papagal; 3 — rai deschis; 4 — boț alunecător; 5 — școndru; 6 — pernă; 7 — boț de barcă; 8 — centuri de salvare; 9 — chingi; 10 — atîrnători; 11 — grui radială; 12 — macara; 13 — palanc; 14 — cîrlig patent; 15 — eche legată cu cîrma în afară; 16 — curent aranjat pentru filare; 17 — plasă; 18 — baba în cruce; 19 — cîrlig cu papagal; 20 — boț alunecător; 21 — braț pupa

toarnă cu chila în sus. B. este dotată cu tun portbandulă, un proiector puternic, un dispozitiv de filare a uleiului pentru calmarea va-

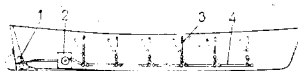
activității scafandrilor. **B. de serviciu MC** B. mai puțin robustă decît B. de salvare, folosită pentru diferite servicii în port. **B. Lundin**

Barcă de salvare cu motor pentru nave comerciale:

- 1 — banchet; 2,4 — cîrlig; 3 — rame de rezervă; 5 — șef de barcă; 6 — țin-te bine; 7 — sanie

lurilor etc. Bazate la mal — în port sau în stații speciale „Salvamar” —, aceste ambarcațiuni sînt folosite pentru salvarea naufra-

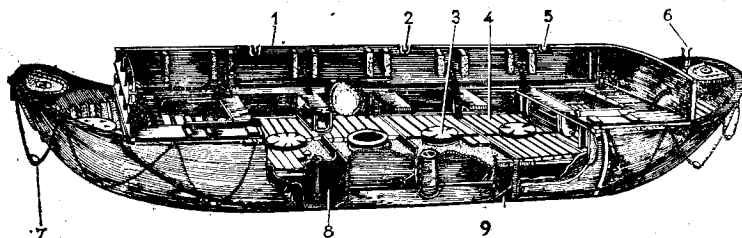
Barcă de salvare propulsată mecanică:

- 1 — elice; 2 — cutie de angrenaje; 3 — minere cu mișcare alternativă; 4 — tijă de cuplare

B. de salvare de tip ponton cu forme rotunde la prova și pupa. **B. pliantă** B. confecționată, de regulă, din pînză impermeabilă sau folii de material plastic, care poate fi pliată și transportată cu ușurință. **B. pneumatică** B. de cauciuc instalată pe navele mici și care se umflă pentru a servi ca B. de salvare, pentru executarea de incursiuni etc. ♦ „B. la scară/tangon!” Comandă pentru ca B. să acosteze la scară sau să

fie legată la tangon. „B. nr ... sub palancuri!“ Comandă pentru ca B. să fie adusă sub palancuri pentru a fi ridicată.

BARDĂ DE MARANGOZ *inv* Topor cu lama lată și coada curbă, folosit la construcțiile navelor din lemn.

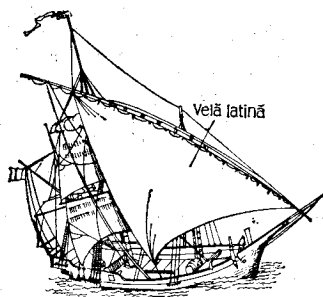

Barcă Lundin:

1 — parapet; 2 — damă; 3 — tambuchi; 4 — panou; 5 — armătura damei, 6 — furchet pentru rama de guvernare; 7 — țin-te bine; 8 — cheson; 9 — ponton

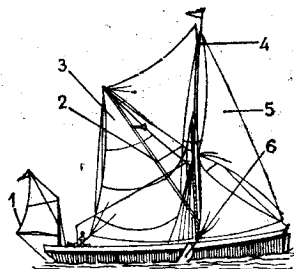
BARCĂ DE LOCH *v* loch.

BARCĂ LUNGĂ *ist* 1. Navă de transport cu vele, de cca 200 t, folosită în M. Mediterană în sec. XVI-XVII. Avea trei arbori cu vele arabe (cu antenă). 2. Navă de luptă de 30 t, cu un echipaj de 30 de oameni și cu șase tunuri,

Barcă lungă

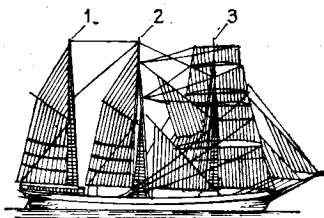
BARJĂ 1. Ambarcațiune cu vele cu spetează. 2. *fl* Navă, fără propulsie proprie, destinată împingerii convoaielor; *v* împingere. 3. Navă

Barjă:

1 — bate-pupa; 2 — spetează; 3 — velă cu spetează; 4 — arbore; 5 — foc; 6 — derivor

utilizată către sfârșitul sec. XVII. 3. Cea mai mare barcă a unei nave cu vele în sec. XVII-XIX; *v fig* navă de 74.

Barchentină:

1 — arbore artimon; 2 — arbore mare; 3 — arbore trinchet

BARCĂ LUNGĂ *ist* 1. Navă de transport cu vele, de cca 200 t, folosită în M. Mediterană în sec. XVI-XVII. Avea trei arbori cu vele arabe (cu antenă). 2. Navă de luptă de 30 t, cu un echipaj de 30 de oameni și cu șase tunuri,

BARCĂ LUNGĂ *ist* 1. Navă de transport cu vele, de cca 200 t, folosită în M. Mediterană în sec. XVI-XVII. Avea trei arbori cu vele arabe (cu antenă). 2. Navă de luptă de 30 t, cu un echipaj de 30 de oameni și cu șase tunuri,

fără propulsie, transportată de o navă port-barje; *v* Lash, seabee.

BAROCICLONOMETRU MN Instrument compus dintr-un barometru extrem de sensibil și un platou de vînt, care este folosit în zonele bînuite de cicloane pentru a stabili poziția navei în raport cu centrul ciclonului și cu traiectoria acestuia.

BAROGRAF MN Aparat meteorologic cu sistem de orologerie, destinat înregistrării automate a variației presiunii atmosferice dintr-o anumită zonă, pe ore și zile, timp de o săptămînă, pe o diagramă specială, denumită barogramă. Studiul barogramei pentru un anumit interval de timp permite să se prevadă cu aproximație starea timpului și evoluția acestuia; *sin* barometru înregistrator.

BAROGRAMĂ MN *v* barograf.

BAROS DE CAZICI Ciocan mare de lemn folosit la baterea cazicilor; *sin* ciocan de cazici. **BAROT** *inv, sin* traversă (de punte).

BASEA Deformare (turtire) a bordajului navei, provocată de o lovitură exterioară, de regulă,

ca urmare a izbirii acesteia de cheu sau de o altă navă. ◇ „A face B.” A căpăta o B.

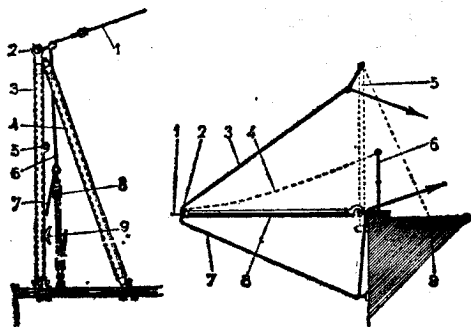
BASILISC *ist* Tun lung folosit pe galere în sec. XVI-XVII.

BASTARDĂ *ist* Galeră cu lăţimea mai mare decît cea obişnuită.

BASTIMENT *inv, sin* navă.

BASTINGAJ 1. Cheson în care se ţin hamacele. 2. La navele vechi cu vele, locaş deasupra copastiei în care se păstrau în timpul zilei hamacele echipajului, fiind acoperit cu o plasă de B.

BASTON Bară cilindrică din lemn sau din metal. **B. de balustradă** B. pe care se întind lanţurile balustrăzii, fiind uneori rabatabile;

Baston de tendă:

- 1 — tendă; 2 — cîrlig;
3 — baston de tendă;
4 — proptea; 5 —
cîrlig pentru tendă
inclinată; 6 — atîr-
nător de sîrmă; 7 —
sfîrc de cinepă; 8 —
palanc de tendă; 9 —
tachet

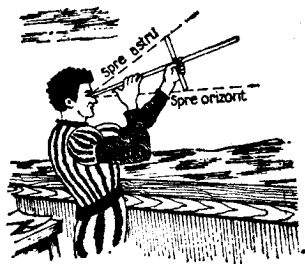
Baston de tendaelet:

- 1 — virf; 2 — mătiseală tăiată;
3 — balansină; 4 — tendaelet; 5 —
baston de tendă; 6 — baston de
balustradă; 7 — subarbă; 8 —
baston de tendaelet; 9 — co-
vertă

v fig ascuţişuri; **B. de bompres** *v* bompres. **B. de desrăsucire** B. din lemn tare, care, împreună cu un zbir, serveşte la desrăsucirea parimelor de sîrmă. **B. de pavilion** B. prevăzut cu un măr cu raiuri pentru saule de pavilion. **B.d.P.** prova serveşte la ridicarea geacului (în port), iar cel din pupa, la ridicarea pavilionului naţional (în port). Pe navele de luptă, luminile de ancoră se montează, de regulă, pe mărul B.d.P. prova şi pupa. B.d.P. prova poate avea o mică lumină vizibilă dinspre comandă pentru ca noaptea timonierul să poată observa axul navei. Pe acest baston pot fi instalate, de asemenea, repere pentru aprecierea distanţelor; *v* distanţă. Uneori se poate monta un mic B.d.P. şi deasupra mărului catargului. **B. de tendă** B. cu virful în formă de cîrlig dublu prin care trece strajă tenzii. **B. de tendaelet** B. din lemn, cu un cui metalic la virf, folosit pentru a scoate tendaeletul în afara bordului; *v fig* tendaelet.

BASTONUL LUI IACOB *ist* Vechi instrument de navigaţie compus dintr-o riglă pe care poate

aluneca o altă riglă dublă, perpendiculară pe prima. Făcînd să alunece rigla dublă pînă cînd extremitatea sa inferioară se află în dreptul orizontului, iar cea superioară în dreptul unui

Bastonul lui Iacob

astru, se putea măsura aproximativ înălţimea acestuia. Astăzi instrumentul mai este folosit uneori în cazul bărcilor de salvare pentru a face punctul aproximativ.

BAŞE Tanc colector al apei provenite din condensatorul căldării şi din alte surse; după epurare, apa este trimisă din nou la căldări.

BATE (*despre velă*) A avea mişcări violente datorită mascării, adică primirii vîntului pe faţa din prova (*a nu se confunda cu a flutura*). **A.B. bandula** *v* bandula. **A B. înapoi** A pune maşinile în sens invers celui normal, pentru mers înapoi. **A B. marea** A naviga multă vreme. **AB. carturile** *v* cart. **A B. cheile** *v*. cheie de lanţ. **BATE-GABIA** Căptuşeală a gabierilor în locul unde ar putea bate gabia.

BATE-PUPA Catarg mic sau vela respectivă la pupa unor ambarcaţiuni; *v* yawl.

BATERIE 1. *mil.* Ansamblul tunurilor de acelaşi calibru de pe o navă. Navele de linie aveau, de regulă, o **B. principală**, cu tunuri de peste 280 mm, o **B. secundară**, cu tunuri de 150 mm şi o **B. antiaeriană**, cu tunuri de 20-130 mm. Uneori ultimele două se confundau. 2. *mil* Ansamblul turelelor sau tunurilor dispuse în aceeaşi parte a navei şi avînd acelaşi scop, de ex., **B. prova/pupa**. 3. *ist* Ansamblul tunurilor de pe aceeaşi punte a unei nave cu vele. 4. *ist* Spaţiul dintre două punţi (întrepunţi) unde se dispuneau tunurile şi unde locuia echipajul.

BATERIE DE COASTA *mil* Subunitate de artilerie destinată apărării litoralului. Tunurile sînt amplasate în turele sau în diferite lucrări de fortificaţii.

BATERIE PLUTITOARE *ist* Primul tip de navă cuirasată folosită în războiul Crimeei, fiind mai curînd un ponton cu calităţi nautice extrem de reduse.

BATERISIRE *v* călăfătuire.

BATIMETRIC *oc* Referitor la adîncimea mării; *v* izobată şi hartă batimetrică.

BATISCAF *oc* Vehicul submarin autonom destinat explorărilor oceanografice la mari adîncimi. Caracteristici: Depl. = 20-100 t; L = 15-22m;

$B = 3-4$ m; $H = 6-9$ m. Adîncimea de scufundare record (11 500 m) a fost atînsă de B. „Trieste” (1960) în zona ins. Mariane.

BATISFERĂ *oc* Aparat sferic foarte rezistent destinat explorării adîncimii mărilor (oceanelor).

BATOMETRU *oc* Instrument folosit în lucrările oceanografice pentru luarea probelor de apă de mare de la diferite adîncimi. B. moderne sînt prevăzute și cu un termometru ce măsoară temperatura apei la adîncimile de la care se iau probele.

BATTENBERG, platou Platou folosit la rezolvarea problemelor de cinematică navală. Constă dintr-un platou circular gradat la periferie, un disc din aluminiu cu linii negre continue pe o direcție și cu linii negre întrerupte pe o altă direcție, perpendiculară pe prima, un disc din material plastic transparent cu raze trasate din 10° în 10° și cu cercuri concentrice reprezentînd distanțe sau viteze, două bare metalice, denumite bare de viteze; v cinematică navală.

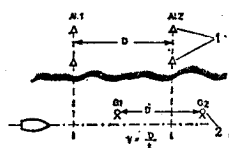
BATURĂ Șanț pe chila, etrava și etamboul din lemn în care se prind scindurile bordajului; v fig chilă.

BAYAMO Gren violent, însoțit de descărcări electrice, pe coasta de sud a Cubei. Pornește din baia Bayamo și se risipește sub formă de ploaie.

BAZA VERGII v vergă.

BAZĂ DE PESCUIT Navă frigorifică de transport destinată colectării de pe traulere și transportului din zonele de pescuit în porturile de destinație a produselor de pește oceanic ambalate în cutii și saci. B.d.P. românești sînt de două tipuri: Polar I și Polar II, care au următoarele caracteristici: Depl. = 9 800 t; $tdw = 5$ 170 t; $L = 130$ m; $B = 16,8$ m; $d = 7,20$ m; $V = 16,4$ Nd. Tipurile Polar III și Polar IV, construite în 1973, au următoarele caracteristici: Depl. = 16 382 t; $tdw = 9$ 288 t; $L = 151,88$ m; $B = 22,24$ m; $d = 7,79$ m; $V = 17,5$ Nd.

BAZĂ DE VITEZĂ Sistem format din cel puțin două aliniamente

Bază de viteză:

- 1 — aliniamente pe mal;
2 — geamandură

instalate pe uscat sau două geamanduri instalate pe mare, distanța între acestea în plan perpendicular fiind calculată cu precizie. O navă care se deplasează perpendicular pe cele două aliniamente (geamanduri) și contează exact durata parcurgerii distanței își poate determina viteza folosind formula $V =$

$$= \frac{D}{t}$$
 Pentru ca rezultatele să fie cit mai exacte, ca urmare a eliminării efectului curentului și vîntului, baza se parcurge cel puțin o dată în fiecare sens. În același scop este necesar ca B.d.V. să aibă o adîncime suficientă pentru a elimina influența fundului mic.

BAZĂ MARITIMĂ MILITARĂ *mil* Raion de litoral și de mare de dimensiuni limitate, amenajat și înzestrat, pentru dislocarea în siguranță a navelor militare împotriva atacurilor inamicului din aer, de pe apă, de pe submarine și de pe uscat, în care scop dispune de unități proprii de apărare și protecție (navale și terestre) și de formațiuni (depozite, ateliere de reparații, șantiere), cazărmi și spitale, poligoane de instrucție etc. constituite, de regulă, într-o mare unitate maritimă. Un element principal al B.M.M. este portul care trebuie să ofere condiții pentru desfășurarea activităților de pregătire de luptă și odihna echipajelor; *sin*, *inv* bază navală.

BAZIN *hd* 1. Porțiune a unui port. în general de formă dreptunghiulară, special amenajată pentru staționarea navelor. 2. Mare sau porțiune de mare.

BAZIN DE ARMARE Bazin într-un șantier naval folosit pentru armarea navelor; v cheu de armare.

BAZIN DE CARENE Bazin cu o anumită lungime în care se studiază formele cele mai favorabile ale operei vii pe un model de navă în miniatură, confecționat din ceră sau din material plastic, care se deplasează cu o viteză proporțională cu viteza navei reale. Mai există și B.d.C. specializate pentru elice, pentru studiul cavităției și pentru analiza interacțiunii între două nave care trec aproape una de alta (v sugere), comportarea navei pe valuri etc.

BAZIN DE IERNAT Bazin special amenajat în porturile supuse înghețului, în care navele staționează iarna cînd navigația este întreruptă. Pe cursurile de apă se pot folosi bazine naturale de iernat (zătoane, brațe secundare) sau bazine special amenajate în paralel cu albia, avînd gura în aval pentru a împiedica pătrunderea sloiurilor.

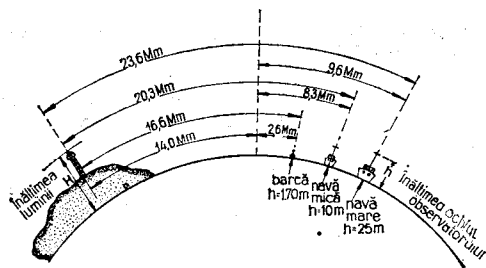
BAZIN DE ÎNTOARCERE Loc într-un canal sau șenal suficient de larg pentru a permite întoarcerea navei.

BAZIN DE JONCTIUNE Locul în care se leagă două bazine portuare mai mari.

BAZIN DE SPĂLARE Bazin portuar în care la marea înaltă se acumulează apă în cantitate suficientă; la marea joasă acesteia i se dă drumul cu viteză mare pentru a spăla depunerile de pe fund, menținînd astfel o adîncime convenabilă a portului.

BĂTAIA RADIOLOCATORULUI/RADARULUI Distanța pînă la care pot fi recepționate în bune condiții semnalele transmise de radiolocator; aceasta depinde de puterea emițătorului, de tipul antenei, de gama de frecvență a semnalelor și de condițiile de propagare (raportul semnal-zgomot) și se poate determina cu aproximație cu ajutorul formulei: $D = \sqrt{h_1} + \sqrt{h_2}$, în care: D este bătaia radiolocatorului (în Mm); h_1 — înălțimea antenei radiolocatorului (în m); h_2 — înălțimea obiectului observat (în m).

BĂTAIE CALCULATĂ (*despre lumini*) Distanța la care poate fi observată lumina calculată în funcție de bătaia nominală, înălțimea sursei de lumină și înălțimea ochiului observatorului. ✓

Bătaie calculată

BĂTAIE GEOGRAFICĂ (*despre lumini*) Distanța maximă la care poate fi văzută o lumină de un observator în condiții de vizibilitate bună, fiind limitată de curbura Pământului, înălțimea sursei de lumină și înălțimea ochiului observatorului. În cartea farurilor, B.G. este calculată pentru o înălțime a ochiului observatorului de 5 m (egală cu înălțimea comenzii unei nave mici de pescuit).

BĂTAIE LUMINOASĂ (*despre lumini*) Distanța maximă la care poate fi văzută o lumină la un moment dat. B.L. depinde numai de intensitatea luminii și de vizibilitatea meteorologică din acel moment, fără a ține seama de înălțimea sursei de lumină, înălțimea ochiului observatorului și curbura Pământului.

BĂTAIE NOMINALĂ (*despre lumini*) Distanța maximă exprimată în Mm la care poate fi observată o lumină în condițiile în care vizibilitatea meteorologică este de 10 Mm.

BĂTAIE OPTICĂ METEOROLOGICĂ (*despre lumini*) Distanța maximă la care poate fi observată o lumină în funcție de transparența atmosferei specificată în tabela de mai jos.

Cod	Atmosfera	Bătaie
0	Ceață deasă	50 m
1	Ceață groasă	50-200 m
2	Ceață moderată	200-500 m
3	Ceață ușoară	500-1 000 m
4	Ceață subțire	0,5-1 Mm
5	Piclă	1-2 Mm
6	Piclă ușoară	2-5,5 Mm
7	Limpede	5,5-11 Mm
8	Foarte limpede	11-27 Mm
9	Exceptional de limpede	peste 27 Mm

aviație, avînd ca scop nimicirea unei grupări de forțe navale inamice, cîștigarea supremației pe căile maritime dintr-o anumită zonă etc.

BĂTĂTURĂ *v* pînză de vele.

BEAUFORT, notație Prescurtări foarte răspîndite, deși nereglementate printr-un acord internațional, folosite pentru a nota starea timpului: *b* – cer senin (acoperit mai puțin de 1/4); *bc* – cer parțial noros (acoperit 1/4-3/4); *c* – cer noros; *d* – burniță sau ploaie fină; *e* – aer umed (fără precipitații); *f* – ceață; *fs* – ceață pe mare; *g* – furtună (forța 8-9 cel puțin 10 minute); *G* – tempestă (forța 10 cel puțin 10 minute); *h* – grindină; *Ip* – precipitații în vederea navei (stației); *Kg* – linia grenului; *Ks* – viscol; *Kz* – furtună cu nisip, cu praf; *l* – fulger, *m* – piclă; *o* – cer complet acoperit cu nori groși; *p* – grenuri cu ploaie trecătoare; *q* – gren; *r* – ploaie; *rs* – lapoviță; *s* – zăpadă; *t* – tunet; *tlr* – furtună cu ploaie; *tlz* – furtună cu zăpadă; *u* – cer amenințător; *v* – vizibilitate excepțională; *w* – rouă; *x* – brumă; *y* – cer uscat; *z* – piclă cu praf. Alte semnificații: literă mare – intensificare; sufixul *O* – ușor (slăbire); repetarea literei – continuitate; prefixul *i* – intermitență.

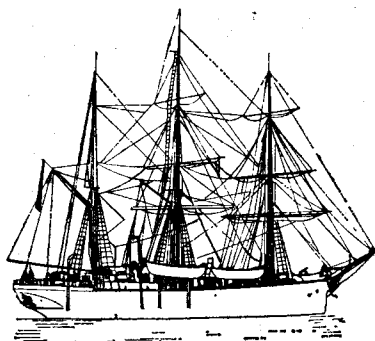
BEAUFORT, scară *MN* Scară a forței vîntului, elaborată în anul 1806, internaționalizată în anul 1926 și reglementată ulterior prin diferite acorduri internaționale, ultimul datînd din anul 1956.

BEIJI Diagramă bazată pe faptul că latitudinea și timpul sideral local sînt riguros definite prin înălțimile simultane a doi aștri ale căror coordonate sînt cunoscute. Verticala, trecînd prin intersecția a două curbe de înălțime, dă latitudinea, iar orizontala, timpul sideral local. Diferența dintre timpul sideral local și timpul sideral la Greenwich este longitudinea.

BELAT Vînt de Nord–Nord-West ce bate cu putere pe coasta de Sud a peninsulei Arabice în perioada decembrie-martie.

BELEM *v* balam.

„**BELGICA**” Navă belgiană folosită de Adrien de Guerlache în expediția la Polul Sud (1897-1899). La expediția a luat parte și savantul român Emil Racoviță.

„Belgica”

BĂTĂLIE NAVALĂ *mil* Angajament naval de mare amploare, la care participă importante grupări de nave de suprafață, submarine și

SCARA BEAUFORT (1956) ¹

Forța vântului	Viteza vântului (Nd, m/s)	Presiunea vântului (kgf/m ²)	Denumirea vântului	Criterii de apreciere pe o navă cu vele	Aspectul mării ²	Denumirea stării mării și înălțimea medie (max. probabile) a valurilor (m)	Forța mării după scara internațională
1	2	3	4	5	6	7	8
0	sub 1 0,0—0,2	0—0,1	Calm	Nava stă pe loc; nu simte cîrma	Marea ca oglinda	Calm plat 0,0	0
1	1—3 0,3—1,5	0,2	Adiere ușoară	Nava, cu toate velele întinse, are viteza foarte mică, atît cît să asculte cîrma	Se formează încrețituri fără creste de spumă	Calm plat 0,1-(0,1)	0
2	4—6 1,6—3,3	0,7	Briză ușoară	Nava cu toate velele întinse, plin și strîns; V = 1—2 Nd	Valuri mici, însă scurte, dar mai pronunțate; creste cu aparență sticloasă, care nu se sfîrîmă	Încrețită 0,2-(0,3)	1
3	7—10 3,4—5,4	1,6	Briză bună	Nava cu toate velele întinse, plin și strîns; V = 3—4 Nd	Valuri mai mari, cu creste care se sfîrîmă; berbeci izolați	Frumoasă 0,6-(1)	2
4	11—16 5,5—7,9	3,1	Briză moderată	Nava cu toate velele întinse, plin și strîns; V = 5—6 Nd	Valuri mai mari; berbeci ușori	Ușor agitată 1-(1,5)	3
5	17—21 8,0—10,7	5,6	Briză rece	Se strîng rîndurile	Valuri moderate, de formă alungită; mulți berbeci (eventual, sar stropi)	Moderat agitată 2-(2,5)	4
6	22—27 10,8—13,8	7,9	Briză tare	Se strîng zburătorii	Încep să se formeze valuri mari	Agitată 3-(4)	5
7	28—33 13,9—17,1	11,6	Aproape furtună (furtună moderată) ⁴	Nava poate purta contragabierii	Marea îngrămădește valurile; dire de spumă albă în direcția vîntului	4-(5,5)	6
8	34—40 17,2—20,7	17,6	Furtună	Nava poate purta contragabierii și velele inferioare cu o terțarolă	Valuri de înălțime mijlocie, dar lungi; crestele se sparg în stropi; spuma aruncată în dire precise pe direcția vîntului; stropii de apă îngreuiază vizibilitatea	5,5-(7,5)	

Scara Beaufort continuare

1	2	3	4	5	6	7	8
9	$\frac{41-47}{20,8-24,4}$	23,2	Furtună puternică	Nava poate purta gabierii și velele inferioare	Valuri înalte; dire groase de spumă; marea mugește; vizibilitate redusă (stropi mari)	7-(10)	
10	$\frac{48-55}{24,5-28,4}$	30,0	Tempeștă (furtună deplină) ⁴	Nava poate purta încă vela mare și trinca la ultima terțarolă	Valuri foarte înalte, cu creste ferlante; spumă în pete mari; suprafața mării albă; muget puternic; vizibilitate redusă	9-(12,5)	7
11	$\frac{56-63}{28,5-32,6}$	38,5	Tempeștă violentă (tempeștă) ⁴	Capă sub velele de furtună	Valuri excepțional de înalte; mare complet acoperită cu pete mari de spumă; virfurile creștelor valurilor sint pulverizate; vizibilitate redusă	Mare foarte înaltă 11,5-(16)	8
12	$\frac{64-71}{32,7-36,9}$	45	Uragan	Nava nu mai poate purta nici o velă, dar are oarecare viteză datorită efectului vântului asupra operei moarte și greementului	Aer îmbibat cu spumă și stropi; mare complet albă; vizibilitate foarte redusă	Mare fenomenală peste 14	9
13	$\frac{72-80}{37,0-41,5}$	peste 45			Condițiile de mai sus se accentuează treptat	idem	
14	$\frac{81-89}{41,5-46,1}$						
15	$\frac{90-99}{46,2-50,9}$						
16	$\frac{100-108}{51,0-56,0}$						
17	$\frac{109-118}{56,1-61,0}$						

1. Acest tabel servește numai ca ghid pentru largul mării. În ape închise sau în apropierea coastei cu vînt spre larg, datele nu mai corespund. Cifrele între paranteze din coloana 7 indică înălțimea maximă probabilă (10% din valuri).
2. Înainte de 1939, criteriul pentru aprecierea forței vîntului. Nu mai face parte din Scara Beaufort oficială.
3. Din 1939, criteriul de apreciere a forței vîntului.
4. Înainte de 1956.

BELLATRIX Steaua nautică γ Orionis (Orion), mărimea 1,7; în latină „Războinica”.

BERBEC 1. *hd* Creastă albă a unui val. B. apar, de regulă, la vînt de forță 4 după scara Beaufort. 2. *ist* Navă utilizată către sfîrșitul sec. XIX în special pentru ducerea luptei cu pîntenul.

BERMUDIAN *v* velă.

BERNĂ, în Poziție a pavilionului național sau a mărcii de comandament la jumătatea catargului sau a bastonului, în semn de doliu național sau în cazul în care există un mort la bord. Dacă decedatul are dreptul la marcă de comandament, aceasta se arborează în B. odată cu pavilionul național.

BERTIN, grafic Grafic pentru calculul înălțimii, compus din trei fascicule de drepte, trasate cu ajutorul formulelor:

$$\operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} P = \operatorname{tg} \frac{1}{2} (90^\circ - \alpha) \operatorname{tg} \frac{1}{2} (90^\circ - \beta) \text{ și}$$

$$\operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} Z = \frac{\operatorname{tg} \frac{1}{2} (90^\circ - \alpha)}{\operatorname{tg} \frac{1}{2} (90^\circ - \beta)} \text{ unde}$$

$$\operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} \alpha = \operatorname{tg} \frac{1}{2} (h + \delta) \operatorname{tg} \frac{1}{2} (90^\circ - \varphi) \text{ și}$$

$$\operatorname{tg} \frac{1}{2} \beta = \frac{\operatorname{tg} \frac{1}{2} (h + \delta)}{\operatorname{tg} \frac{1}{2} (90^\circ - \varphi)}$$

în care: φ este latitudinea, δ — declinația, P — unghiul la pol, Z — unghiul la zenit.

BERTIN, riglă 1. Riglă de calcul pentru înălțime și azimut, bazat pe formulele graficului B. 2. Riglă de calcul circulară, constind în esență din două spirale, una fiind așezată pe un disc, iar cealaltă, pe un inel suprapus. Gradațiile reprezintă log. cotangente de jumătăți de unghiuri.

BERTIN, table Table folosind pentru înălțimi formulele lui Souillaguet, iar pentru azimut formulele: $\sin Z_1 = \sin c \sec \varphi$, $\operatorname{ctg} Z_2 = \sin b \operatorname{tg} (c \sim \delta)$ și $Z = Z_1 + Z_2$, în care b și c sînt respectiv a și b din formulele lui Souillaguet, φ — latitudinea, δ — declinația.

BERTON Barcă pliantă de dimensiuni mici, cu osatură din lemn sau metal și bordaj din pinză.

✓ **BICI fl**, *sin* bintă prova, pici.

BICON Semn de zi de culoare neagră, constind din două conuri cu baza comună, care este purtat în locul cel mai vizibil de navă ca remorchează sau de un mijloc plutitor remorcat, cînd lungimea convoiului depășește 200 m; *v* fig semne de zi. 2. Idem, folosit ca semn pe geamanduri; *v* geamandură.

BICORN *ist* Pălărie cu două colțuri, folosită de ofițerii de marină începînd din sec. al XIX-lea,

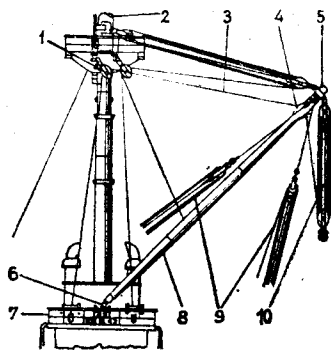
inițial, la ținuta zilei și, ulterior, la ținuta de ceremonie. A fost scos din uz după cel de-al doilea război mondial.

BIEF Porțiune a unui curs de apă, cuprinsă între două puncte caracteristice (de ex., între brațe, baraje, ecluze etc.) B. poate fi situat în amonte sau în aval de un punct caracteristic.

BIGĂ 1. Instalație de ridicare a greutăților, compusă dintr-un braț de lemn sau metal ce se sprijină cu capătul inferior (călcîiul), printr-o articulație (gît de lebădă), pe un catarg obișnuit sau pe un catarg (coloană) de încărcare. Capătul superior este ținut de o balansină

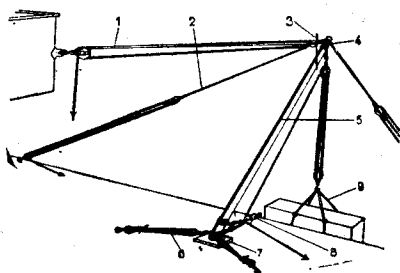
Bicorn de amiral (secolul XIX)

Bigă:

- 1 — pastică; 2 — catarg; 3 — balansină; 4 — rai; 5 — cap; 6 — călcîi; 7 — vinci; 8 — brațul bigii; 9 — gai; 10 — palanc de ridicare

fixă sau mobilă care se prinde de braț cu o brătară sau cu un ochi. De același capăt atîrnă o macara sau un palanc cu care se ridică greutățile. Brațul este ținut sau manevrat lateral

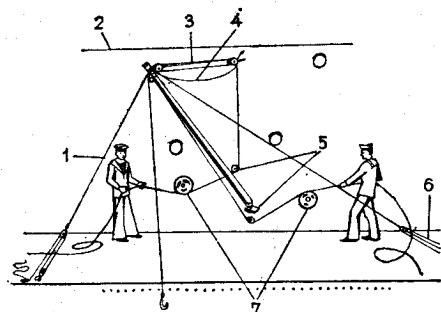

Bigă improvizată:

- 1 — balansină cu palanc; 2 — braț; 3 — baston pentru împiedicarea răsucirii; 4 — guler de parimă; 5 — școndru; 6 — palancuri de picior; 7 — talpă; 8 — pastică; 9 — sapan

de gaiuri sau brațe. Călciile B. pentru greutate mari se sprijină pe punte; *v* cranic, granic, grui, încărcare, telefon. 2. Instalație improvizată pentru ridicarea greutăților, compusă dintr-un școndru ce se sprijină cu călciul pe o talpă de lemn, ținut de palancuri de picior, de o balansină și de gaiuri (brațe) formind o foarfecă așezată pe o legătură sau pe fâlcii de lemn. Palancul de ridicare se prinde cu ajuto-

Bigă de perete:

- 1 — braț (gai); 2 — perete; 3 — balansină cu palanc; 4 — balansină fixă; 5 — pastică; 6 — palancul brațului; 7 — baba cu motor

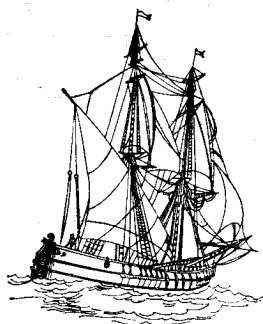
rul unui zbir; *v* capră, manevră de forță, școndru în bătaie, tripod. B. de greutate B. pentru greutate mari. Brațul B. este așezat cit mai jos, uneori chiar pe punte. B. de muradă *sin* bigă (2). B. de perete B. (1) de dimensiuni reduse, avind călciul fixat pe peretele unei suprastructuri și fiind folosită în scopuri secundare.

BILANCELĂ Navă de cabotaj cu vele latine utilizată în M. Mediterană.

BILANDER *ist* Navă de cabotaj cu doi arbori cu vele aurice, folosită în mările nordice.

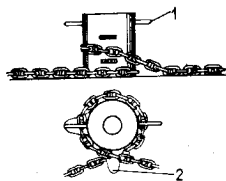
BILĂ 1. *v* ancoră amiralitate. 2. *arg* „A pune B. pe cinci” A se culca.

BINTĂ 1. Baba cu un cui longitudinal și urechi

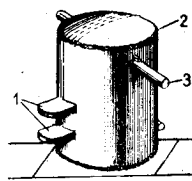
Bilander

în borduri, instalată pe teugă, la care se ia volta lanțului ancorei. În ultimul timp se folosesc cu predilecție B. sudate. 2. *fl*, *sin* baba. B.

Bintă:

- 1 — cui; 2 — ureche

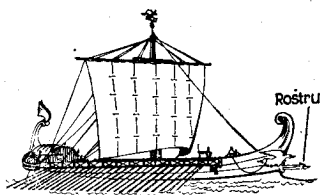
Bintă sudată:

- 1 — ureche; 2 — sudură; 3 — cui

prova *fl* Baba instalată la prova, la care se ia volta remorcii la remorcarea grecească. B. tambur *fl* Baba așezată pe galeria unei nave cu zbaturi.

BIPOD Catarg cu două picioare; *v* catarg.

BIREMĂ 1. *ist* Navă antică cu două rinduri de rame. 2. Galeră medievală cu ramele grupate două câte două.

Biremă

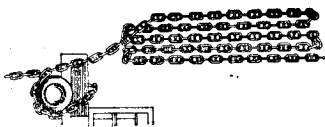
BIRUL ȘEICILOR *ist* Impozit instituit în Țara Românească prin hrisov domnesc în anul 1694 și care se percepea proprietarilor de șeici și corăbii.

BISCUIT DE MARE *sin* galet.

„BISTRITA” *ist* Canonieră construită în Anglia, care a intrat în compunerea flotei române în august 1888. Caracteristici: Depl. = 100 t; L = 30,5 m; B = 4,10 m; d = 1,85 m; V = 12,5 Nd; două tunuri cu tragere rapidă de 57 mm și, respectiv, de 37 mm. Alături de canonierele „Oltul” și „Siretul”, „B.” a participat la diferite acțiuni pentru asigurarea navigației pe Dunăre și în zona portului Constanța, contribuind la pregătirea unui însemnat număr de marinari în specialitățile punte și electromecanică.

BITON *și* Baba mică.

BITURĂ Lanț de ancoră aranjat pe punte în vederea unei manevre.

Bitură

BITĂ MC Bară din lemn cu care se sprijină marea cărată pe umeri (cherestea). Operația de încărcare și descărcare se numește în acest caz încărcare-descărcare „la bită”.

BLACKBURNE, table Table de azimut și pentru navigația pe ortodromă, cuprinzând trei table, denumite ABC.

BLIZZARD MN Vânt violent și foarte rece care spulberă adeseori zăpada de pe sol; bate pe coasta Americii de Nord.

BLOC *sin* anexă grafică.

BLOC-SECȚIE Parte prefabricată a corpului unei nave, care se assemblează pe cala de construcție.

BLOCADĂ *mil* Operațiune avînd drept scop interzicerea folosirii mării atît de către navele militare, cît și de către navele comerciale ale inamicului. Pe vremea navelor cu vele B. era, de regulă, strînsă, constînd în supravegherea directă a coastei aflate în stăpînirea adversarului. Odată cu creșterea bătăii tunurilor și apariția armelor sub apă, a început să se practice B. la distanță, adică în afara vederii coastei. Regulile războiului pe mare prevăd ca B. să fie declarată, limitată în timp și spațiu, efectivă și imparțială; *sin*, *inv* blocus.

BLOCKHAUS *mil* Comandă cuirasată, din care se conduce o navă mare în timpul luptei. În B. se află toate instalațiile necesare conducerii navei: timonă, telegrafe, telefoane, portavoci, repetitoare giroscopice etc.; *sin* redută.

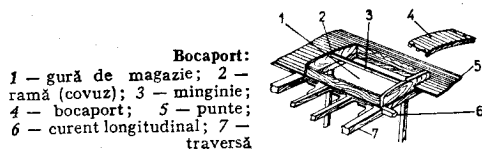
BLOCUS *inv*, *v* blocadă.

BOALA SCAFANDRILOR *med* Îmbolnăvire temporară ce apare la scafandrii care lucrează la adîncimi mari, în cazul ieșirii rapide la suprafață; constă din formarea de bule de azot în sine, putînd provoca paralizie sau moarte prin embolie. Boala se previne ridicînd scafandru la suprafață încet, cu opriri treptate la anumite adîncimi. Dacă acest lucru nu este posibil, imediat după ieșirea bruscă la suprafață, scafandru este introdus într-o cameră de decompresie, unde este supus la presiunea la care a lucrat și care se scade treptat pînă la presiunea atmosferică normală; *sin* boală de cheson, boală de decompresie.

BOBINET *pesc* Greutate de diferite forme (cilindru, sferă etc.), confecționată din lemn, fier sau cauciuc de diferite dimensiuni, care se montează pe grundrop pentru a proteja

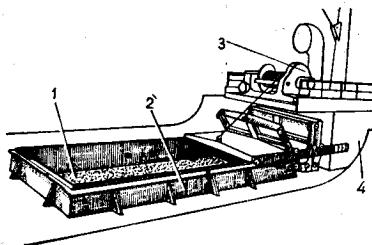
talpa traulului împotriva asperităților de pe fundul mării și a contribui la deschiderea pe verticală a gurii acestuia. Uneori, în special la traulele pelagice (de fund), B. se înlocuiește cu un lanț.

BOCAPORT Panou dreptunghiular din lemn sau metal, folosit la acoperirea gurilor de maga-

Bocaport:

1 — gură de magazie; 2 — ramă (covuz); 3 — mîngînie; 4 — bocaport; 5 — punte; 6 — curent longitudinal; 7 — traversă

Bocaport brevetat:

1 — gură de magazie; 2 — ramă (covuz); 3 — vinci; 4 — bocaport

zie de pe nave. Navele moderne sînt prevăzute cu B. metalici brevetați, care se manevrează mecanic sau automat; *sin* panou (capac) de gură de magazie.

BOEJER *ist* Velier olandez cu fund plat.

BOLARD Baba de cheu. Poate fi din metal, lemn sau beton armat sau o țevă de tun vechi înfiptă în cheu.

BOLOZAN *ist* Tip de navă medievală românească (nu se cunosc alte detalii asupra caracteristicilor acestei nave).

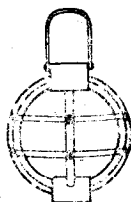
BOLTĂ 1. Porțiunea rotunjită a navei la pupa; *v fig* corpul navei. 2. Curbura etamboului (termen de șantier).

BOMBARDĂ 1. *ist* Navă cu vele cu doi arbori, cel din pupa mai scurt, folosită în M. Mediterană. 2. *ist* Piesă de artilerie (sec. XIV-XV) ce folosea ca proiectile ghiulele de piatră sau fier.

BOMBARE CN Umflătură produsă spre exteriorul bordajului navei în urma unui șoc mecanic.

BOMBETĂ Felinar de formă sferică.

BOMBETĂ ACUSTICĂ Bombă mică, de mină, folosită pentru măsurarea adîncimii apei. Cronometrînd intervalul de timp dintre momentul în care bombeta atinge suprafața apei și momentul exploziei acesteia la atingerea fundului, precum

Bombetă

și viteza de cădere (2 m/s), se determină adâncimea apei.

BOMPRES Catarg oblic la prova navei; *v fig* greement. La navele din lemn, B. se compunea, de regulă, din trei părți: coloana fixată pe un călcii și asigurată cu un cerc metalic, denumit gamon, iar apoi prelungită cu bastonul și cu săgeata. B. este asigurat cu manevre fixe: sarturi laterale, mustăți ce trec pe la extremitatea unui școndru, denumit antenă. La partea inferioară B. este asigurat de o subarbă, întinsă cu ajutorul martingalei, iar la cea superioară, de straiuri pe care se înverghează focurile. Sub B. sint fixate uneori niște scinduri cu găuri, denumite viorile bompresului, prin care trec straiurile. La navele metalice, B. este format, de regulă, dintr-o singură bucată, iar manevrele fixe sint confecționate din tije metalice. Sub B. se află țaparii pentru gabieri și, uneori, o plasă de siguranță. Pînă la începutul sec. XIX sub B. se înverga o velă, care purta denumirea de civadă sau de civadieră (*v fig* arboretul bompresului), iar cîtcodată și o a doua velă, denumită contracivadă. În sec. XVII pe B. era montat un arboret pe care se ridica gabierul B. În prezent pe B. se poate instala un baston pentru geac. Pe goelete, B. poate avea, la partea superioară, niște școndri, denumiți cluburi, pe care se înverghează marginea de întinsură a focurilor. B. alunecător B. format dintr-o singură bucată, care se folosește pe navele mici, putînd intra spre interiorul navei. $\diamond$ *arg* „A lua peste B.” A lua peste picior.

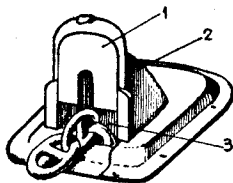
BOMPRES PE DUNETĂ *inv* Expresie folosită pentru a indica o formație de șir strînsă.

BONET *inv*, *sin* bonetă, beretă.

BONET PARASUFLU Glugă purtată de tunarii din armamentul tunurilor mari, ca protecție împotriva zgomotului. Este confecționată de obicei din azbest, asigurînd și protecția împotriva flăcărilor.

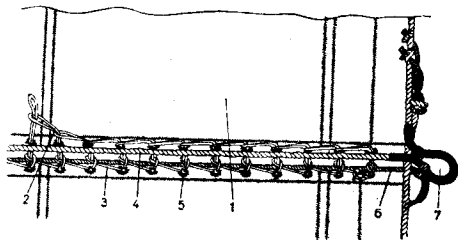
Bonetă de marinar

Bonetă de nară:
1 — capac; 2 — bonetă; 3 — ochi de puț

BONETĂ 1. Beretă de marinar. 2. Filtru colorat ce se montează pe luneta sextantului pentru observații la Soare. 3. Tub încovoiat care acoperă ochiul de puț. 4. Prolungire a velei legată prin firuială la partea inferioară a

acesteia. 5. *sin* aripă. B. de ploaie Pălărie impermeabilă purtată de marinari pe timp ploios.

Bonetă:

1 — velă; 2 — legătură olandeză; 3 — firuială; 4 — grandee; 5 — ochi de cioră; 6 — grandee; 7 — ochi de școtă

BONJEAN, diagramă Diagramă cu ajutorul căreia se determină deplasamentul pentru orice asietă și pescaj, precum și alte date referitoare la navă.

BORA MN Vînt puternic, în rafale, care bate frecvent în regiunile estice ale M. Adriatice și ale M. Negre, determinînd scăderea bruscă a temperaturii, urmată de agitația puternică a mării.

BORD 1. Fiecare din cele două jumătăți ale navei, separate prin planul longitudinal. B. din stînga (privind de la pupa spre prova) se numește babord, iar cel din dreapta, tribord; 2. *inv* Jumătate din echipajul unei nave. Cele două jumătăți purtau denumirea de B. babord și, respectiv, B. tribord. $\diamond$ „Adunarea pe borduri” Fiecare B. al echipajului se adună în B. respectiv al navei, cu flancul drept spre prova. 3. Navă, ca în expr. „La B.” $\diamond$ „Pe B.!” Comandă pentru a da onorurile cu siflea unui ofițer care urcă la B. 4. Marginea inferioară/superioară a unui astru cu diametrul aparent mare, ca Soarele, Luna. Distingem B. inferior și B. superior.

BORD ANGAJAT *mil* Bordul în care se dă lupta. Bordul opus este bordul neangajat.

BORD DE SERVICIU *inv* Jumătate din echipajul unei nave militare, care asigură serviciul timp de 24 ore. Bordul babord execută serviciul în zilele cu soț, iar bordul tribord, în cele fără soț. $\diamond$ *arg* „Născut în bordul liber” Care se eschivează de la muncă, urmărind un trai ușor. „Născut în B. d.S.” Care duce tot greul activității de la bordul navei.

BORD LA BORD (*despre două nave*) Alăturate.

BORD LIBER 1. Distanța măsurată pe verticală între linia de plutire și punte; *v fig* corpul navei. Pe navele comerciale, B.L. este reglementat printr-o convenție internațională; *v* marca de B.L. 2. Bord (2) care nu este de serviciu; *v* bord de serviciu.

BORDAJ Învelișul exterior al corpului navei construit din scinduri groase fixate, la navele

de lemn, pe coaste, iar la navele moderne, din foi mari de tablă, placaj și, în ultimul timp, din plastic. La ambarcațiunile mici, primitive, B. era construit din piei (de unde și expresia „pielea navei”), scoartă de copac etc.

BORDEE 1. Distanța parcursă între două volte succesive; *v* voltă (3). 2. *ist* Salvă executată cu toate tunurile de același calibru, care pot trage într-un bord.

BORDUL DIN VÎNT Bordul (1) din care bate vîntul.

BORDUL DE SUB VÎNT Bordul (1) opus celui din care bate vîntul.

BOREAL *sin* nordic.

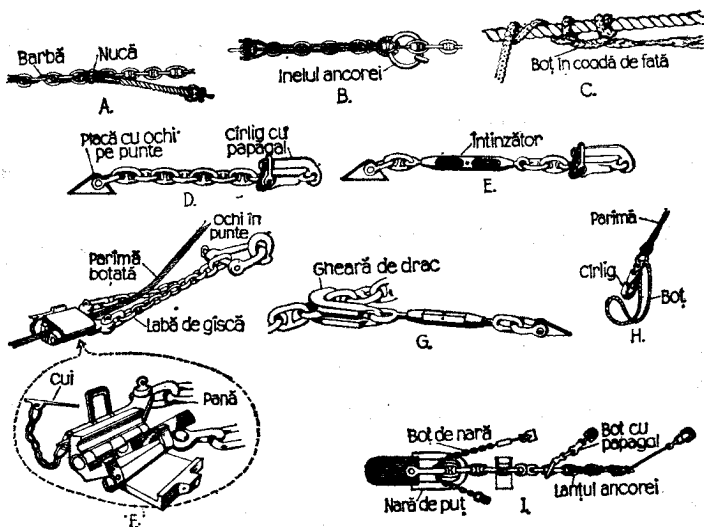
BOTEZ Inscripție imprimată pe un pavilion, indicînd litera, mărimea etc.

BOTEZUL LINIEI Obicei marinaresc practicat pe navele de cursă lungă, cînd, într-un cadru de amuzament cu deghizări, sînt „botezați” cu apă de mare tinerii marinari cînd trec prima oară linia ecuatorului.

BOTEZUL NAVEI Ceremonial tradițional care are loc cu ocazia lansării unei nave noi. Cînd i se anunță numele se sparge o sticlă de șampanie de bordajul prova.

BOȚ Capăt de parimă sau de lanț ce servește la asigurarea unei parime, unui lanț sau unei ancore. B. pentru parime vegetale se fac din parimă vegetală, iar cele pentru sirme, din lanț. B. simplu Bucată de parimă cu lungimea de 3-4 m, care are la un capăt un ochi cu rodanță și un cîrlig, celălalt capăt fiind patronat. B. cu nucă Bucată de parimă răsucită în sart, care are la un capăt un ochi cu rodanță și un cîrlig simplu, iar la celălalt, o nucă dublă. Porțiunea dintre ochi și nucă se poate înfășura.

Sub nucă se prinde, printr-o jumătate de ochi întors, o saulă sau o salamastră, denumită barbă. Acest B. se folosește pentru boțarea lanțului de ancoră, ca supliment sau în locul unui B. de lanț rupt. B. turcesc Are aceeași utilizare ca și B. cu nucă. B. în coadă de fată B. cu rodanță la care cele două parime se desrăsucesc și formează trei suvițe ce se împletesc așa cum își împletesc fetele cozile; servește la boțarea curenților bărcilor. B. de lanț Capăt de lanț ce servește la boțarea parimelor metalice și la asigurarea lanțului ancorei, avînd la un capăt un cîrlig de papagal și, uneori, un întinzător. B. Carpenter B. brevetat, care constă dintr-o labă de giscă din sîrmă (sau din lanț), prinzîndu-se la unul din capete de un inel cu ajutorul unei chei și avînd la celălalt capăt o cutie în care intră o pană cu caneluri potrivite sirmei ce urmează a fi boțată; pana este asigurată cu un șurub de fixare. Cînd cutia se închide, pana blochează sirma, care nu se mai poate fila. B. cu gheară de drac B. prevăzut uneori cu întinzător, care are, în loc de cîrlig cu papagal, o gheară de drac. B. speciale: B. alunecător B. cu rodanță care alunecă pe sirmele de rului atunci cînd o barcă de salvare se lasă la apă pe mare rea, împiedicînd-o astfel să balanseze; *v* fig barcă de salvare. B. de amarare B. ce servește la amarat tunurile. B. de ancorator *v* ancorator. B. de barcă B. aflat la capetele gruilor de barcă; servește la ținerea bărcii atunci cînd aceasta este scoasă, dar nu este ținută în palancuri; *v* fig barcă de salvare. B. de capon B. cu care se boțează, la grua de capon, ancora după traversare; *v* fig ancoră traversată. B. de descurcat lanțurile Capăt

Boțuri:

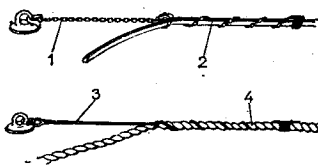
A — cu nucă; B — turcesc; C — în coadă de fată; D — de lanț cu papagal; E — de lanț cu întinzător și papagal; F — Carpenter; G — cu gheară de drac; H — de legare la geamandură; I — de nară

de lanț cu cîrlig de papagal, prelungit cu un sfîrc de sîrmă, iar uneori cu un braț al sfîrcului; servește la ținerea B. cînd sfîrcul este garnisit la cabestan. B. de legare la geamandură Capăt de sîrmă cu cîrlig de prindere și cu zbir, care, după ce este trecut prin inelul geamandurii, se prinde în cîrlig (*a nu se confunda cu cheia de legare la geamandură*). B. de nară Capăt de lanț trecut prin inelul de ancoră pentru a asigura ancora intrată în nară. B. de puț Capăt de lanț cu cîrlig de papagal, cu care se asigură capătul lanțului de ancoră în puțul lanțului. B. de remorcă B. Carpenter cu care se asigură remorca în cazul în care aceasta s-ar rupe. B. de rondou v boțarea remorcii. B. de școndru B. din cîneapă care se fixează pe gulerul unui școndru de acostare pentru a-l asigura. B. de traversieră Capăt de parimă sau de lanț, cu care se traversează ancora tip amiralitate.

BOȚ CASANT Lanț care ține o navă în momentul lansării de pe cală și care, rupîndu-se, absoarbe o parte din energia navei ce alunecă pe cala de lansare.

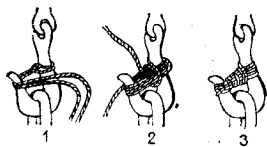
BOȚĂ 1. A fixa cu ajutorul unui boț. 2. A închide cu o legătură gura unui cîrlig pentru a nu permite ochiului sau inelului să scape din acesta. 3. A asigura un bulon de cheie cu o legătură.

BOȚARE 1. Fixarea unei parime sau unui lanț cu ajutorul unui boț. B. unei parime vegetale se face „cu răsucirea”, adică în sensul de

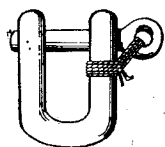

Boțarea parimeilor:
1 — lanț; 2 — parimă de sîrmă;
3 — saulă; 4 — parimă vegetală

răsucire al parimei, iar a unei parime de sîrmă, în sens invers răsucirii. 2. Închiderea guri unui cîrlig cu o legătură. 3. Asigurarea unei

Boțarea unui cîrlig

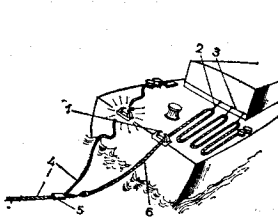

Boțarea unei chei

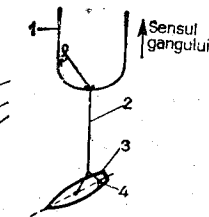
ancore tip amiralitate cu ajutorul lanțurilor, denumite boțuri de ancorator. 4. Asigurarea unui bulon de cheie prin legarea la cheie.

BOȚAREA REMORCII 1. Prinderea remorcii cu un boț care, la rîndul său, este ținut de o parimă în bucle. Boțul și parima sa rămîn în bandă „tît timp cît remorca nu se rupe sau

nu este virată la bord. În cazul în care se rupe, remorca rămîne prinsă de boț și poate fi recuperată. 2. Aplicarea unui boț de rondou pe

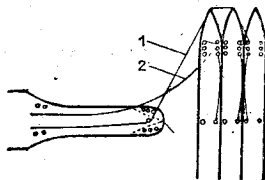

Boțarea remorcii:
1 — ureche de remorcă;
2 — legături de filieră; 3 — filieră; 4 — remorcă;
5 — boț Carpenter; 6 — remorcă de siguranță

Boțarea remorcii pe remorcher:
1 — navă remorcată;
2 — remorcă; 3 — remorcher; 4 — cabestan

remorca unei nave fluviale la întoarcere pentru a nu permite ca remorcherul să fie traversat, adică răsturnat, atunci cînd remorca ar trage pe travers.

Boțarea remorcii la rondou:
1 — remorcă boțată; 2 — remorcă în bandă

BOȚMAN v șef de echipaj.

„BOUNTY” *ist* Navă de război engleză, cunoscută ca urmare a revoltei echipajului (24 aprilie 1788) împotriva căpitanului Bligh, care a fost ulterior abandonat într-o barcă, împreună cu oamenii ce i-au rămas credincioși.

BRAC MC Suport din lemn așezat sub marfă pentru a repartiza greutatea pe o suprafață mai mare.

BRAND inv. sin hamac (*termenul se folosea încă înainte celui de-al doilea război mondial*).

✓ **BRĂȚ 1.** Manevră curentă ce servește la brățarea (orientarea) vergilor sau picurilor și ghiurilor; *v fig* vergă. 2. Manevră curentă ce servește la descrușcirea și încrucișarea targonului sau la manevrarea în plan orizontal a unei bigi; *MC, sin* gai. 3. Unitate de măsură pentru adîncimi, folosită pe hărțile marine engleze și americane, egală cu 6 picioare sau 1,828 m. 4. *v* ancoră. 5. Ramificație a unui fluviu.

BRĂȚ DE DRAGĂ Ramificație a parimei unei drăgi de mine, pe care se fixează foarfecile de tăiere a parimei de ancorare a minei; (*v fig* dragă).

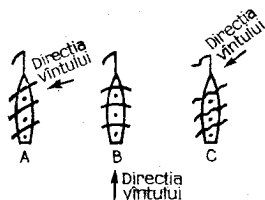
BRĂȚ DE MARE Golf îngust care pătrunde adînc în uscat.

BRAȚ FALS Parimă dată de la prova unei nave la primul banc din prova unei bărci de salvare ce se află la grui, fiind gata de lăsat la apă; *v* fig barcă de salvare.

BRAȚ MORT *fl* Braț — adeseori în formă de potcoavă — între două coturi ce se unesc cînd nivelul apelor crește și care cu timpul se astupă.

BRAȚĂ A manevra vergile unui velier în plan orizontal cu ajutorul brațelor. Brațele sînt marcate cu o legătură (semn) în locul în care trebuie luată volta pentru brațarea „la semn”.
 ◇ „A B. la semn (în cruce)” A orienta vergile perpendicular pe planul diametral al navei.
 „A B. în sart” A aduce vergile la un unghi maxim de brațare, adică pînă ce ating sarturile.
 „AB. în grandee” A orienta vergile pe direcția vîntului, pentru ca acesta să bată în lungul velor care flutură fără efect. „AB. la babord/tribord,..” A vira brațul babord/tribord al unei vergi. „La semn, brațați!” Comandă pentru a B. în cruce (la semn). 2. *arg* ◇ „A.B. urechile” A trage cu urechea.

BRAȚARE Manevra de a brața. Unghi de B. Unghiul dintre perpendiculara pe planul diametral al navei și vergă. La o navă cu vele

Brațare:

A — în sart; B — în cruce (la semn);
C — în grandee

pătrate, unghiul de B. variază în lungul arborului, velele fiind brațate în evantai la același arbore.

BRAȚERĂ Ambarcațiune cu vele și, eventual, cu un motor auxiliar, cu un singur catarg, cu o velă la treime și un foc. Caracteristici:

Depl = 50-70 t; L = 15-17 m. Poate fi înfîlînită în M. Neagră, M. Marmara, M. Egee, M. Adriatică și M. Mediterană.

BRAȚOL *sin* guseu.

BRAȚARĂ Armă-

tură metalică de

formă circulară, pre-

văzută cu ochiuri de

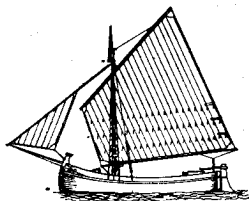
care se prind diferite accesorii. Se montează

pe vergi, șcndri etc.

BRAȚARĂ DE ETAMBREU Brațară care

ține catargul pe o ambarcațiune.

BRAȚARĂ DE VERFAFOR *v* verfafor.

Brațeră

BREASLA NAUTICĂ *ist* Denumire dată mili-tarilor de marină. B.N. a fost înființată în anul 1793 prin „Hrisovul pentru corăbiile țării ce sînt a umbla pe Dunăre” dat de domnitorul Alexandru Moruzi. Ea coopera cu breasla spătarească, adică cu armata permanentă.

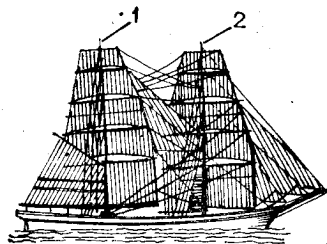
BREMZĂ *fl sin* boț.

BREVE CURIAE MARIS Culegere de uzuri (reguli) maritime, elaborată la Pisa în sec. XIV.

BREVE PORTUS KALLAMITANI Culegere de reguli de drept maritim a coloniei pisane din portul Cagliari (sec. XIV).

BREVET Document prin care se atestă califi-carea prin examen într-o anumită funcție, de ex., B. de căpitan de cabotaj, B. de căpitan de cursă lungă, B. de pilot.

BRIC Navă cu două catarge și cu vele pătrate, folosită pentru transport și luptă. Un B. de

Bric:

1 — arbore mare; 2 — arbore trinchet

luptă la sfîrșitul epocii navelor cu vele avea maximum 18 tunuri. În trecut a fost utilizat și termenul brick sau brig; *v* „Mircea”.

BRIC GOLEȚĂ *v* brigantină (1).

BRIC HERMAFRODIT *ist, sin* brigantină.

BRICEAG DE MARINAR Briceag cu o lamă și o cavilă de matisit, asigurat cu o saulă, ce se folosește la lucrările de matelotaj; *v* și cuțit de gabier.

BRICK *v* bric.

BRICUI A curăța puntea, grătarele sau alte obiecte din lemn, folosind piatră engleză și nisip umed.

BRICUIT Operațiunea de a bricui.

BRIG *v* bric.

BRIGADĂ DE NAVE *mil*

Mare unitate navală avînd

în componere șase-nouă

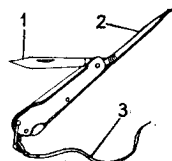
nave mijlocii (distrugătoare, submarine) sau

două-trei divizioane de nave mici (vedete).

BRIGADIER *inv, sin* om în prova.

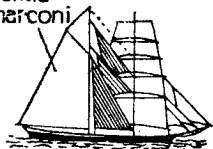
BRIGANTINĂ 1. Navă cu doi arbori, avînd

vele pătrate la arborele trinchet și vele aurice

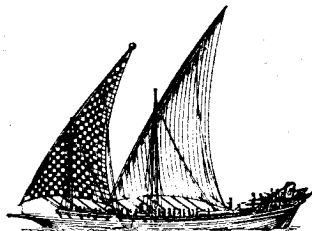

Briceag de marinar:
1 — lamă; 2 — ca-
vilă; 3 — saulă

la arborele mare; *sin* bric-goeletă. 2. *inv*, *sin* randă. 3. Navă cu doi arbori cu vele pătrate, fără velă mare. 4. *ist* Galeră ușoară folosită de algerieni în sec. XVI.

Rândă
marconi

Brigantină (1)

Brigantină sec. XVI

BRIZANȚI Valuri care se sparg în apropierea uscatului, unde apa este puțin adâncă (*a nu se confunda cu berbecii*). După panta fundului și panta valului, se deosebesc trei categorii de B.: B. cu spargere treptată, B. plonjanți și B. urcători. Spre deosebire de primele două categorii, B. urcători ajung pe plajă sub formă de spumă ce se răspindește pe o zonă mare. În momentul abordării plajei aceștia au tendința de a pune barca travers pe val. Trecerea prin B. constituie o manevră foarte dificilă.

BRIZĂ MN 1. Vint de forța 2-6 pe scara Beaufort. 2. Vint care bate alternativ dinspre mare (B. de mare) și dinspre uscat (B. de uscat).

BRÎU 1. Apărătoare a bordajului navei sau ambarcațiunii, constind dintr-o grindă din lemn ori dintr-o bandă groasă din cauciuc sau dintr-o parimă fixată pe bordaj (la ambarcațiunii) și avind la prova o împănare și un nod de turban. 2. (*rar*) Porțiune a bordajului între linia de plutire și punte.

BROCĂR *sin* agent maritim, broker.

BRUIAJ mil 1. Procedeu de neutralizare a lucrului mijloacelor radioelectronice ale inamicului, prin care se urmărește îngreuierea sau perturbarea totală a recepționării emisiunilor stațiilor de radio, radioreleu, radiolocație, televiziune etc. și dezorganizarea lucrului sistemelor radioelectronice destinate conducerii și dirijării armamentului și tehnicii de luptă. 2. Perturbarea lucrului aparatelor de detecție antisubmarină ale inamicului.

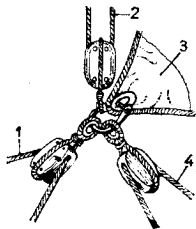
BUAZ GM Gură prin care o lagună sau un braț secundar al Dunării se leagă cu marea (*termen folosit în Delta Dunării*); *sin* buhaz.

BUCANIER *ist* În sec. XVI-XVII, locuitor al ins. Antile (Indiile de West), în special al ins.

Tortuga, care prepara o conservă din carne uscată, denumită bucan. Din B. se recrutau piraiți flibustieri.

BUCENTAUR *ist* Navă folosită de dogii Veneției pentru ceremonia simbolică a „logodnei cu marea”, prin care Veneția „lua în stăpânire marea”. La această ceremonie dogele arunca în lagună un inel de aur, ca dar de logodnă.

BUCHET DE MACARALE 1. Ansamblu de macarale prinse de același punct, de exemplu, de colțul de școtă al unei vele pătrate la care B.d.M. cuprinde macaralele școtei, murei și contrașcotei. 2. Macara compusă din două căpățini de macara imbinată la partea superioară; este folosită mai ales pe iahturi, în locul buchetului, în accepțiunea (1).

Buchet de macarale:
1 — școtă; 2 — contrașcotă; 3 — colț de școtă; 4 — mură

„BUCUR” *ist* Șalupă de remoraj a Marinei Militare care în timpul Războiului de Independență a transportat trupe și armament pe Dunăre, a instalat baraje de mine, a construit poduri de vase etc.

„BUCUREȘTI” Primul cargou românesc, construit în 1961, care, în anul următor, a făcut ocolul Pământului într-o singură cursă. Caracteristici: tonaj=12 961 t; L=152,34 m; B=18,80 m; d=905 m; V=14 Nd.

BUGALET MC Lugher de cabotaj folosit pe coastele Breteniei.

BUHAZ *sin* buaz.

BUINĂ fl Ramă folosită pentru guvernare la ambarcațiunile de pe Prut.

BUIOL *sin* ghiordel.

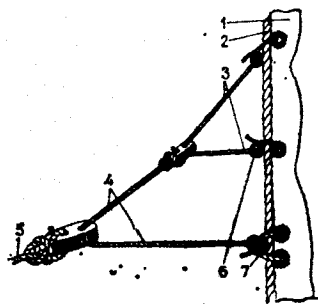
BULĂ Semn de zi de formă sferică sau constituit din două discuri cu un diametru comun, dispuse la 90°, fiind folosit pentru transmiterea unor semnale; *v* reguli de drum și geamandură. B. de ancoră B. ridicată pe o saulă la prova unei nave, indicind că aceasta este ancorată. B. de start B. folosită pentru a da startul (plecarea) la o regată. Momentul startului coincide cu cel în care B., ridicată la un catarg, este lăsată să cadă brusc. B. orară *ist* B. ridicată la un catarg și lăsată să cadă la intervale de timp determinate pentru a da ora exactă. B.O. era folosită în trecut pentru determinarea stării absolute a cronometrelor.

BULB Proeminență la prova unei nave care permite sporierea vitezei, fără a mări puterea mașinii (*a nu se confunda cu pîntenul*).

BULBUCA fl Curent circular în apele curgătoare, format din anafoare care se repetă succesiv; *sin* ciulniță.

BULETIN Comunicare transmisă, de regulă, prin radio sau publicație care aduce la cunoștință navelor date importante privind sigu-

ranța navigației. **B. cu situația ghețurilor** B. transmis de două ori pe zi de către o stație din Terra Nova, prin care se anunță situația aisbergurilor și a cîmpurilor de gheață din Nordul Oc. Atlantic. **B. hidrologic** Informare zilnică despre cotele apelor unui curs de apă navigabil. **B. hidrometeorologic** mil B. conținînd următoarele elemente despre situația hidrometeorologică: vîntul (direcție și viteză); temperatura aerului și a apei de mare; nebulozitatea; vizibilitatea pe mare și pe uscat; starea și gradul mării; precipitații, cotele apelor; ghețuri; fenomene hidrometeorologice etc., precum și date referitoare la timpul probabil. **BULETIN DE PILOTAJ** Act semnat de comandantul navei și înmînat pilotului, după ce ultimul și-a executat corect misiunea de pilotaj. **BULGE** *sin* contracarenă. **BULINAR** Marinar care dă dovadă de abilitate în executarea manevrelor cu vele.

Bulină:

- 1 — velă; 2 — grandee de cădere;
3 — labă mică; 4 — labă mare;
5 — bulină; 6 — ochi de cioară;
7 — ochi de bulină

BULINĂ *inv* Manevră curentă servind la tragerea marginii de cădere din vînt a velor păturate la aliura vînt strîns; v vînt de B. B. este prînsă de grandeea de cădere cu o labă de B. Rar folosită pe velierele moderne, B. a fost precedată pe navele vikingilor de un școndru cu furcă care împingea marginea de cădere a velei.

BULLIVANT, plasă *ist* Plasă contra torpilelor, utilizată pentru protecția navelor mari pînă la primul război mondial; v fig Dreadnought.

BULMEA fl Perete vertical—transversal sau longitudinal — în interiorul magaziiilor navei, care permite utilizarea mai rațională a spațiului. B. este de obicei etanșă și contribuie la rigidizarea structurii, localizînd, totodată, efectele incendiilor; *sin* bulumea.

BULON DE CAPLAMA Mijloc de prindere a unei caplamale, prevăzut cu cîrlig simplu, cu cîrlig dublu, cu limbă etc. pentru a împiedeca scoaterea acesteia.

BUM *inv*, *sin* ghiu.

BUNCĂR Compartiment în care se depozitează cărbunii navei. ◇ „A face B.” A ambarca la bordul navei combustibil necesar marșului (cărbuni, păcură, motorină etc.).

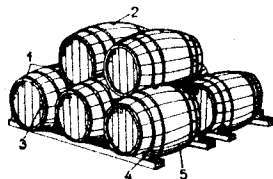
BUNCĂR DE PEȘTE *pesc* Buncăr cu capacitatea de 7-10 t, avînd formă de coș de moară, cu gura la nivelul punții de pescuit a traulerului, care servește la depozitarea peștelui descărcat din traul. Pe un trauler pot exista două-patru buncăre acoperite cu capac mobil (bocaport). La unele traulere B.d.P. este prevăzut cu un sistem de prăcîire a peștelui destinat prelucrării.

BUNCHERAJ Operațiunea de a face buncăr; v tanc de buncheraj.

BURĂ Picături fine care sînt ridicate de vînt deasupra valurilor și se depun pe puntea navei.

BURTĂ 1. Forma bombată pe care o ia partea centrală a unei vele păturate sub acțiunea vîntului. 2. Curbura unei parime insuficient de întinse. 3. Porțiune a velei de lîngă marginea de întinsură; v velă. 4. Parte a butoiului; v butoi.

BURTĂ PE MARGINE MC Mod de stivuire a butoaielor la care butoiul din paniolul (rîndul) superior se sprijină cu marginea pe burta celui din paniolul inferior; v butoi.

Burtă pe margine:

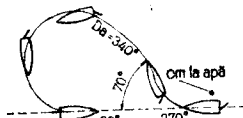
- 1 — margine (sfert); 2 — vrană (în sus);
3 — gardină; 4 — colțar de sprăituire; 5 — burtă

BUSTER Gren violent de Sud, cu o durată de 1-3 ore, care bate pe coastele de Sud-Est ale Australiei.

BUTACOV, curba lui Manevră executată de o navă pentru salvarea unui om la apă pe vizibilitate redusă. La primirea semnalului „om la apă”, se pune cirma de un anumit unghi în bordul în care a căzut omul, iar cînd nava a întors de 70° se pune cirma de același unghi în bordul opus, pînă cînd nava ajunge la capul opus celui inițial (vechiul cap + 180°).

BUTAFOR Școndru scos în afara bordului pentru întinderea unei manevre; v fig navă de 74.

BUTANIER Navă ce servește la transportarea butanului lichid.

Curba lui Butacov

BUTELIE *ist* Proeminență în bordurile du-netei în care se aflau WC-urile ofițerilor; *v fig* navă de 74.

BUTOI MC Recipient metalic sau din lemn, servind ca ambalaj pentru lichide. B. se compune din: burtă, margine sau sferă, fund, gardină, vrană. Partea cea mai rezistentă a butoiului este marginea; *v* butoi pe butoi și burtă pe margine; *v fig* butoi. Pe vremea marinei cu vele se foloseau și butoaie tronconice pentru rom sau carne.

BUTOI DE GALERĂ *inv, sin* butoiuș de barcă.

BUTOI PE BUTOI MC Mod de stivuire a butoaielor care se sprijină reciproc pe burtă (*mai rar folosit decât burtă pe margine*).

BUTOIAȘ DE BARCĂ

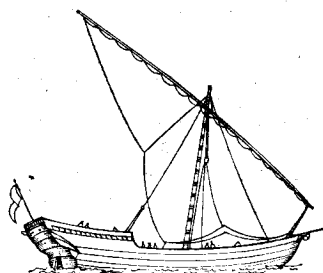
Butoi mic, de regulă, de formă ovală, în care se păstrează apa pentru bărcile de salvare. Este fixat pe fundul bărcii pe un cavalet și amarat cu o saulă.

BUTOIAȘ DE FITIL *v* fitil.

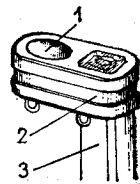
BUTRĂ Velier arab cu vele cu antenă.

BUTT MC Butoi cu capacitatea de 327 l.

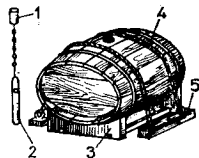
Într-o stivă pot fi stivuite trei panieluri de B. **BUTUC** Piesă din lemn sau metal, care reunește coloana cu arborele gabier sau arborele gabier cu arboretul. B. spaniol B. improvizat prin legarea cu un lanț a celor două părți ale

Butră

Butuc:
1.— gaura arborelui gabier; 2 — butuc de lemn; 3 — coloana

Butoiuș de barcă:
1 — dop; 2 — scufundător; 3 — cavalet; 4 — chingă de amare; 5 — chilă

arborelui pe care acesta le leagă în mod normal. **BUYS-BALLOT**, legea lui Lege care determină poziția centrului unei depresiuni. Stînd cu spațele la vînt (cu vînt din pupa), centrul depresiunii se află, în emisfera nordică, la circa două carturi înaintea traversului babord, iar în emisfera sudică, la circa două carturi înaintea traversului tribord.

BUZĂ 1. *v* macara. 2. *v* nară. 3. *fl* Partea din prova a unei plute. 4. *v* etambreu.

BUZUNAR Locaș de dimensiuni reduse, format prin dublarea marginii de cădere a veleii, în care se introduce o întăritură, denumită balenă. Se practică la velele aurice de barcă sau iaht; *v fig* balenă.

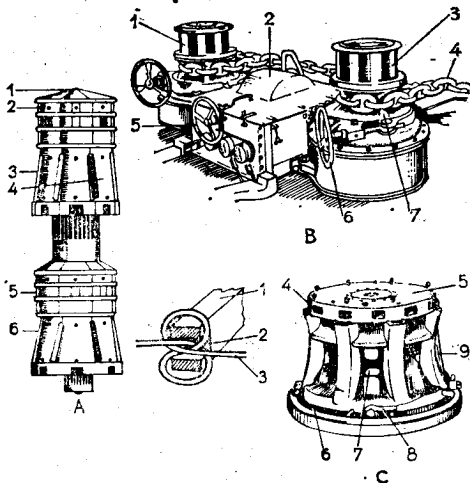
BUZUNAR DE APĂ *v* plută de salvare.

C

C 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Da” (afirmativ). 2. Coeficient aproximativ al deviației compasului magnetic. 3. Coeficient al deviației radiogoniometrului.

CABALLITO Mijloc de navigație folosit de indienii din Peru, constind dintr-un fel de plută confecționată din trestie împletită artistic cu sfoară, pe care se stă călare, cu picioarele în apă. Ca mijloc de propulsie se folosește o ramă simplă și lungă de bambus.

CABESTAN Mecanism de punte ce servește la virarea lanțului ancorei sau la manevrarea parimelor. Poate fi acționat electric, cu aburi

Cabestane:

A — din secolul XVII: 1 — pălărie; 2 — ferăstruică; 3 — cabestan pe covertă; 4 — clopot; 5 — cabestan sub covertă; 6 — tacheț; B — pentru lanț și parime: 1 — clopot; 2 — mașina cabestanului; 3 — tacheț; 4 — lanțul ancorei; 5 — stea de comandă a mașinii cabestanului; 6 — steaua frinei; 7 — barbotin; C — pentru parime: 1 — manelă; 2 — creștătură; 3 — cingătoare; 4 — ferăstruică; 5 — pălărie; 6 — coroană; 7 — barbotin; 8 — castanetă; 9 — tacheț mobil

sau manual; se compune dintr-un ax vertical având la partea superioară o pălărie cu ferăstruici în care intră niște bare, denumite manele,

cu ajutorul cărora C. se virează manual. Pentru a nu ieși din ferăstruici, la capătul opus C., manelele sînt prevăzute cu creștături prin care se trece o cingătoare. Sub pălărie se află clopotul pe care se garnisesc parimele de manevră sau cablu ancorei. La baza clopotului există un cerc metalic cu dinți oblici ce poartă denumirea de coroană; în acest cerc intră niște degete (came), denumite castanete, ce nu permit mișcarea decît în sensul poziției în care sînt așezate. C. navelor moderne au sub clopot un barbotin cu locașuri în care intră zalele lanțului ancorei. Barbotinul poate fi solidar cu axul care este acționat de un motor sau de mașină cu ajutorul unui volan, denumit stea de cuplare. Pentru filarea lanțului, barbotinul este decuplat de pe ax. Unele nave moderne au C. numai pentru lanț (fără clopot) și C. pentru parime; dacă se îndepărtează niște tacheți care acoperă barbotinul, acestea pot servi și la manevra manuală a ancorei.

CABINĂ Încăpere de locuit sau destinată executării unor activități la bordul navelor. Pe comanda navei se amenajează o C. de mare folosită de comandantul navei în timpul navigației. C.d.M. este legată de comandă prin diferite mijloace de comunicație (telefon, sonerie, portavoce). Pe tavanul cușetei este montat un compas. Navele comerciale sînt prevăzute și cu o C. de pilot.

CABLIER Navă destinată punerii și reparației cablurilor submarine.

CABLOGRAMĂ Telegramă transmisă prin cablu submarin.

✓ **CABLU 1.** Unitate de măsură a distanțelor, egală cu o zecime de milă marină (185,2 m). 2. Parimă de ancoră. Pînă la începutul sec. XIX ancorele nu aveau lanțuri, ci C. de cinepă. În prezent numai bărcile mai au C. de cinepă, în timp ce navele mari sînt prevăzute cu C. de sîrmă pentru ancorele și, eventual, pentru ancora de curent.

CABLU DIRECTOR Cablu electric—ășezat pe fundul mării—prin care trece un curent alternativ al cărui cîmp electromagnetic este detectat de receptoarele montate în fiecare bord al navei. Intensitatea zgomotelor din căștile celor două receptoare nu este egală decît în momentul

în care nava se află deasupra cablului. C.D. este folosit pentru marcarea paselor prin barajele de mine; *sin* cablu-pilot.

CABLU-LANȚ *inv* Lanț de ancoră.

CABLU-PILOT *sin* cablu director.

CABLU SUBFLUVIAL Cablu electric izolat și acoperit cu o manta de plumb, care servește la realizarea legăturii telefonice și telegrafice între maluri, fiind instalat pe fundul fluviilor.

CABLU SUBMARIN Cablu electric cu un mare număr de conductori izolați între ei și acoperiți cu o manta de plumb și cu o armătură metalică, servind la realizarea legăturii telefonice și telegrafice pe fundul mării sau oceanelor.

CABOTAJ MC Transport maritim de mărfuri și pasageri între porturi apropiate. Distingem: C. mare, când transporturile se efectuează între porturi situate în mări diferite; C. mic, când transporturile se efectuează între porturile aceleiași mări; C. internațional, când transporturile au loc între porturile unor state diferite.

CABOTIER MC Navă de tonaj mic folosită pentru cabotaj.

CADENȚĂ DE LANSARE *mil* Intervalul de timp, măsurat în secunde, între lansarea a două grenade antisubmarine (salve de grenade) succesive, lansarea a două mine etc.

CADRAN A patra parte dintr-un cerc. C. periculos *v* ciclon.

CADRANT *sin* sector-cîrmă.

CADRANTAL *inv* Sistem de indicare a drumurilor și relevmentelor pornind de la Nord și Sud spre Est și West cîte 90°. Astfel, drumul de 15° se exprimă prin N 15°E, iar drumul de 345°, prin N 15° W. În prezent s-a renunțat la acest sistem, adoptîndu-se sistemul circular, de la 0° la 360°.

CADRU 1. Ramă din lemn pentru întărirea unui paiet de gaură de apă. 2. Ramă de gură de magazie. 3. Suport al clopotului navei.

CAIAC 1. Ambarcațiune cu rame folosită de eschimoși pentru vînătoare și pescuit. Osatura sa din lemn este acoperită cu piei de focă. 2. Ambarcațiune sportivă din lemn sau din pinză impermeabilă întinsă pe o osatură din

lemn cu locașuri pentru una sau mai multe persoane, propulsată cu rame speciale, denumite padele.

CAIC 1. *ist* Ambarcațiune folosită pe galere.

2. Ambarcațiune cu rame, folosită în apele Bosforului, locul de onoare fiind în stînga.

3. Navă de cabotaj cu greement variabil, folosită în Levant.

CAIC DOMNESC *ist* Navă de război (sec. XVII-XVIII) construită din lemn, prevăzută cu două catarge cu vele și armată cu un tun; astfel de nave erau folosite în Țările Române pentru paza pe Dunăre.

CAIET DE ORDINE DE NOAPTE Caiet în care se consemnează ordinele comandantului navei privind drumurile și vitezele de urmat în cursul nopții și, eventual, activitățile ofițerului de cart în anumite împrejurări.

CAIET DE PREGĂTIRE A DRUMULUI Caiet în care ofițerul cu navigația înscrie rezultatele studierii drumului de urmat, adică ora plecării, orele la care trebuie să apară anumite faruri, reperi de navigație, ora sosirii etc.

CAIET DE SONDE Document de evidență în care se înscriu zilnic sondajele efectuate în tancuri sau santine pentru a determina fluctuațiile nivelului lichidului din interior.

CALĂ *v* etambreu.

CALAFAGIU *sin* călăfătuitor.

CALAFAT 1. Stupă îmbibată în catrau, care se folosește pentru etansarea harmuzului punții și bordajului la navele și ambarcațiunile din lemn, precum și pentru călăfătuirea punților din lemn ale navelor metalice. 2. *inv* călăfătuitor.

CALAFATARE *inv*, *sin* călăfătuire, calfatare.

CALAFATISI *inv*, *sin* a călăfătu (se mai întrebuișea în timpul Războiului de Independență).

CALAJ *sin*, (*rar*) pescaj.

CALANCA Adîncitură a malului, mai mare decît un sin sau o crîgă, dar mai mică decît un golf.

CALAT *arg* 1. Înzestrat cu tot ce trebuie.

2. Priceput într-un anumit domeniu. (*a nu se confundă cu „pe cală”*).

CALĂ 1. Spațiu de sub puntea unei nave cu vele, în care se încarcă marfă. 2. Spațiu dintre ultima punte și fundul navei, unde se află, de regulă, magaziile cu materiale ale bordului. 3. *sin* (*impropriu*) hambar. 4. *ist* Pedepsă ce se aplica pe vremea marinei cu vele și care consta din ridicarea celui pedepsit în arboradă cu ajutorul unei parime ce era apoi filată brusc, omul căzînd în mare. ◇ *arg* „Pe C.” Lipsit de posibilități, de mijloace, de bani, boînav. „Pe fundul C.” La limita resurselor.

CALĂ DE CARENĂ *sin* cală de halaj.

CALĂ DE CONSTRUCȚIE Plan înclinat, amenajat la malul unui fluviu sau într-un port, pe care se construiesc navele. ◇ „Pe C.d.C.” (*despre navă*) În construcție sau în reparații. „A pune pe cală” (*despre navă*) A începe construcția unei nave.

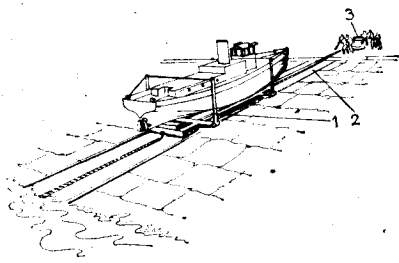

Caiac de eschimos:
1 — osatură; 2 — bordaj de piele

Caiac de sport:
1 — scaune; 2 — țoță; 3 — cîrmă

CALĂ DE HALAJ Plan înclinat, constituit din câteva șine, pe care se pot ridica navele mici pentru efectuarea reparațiilor și întreținerea carenei; *sin* cală de carenă.

Cală de halaj:
1 — leagăn; 2 — filă; 3 — cabestan

CALĂ SEACĂ *inv* Doc uscat.

CALDARINĂ Căldare auxiliară care produce vapori de apă sau apă caldă pentru încălzirea compartimentelor navei, pentru punerea în mișcare a vinciurilor, cabestanelor etc.

CALDERETA MN Vint cald care bate dinspre munți pe coasta de Nord a Venezuelei.

CALE Spațiu cuprins între două curbe de poziție ale unui sistem de navigație hiperbolic, de ex., Decca, Loran, Omega etc.

CALE DE LANSARE *v* lansare.

CALEA VÎNTULUI Distanța pe care un anumit vint bate continuu în aceeași direcție. De C.V. depinde înălțimea valurilor.

CALIBRARE 1. Determinarea deviațiilor radiogoniometrului. 2. Determinarea erorilor mijloacelor electrice de navigație.

CALIBRU 1. *mil* Diametru interior între două ghinturi ale țevii unei guri de foc, diametrul torpilei etc. 2. Grosimea unei zale de lanț, unui cîrlig, unui ochi etc. 3. *ist* Scindură cu găuri corespunzătoare diferitelor calibre ale ghiulelelor. Se folosea la verificarea diametrului ghiulelelor.

CALIORNĂ Palanc cu cel puțin o macara triplă ce se utilizează pentru ridicarea greutăților mari.

CALITĂȚI MANEVRIERE Calitățile unei nave de a întoarce ușor, cu un diametru tactic mic, de a putea fi oprită pe o distanță mică.

CALITĂȚI MARINE Calitățile unei nave de a ține bine marea, de a nu ambarca prea multă apă pe mare rea, de a păstra viteza pe mare rea.

CALITĂȚI NAUTICE Ansamblul calităților marine și manevriere ale unei nave.

CALM Vint de forță zero pe scara Beaufort.

CALM ECUATORIAL MN Calmul dintre zonele cuprinse între paralelul 30—35° N și paralelul 30—35° S, adică dintre alizeele de Nord-Est și

Sud-Est în care vînturile nu sînt decît brize ușoare, variabile ca direcție. Pe vremea navigației cu vele trecerea prin această zonă era foarte dificilă.

CALM PLAT MN Starea de agitație zero a apei pe scara mării.

CALMAREA VALURILOR CU ULEI Operațiune de acoperire a suprafeței mării cu o peliculă extrem de subțire de ulei (filarea uleiului) care împiedică formarea berbecilor; în acest fel este posibil să se țină marea mai ușor. Uleiul se filează din saci de filare dispuși în funcție de situația navei, precum și prin gurile de scurgere ale instalațiilor de igienă.

„CALYPSO“ Navă de cercetări oceanografice aparținînd cunoscutului explorator comandant J. Y. Cousteau. Provenită dintr-un dragor construit în 1942, nava are corp dublu din lemn, fiind echipată cu două motoare care îi permit să atingă viteza de 10 Nd; pescajul redus face posibilă navigația în ape mici și în mijlocul recifelor de corali. La prova, sub apă, are o cameră de observație submarină; un catarg potal permite ghidarea navei și urmărirea evoluției viețuitoarelor marine. Nava este dotată cu o batisferă și un elicopter.

CAMANĂ pesc Lanțană fixată la partea inferioară a năvodului, de care se prind greutateți de plumb sau de lut ars pentru a-l menține în poziție verticală.

CAMAROT MC Ospătar la bord.

CAMBUZĂ Magazie de provizii la bord.

CAMBUZIER Marinar care are în primire cambuza.

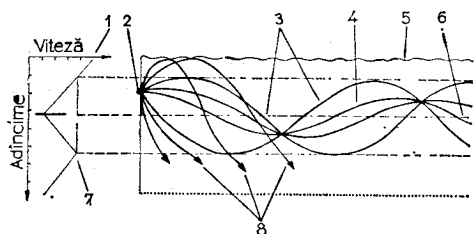
CAMERĂ Denumire dată anumitor încăperi sau spații de la bordul navelor sau ambarcațiunilor. **C. bărcii** Spațiul cuprins între ultimul banc din pupa și spatele bărcii (*v fig* barcă) în care stau pasagerii. **C. căldări** Compartimentul în care se află căldările; numărul lor variază în funcție de mărimea navei. **C. de decompresiune** Recipient cilindric ce poate fi pus sub presiune, servind la tratarea scafandrilor care, din cauza ridicării rapide la suprafață, contractează boala scafandrilor. Bolnavul este supus unei presiuni egale cu cea corespunzătoare adîncimii de la care a fost scos; apoi presiunea se reduce treptat, după anumite table, pînă la valoarea presiunii atmosferice. **C. de navigație sin (rar)** C. hărților. **C. hărților** Încăpere din comandă în care se află masa cu hărți, instrumente nautice sau repetitoarele acestora, documente nautice etc. și în care ofițerul cu navigația ține estima și face calcule nautice. **C. mare ist** Încăpere sub dunetă pe vechile nave cu vele, unde amiralul sau comandantul navei aduna ofițerii pentru a le comunica ordine. **C. mașini** Compartimentul în care sînt instalate mașinile. **C. prova** Spațiul dintre primul banc din prova și etravă, la ambarcațiuni; *v fig* barcă.

CAMPERDOWN *v* Victoria (2).

CAMUFLAJ mil 1. Mascarea navelor prin piturare pentru a le face mai puțin vizibile sau a nu permite adversarului să determine cu ușurință drumul și viteza. 2. Idem, prin acoperire cu ramuri de copaci, plase de C. (mai ales pe Dunăre).

CANAL 1. Lucrare hidrotehnică, cu secțiune dreptunghiulară sau trapezoidală, de dimensiuni corespunzătoare pentru a permite trecerea navelor. C. interior C. săpat în interiorul continentului între două fluvii, asigurându-se astfel o comunicație indirectă între două mări. C. maritim C. ce unește două mări sau două oceane prin tăierea uscatului care le separă, în scopul scurtării drumului de navigație maritimă. 2. Fișie îngustă de apă într-un câmp de ghețuri (a nu se confunda cu șenalul).

CANAL ACUSTIC SUBMARIN *hd* Strat de apă aflat la o anumită adâncime, în care, datorită unor condiții de temperatură și presiune,

Canal acustic submarin.

1 — gradient termic negativ; 2 — sursă sonoră; 3 — unde limită; 4 — traiectoria sunetului; 5 — suprafața apei; 6 — axa canalului; 7 — gradient termic pozitiv; 8 — unde care scapă în afara canalului

unde sonore, reflectate în repetate rînduri în sus și în jos cu pierderi minime de energie, se propagă de-a lungul axului canalului la distanțe foarte mari. Astfel, explozia unei grenade cu greutatea de 0,25 kg a putut fi interceptată în Oc. Atlantic, în condiții favorabile, la o distanță de circa 800 Mm. C.A.S. se află la adâncimi care variază între 50 și 1 200 m sau chiar la adâncimi mai mari. Fenomenul oferă mari posibilități pentru detectarea submarinelor la distanțe mari, precum și pentru determinarea poziției navei cu ajutorul sistemului radiotehnic de navigație Sofar; *sin* canal sonor, strat de difuziune adîncă.

CANAL VENETIAN Tunel de ventilație amenajat provizoriu din dulapi și ghile în magazinele navelor pentru a împiedica deteriorarea mărfurilor din cauza umezelii. Se amenajează îndeosebi pe timpul transportului pe distanțe mari al sacilor cu orez, cafea, cacao etc.; *sin* canal de ventilație, ventilație pentru orez.

CANARISEALĂ *sin* canarisire.

CANARISIRE Înclinare transversală permanentă a navei (a nu se confunda cu banda).

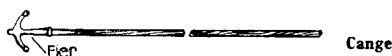
CANCELLING, *clausă engl* MC Clauză inclusă în contractul de transport maritim, potrivit

căreia navlositorul poate rezilia contractul dacă nava nu sosește în termenul stabilit în portul de încărcare, indiferent de cauzele care au provocat întârzierea.

CANDELĂ Unitate de măsură a intensității luminoase, folosită în Cartea farurilor, egală cu 1/60 din intensitatea luminoasă, pe direcția normală, a unui cm² de corp negru (radiator integral) la temperatura de solidificare a platinei.

CANDELIȚĂ *sin* nod de scaun.

CANGE Prăjină lungă (coadă) care are la unul din capete o armătură metalică formată dintr-un

vîrf cu bilă și două cîrlige laterale. Uneori coada este prevăzută cu împletituri ornamentale. C. se utilizează pentru a da afară prova la plecarea ambarcațiunii, a apăra barca sau a prinde un inel ori un alt obiect la acostare.

CANIS MAJOR Constelație avînd stelele nautice Adhara și Sirius; în latină „Ciinele mare”.

CANIS MINOR Constelație avînd steaua nautică Procyon; în latină „Ciinele mic”.

CANISTRELĂ Piesă metalică în formă de inel deschis, servind la învergarea focurilor și velastraiurilor pe straiuri; *sin* (rar) verigă de strai.

CANOE Ambarcațiune ușoară cu rame denumite pagae, originară din Canada.

Canistrelă

Canoe

CANONIERĂ mil Navă de luptă destinată să acționeze în zonele costiere proprii. Are un deplasament de 700-800 t, fiind echipată cu tunuri de calibru mijlociu și mic (pînă la 85-88 mm). După cel de-al doilea război mondial a început să fie scoasă din înzestrarea unităților navale, fiind înlocuită treptat cu escorteare și cu nave aparținînd altor clase. C. cuirasată mil, *ist* Navă cuirasată destinată apărării coastelor (1890-1900), avînd un deplasament relativ mic (circa 2 000 t) și fiind armată cu două-trei piese de artilerie de calibru mare.

CANOPUS Steaua nautică α Carinae (Carena), mărimea 0,9, invizibilă la Nord de paralelul 27° N.

CANOTAJ Sport la care se practică ramarea în caiace, canoe, schifuri sau bărci obișnuite.

CANTĂ *inv* Recipient asemănător unei albuș, dar cu fețe plane din scîndură, căptușite în

interior cu tablă zincată. Servea la spălarea rufelor marinarilor.

CANTON Un sfert din suprafața unui pavilion definită de mediatoarele laturilor; *sin cartier*.

CAP 1. Partea superioară a gîtilui coloanei arborelui gabier sau arboretului. 2. Virf de catarg. 3. Proeminență a uscatului înaintind în mare. 4. Unghiul format între direcția Nord și axul longitudinal al navei la un moment dat. După Nordul de referință, C. poate fi adevărat, magnetic, compas, giro (*a nu se confunda cu drumul*). O navă este totdeauna la C., dar nu este totdeauna la drum. $\diamond$ „Ce cap ai?” Întrebare adresată timonierului, la care acesta raportează capul pe care îl ține la compas. „A pune capul pe...” A guvernarea nave pe un anumit obiect de la uscat. 5. *sin (impropriu)* pentru drum. 6. *sin, inv* pentru prova (*se mai întrebuița încă pe la mijlocul secolului trecut*). 7. Partea cea mai înaintată, în sensul marșului, a unui convoi, a unei formații. 8. *fl* Extremitatea din amonte a unui ostrov, banc de nisip etc. 9. *fl* Extremitatea din amonte a unui sat, a unei păduri. 10. Nod la extremitatea unei parime; *sin capăt*. 11. Partea dinspre cîrlig a unei macarale, chiar cînd macaraua se află la extremitatea inferioară a unui palanc. 12. Extremitatea curbă a unei chei sau a unei rodanțe. 13. Extremitatea dinspre larg a unui curent de spîrtură.

CAP DE BERBEC *inv* Piesă din lemn de formă ovală, avînd pe margine un șanț în care intră zbirul și trei găuri prin care trece întinzătoarea. Servea la întinderea [sarturilor; în prezent, în locul C.d.B., întilnite doar pe velierele mici de cabotaj, se folosesc întinzătoare metalice.

CAP DE BULGAR Nod la capătul unei parime; poate fi și dublu sau dublat; *v fig* capăt.

CAP DE DANEZ Nod la capătul unei parime; *v* capăt.

CAP DE LANȚ Za groasă fără pod, la capătul din puț al lanțului de ancoră; cu ajutorul acesteia lanțul se asigură în puț.

CAP DE MORT Bloc de beton prevăzut cu un inel de oțel, care se folosește pe șantiere la probele de tracțiune ale remorcherelor, la lansarea navelor sau la efectuarea altor lucrări grele (*a nu se confunda cu mortul*).

CAP DE ȘARPE *fl* Bară fixată la prova navelor fluviale, avînd la capăt un rai pentru lanțul călăuză, cu ajutorul căreia se pune ancora la post.

CAPAC 1. C. de damă C. care închide o damă.

2. C. de nară C. care acoperă nara pe punte.

3. *sin* bocaport. 4. C. Mac Gregor C. brevetat cu acționare mecanică;

v fig bocaport. 5. *mîl* C. cuirasat C. la un tambuchi în puntea cui-rasată, prevăzut cu o

contragreutate pentru a putea fi mînuit ușor.

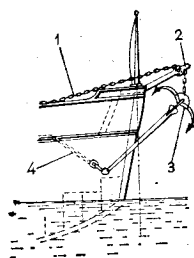
CAPACITATE BALE/ CEREALE Volumul în m³ /picioare cubice în care se pot încărcă bale/ cereale. C.B. este mai

mică decît C.C., deoarece nu cuprinde și spațiile dintre coaste și traverse în care nu se pot încărcă bale.

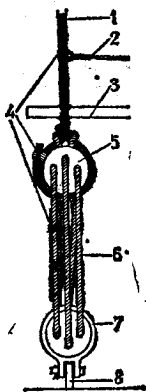
CAPACITATE CUBICĂ Capacitatea interioară a unei nave, exprimată în metri cubi, de care se ține seama la lucrările de deratizare (*a nu se confunda cu tonajul registru*).

CAPACITATE DE ÎNCĂRCARE MC Volumul disponibil al navei destinat încărcării mărfurilor în vrac sau în baloturi. Raportul dintre volumul navei destinat încărcării mărfii și greutatea acesteia se numește coeficientul de încărcare al navei în picioare cubice.

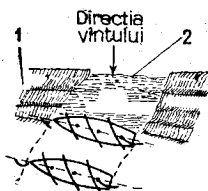
CAPĂ 1. Poziția cea mai favorabilă a unei nave pe mare foarte rea și vînt prea puternic. O navă cu vele ține la C. primind vîntul la circa șase carturi din prova; nava derivează, lăsînd în urmă o zonă mai calmă, denumită

Cap de șarpe:
1 — lanț-călăuză (erchet);
2 — cap de șarpe; 3 —
ancoră cu patru brațe;
4 — lanț gros

Cap de berbec:
1 — sart; 2 —
grijea; 3 — ver-
gea de sart; 4 —
legătură; 5 — cap
de berbec; 6 —
întinzătoare; 7 —
zbir; 8 — ochi pe
punte

Capă (la navele cu vele):
1 — berbeci; 2 — siaj trans-
versal

Capă (la navele cu propulsie mecanică)

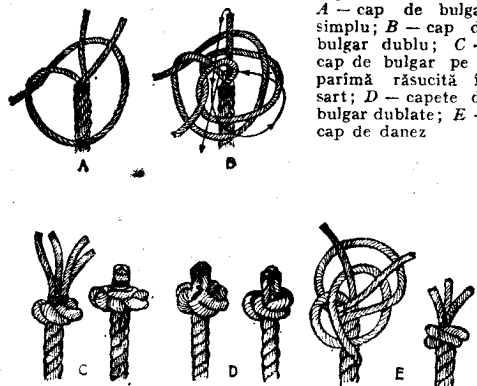
siaj transversal, care o protejează împotriva berbecilor. O navă cu vele ține la C. sub trinchetă, gabier, trinca terțarolată și randa de furtună. Acest tip de C. se numește C. **curentă** și convine aproape tuturor velierelor, fiind folosită cînd vîntul atinge forța de tempestă, cînd intensitatea vîntului scade, însă nu se

poate stabili velatura, sau în largul unui port, **C. ordinară** se ține sub gabieri și trinchetin, iar la velierele mari, și sub trinca terțarolată. Goeletele țin C. sub trinchetin și vela mare sau randa de furtună. **C. seacă** se ține numai sub randa de furtună, pe timp excesiv de rău. **C. moale** este C. la care nava are tendința de a abate sub vînt, iar siajul transversal trece spre pupa, protejînd mai puțin nava. **C. ardentă** C. la care nava are tendința de a veni în vînt, ceea ce face ca marea să o împingă înapoi, expunînd-o la avariere și la ambarcare de apă. **C. preventivă** C. luată de o navă în așteptarea unui ciclon; *v și dreapta, dreapta, dreapta; stînga, stînga, stînga.* O navă cu propulsie mecanică ține la C. în mașini cu prova în vînt sau, de preferință, cu vîntul la 2-4 carturi din prova. Uneori se recomandă să se țină și C. cu vîntul din pupa. Orice navă ține mai bine C. dacă filează ulei. ◇ „A lua C.” A manevra pentru a veni cu nava la C. „A ține la C.” A suporta timpul rău la C. 2. *inv* Primă acordată comandantului unei nave de comerț (uneori și secundului) de către încărcător pentru a avea grijă de marfă. Astăzi C. se consideră inclusă în navlu.

CAPĂT Nod făcut la capătul unei parime pentru a nu permite acesteia să treacă printr-un rai sau printr-o gaură oarecare.

Capete:

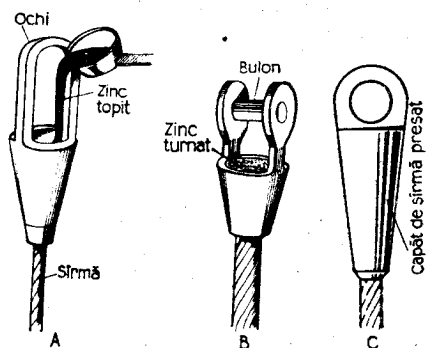
A — cap de bulgar simplu; B — cap de bulgar dublu; C — cap de bulgar pe o parimă răsucită în sart; D — capete de bulgar dublate; E — cap de danez

CAPĂT DE BINTĂ 1. Capătul din interiorul navei al cablului sau lanțului de ancoră căruia i se ia volta la binte. 2. Capătul dinspre navă al unei parime.

CAPĂT DE PARIMĂ 1. Bucată de parimă de lungime mică. 2. Extremitatea unei parime.

CAPĂT DE SÎRMĂ 1. Armătură metalică ce poate fi fixată la capătul unei parime de sîrmă prin despletirea firelor în interiorul capului și turnarea de zinc topit. C.d.S. **presat** Armătură asemănătoare, dar fixată pe sîrmă prin presare. 2. Bucată scurtă de parimă metalică.

Capete de sîrmă:

A — cu ochi; B — deschis; C — presat

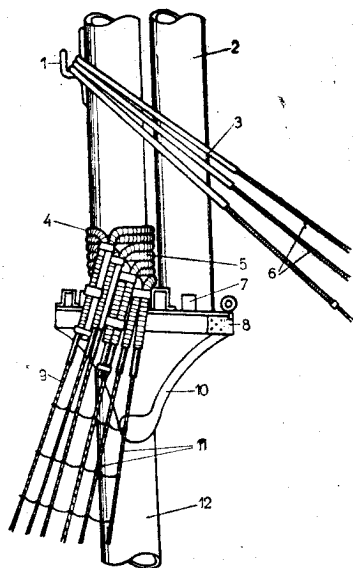
CAPĂT DE VERGĂ *v* vergă.

CAPĂT FIX *sin* capăt stătător; stătător.

CAPĂT STĂTĂTOR Capătul curentului unui palanc care se matissește la cheița macaralei fixe; *sin* stătător, capăt fix.

CAPELĂ A lega o manevră fixă, trecînd ochiul acesteia peste capul coloanei arborelui gabier, arboretului sau al unui școndru.

CAPELATURĂ 1. Locul de pe catarg unde se capelează manevrele fixe ale arborelui, respectiv pe guler sau pe coș. După locul pe care îl are

Capelatură:

1 — ureche; 2 — piciorul arborelui gabier; 3 — apărătoare de piele; 4 — ochi de capelatură; 5 — capelatură; 6 — strai; 7 — cașcaval (cheie); 8 — gabie; 9 — sart orfan; 10 — falcă; 11 — sarturi perechi; 12 — coloană

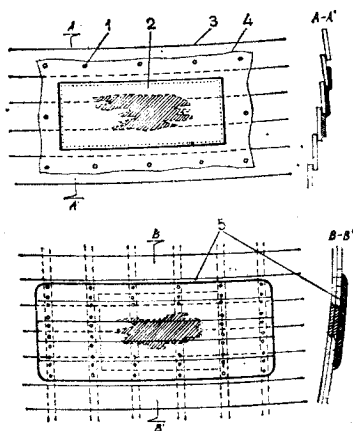
în arboradă, există: **C. zburătorului**, **C. rindunicii** etc. 2. Porțiune dintr-o manevră fixă, care se reazemă pe guler. 3. Ansamblul capetelor manevrelor fixe așezate pe gulerul catargului. **CAPELLA** Steaua nautică α Aurigae (Vizitiul), mărimea 0,2.

CAPHORNIER *ist* Navă cu vele care dubla în cursele sale obișnuite Capul Horn.

CAPITANĂ *ist* Galeră-comandant, inferioară unei galere reale; *sin* patronă.

CAPITULARE NAUTICUM *ist* Reguli de navigație edictate de Republica Veneției în 1255.

CAPLAMĂ Petec pe bordajul unei nave sau ambarcațiunii, care servește la astuparea găurilor de apă în cazul efectuării lucrărilor de

Caplama:

- 1 — cui de aramă; 2 — foaie de aramă;
3 — bordaj; 4 — pislă; 5 — întărituri din
seindură

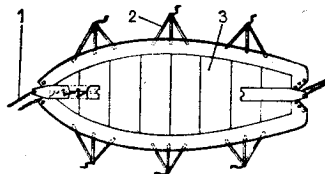
salvare. La ambarcațiunile din lemn, **C.** poate consta dintr-o foaie de aramă așezată pe o bucată de pislă și dublată, eventual, cu lemn. La navele metalice, **C.** poate reprezenta o întăritură preventivă a unei porțiuni slabe de bordaj, de regulă, sudată.

CAPOC (Ceiba pentandra) Fibră vegetală care acoperă sămînța unui arbore din Java. Se folosește la umplerea centurilor de salvare, pernelor, saltelelor etc.

CAPON Palanc la capătul gruiei de capon, cu ajutorul căruia se caponează ancora; *v fig* ancoră traversată și navă de 74.

CAPONĂ 1. A prinde ancora cu cirligul caponului la navele cu vele. 2. A fila ancora din nără și a o atîrna de o gruie de capon sau la o pereche de babale pentru a elibera nara în vederea legării navei la geamandură cu lanțul ancorei.

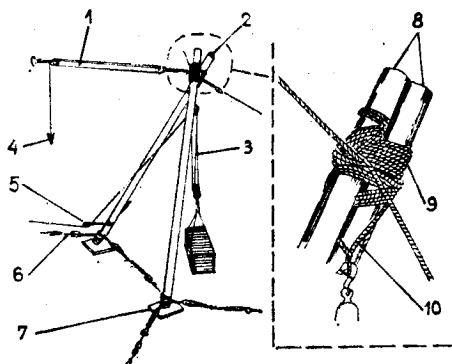
CAPOT Îmbrăcămintă din pînă de vele cu care se protejează împotriva ploii și vîntului bărcile, tunurile, vinciurile și, în general, toate instalațiile și aparatele aflate pe puntea descoperită.

Capot de barcă:

- 1 — saulă; 2 — labă de gîscă;
3 — capot

✓ **CAPRĂ** Instalație improvizată cu ajutorul căreia se efectuează manevre de forță; este formată din doi școndri legați la un capăt cu o legătură portugheză sau cu o legătură de capră, avînd picioarele așezate pe tălpi și fiind susținută la partea superioară de o balansină. Picioarele și tălpile se pot mișca cu palancuri de picior sau de talpă. Pe navele cu vele cu arborada din lemn distingem caprele mari,

Capră:

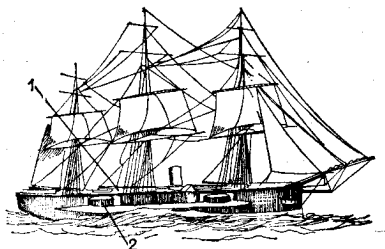
- 1 — balansină; 2 — legătură; 3 — aparat; 4 — curent;
5 — pastică; 6 — palanc de picior; 7 — talpă; 8 —
școndri; 9 — legătură; 10 — zbir

formate din doi arbori gabieri și verga mare sau din două vergi inferioare, și caprele mici, formate din vergile gabierului mare și gabierului trinchet.

„CAPTAIN” Navă engleză (1870), tip monitor, cu suprastructură la prova și pupa, care s-a

răsturnat pe mare rea din cauza lipsei de stabilitate; din echipajul format din 600 de oameni au fost salvați doar 18.

„Captain“:

1 — punte de manevră; 2 — turelă

CAPTURĂ Act militar prin care comandantul unei nave de război pune stăpînire pe o navă de comerț inamică, neutră sau aliată, își impune autoritatea și dispune de soarta acesteia, a echipajului și a caricului în conformitate cu legile războiului pe mare și convențiile internaționale; *v* priză.

CARACTERISTICA CODULUI Flamură din Codul internațional de semnale, avînd semnificația „Zărit”. Ridicată de o navă de război, arată că aceasta semnalizează după Codul internațional de semnale; *sin* flamura codului.

CARACTERISTICA LUMINII Ansamblu de elemente prin care lumina unui far sau a unui semnal luminos de navigație se deosebește de cele ale altor faruri și semnale. Aceste elemente sînt: fazele caracteristice sau ritmul, perioada și culoarea luminii.

CARACTERISTICA STELATURII PROVA Raportul 10 A/BL în care A este aria cuprinsă între proiecția conturului punții principale (inclusiv teuga) și proiecția liniei de încărcare de vară pe planul de bază, în prova secțiunii, dispusă la 0,2 L de la perpendiculara prova; B — lățimea navei; L — lungimea navei (*definiție a societăților de clasificare*).

CARACTERISTICA Pavilion de semnale care figurează în toate semnalele, avînd semnificație asemănătoare sau referindu-se la același subiect. Astfel, în Codul internațional de semnale, „A” este caracteristic pentru azimuturi și relevmente, „C” pentru drumuri, „D” pentru dată, „L” pentru latitudine, „G” pentru longitudine, „M” pentru semnale medicale, „R” pentru distanțe în mile marine, „S” pentru viteza în noduri, „V” pentru viteza în km/oră, „T” pentru ora locală, „Z” pentru timpul civil la Greenwich. **CARACTERISTICA DE DOTARE** MC Indice folosit de societățile de clasificare pentru determinarea numărului de ancore, lanțuri, parime etc. cu care trebuie dotată o navă comercială; *sin* număr de armament.

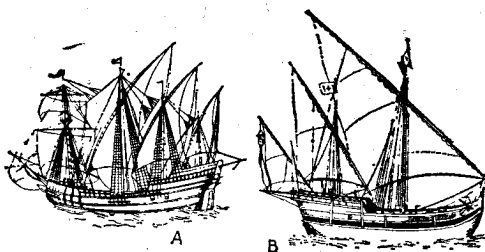
CARAELE Vînt din sectorul Nord—Nord-West favorabil pescuitului de coastă în M. Neagră.

CARAMUSSATA *ist* Galeră rapidă cu rame, nepuntată, folosită în sec. XI-XVI de pirăți nord-africani în M. Mediterană.

CARANTINĂ 1. Perioadă de izolare, de cel mult 40 de zile, la bord, în radă sau la uscat, a echipajului și pasagerilor unei nave care nu are patentă de sănătate curată sau la bordul căreia s-au produs pe timpul traversădei cazuri de boală molipsitoare etc. 2. Local în care se execută C. în sensul de mai sus. ◇ „A face C.” „A fi în C.”

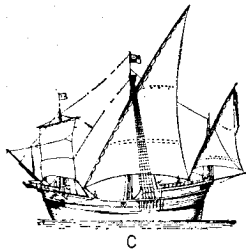
CARAVANĂ *ist* Expediție a cavalerilor ordinului de Malta asupra coastelor turcești.

CARAVELĂ *ist* Navă din sec. XV-XVI, în general, cu trei arbori cu vele latine, dar uneori și cu vele pătrate. Caracteristici: Depl.=80-

Caravele:

A — caravelă din sec. XVI; B — caravelă latină; C — caravelă rotundă

00 t; L=20-23 m; B=6-7 m; V=3-9,5 Nd. **CARBONIER** Navă destinată transportului de cărbuni; *sin* cărbunar.

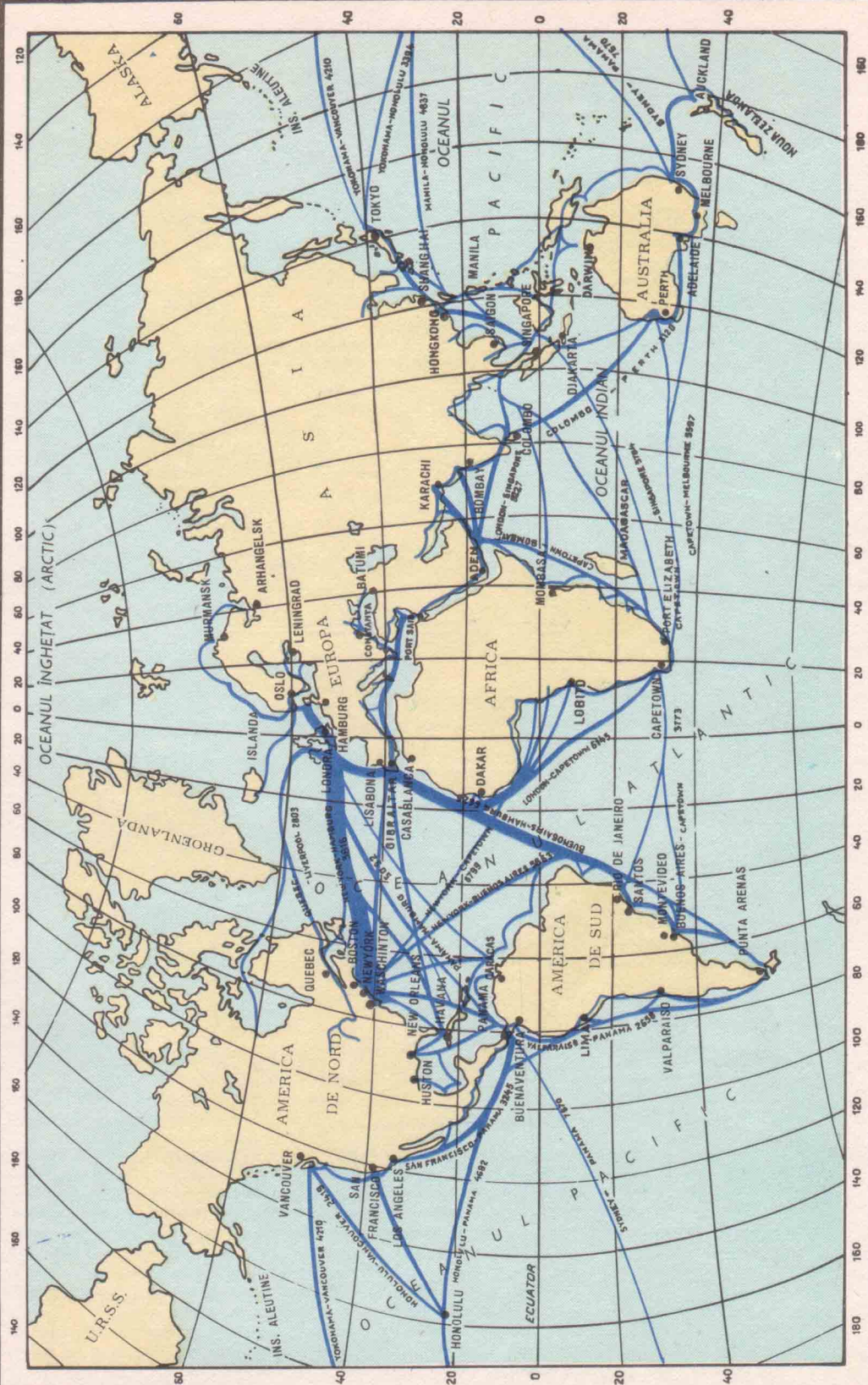
CARENAJ 1. Curățire a operei vii a navei în doc. Această operație se execută uneori cu flacără pentru a arde depunerile vegetale și animale. 2. *sin* abatere în carenă.

CARENARE *sin* carenaj.

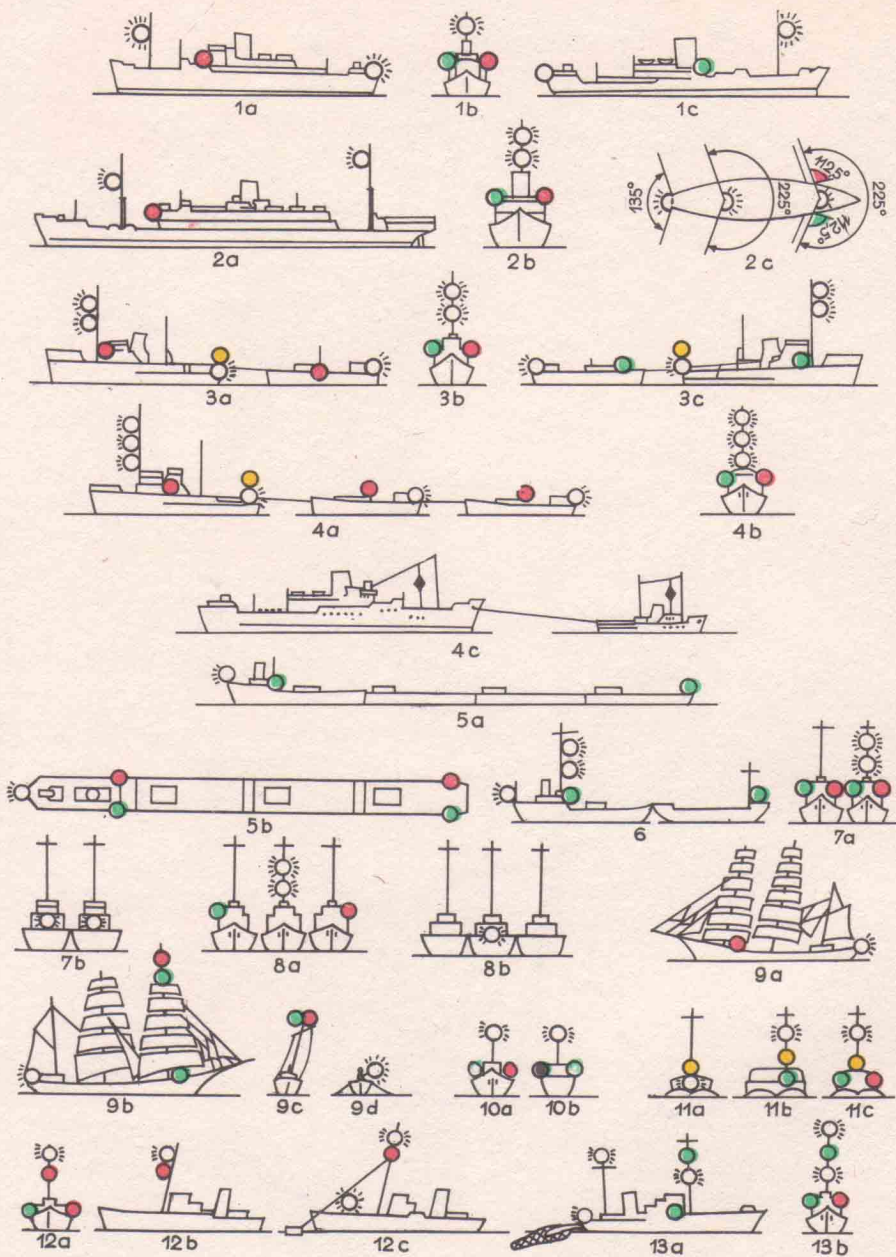
CARENĂ Porțiune a corpului navei aflată sub linia de plutire; *sin* operă vie.

CARENĂ INTERIOARĂ Cantitate de lichid liberă în interiorul navei, de ex., într-un tanc de combustibil. C.I. poate fi foarte periculoasă pentru stabilitatea navei, deplasînd apreciabil centrul său de greutate. Pentru a evita acest inconvenient tancurile mari (de regulă, cele a căror lățime depășește 9 m) sînt prevăzute cu pereți separatori longitudinali și transversali (diafragme de ruluu, respectiv, de tangaj).

HARTA CĂILOR MARITIME

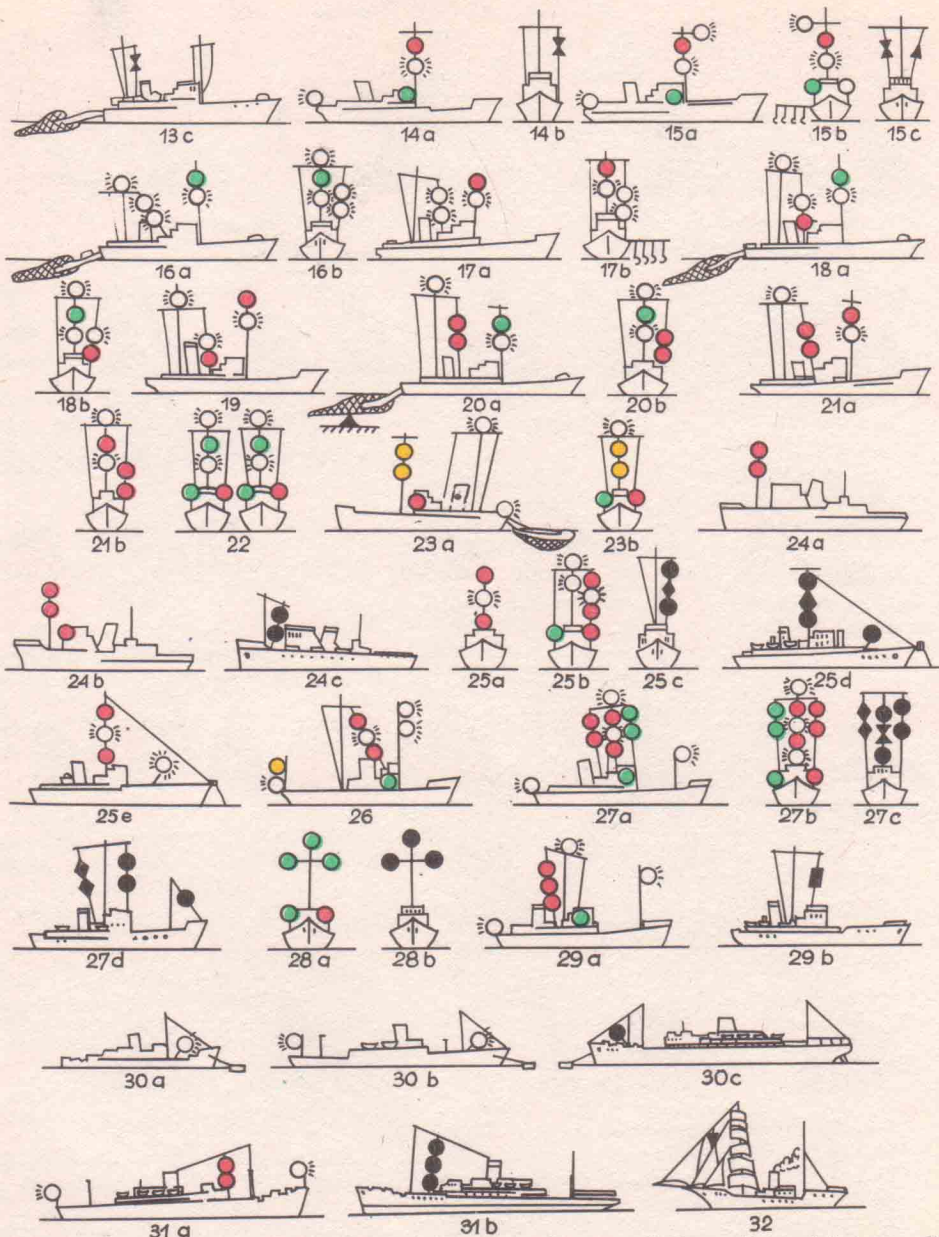

LUMINI ȘI SEMNE DE ZI

1. Navă cu propulsie mecanică, cu $L < 50$ m, în mers, văzută: a — din babord; b — din prova; c — din tribord. 2. Navă cu propulsie mecanică, cu $L > 50$ m, în mers, văzută: a — din babord; b — din prova; c — de sus. 3. Navă care remorchează, cu $D < 200$ m între pupa remorcherului și pupa ultimei nave remorcate, văzută: a — din babord; b — din prova; c — din tribord. 4. Navă care remorchează, cu $D > 200$ m între pupa remorcherului și pupa ultimei nave remorcate, văzută: a — din babord; b — din prova; c — ziua. 5. Navă care împinge și navă împinsă (unitate compusă), văzute: a — din tribord; b — de sus. 6. Navă care împinge (fără a forma o unitate compusă), văzută din tribord. 7. Navă care remorchează la ureche, văzută: a — din prova; b — din pupa. 8. Mai multe nave remorcate la ureche sau împinse, văzute: a — din prova; b — din pupa. 9. Navă cu vele, în mers, văzută: a — din babord; b — cu lumină facultativă din tribord; c — cu $L < 12$ m din prova; d — cu $L < 7$ m sau ambarcațiune cu rame. 10. Navă cu propulsie mecanică, cu $L < 7$ m și viteză max. de 7 Nd, văzută: a — din prova; b — din pupa. 11. Navă cu pernă de aer, în mers (lumină galbenă cu sclipiri), văzută: a — din pupa; b — din tribord; c — din prova. 12. Pilotină: a — cu viteză prin apă, văzută din prova; b — fără viteză prin apă, văzută din babord; c — la ancoră. 13. Trauler traulind cu viteză prin apă, văzut: a — din tribord; b — din prova; c — ziua. 14. Navă care pescuiește altfel decât prin traulare, cu viteză prin apă, văzută: a —

din tribord; b — ziua. 15. Navă care pescuiește altfel decât prin traulare, cu unelte de pescuit ce se întind pe o distanță orizontală de peste 150 m, văzută: a — din tribord; b — din prova; c — ziua. 16. Trauler lansind plasele, văzut: a — din tribord b — din prova. 17. Navă care pescuiește altfel decât prin traulare, când lansează uneltele, văzută: a — din tribord; b — din prova. 18. Trauler trăgind traulul, văzut: a — din tribord; b — din prova. 19. Navă care pescuiește altfel decât prin traulare, trăgind uneltele, văzută din tribord. 20. Trauler cu traulul prins într-un obstacol, văzut: a — din tribord; b — din prova. 21. Navă care pescuiește altfel decât prin traulare, cu uneltele prinse într-un obstacol, văzută: a — din tribord; b — din prova. 22. Traulere traulind pe perechi, văzute din prova. 23. Navă pescuind cu plasă-pungă (seiner), văzută: a — din babord; b — din prova. 24. Navă nestăpînă pe manevră, văzută: a — din babord, fără viteză prin apă; b — din babord, cu viteză prin apă; c — ziua. 25. Navă cu capacitate de manevră redusă, văzută: a — din prova, fără viteză prin apă; b — din prova, cu viteză prin apă; c — ziua; d — ziua, la ancoră; e — din tribord, la ancoră (noaptea). 26. Navă care remorchează, în imposibilitate de a abate din drum, văzută din tribord. 27. Navă în curs de a draga sau de a efectua lucrări sub apă, avînd viteză prin apă, văzută: a — din tribord (se poate trece prin tribord); b — din prova (se poate trece prin tribord); c — ziua (se poate trece prin tribord); d — ziua, la ancoră (se poate trece prin babord). 28. Dragor de mine, văzut: a — din prova; b — ziua. 29. Navă cu propulsie mecanică, stînjinită de pescajul său, văzută: a — din tribord (noaptea); b — ziua. 30. Navă ancorată: a — $L < 50$ m; b — $L > 50$ m; c — ziua. 31. Navă pușă pe uscat; a — noaptea; b — ziua. 32. Navă cu vele, navigînd și cu mașina — ziua.

BALIZAJ INTERNAȚIONAL

Geamanduri
și școndri de babord

Geamanduri
și școndri de tribord

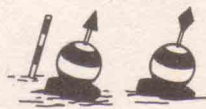
Geamanduri
de aterizare

Șenalul principal
la tribord

Ambele șenale
de aceeași importanță

Șenalul principal
la babord

Geamanduri și școndri de bifurcare

Geamandură și școndru
de pericol izolat

Geamanduri pentru
axa șenalului

Numai în
apele engleze
Geamanduri de zonă periculoasă

Geamandură
de cablu submarin

Geamandură
pentru zonă
de material
dragat

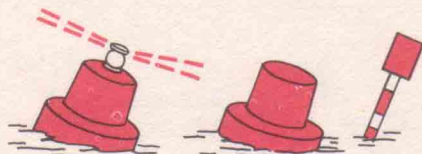

Geamandură
de carantină

Geamanduri
și școndri de epavă

BALIZAJ PE DUNĂRE

Geamanduri și școndru
de dreapta

Geamanduri și școndru
de stînga

Geamanduri și școndru
de bifurcare

Geamanduri și școndru
pentru axa șenalului

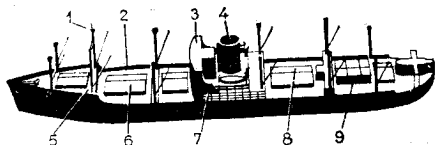
CAREU Încăpere pe navă destinată ofițerilor și maistrilor pentru adunări, studiu și servitul mesei.

CARGABAS Manevră curentă cu care se strânge o velă latină (foc sau velastrai).

CARGAFUNG Manevră curentă cu care se string velele pătrate; *sin* cargafund, cargafungă (apărute, probabil, din cauza pluralului greoi—cargafunzi—și prin asemănare cu funga).

CARGO *sin* caric.

CAROBOT Navă autopropulsată destinată transportului de mărfuri în vrac sau ambalate.

Cargobot:

1 - catarg portal; 2 - parapet; 3 - comandă; 4 - coș; 5 - teugă; 6 - gură de magazie; 7 - castel central; 8 - gură de magazie cu bocaport; 9 - havela

C. de linie C. ce urmează o linie regulată. Dispune de obicei și de cabine pentru un număr redus de pasageri; *sin* cargou.

CARGOPLAN MC Plan grafic cu dispunerea caricului în magazinele navei; *sin* plan de încărcare.

CARGOU *v* cargobot.

CARGOU DE ATAC *mil* Navă transportind caric de luptă, adică materiale și muniție destinate trupelor care atacă coasta ocupată de inamic. Are armament antiaerian și ambarcațiuni de transport.

CARIC MC Marfă încărcată la bord pentru a fi transportată în schimbul unui navlu. C. poate include mărfuri generale, în vrac, lichide, perisabile etc.; *sin* încărcătură, încărcămînt.

CARINA Constelație avînd stelele nautice Avior, Canopus, Miaplacidus; în latină „Chila”.

CARINĂ 1. Chila unei dube sau lotci, prelungită cu coarne spre prova și pupa. 2. *inv* chila navei (*termenul se mai întrebuiștea la începutul sec. XIX*).

CARLINGĂ Piesă din osatura longitudinală a navei. Se deosebesc: C. centrală, suprapusă chilei, și C. laterală, care întărește fundul în borduri. La navele din lemn, C. era uneori întărită cu o contracarlingă.

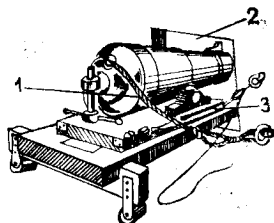
CARMAC pesc Cirlig mare de prins pește cu pielea subțire; *sin* cirmac.

CARNET DE COMANDĂ Document neprevăzut de regulamente, dar indispensabil, în care se trec relevmentele luate, obiectul relevat și orele respective.

CARNET DE CRONOMETRU Document ce însoțește fiecare cronometru și în care se înscriu starea absolută și marșa diurnă, temperaturile

maxime și minime în dulapul cu cronometre, precum și unele incidente, de ex., oprirea, ca urmare a neîntoarcerii la timp; *v* jurnal de cronometre.

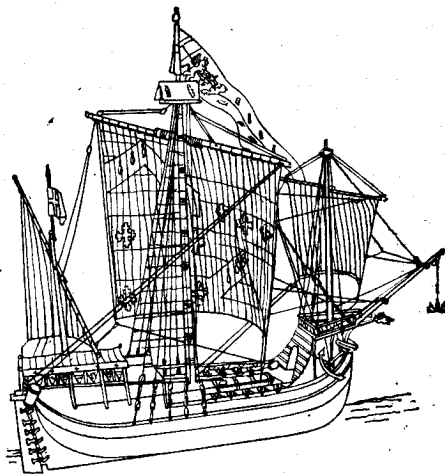
CARONADĂ *ist* Tun naval, mai scurt decît cele obișnuite, folosit îndeosebi pentru nimicirea personalului de pe navele inamice.

Caronadă:

1 - friu de recul; 2 - sabord; 3 - palanc de aducere în baterie

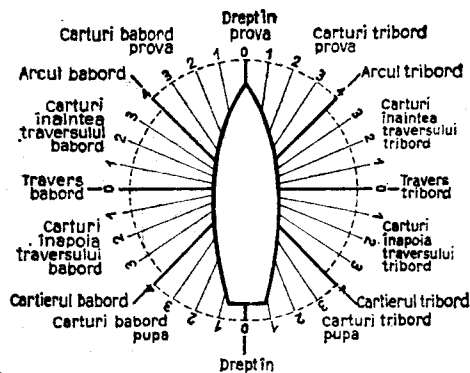
CARACĂ *ist* Navă cu vele folosită în sec. XV-XVII de către portughezi, spanioli și italieni în bazinul mediteranean și în expedițiile spre America de Sud și Indiile de Est.

Caracă

CART 1. Serviciu la bordul navelor cu durata de patru ore. C. încep la miezul nopții (ora 00,00) și poartă următoarele denumiri: C. întîi (00,00-04,00); C. din zori (04,00-08,00); C. de dimineață (08,00-12,00); C. de după-amiază (12,00-16,00); C. de seară (16,00-20,00); C. de noapte (20,00-24,00). Ofițer de C. Ofițer care în timpul C. răspunde de navă sau—dacă sînt mai mulți ofițeri de C.—de o porțiune a navei. În ultimul caz răspunderea pentru navă și calitatea de locțiitor al comandantului revine ofițerului șef de C. Șef de C. Gradat care conduce C. pe punte, potrivit ordinelor ofițerului de C. ◇ „A bate carturile” A semna ora cu ajutorul clopotului de bord astfel: după prima jumătate

de oră a C. se execută o lovitură simplă; după prima oră a C., o lovitură dublă; după o oră și jumătate de la începutul C., o lovitură dublă și una simplă ș.a.m.d. pînă la „patru duble”, cînd se termină C., după care ciclul reîncepe.

Împărțirea orizontului în carturi

Ceasornicele de bord bat, de asemenea, carturile. $\diamond$ „Bun C ...!” Formulă de raport folosită pe velierele în mers și pe orice navă la ancoră în radă deschisă, dat la fiecare jumătate de oră, adică la baterea C., pentru a indica că totul merge bine. Începe veghea din prova (santinelă la ancoră), care raportează „Bun C. înainte, luminile (felinarele) ard bine!” (la ancoră se completează cu: „lanțul întinde înainte/travers etc.”) Apoi factionarul de la pupa raportează: „Bun C. înapoi!”, iar șeful de C. anunță „Bun C. peste tot”. „C. bun!” Urare a vechiului ofițer de cart către cel nou (*a nu se confunda cu „Bun C ...!”*). C. scurtat C. cu durata de două ore. C. de seară (16,00-20,00) se împarte uneori în două C. scurte pentru a evita situațiile în care aceiași oameni ar executa de fiecare dată același C. De asemenea, C. scurtate se execută pe vreme foarte rea. $\diamond$ „C. ciinelui/dracului” arg C. întii (00,00-04,00), care echivalează practic cu pierderea întregii nopți. „A fi de C.” A fi în serviciu de C. „A lua de C.” A primi de la predecesor drumul și viteza navei, ordinele de noapte etc. După transmiterea acestor date, noul ofițer de C. pronunță „Am luat de C.”, moment în care își asumă întreaga răspundere. „Sfert la C.!” Formulă prin care ofițerul ce urmează a lua de C. este înștiințat că a rămas un sfert de oră pînă la schimbare. 2. Ansamblul oamenilor de C. în accepțiunea (1) $\diamond$ „C. la ancoră” Echipă de oameni de C. la prova, gata să intervină pentru a fundarisi o a doua ancoră în cazul în care prima ancoră fundarisită ară. „C. la front”! Comandă pentru executarea apelului oamenilor ce urmează a lua de C. „C. pe punte” Chemarea pe punte a oamenilor ce urmează

a lua de C. 3. Unitate de măsură pentru unghiuri, egală cu $11^{\circ}15'$, adică cu a 32-a parte dintr-un cerc. Pe vremea navelor cu vele, roza compasului era gradată în C., iar drumul se dădea, de asemenea, în C., în loc de grade. În prezent se întrebuițează numai pentru a se indica direcția vîntului și curentului și, eventual, pentru relevmente prova; *sin* arie de vînt, rumb, punct, vînt; *v* roza vînturilor. **CARTE DE SEMNALE** Cod de semnale specifice marinei militare, care cuprinde semnale pentru formații, evoluții, manevre, luptă etc. Prima C.d.S. este atribuită amiralului olandez Martin Tromp (1597–1653). În țara noastră prima C.d.S. tipărită datează din anul 1898, avînd ca autori pe comandorii S. Eustațiu și I. Spiropol.

CARTE DE SEMNALE RADIO Document nautic în care sînt trecute toate sursele de semnale radio și caracteristicile lor ca: radiofaruri, stații radiogoniometrice, stații de navigație hiperbolică Consol, Loran, Decca, Omega, stații care transmit semnale orare, stații de radio instalate pe coastă pentru traficul maritim etc.; *sin* (*impropriu*) cartea radiofarurilor.

CARTE NEGRĂ (*engl* Black Book) Publicație confidențială (rezervată exclusiv armatorilor), în care sînt trecuți comandanții de navă ce au avut naufragii, puneri pe uscat etc. **CARTE-PILOT** Document ce conține instrucțiuni nautice, adică indicații asupra drumurilor de urmat, descrierea coastelor, însoțite de schițe de coastă, a reperelor de navigație, a vînturilor locale, a pericolelor, precum și descrierea porturilor, canalelor și a regulilor de navigație, a posibilităților de aprovizionare cu păcură, cărbuni etc. Se disting cărți-pilot ale coastelor și cărți-pilot ale oceanelor; ultimele conțin numai date generale—meteorologice și oceanografice—asupra oceanelor și drumurilor recomandate în funcție de anotimp, eventual, asupra pericolului pe care îl prezintă ghețurile etc.; *sin* pilot, *înv* portolan; *sin* instrucțiuni nautice. Prima C.-P. românească a fost „Pilotul Dunării” (1907) de căpitan N. Kirițescu și căpitan E. Opreaș din Marina Militară.

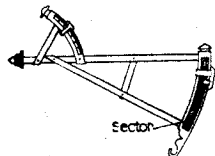
CARTE-REGISTRU Document publicat de o societate de clasificare cu denumirile și caracteristicile navelor care au obținut clasa sa. **CARTEA FARURILOR** Document nautic în care sînt trecute farurile cu coordonatele, descrierea și caracteristicile de funcționare ale acestora.

CARTEA NAVEI Registru cuprinzînd o scurtă descriere a navei și a instalațiilor sale, dimensiunile principale, calitățile manevriere; pe paginile albe, special rezervate, comandanții trec observațiile personale asupra ținutei la mare etc.; *sin* registru matricol; *sin* *mil* formulare tactic.

CARTIER (BABORD/TRIBORD) 1. Porțiune a navei în fiecare bord înapoia traversului,

deasupra liniei de plutire. 2. Porțiune a unei vergi, cuprinsă între baza și capătul acesteia. 3. A patra parte din înălțimea/lungimea unei coloane, unui arbore gabier, unui arboret sau unei vergi de lemn. 4. *v* pavilion.

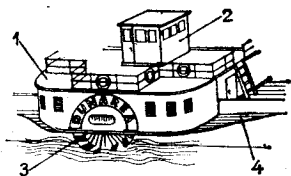
CARTIERUL LUI DAVIS *ist* Instrument folosit în sec. XVI pentru luarea înălțimii astrilor.

Cartierul lui Davis

CARTINĂ *inv* Unitate de măsură pentru unghiuri, egală cu 1/8 de cart.

CASA ROȚII *fl* Suprastructură laterală pe navele cu zbaturi, care acoperă zbaturile și conține, eventual, cabine. Se prelungește spre prova și pupa cu platforme, denumite galerii; *sin* casa zbaturilor, rodcos, tambur.

Casa roții:
1 — casa roții; 2 — comandă;
3 — roată cu zbaturi; 4 — galerie

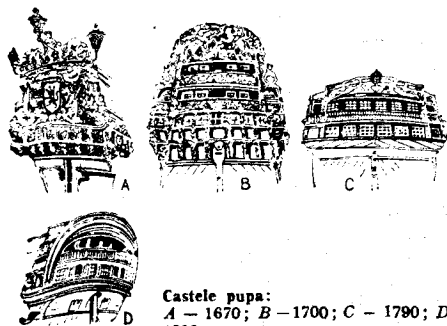
CASCĂ DE SCAFANDRU *v* scafandru.

CASETĂ PENTRU PRIZA DE FUND *v* priză de fund.

CASSIOPEIA Constelație avind steaua nautică Sedar (*denumire mitologică*).

CASTANETĂ *v* cabestan.

CASTEL 1. *ist* Suprastructură foarte înaltă pe navele din sec. XV-XVI; înălțimea lor a

Castele pupa:
A — 1670; B — 1700; C — 1780; D — 1800

scăzut treptat pînă la teuga și duneta de astăzi. Se deosebeau C. prova și C. pupa. 2. Suprastructură, de regulă la centrul navei (C. central), unde se află comanda. Pe petroliere și mineraliere C. se află de obicei la pupa (C. pupa). C. prova *sin* (rar) teugă. 4. C. pupa *sin* (rar) dunetă.

CASTELATURĂ *sin* suprastructură.

CAȘCAVAL 1. *sin* cheie de catarg. 2. *v* apărătoare-disc.

CATALOG DE HĂRȚI MARINE Document publicat de diferite servicii hidrografice, în care sînt trecute hărțile marine editate de aceste servicii, în ordine numerică, pe regiuni de navigație, după categorii etc. Cataloagele sînt însoțite, se regulă, de hărți-indice, unde sînt specificate zonele pe care le cuprinde fiecare hartă.

CATAMARAN Ambarcațiune sau navă compusă din două corpuri paralele, legate printr-o punte comună, pe care se poate ridica o suprastructură. Acest sistem de construcție a început să fie folosit și pe unele nave speciale, de exemplu,

Catamaran:
— corp; 2 — punte

pe navele pentru ridicarea submarinelor. În ultimul timp au fost întreprinse cercetări pentru construirea unui C. avind un corp în poziție mai înaintată decît celălalt; *v* trimaran.

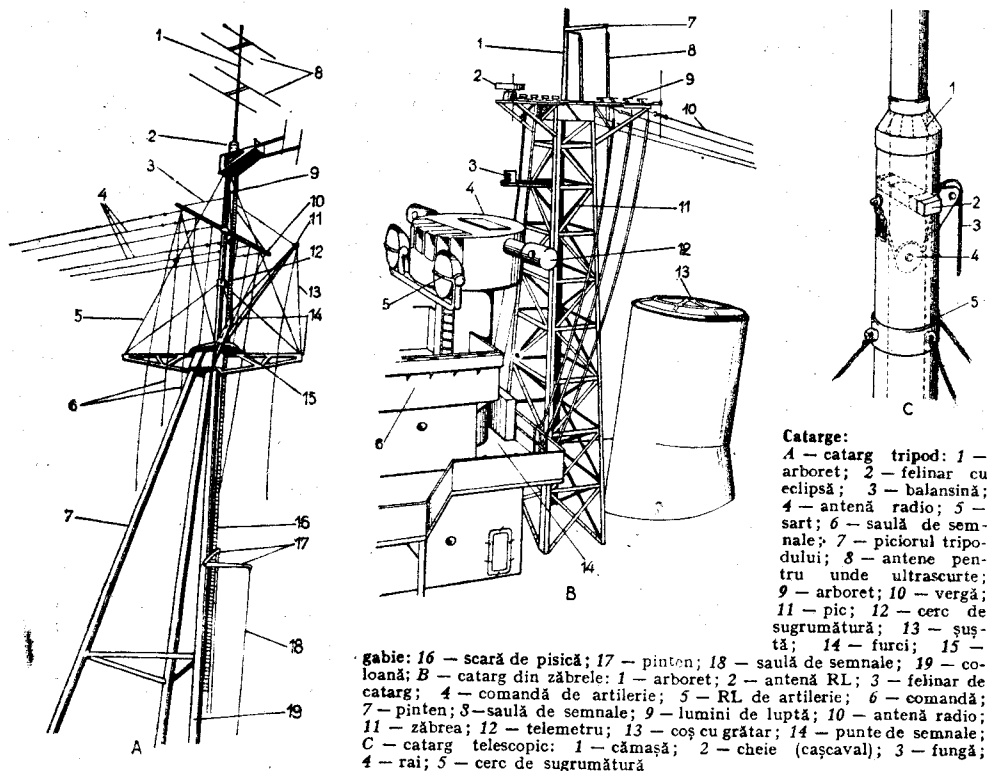
CATAPULTĂ Instalație compusă dintr-o grindă ce se rotește în jurul unui pivot, avind la partea superioară șine pe care alunecă un cărucior acționat cu aer comprimat sau, în ultimul timp, cu vaporii; instalația servește la lansarea avioanelor sau hidroavioanelor de pe puntea navelor de război.

CATARG *v* arbore. Pe navele comerciale moderne se folosesc C.-portal, cu două coloane unite printr-o punte, pe care se ridică arboretul, și C. bipode, avind două picioare înclinate, pe care se ridică arboretul. Pe navele fluviale, C. sînt, de regulă, rabatabile pentru a permite trecerea pe sub poduri. Uneori, chiar pe navele maritime se folosesc C. telescopice, la care arboretul poate intra în interiorul coloanei. La navele de luptă se utilizează C.-turn, C. tripode

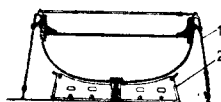
(cu trei picioare), C. din zăbrele și, în ultimul timp, C.-coș — o combinație între coș și catarg.

inel de alamă și, în mod normal, trebuie să stea în poziție verticală cind cirna se află la mijloc.
◇ „O C. la dreapta/stinga!” Comandă pentru

CATARG DE ÎNCĂRCARE Catarg scurt folosit numai ca suport pentru bigă.

CAVALET Suport din lemn sau metal, avind în partea superioară o decupare de forma fundului bărcii, pe care se amarează ambarcațiunile pe punte cu ajutorul unor labe întinse cu boțuri.

Cavalet:
1 — boț de amareare;
2 — cavalet

CAVALET DE ELICE Tijă care susține axul elicei după ieșirea acesteia din pantalonii elicei.

CAVILĂ 1. Piesă în formă de minier la partea superioară și cilindrică la partea inferioară, care se introduce într-un orificiu practicat

Cavilă de cavilieră

vertical în cavilieră sau în ochiul unui cerc de cavilieră. 2. C.(1), dar situată în virful spițelor timonei. C. corespunzătoare unghiului de cirmă 0°, denumită C. de mijloc, este marcată cu un

a se pune cirna cu o C. în bordul indicat. 3. *inv* Cui din lemn folosit la construcțiile navale executate din același material.

CAVILĂ DE MATISIT Sculă conică sau tronconică, avind, eventual, și formă de jgheab, confecționată în primul caz din lemn tare, iar în cel de-al doilea caz din oțel și folosită la matisirea parimelor vegetale sau metalice, pentru trecerea șuvițelor/vițelor. Cavila din lemn are uneori un cerc metalic la partea plată.

Cavilă de matisit:
A — cavilă cu armătură;
B — cavilă de lemn

CAVILĂ DE PARİME Piesă din lemn de formă conică sau biconică, folosită pentru a fixa temporar două parime; în acest scop ochiul de la capătul uneia dintre parime se introduce prin ochiul de la capătul celeilalte parime prin care se trece apoi C.d.P.

CAVILIERĂ Piesă confecționată dintr-o scindură groasă, așezată orizontal în bordurile

navei sau în jurul unui catarg, în care se înfig cavilele (*v* cavilă 1) pentru a se lua volta manevrelor curente; *v* fig voltă la C.

CAVITAȚIE Fenomen fizic de producere în masa unui curent de lichid în jurul palelor elicelor, de bule de vapori sau gaze care, ajungând în locurile cu presiune hidrodinamică mai mare, determină vibrații și coroziune mecanică, ceea ce duce la degradarea acestora.

CAZARMĂ mil Încăpere locuită de echipajul unei nave, fiind amenajată în acest scop cu cușete (hamace), chesoane, mese etc.

CAZEMATĂ *inv* Compartiment sub puntea cuirasată a navelor de linie, în care se aflau tunurile artileriei secundare destinate combaterii atacurilor navelor torpiloare.

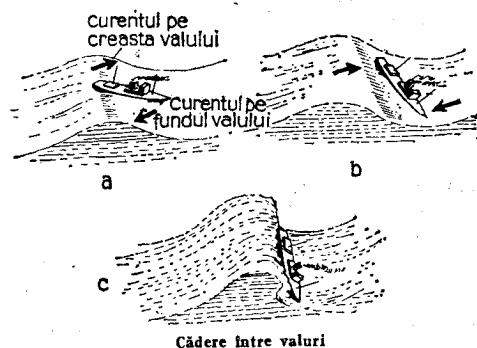
CAZIC Par cu armătură metalică la capătul ascuțit și cu întăritură la partea superioară, folosit pe Dunăre pentru a lega nava în locurile în care nu există babale, sau pe mare și pe Dunăre pe timpul efectuării manevrelor de forță.

CĂCIULĂ Partea superioară a unui coș de navă, care servește la devierea fumului pentru a ușura tirajul sau a proteja anumite porțiuni ale navei.

CĂDEA 1. (*despre vînt și mare*) A pierde din intensitate. ◇ „Briza cade spre apusul soarelui.” „Vîntul a căzut de tot.” „Marea a început să cadă.” 2. A rămîne în urma formației. 3. *fl* A veni cu prova remorcherului pe un anumit reper de navigație.

CĂDEA DE-AL DOILEA *fl* Manevră nereușită, cînd remorcherul nu poate întoarce și cade travers pe capul convoiului; *fl* A veni travers pe curent.

CĂDEA ÎNTRE VALURI A ajunge într-o poziție paralelă cu creasta valului, periculasă pentru navă.

CĂDEA PESTE O NAVĂ A intra în coliziune cu altă navă sub acțiunea curentului sau a vîntului.

CĂDEA SUB VÎNT A pierde teren în direcția în care bate vîntul.

CĂDERE 1. *fl* Deriva (abăterea) către mal a unui convoi remorcat, datorită curentului sau vîntului ori întoarcerii la coturi. ◇ „A lua din C.”

A reduce C. „A da C.” A produce în mod voit o C. 2. Distanța pe verticală între marginea de învergere a unei vele pătrate și marginea de întinsură. C. totală sau C. la colț C. măsurată între colțul de învergere și colțul de școtă respectiv. C. la mijloc, C. la catarg sau C. la fund reprezintă diferența între C. totală și săgeata marginii de întinsură; *v* velă.

CĂLĂFĂTUI A etanșa corpul navelor, bordajul și punțile din lemn, presind calafatul în harmuz cu ajutorul dălților cu unul sau două canale, bătute cu ciocanul de călăfătit (operațiunea poartă denumirea de baterisire). Apoi se toarnă smoață cu o lingură de călăfătit; *v* cioc de cioară, daltă de călăfătit, patarată.

CĂLĂFĂTUIRE Operațiunea de a călăfăti. **CĂLĂFĂTUITOR** Muncitor specializat în călăfătit; *sin*, *inv* calafat, calfat, calafagiu.

CĂLĂRI BRIZANȚII A menține o barcă pe creasta unui val care nu s-a sfărîmat sau pe brizanții unui val sfărîmat. Manevră periculoasă ce poate fi efectuată numai cu un armament experimentat, cu o barcă ușoară cu flotabilitate mare la prova, cu centrul de greutate la 1/3 L de la pupa și cu padele în loc de rame. Barca trebuie menținută pe fața anterioară a valului, avînd pupa parțial sub creastă. O mică greșeală de cîrmă poate duce la căderea între valuri și la răsturnare.

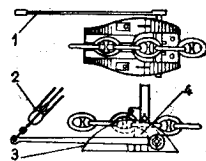
CĂLĂUZIER Marinar aflat la suprafață, care acordă ajutor unui scafandru ce lucrează sub apă.

CĂLCA 1. A atinge ușor fundul mării, ca în expr. „A călcat pe un banc”. 2. A avea un pescaj de ... m, ca în expr. „Navă călcă ... m”.

CĂLCÎI 1. Extremitatea inferioară, de formă pătrată, a piciorului catargului, care intră în talpă. 2. Mecanism de punte folosit pentru a opri filarea lanțului ancorei. Se compune dintr-un postament (fixat pe punte) cu un opritor, peste care pot trece zalele orizontale, dar nu și cele verticale. În pupa opritorului se află o scobitură ce poate fi umplută cu un prag care ridică lanțul, permițîndu-i să treacă peste opritor. Pentru manevrarea pragului se instalează o pîrghie, denumită minerul C. 3. Extremitatea inferioară a axului cîrmei; *v* cîrmă. 4. Fața inferioară a chilei, la pupa, în dreptul cîrmei. 5. Capătul inferior al unei speteze. 6. Capătul inferior al brațului bigii.

CĂLDARE Denumirea marinărească a cazanului cu aburi.

CĂMAȘĂ 1. Apărătoare din pinză de vele, care servește la etanșarea intrării catargului în etambrelu punții descoperite; este fixată pe

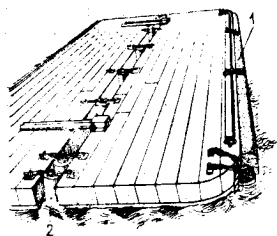
Călcii:

1 — pîrghie; 2 — palancă;

3 — postament; 4 — prag

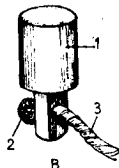
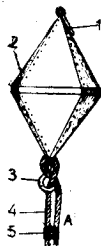
catarg cu un cerc de C.; *v fig* navă de 74. 2. *v* catarg telescopic. 3. Partea inferioară a unui foc (marginea de întinsură), care acoperă cutele velei cînd aceasta este strînsă și înfășurată. ◇ „C. in arboradă” *ist* Semnal constînd din ridicarea de către o navă comercială a unei C. in arboradă prin care se cerea unei nave de război să fie trimisă o barcă de ajutor etc.

CĂMILĂ 1. Ponton din lemn servind la ridicarea (ranfluarea) navelor scufundate. Folosit

Cămilă (2):
1 — brîu; 2 — amortizor

CĂPĂȚÎNĂ 1. *v* macara. 2. Plutitor mic, de formă cilindrică (din lemn) sau biconică (din metal), care se leagă cu o gripe la diamantul ancorei, marcînd locul unde aceasta a fost fundarisită, pentru a o putea pescui ușor dacă se rupe lanțul. Se folosește la ancorarea în radă

Căpătini de ancoră:
A — căpătina metalică: 1 — inel; 2 — căpătina metalică; 3 — ochi; 4 — gripe; 5 — legătură; B — căpătina din lemn (sec. XVIII): 1 — căpătina din lemn; 2 — nod de scotă de velă cu spetează; 3 — gripe

rezolvarea problemelor zilnice ale echipajului. **CĂPITAN DE DOC** Șeful unui doc plutitor sau uscat, care răspunde de manevra navei în doc, tacarisirea (așezarea pe tacade), ridicarea și coborîrea navei (la docurile plutitoare) etc. **CĂPITAN DE PAVILION** *mil, înv* Comandantul navei care arborează marca de comandament a unui amiral.

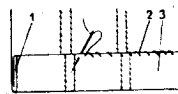
CĂPITAN DE PORT Șeful căpitaniei de port, reprezentînd autoritatea maritimă și fluvială însărcinată cu supravegherea aplicării legilor și regulamentelor portuare, respectarea ordinii în port și pe navele comerciale din zona de care răspunde, verificarea brevetelor personalului navigant și actelor de bord ale navelor comerciale, cercetarea și întocmirea actelor privind avariile, coliziunile etc.

CĂPITAN GENERAL AL MĂRII *ist* Comandantul marinei venețiene.

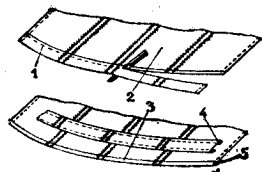
CĂPITAN PAȘA *ist* Comandantul flotei turce; *sin* capudan pașa.

CĂPITÂNIA PORTULUI 1. Organ portuar maritim sau fluvial care, împreună cu celelalte autorități din port, are rolul de a supraveghea respectarea regulilor de navigație în zona de responsabilitate. 2. Locul în care este instalată C.P.

CĂPTUSEALĂ 1. Îneliș interior din lemn sau material plastic al bordajului navei sau al unui perete de magazie, cabină, careu etc.; *v* chirși și lanchet. 2. Dublură a unei vele cusută pe marginile acesteia; *v fig* velă.

Căptuseală: (2):
1 — margine întoarsă;
2 — cusătură; 3 — căptuseală

Căptuseală falsă:
1 — linie de tăiere; 2 — velă;
3 — se așază cută pe cută;
4 — se întoarce în jos; 5 — se întoarce în sus

deschisă. C. ancorei din tribord este piturată în verde, iar a celei din babord, în roșu. Dacă nava are și o ancoră de etravă, C. acesteia se piturează jumătate verde, jumătate roșu; *sin* geamandură de ancoră.

CĂPITAN MC Persoană care posedă brevetul de C., are în subordine echipajul unei nave și asigură conducerea acesteia. C. de cabotaj C. care comandă numai nave mici, pe distanțe limitate. C. de cursă lungă C. care comandă orice navă, pe orice distanță. C. maritim C. care comandă o navă maritimă. C. fluvial C. care comandă o navă fluvială. C. de dragă C. specializat în dragajul fundului apei. C. de remorcher C. care comandă un remorcher.

CĂPITAN DE ARME *mil, înv* Maistru sau gradat însărcinat cu menținerea disciplinei și

CĂPTUSEALĂ FALSĂ Dublură a unei margini de velă cu curbura mare, la care vela se taie de-a lungul curburii, se întoarce și se coase.

CĂRĂUȘ MC Conform Regulilor de la Haga, armator sau navlositor care a încheiat un contract de transport.

CĂRBUNAR 1. Navă pentru transportul cărbunilor în vrac; *sin* carbonier. 2. Navă care arde cărbuni la căldări. 3. Pe navele cu cărbuni, marinar care aduce cărbunii din buncăr la căldare. 4. *arg* Pe navele cu vele, ofițer în al cărui cart vîntul este slab sau nefavorabil.

CĂRMĂCUȚ *pesc* Cirlig mic folosit pentru prins cegă.

CĂRUCIOR *ist* Afet de tun de pe vremea marinei cu vele, care recula și era adus în baterie

pe roate, fiind reținut sau tras de palancuri; *vezi* fig tun.

CĂTEL *fl* sin castanetă.

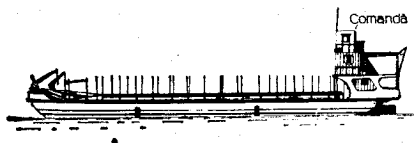
CAUȘ Bazin mic într-un port, folosit, de regulă, de ambarcațiuni.

CĂUTARE ANTISUBMARINĂ *mil* Activitate de descoperire a submarinelor prin hidrolocație, radiolocație și vizual.

CĂUTARE ȘI SALVARE Acțiunea de căutare și salvare a unei nave, unei ambarcațiuni sau unui avion în caz de sinistru; este coordonată de o „Autoritate de coordonare de la uscat”, eventual, de un „Comandant aerian la fața locului” și de un „Coordonator al cercetării de suprafață”, care poate fi chiar nava avariată, sau o altă navă, stabilită prin acord mutual, care vine în ajutor. Aceasta poartă, ca semnal de identificare, un pavilion național de dimensiuni cât mai mari la mărul arborelui (noaptea, un proiector dirijat în sus) și un semnal special ce este comunicat celorlalte nave care dau asistență.

CE CAP AI? *v* cap (4).

CEAM 1. *ist* Corabie din lemn cu vele, utilizată în trecut pentru transporturi pe Dunăre.
2. *fl* Navă remorcată, nepuntată sau cu cu-

Ceam (2)

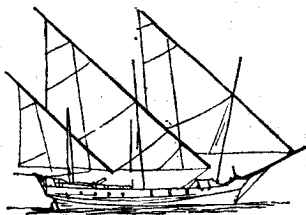
loare laterale punctate, servind la transportul stufului din Delta Dunării și al altor materiale.
CEARMUC *inv*, *v* canistrelă (termen folosit la începutul sec. XIX).

CEASORNIC DE PASE Mecanism montat la minele fără contact și reglat în așa fel încât explozia să se producă după un număr neuniform de declanșări în gol ale focosului (de la 0 la 100), ca rezultat al trecerii peste acestea (în raza lor de distrugere) a drăgilor fără contact, a spărâgătoarelor de baraj sau a navelor.

CEASORNIC DE TIMP Mecanism montat la minele fără contact, care face ca acestea să devină active după un anumit interval de timp (pînă la 360 zile). Se utilizează pe scară largă pentru a îngreua dragajul.

CEATAL *fl* Locul în care fluviul Dunărea, în zona deltei, se bifurcă în două brațe. Se cunosc C. Chilia (C. Ismail) aflat la Mm 43, unde Dunărea se bifurcă în brațele Chilia și Tulcea, precum și C. Sf. Gheorghe, la Mm 34, unde brațul Tulcea se bifurcă în brațele Sulina și Sf. Gheorghe.

CEBEC *ist* Navă cu vele, folosită în trecut în M. Mediterană și M. Neagră; *sin* șebec.

Cebec

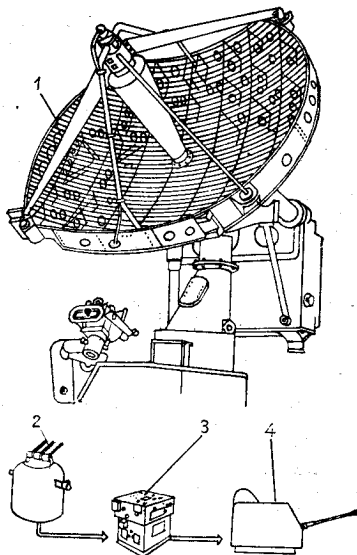
CELOMETRU MN Aparat compus dintr-o lunetă și un inclinometru, cu care se vizează pata luminoasă lăsată de un proiector de plafon ce luminează norii în plan vertical. Cu ajutorul unghiului indicat de inclinometru și al distanței dintre proiector și C. se poate determina înălțimea norilor.

CENTAURUS Constelație avînd stelele nautice Hadar, Menkent, Rigel Centaurus.

CENTRALĂ DE INFORMAȚII DE LUPTĂ

Pe navele de război mari, încăperea sub punte, unde se centralizează informațiile despre inamic și navele proprii, obținute prin observație vizuală, prin cercetare de radiolocație și hidrolocație etc. În aceeași încăpere se ține, de asemenea, estima, dublind estima din camera hărților, iar pe o planșetă de manevră de dimensiuni mari se rezolvă problemele de cinematică navală, dublind soluțiile obținute în camera hărților.

CENTRALĂ DE TRAGERE Încăperea pe navele de război, prevăzută cu aparatură de calcul

Centrală de tragere:

1 — antenă RL; 2 — tunuri AA; 3 — masă de calcul; 4 — turelă

pentru trageri, în care se determină înălțătorul și deriva, ținând seama de direcția și viteza navei proprii și celor ale inamicului, de condițiile meteorologice etc.

CENTRU 1. Porțiune a corpului navei la mijlocul distanței dintre etravă și etambou.
2. 1st Porțiune a punții superioare între teugă și castelul pupa; *v. fig. navă de 74.*

CENTRU DE DERIVĂ Punct în care se aplică rezultanta tuturor forțelor ce fac să deriveze nava.

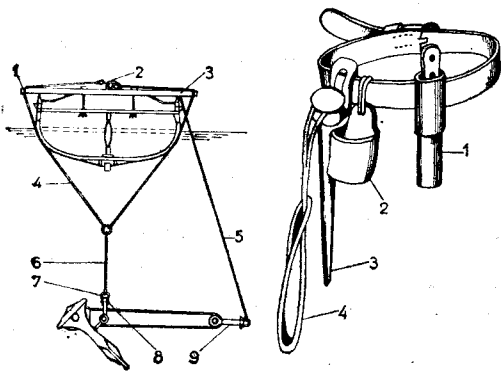
CENTRU DE VELATURĂ Punct în care se aplică rezultanta forței vântului asupra velor sau—la navele cu propulsie mecanică—asupra corpului, suprastructurilor și greumentului navei; *sin. centru velic.*

CENTURĂ 1. Filă din table sau scinduri, aflată la intersecția bordajului cu puntea.
2. pesc Parimă transversală care se fixează pe sacul traulului.

CENTURĂ ANTIMAGNETICĂ Instalație de protecție a navelor împotriva minelor magnetice. Constă dintr-un sistem de conductori de cupru sub tensiune electrică, dispuși în plan orizontal și vertical în jurul corpului navei sau al principalelor mase magnetice de la bord pentru a anula magnetismul navei.

CENTURĂ CUIRASATĂ Porțiune cuirasată care înconjoară nava în borduri și se închide la partea superioară cu punțile cuirasate.

CENTURĂ DE ANCORĂ Parimă (sîrmă) cu ochiuri la ambele capete și un cîrlig de papagal, avînd la partea inferioară o atîrnătoare pentru prins ancora. Cu C.d.A. se încing ambarcațiunile pentru darea ancorelor.

Centură de ancoră:

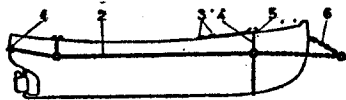
1 — creștătură; 2 — cîrlig cu papagal; 3 — spate tare; 4 — centură; 5 — cablu; 6 — atîrnător; 7 — cheie; 8 — inel de traversieră; 9 — inelul ancorei

Centură de gabier:

1 — cuțit în teacă; 2 — corn de unsoare; 3 — cavilă; 4 — saulă de siguranță

mîini), un corn de gabier cu unsoare (pentru ungerea macaralelor), un dorn (pentru scoaterea osiei macaralei) sau o cavilă de matisit (dacă se execută matiseli în arboradă). Este folosită de gabierii care efectuează lucrări de întreținere în arboradă.

CENTURĂ DE REMORCĂ Parimă cu care se încinge longitudinal o navă ce urmează a fi

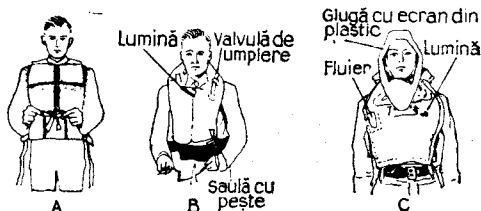

Centură de remorcă:

1 — placă cu ochi; 2 — centură; 3 — babale; 4 — martingală; 5 — ureche; 6 — labă de gîscă

remorcată sau scoasă de pe uscat și care nu are babale sau ale cărei babale nu sînt destul de rezistente.

CENTURĂ DE SALVARE Mijloc de salvare individuală, constînd dintr-un înveliș de pinză de vele sau din cauciuc cu mai multe compartimente, umplute cu plută ori capoc sau în care se poate introduce aer. Unele centuri sînt prevăzute și cu o saulă (pentru legarea de un alt naufragiat), un fluier și o lumină plutitoare. Există și C.d.S. speciale pentru mame și copii, pentru echipajele submarinelor, pentru avia-

Centuri de salvare:

A — centură de salvare cu plută; B — centură de salvare pneumatică; C — centură de salvare pentru oamenii care lucrează în afara bordului

torii care zboară deasupra mării, pentru oamenii care lucrează în afara bordului (cu funcționare automată), pentru trupe de asalt etc.

CENTURĂ DE SALVARE DE ELICOPTER Centură lăsată cu ajutorul unei parime dintr-un elicopter în scopul salvării naufragiaților. Pentru salvarea unui rănit se folosește o centură dublă care permite unui om din echipajul elicopterului să-l încingă pe naufragiat.

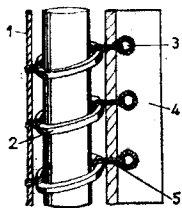
CEP 1. fl Traversă de ancoră.
2. v butoi.

Centură de salvare de elicopter dublă

CENTURĂ DE GABIER Centură prevăzută cu un cuțit de gabier așezat la spate, la mijlocul corpului (pentru a putea fi apucat cu ambele

CER MN C. de apă În mările polare, C. de culoare închisă, indicind prezența apei libere. **C. de gheață** În mările polare, C. de culoare albărie, indicind o mare acoperită cu gheață. **CERC Armătură metalică** circulară cu diferite destinații. C. cu ochi C. prevăzut cu un ochi metalic în care se prinde cirligul unei manevre, unei macarale etc. **C. de catarg** a) *ist* C. cu ajutorul căruia se strângau părțile unui catarg din lemn, construit din bucăți; b) *sin* C. de învergare. **C. de cămașă** v. cămașă (1). **C. de cavilieră** C. montat la baza unui catarg, cu ochiuri pentru cavilele diferitelor manevre. **C. de învergare** C. cu ajutorul căruia se învergează marginea de

Cerc de catarg (de învergare):

1 — fûngă; 2 — cerc de catarg (de învergare); 3 — ochi de cioară; 4 — velă; 5 — legătură

(*nu se confunda cu camistrela*). **C. de sugrumătură** C. aflat sub gitul coloanei sau la partea superioară a arborelui gabier sau arboretului, la care se prind sarturile, când acestea nu se capează. La arborii metalici este înlocuit cu ochiuri de sugrumătură. **C. de tendă** C. montat la partea inferioară a catargului, de care se prinde nervul tendei. **C. de trofă** v. trofă. **C. de verfafor** C. montat la capetele vergilor pentru trecerea verfaforilor.

CERC DE DISTANȚĂ Cerc luminos pe ecranul radiolocatorului, indicind distanța de la centrul acestuia, adică distanța de la antenă la obiectul vizat, al cărui semnal apare pe ecran. **CERC DE FUNDARISIRE** Cerc al cărui centru este un reper de pe mal, iar raza reprezintă distanța până la acest reper în momentul fundarisirii ancorei; v. relevant de fundarisire.

CERC DE GIRATIE v. curbă de girație. **CERC DE ÎNĂLȚIME** Cerc pe sfera terestră avind ca centru proiecția terestră a astrului, iar ca rază sferică distanța zenitală. Este locul geometric al punctelor din care, la un moment dat, un observator vede un astru sub aceeași înălțime; v. dreaptă de înălțime.

CERC DE ÎNTILNIRE 1. Cerc pe care se pot intîlni două nave avind anumite viteze și drumuri. Este cunoscut în geometrie sub denumirea de cercul lui Apolonius. 2. *mil* Locul geometric al tuturor punctelor unde se produce impactul unei torpile cu o navă ce poate lua orice drum, de la 0° la 360°.

CERC DE LANSARE Cerc avind ca centru nava-țintă, iar ca rază distanța de lansare a unei torpile.

CERC DE NESIGURANȚĂ Cerc avind ca centru punctul navei, iar ca rază eroarea probabilă a acestui punct.

CERC DE POZIȚIE Locul geometric al punctelor de pe sfera terestră, aflate la aceeași depărtare de un punct dat (cazul cercului de înălțime sau al cercului obținut prin măsurarea distanței la un punct dat sau a unghiului orizontal dintre două puncte de pe coastă); v. navigație.

CERC MARE Intersecția unui plan ce trece prin centrul Pămîntului cu suprafața sferei terestre. Drumul cel mai scurt între două puncte de pe sfera terestră este întotdeauna un C.M.; *sin* ortodromă; v. navigație.

CERC ORAR Cerc mare care trece prin poliile cerești.

CERC PARALEL Cerc al sferei terestre sau al sferei cerești al cărui plan este paralel cu planul ecuatorului. În primul caz poartă denumirea de paralel (nu paralelă), iar în cel de-al doilea, de paralel de declinație.

CERC POLAR Cerc paralel cu ecuatorul, aflat la distanța de 23°27' față de pol. În zona cuprinsă între C.P. și poli, timp de șase luni (în sezonul rece) se instalează noaptea polară, iar în restul anului, ziua polară.

CERC VERTICAL Cerc mare al sferei cerești, care trece prin zenit, nadir și astrul sau punctul considerat, pîrînd în mod curent denumirea de vertical; v. fig coordonate horizontale.

CERE (despre parimă) A fi foarte tensionată, de unde necesitatea de a fi filată ușor. ◇ „Fila dacă cere!” Comandă pentru a fila o parimă prea tensionată.

CEREALIER Vrachier (5 000-8 000 t, V=12-15 Nd) specializat în transportul cerealelor.

CEREMONIAL MARITIM Ansamblul regulilor de protocol, de cele mai multe ori tradiționale (politețea navală, onoruri, saluturi etc.). Poate constitui un eveniment cotidian (de ex., sosirea comandantului/amiralului la bordul navei sale) sau ocazional (vizită oficială, inspecție etc.). Astfel, un amiral sosit în vizită oficială este întîmpinat cu gardă sub arme, gardă la scară, onoruri cu siflea, ridicarea mării de comandament; navele în mare pot schimba saluturi; în anumite împrejurări se face un salut cu tunul.

CERTIFICAT DE CLASĂ Document prin care Societatea de clasificare adeverește că nava a obținut clasa respectivă.

CERTIFICAT DE EMPTY TANK (tanc gol) MC Document care însoțește contractul de navlosire, atestind că petroliul a fost descărcat și că tancurile sînt complet goale.

CERTIFICAT DE SIGURANȚĂ Document prin care se atestă că o navă îndeplinește cerințele convenției internaționale pentru crotirea vieții umane pe mare. Se deosebesc C.d.S. pentru nave de pasageri, nave de marfă și nave cu propulsie nucleară, C.d.S. radiotelefonice/radiotelegrafice.

CERTIFICAT DE TONAJ Certificat prin care Administrația atestă tonajul brut și net, tonajul Suez etc. al unei nave.

CERTIFICAT INTERNAȚIONAL DE PREVENIRE A POLUĂRII PENTRU TRANSPORTUL DE SUBSTANȚE NOCIVE LICHIDE ÎN VRAC

Certificat prin care se atestă că nava a fost inspectată în conformitate cu prevederile Convenției internaționale pentru prevenirea poluării marine (1973), constatându-se că echipamentul, construcția și concepția navei reduc la minimum descărcările necontrolate de substanțe nocive lichide în mare. În certificat sînt menționate, de asemenea, metodele și dispozitivele cu care nava a fost dotată de Administrație pentru îndeplinirea prevederilor convenției.

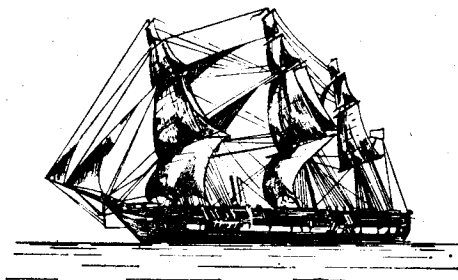
CERTIFICAT INTERNAȚIONAL PENTRU PREVENIREA POLUĂRII APEI MARINE

Document cerut de Convenția internațională pentru prevenirea poluării marine (1973), prin care se atestă că nava este înzestrată cu o instalație de tratare a apelor uzate, cu un tanc și cu tubulatură de descărcare corespunzătoare.

CEȘCULIȚĂ v compas.

CETUS Constelație avînd stelele nautice Diphda și Menkar; în latină „Balena”.

CH/P MC (engl Charter Party — contract de navlosire) Contract încheiat între armator și navlositor în vederea efectuării unui transport de mărfuri pe mare. În transportul maritim căraușul poartă denumirea de armator, putînd fi și proprietarul navei. Prețul cuvenit acestuia pentru efectuarea transportului se numește navlu, iar în cazul contractelor de transport pe termen determinat (v Time Charter) chirie. „**CHALLENGER**” 1st Navă oceanografică a cărei călătorie în jurul lumii (1872-1876) a fost și prima expediție oceanografică importantă

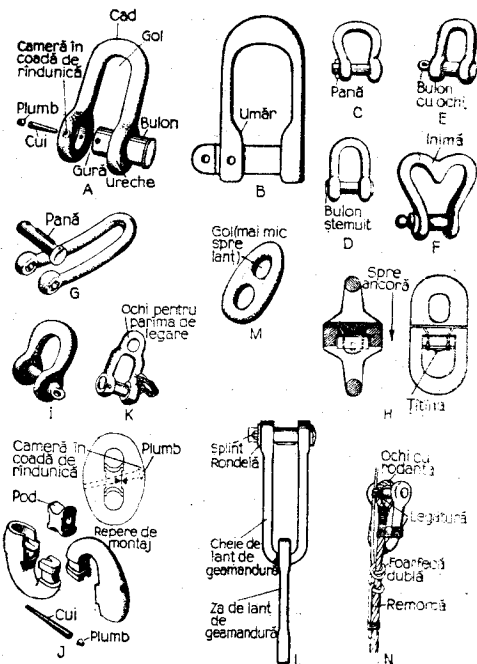

Challenger

care a inițiat cercetările la adîncimi mari. Nava a parcurs 68 980 Mm și a efectuat 492 de sondaje la adîncime (max. 8 180 m). Rapoartele campaniei oceanografice au fost tipărite în 50 de volume; un set din aceste rapoarte se află în biblioteca muzeului de istorie naturală „Grigore Antipa” din București.

CHEIAJ Taxă portuară plătită de o navă pentru folosirea temporară a unui cheu sau a unei platforme de descărcare. Modul de aplicare a taxei diferă de la port la port.

CHEIE 1. Piesă metalică, în general în formă de U, servind la prinderea a două lanțuri, a două parime, la fixarea manevrelor etc. Partea curbată se numește cap, părțile laterale, fălci (terminate cu urechi cu ochiuri), deschiderea cheii, gură, iar spațiul din interior, golul cheii. C. se închide cu un bulon filetat sau nefiletat cu sau fără ochi, circular sau oval, asigurat cu un șplint ce trece printr-o ureche sau cu o pană. C. pot fi drepte, drepte cu umeri, drepte ștemuite, rotunde, în inimă, răsucite, încovoiate etc. C. cu țișină (virtej) C. formată din două piese în U, reunite printr-un bulon, care permite răsucirea lanțului; C. de ancoră C. ce servește la prinderea inelului ancorei de lanț; C. de ancoră fără urechi C. cu un ochi mai mare, în care se prinde inelul ancorei, și unul mai mic, în care se prinde C. cu țișină; C. de caponare C. ce servește la caponarea

Chei:

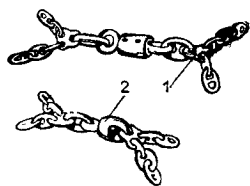
A — dreaptă; B — dreaptă cu umeri; C — rotundă; D — dreaptă ștemuită; E — cu bulon cu filet; F — în inimă; G — încovoiată; H — cu țișină; I — de caponare; J — Kenter; K — de legare la geamandură; L — pentru lanț Kenter de geamandură; M — de ancoră; N — de remorcă

ancorei; C. de greement C. utilizată pentru a lega un lanț din greement cu un capăt de parimă la un punct fix de la bord; C. de împreunare C. cu ajutorul căreia se închide lanțul ancorei și care poate fi cu urechi (tip vechi) sau brețetată, de ex. C. Kenter, formată din două

bucăți (tip nou); C. de legare la geamandură C. folosită la lanțurile de legare la geamandură; C. de lanț de geamandură C. cu secțiune pătrată; 2. v. năvod.

CHEIE CU ROLĂ Cheie cu bulonul prevăzut cu o rolă peste care poate aluneca o parimă.

CHEIE DE AFURCARE Dispozitiv constând dintr-o cheie cu țișină și patru brațe din zale de lanț prinse la cheie cu trefle. Una din ramuri are un număr de zale fără soț și se așază la lanțul tribord. Se utilizează pentru a împiedica incurcarea lanțurilor de ancoră. Punerea C.d.A. este o manevră lungă; se boțează lanțul din vînt, se desface o cheie de împreunare și se înlocuiește cu o C.d.A.; se boțează lanțul de sub vînt, se desface o cheie de împreunare, iar capătul lanțului din afara bordului se leagă cu o parimă de trecere; se introduce prin nara din vînt și se prinde de C. d. A. Parima de trecere se leagă apoi la capătul de la bord al lanțului de sub vînt și se introduce prin nara din vînt, unde se leagă la cheie. În cele din urmă ambele lanțuri se filează, lăsînd C.d.A. să iasă din nara ținută de acestea.

Cheie de afurcare:
1 — treșă; 2 — cheie cu țișină

CHEIE DE CATARG Pană metalică cu ajutorul căreia arborele gabier se reazemă pe gabie și arborețul pe crucetă; *sin* cașcaval.

CHEIE DE LANȚ Unitate de măsură a lungimii lanțului de ancoră, egală cu 25 m. O ancoră are, de regulă, opt chei de lanț (200 m). C.d.L. sînt marcate cu pitură albă și cu inele de sîrmă pe traversa ultimei zale a fiecărei dintre ele. ◇ „A bate cheile” A indica cu băta de clopot C.d.L. filate la apă (cite o bătaie simplă de fiecare cheie); *v.* marcarea lanțului.

CHEIȚĂ Cheie mică la coada unei macarale, la care se mătasește capătul stătător al curentului palancului; *v.* fig macara.

CHEMĂ 1. A trage, ca în expr. „Straiul cheamă catargul în plan longitudinal”. 2. A ridica numirea unei nave sau a unei stațiuni de semnale de la uscat. 3. A face cu eclipsa numirea unei nave sau stațiuni de semnale de la uscat. 4. A transmite prin radio indicativul unei alte stațiuni. 5. A da ordin unei ambarcațiuni să vină la bord, ridicînd chemarea bărcii. ◇ „A C. la megafon” A cere ca nava să se apropie la distanța de megafon.

CHEMAREA BĂRCII Semnal cu pavilioane de saulă, prin care se ordonă înapoierea unei ambar-

cațiuni la bord, cînd aceasta se află în afara distanței de megafon.

CHERHANĂ pesc Punct în Delta Dunării și pe litoralul M. Negre, amenajat cu estacade pentru acostarea ambarcațiunilor pescărești, cu ghețării și încăperi de prelucrare a peștelui.

CHESON 1. Dulap la bord. C. de marinăr Dulap, de regulă, metalic, în care marinarii își păstrează efectele și lucrurile personale. 2. Cutie prismatică cu trei fețe, fund și capac superior, care se lipește de corpul navei, după care se golește de apă cu ajutorul aerului comprimat, permițînd repararea operei vii, facerea unei caplamale etc.

CHESON ETANȘ Compartiment etanș în bărcile de salvare, care asigură flotabilitatea acestora chiar în cazul pătrunderii apei.

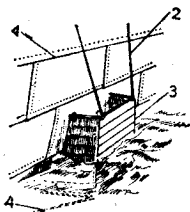
CHEU Porțiune din malul unei mări sau unui curs de apă, amenajată pentru acostarea navelor. După destinație, se distinge: C. de marfă, C. de pasageri, C. de armare (în șantier) etc.; *v.* fig dig.

CHICIU 1. Început de ostrov, acoperit cu vegetație. 2. Ostrov situat între verigă (braț secundar) și Dunăre.

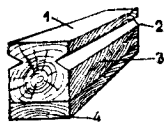
CHILĂ 1. Element principal al osaturii navei, situat în partea inferioară, în plan longitudinal, de la prova la pupa. Poate avea două șanțuri laterale, denumite baturi; deasupra se află pălăria C., iar dedesubt, eventual, o C. falsă și o contrachilă. La ambarcațiunile metalice C. este construită din șine de oțel. La navele metalice ea este construită din tablă groasă, purtînd denumirea de C. plată, sau reprezintă o structură în formă de cutie (C.-cheson) sau chiar de tunel (C. cu tunel). Iahturile au uneori C. cu bulb care servește ca lest. ◇ „C. dreaptă” Poziția normală a navei cu asieta zero; *arg* sănătos, treaz. „A pune C. navei” A începe construcția navei. 2. *v.* siflee.

CHILĂ DE RULIU Proeminente din tablă sau platbandă, așezate pe fundul navei, în borduri și simetric în raport cu chila, pe circa 2/3 din lungimea acesteia, pentru a micșora unghiul de ruluiu; *v.* fig corpul navei.

CHINGĂ 1. Treasă împletită, acoperită cu pinză de vele și prevăzută cu ochiuri cu rodanțe

Cheson:
1 — bordaj; 2 — parimă;
3 — cheson; 4 — parimă
sub chilă

Chilă:
1 — pălărie; 2 — batură;
3 — chilă de lemn;
4 — contrachilă

la extremități. Un ochi este prins la capătul unui grui al bărcii, iar celălalt, asigurat cu o saulă, este prins la piciorul celui de-al doilea grui pentru a reține barca intrată la posturile de mare; *v* fig barcă de salvare. 2. *v* lanțuri. 3. *mil* Cerc metalic cu care se ridică torpilele.

CHINGĂ DE MINGINIE Bară cu care se asigură bocaportii.

CHIRIȘ Șipcă orizontală folosită pentru fixarea căptușelii unei cabine.

CHISC *fl* Prova dubei sau lotcii.

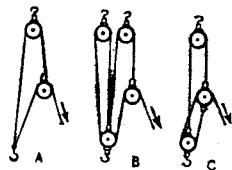
CHIT Amestec folosit pentru etanșarea interstițiilor. C. pentru metal Amestec format din părți egale de miniu de plumb și alb de plumb la care se adaugă ulei de in fiert. C. pentru lemn *expos* *intemperiiilor* Amestec de cretă și ulei de in fiert la care se adaugă lac și terebentină în părți egale. C. pentru tec lăcuit Amestec de cretă și pământ de Sienna nears, adăugând puțină culoare cafenie la tecul de nuanță închisă și puțin ocră auriu la cel de nuanță deschisă. Pentru mahon se folosește pământ de Sienna ars și culoare cafenie.

CHITIBUȘ Dispozitiv format din două sau trei macarale, servind la ridicarea greutăților. Se

deosebesc: C. simplu cu două macarale, C. simplu cu trei macarale și C. dublu care poate avea o macara dublă sau numai macarale simple. **CHIURASĂ** *inv*, *sin* *cuirasă*.

CHUBASCO *MN*

Gren violent pe coasta de West a Mexicului, pornind adesea din Golful Tehuantepec.

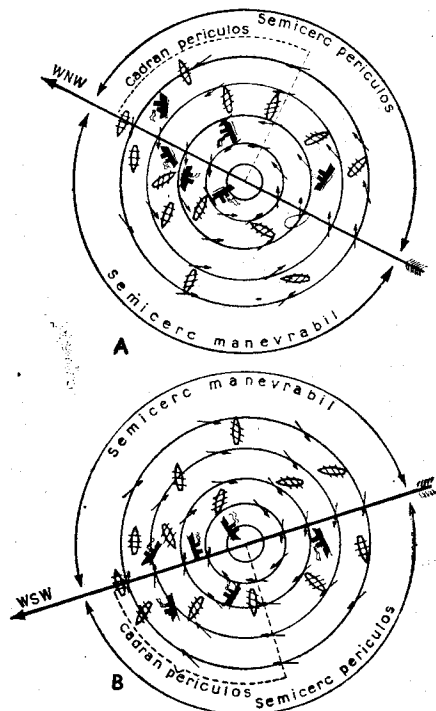

Chitibusuri:

A — simplu cu două macarale; B — dublu cu macarale simple; C — simplu cu trei macarale

CICLON MN Zonă a atmosferei cu diametrul de câteva sute de Mm, în care presiunea scade de la periferie spre centru, iar masele de aer au o mișcare convergentă, în sens contrar acelor unui ceasornic în emisfera nordică și în sensul acelor unui ceasornic în emisfera sudică. Un C. poate fi împărțit în două semicercuri: semicercul manevrabil sau navigabil și semicercul periculos. Cele mai puternice vânturi se întâlnesc în cadranul anterior al semicercului periculos, denumit cadran periculos. În emisfera nordică, semicercul periculos se află în dreapta traiectoriei, iar în emisfera sudică în stînga acesteia. Porțiunea centrală a C. poartă denumirea de ochiul furtunii și are un diametru de 10-30 Mm. În această zonă vîntul este slab, dar marea este extrem de rea.

Ochiul furtunii este înconjurat de nori groși ce formează peretele acestuia; *v* Baguio, taifun, uragan, Willy-Willy.

 Brățarea după poziția navei cu vele în ciclon
 Alțura navei cu mașini după poziția în ciclon

Cicloane:

A — în emisfera nordică; B — în emisfera sudică

C.I.F. (C.A.F.) MC (*engl* Cost Insurance Freight; *franc* cout, assurance, fret) Preț, asigurare, navlu, la care se adaugă numele portului de încărcare convenit. Condiție de livrare INCOTERMS, cu particularitatea că în prețul mărfii, constind dintr-o sumă forfetară, se include atît prima de asigurare cît și navlul. Vînzătorul are însă obligația de a asigura marfa la o societate de asigurare și de a preda cumpărătorului o poliță de asigurare contra riscurilor transportului pe mare. Ca și la condițiile F.O.B. și C. & F, riscurile se transmit în momentul în care marfa trece copasta navei în portul de încărcare.

CILINDRU DE RANFLUARE *v* ranfluare.

CILINDRU DE SEMNALE *v* semnale de mare distanță.

CIMENTARE 1. Acoperirea interiorului tancurilor de apă cu ciment pentru a nu contamina apa dulce cu rugină. 2. Astuparea unei găuri de apă cu ciment; în acest scop se folosește un cofraj din lemn în care se toarnă ciment.

CINE ESTE? *mil* Somație adresată de la bord unei ambarcațiuni care se apropie de o navă în timpul nopții. La această somație șeful ambarcațiuni este obligat să răspundă: „Marca!” pentru comandantul unității de nave sau șefii direcți ai acestuia: „Ofițeri!” pentru ceilalți ofițeri; „Șalupa/Barca la bord!” pentru maiștri militari, subofițeri, gradați; „Șalupa! Barca la larg!” dacă ambarcațiunea nu intenționează să acosteze.

CINEMATICA NAVALĂ Ramură a cinematografiei care se ocupă cu rezolvarea problemelor de mișcare relativă a navelor; *v* goană, evitarea coliziunilor; *sin* navigație tactică.

CINGĂTOARE 1. *v* cabestan. 2. *inv* Parimă ce înconjoară temporar săgeata și coloana bombresului și care nu permite săgeții să se abată lateral în timp ce este trasă de-a lungul bastonului pentru a fi pusă la post. 3. *inv* Sapan. 4. Parimă cu ajutorul căreia se prind butoaiile ce măresc flotabilitatea bărcii la darea unei ancore; *v* garnisi (4).

CINQUE PORTS *ist* Confederație maritimă engleză, inițial a porturilor Dover, Hastings, Hyther, Romney și Sandwich, cărora li s-au adăugat ulterior porturile Rye și Winchelsea, precum și alte porturi mai mici. În schimbul anumitor privilegii comerciale și al dreptului de a dispune de un tribunal maritim propriu, acestei confederații îi reveneau anumite obligații militare constând în armarea unui număr de nave de război. Importanța sa a început să scadă odată cu crearea marinei militare (sec. XIV); în prezent asociația nu prezintă decât o importanță istorică, iar titlul de Lord Warden al șefului asociației este un titlu onorific. Pavilionul asociației avea un ornament heraldic puțin obișnuit: jumătatea anterioară a unui leu ieșind din jumătatea pupa a unei nave.

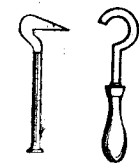
CINTĂ *inv* *sin* centură (1).

CIOC Virful unui cirlig.

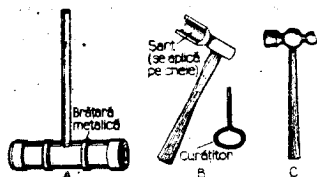
CIOC DE BARZĂ Armătură metalică fixată în capul unui furtun pentru stingerea incendiilor.

CIOC DE CIOARĂ Sculă în formă de cirlig utilizat pentru scoaterea calafatului vechi din harmuz.

Ciocuri de cioară

CIOCAN 1. Sculă. C. de călăfăruit C. din lemn cu armături metalice, servind la baterisirea calafatului. C. de cazici *sin* baros.

Ciocane:

A — de călăfăruit; B — de chei cu curățitor; C — de ochelii

C. de chei C. aplicat pe cele două părți ale unei chei patent, în care se bate cu un ciocan obișnuit. În acest mod nu se deteriorează suprafața prelucrată a cheii. C. de ochelii C. din oțel avind o parte dreaptă, iar la cealaltă o bilă. Servește la bătut ochelii. 2. Căderea navei cu prova în fundul unui val, pe tangaj. ◇ „A da ciocane” A cădea repetat cu prova în fundul valurilor.

CIOVRINTIE *sin* anafor, ciovrantie.

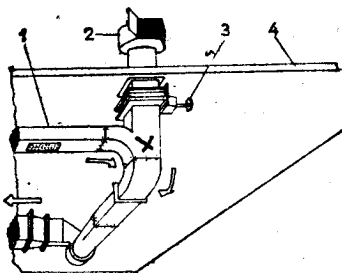
CIRCUMPOLAR, astru Astru ce se observă în permanență deasupra orizontului.

CITADELA *mil* Pe navele mari de luptă, compartiment sau grup de compartimente limitat de pereți etanși la gaze și radiații, cu acces în ecluză.

CITI 1. A observa gradația indicată de un instrument de măsură, de ex., a citi lochul. 2. A distinge pavilioanele unui semnal. 3. A înțelege și a interpreta simbolurile și prescurtările hărții marine.

CIULNIȚĂ *fl* Șir de anafoare succesive; *sin* bulbucă.

CIUPERCĂ 1. Apărătoare care protejează un orificiu de ventilație din punte. 2. *v* ancoră-ciupercă.

Ciupercă:

1 — tubulatură de ventilație; 2 — ciupercă; 3 — valvulă de închidere; 4 — punte

CIVADĂ *ist* Velă pătrată sub bombres, folosită până la începutul sec. XIX; *sin* civadieră; *v* fig arborețul bombresului.

CÎMP DE GHEAȚĂ Aglomerare de ghețuri plutitoare ce formează un ansamblu mai mult sau mai puțin continuu.

CÎMP DE MINE *mil* Raion maritim în care au fost lansate neuniform două sau mai multe bancuri de mine de același tip sau de tipuri diferite pentru a nu permite trecerea liberă a navelor de suprafață sau a submarinelor inamice.

CÎMPIE ABISALĂ *oc* Suprafață plată a fundului oceanic formată din depozite sedimentare. În general panta C.A. este mai mică de 1:1000.

CINEPĂ (Cannabis sativa) Plantă ale cărei fibre se utilizează la fabricarea parimelor vegetale și a pinzei de vele. Fibrele de C. sînt bătute și pieptănate. C. bătută poartă și denumirea de C. brută. Cele mai lungi fire pieptănate sînt

cele de mîna întîii și servesc la fabricarea parimelor de calitate întîii. Din firele mai scurte se fabrică parime de calitatea a doua. Cea mai bună C. este cea italiană. În comerțul internațional se folosesc următoarele prescurtări: L 1 — parimă din C. italiană de mîna întîii; L — parimă din C. de mîna întîii; T 1 — parimă din C. italiană de mîna a doua; T — parimă din C. de mîna a doua. Uneori parimele din C. se cătrînesc pentru a le mări rezistența la umezeală. Deși originară din Iran, C. a fost cunoscută în țările mediterane încă din antichitate, dar nu a fost folosită pentru parime decît după cîteva sute de ani, în e.n. Parimele din C. sînt cele mai rezistente parime vegetale.

CÎNEPĂ DE BOMBAY/MADRAS *v* cînepă Sunn.

CÎNEPĂ MAURITANĂ Specie de sisal.

CÎNEPĂ SUNN Plantă textilă din India, ale cărei fibre au o rezistență inferioară celei a fibrelor de cînepă. Se folosește la confecționarea de parime de calitate a doua, fiind uneori combinată cu manila de calitate inferioară; *sin* cînepă de Bombay/Madras.

CÎNTĂ FUNDUL A pronunța cadentat raportul referitor la un sondaj, de ex., „Tribord, metri, zece, fund!”.

CÎNTEC DE MANEVRĂ *ist* Cîntec care însoțește manevrele grele, ca virarea cabestanului, încurcșarea velelor, vergilor etc.

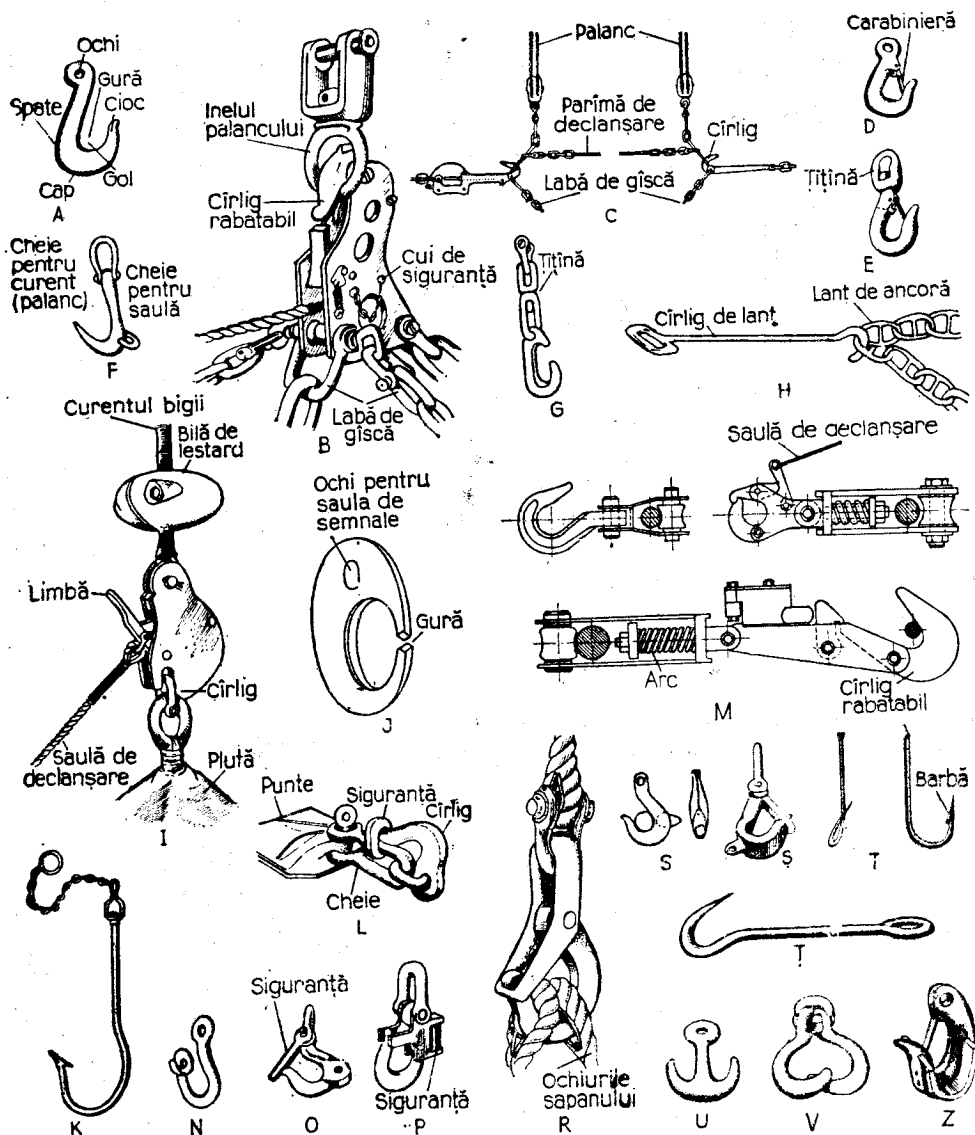
CÎRJĂ Școndru folosit pentru a propti și a împiedica răsturnarea unei nave mici, pusă pe uscat.

CÎRLIG Piesă metalică încovoiată, avînd o extremitate ascuțită, ciocul, iar cealaltă fiind prevăzută cu un ochi. Partea încovoiată, opusă ochiului, este capul (chiar dacă atîrnă în jos); între cap și ochi se află spatele. Spațiul dintre ochi și spate este golul în care se introduce un cîrlig, o parimă etc. pe la gura C. Calibrul se măsoară la cap. Există mai multe variante. C. automat C. folosit la palancurile bărcilor de salvare, care permite desprinderea simultană a ambelor palancuri; întîlnim diferite tipuri brevetate, de ex., „Robinson”, „Pett” etc. C. cu carabinieră C. la care o limbă tensionată cu ajutorul unui arc blochează gura acestuia. C. cu țîșină C. care se poate roti. C. cu papagal C. articulată, folosit la boturile de lanț; *v* fig boț cu papagal. C. de balenier C. care servește la ridicarea de bucăți mari de balenă. C. de capon *v* grue de capon. C. de fardaj Piesă în formă de L fixată pe bordaj, în care se prind seretele; *sin* stafă. C. de încărcare C. folosit la palancul bigii. C. de lanț C. care servește la manipularea lanțurilor de ancoră pe punte. C. de minginie C. aflat la capetele șapanului și utilizat la manevrarea minginiilor. C. de palanc *v* palanc. C. de plută de salvare C. care servește la lăsarea la apă a plutelor de salvare cu biga. C. de pavilion C. utilizat pentru legarea

pavilionului de saulă. C. de puț C. instalat în puțul lanțului pentru a asigura extremitatea lanțului ancorei în puț. C. de rechini C. mare, legat cu un lanț, care servește la prinderea rechinelor. C. de remorcă C. care are diferite forme, după cum este montat pe remorcă sau pe alte nave pentru o eventuală remorcare; *sin* ganci, gangi. C. de școtă C. fixat uneori pe etrava bărcilor pentru trecerea școtei. C. de siguranță C. avînd diferite dispozitive pentru a împiedica desprinderea. C. de traversieră Dispozitiv cu ajutorul căruia se traversează ancora C. de undiță C. care are spre interior o barbă pentru a prinde pește (între în dotarea bărcilor de salvare). C. de velar C. folosit de velari pentru întinderea pinzei de vele la cusut. C. dublu C. folosit la instalațiile de încărcare. C. în „S” C. fixat în virful unui baston de tendă, cu două coarne deviate în sensuri opuse, prin care trece straja.

CÎRMACI Navigator care conduce o navă fluvială fără propulsie (tanc petrolier, șlep, ceam, ponton-dormitor ș.a.).

CÎRMĂ 1. Dispozitiv servind la guvernarea navei. Prima C. a fost o ramă așezată la tribord pupa; tipul actual a fost introdus de vikingi în sec. XIII și a apărut prima dată în 1242 pe sigiliul portului Elbing. C. se compune din pană, prînsă pe axul C. care, la rîndul său, este prins cu balamale și țîșine pe etamboul navei, la ambarcațiuni și la veliere, și pe etamboul C., la nave cu propulsie mecanică. Piciorul axului se reazemă cu călcîiul pe un locaș de pe chilă, iar capul său intră prin bordaj printr-un tub denumit etambreul C. Pe capul axului se află o eche dreptă ori rotundă sau diferite sisteme brevetate pentru transmiterea mișcării printr-un servomotor. La navele fără servomotor și la bărci, echea este acționată de parime sau de lanțuri, denumite troțe. Uneori axul C. trece la o anumită distanță de marginea prova a penei, porțiunea acesteia din prova axului servind la reducerea efortului necesar punerii C. Acest tip de C. poartă denumirea de C. compensată. Dacă partea din prova axului are o înălțime mai mică decît restul penei, C. este semicompensată. C. compensate și semicompensate sînt ținute numai de ax, fiind suspendate. În afară de acestea există și alte numeroase tipuri brevetate. C. activă C. cu un motor cu elice pe muchea pupa a penei, care dă un impuls suplimentar, fiind foarte utilă la manevra în port. C. Kitchen C. la care pana este înlocuită cu două cupe orientabile ce asigură un efect de guvernare foarte puternic, permițînd totodată mersul înapoi. Navele cu două elice pot avea și C. laterale, cite una în pupa fiecărei elice. Pe unele fluvii sau canale pot fi folosite C. suplimentare, reprezentînd o prelungire demontabilă a penei. C. prova C. suplimentară la prova unei nave,

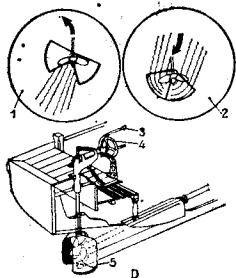
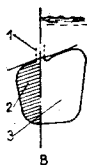
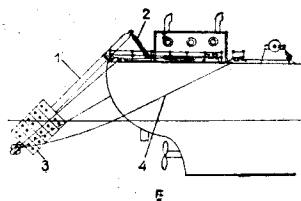
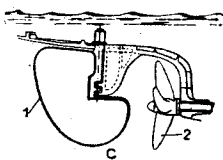
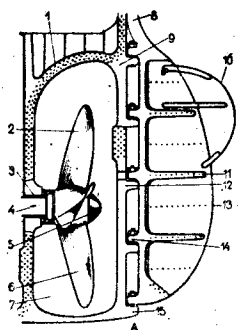

Cirlige:

A — simplu; B — Robinson; C — Pett; D — cu carabinieră; E — cu țîtină; F — de balenier; G — de încărcare; H — de lant; I — de plută de salvare; J — de pavilion; K — de rechini; L — de remorcă de distrugător; M — de remorcă de remorcher; N — de școtă; O — R — de siguranță; S — Ș — de traversieră; T — de undiță; T — de velar; U — dublu; V — foarfecă; Z — de paravan

care servește la manevre în port; în mare este intrată într-un puț. În prezent este înlocuită adeseori cu elice de manevră. **C. improvizată** Dispozitiv de guvernare improvizat ce se utilizează în cazul unei avarii de C. $\diamond$ „C. bandă”

C. pusă la maximum într-un bord. „C. în vînt (sub vînt)” C. pusă astfel ca nava să vină în vînt sau sub vînt. „C. la mijloc” sau „C. zero” C. menținută în axul navei. „Multă (puțină) C.” Unghi de C. mare (mic). 2. arg Nas.

Cîrme:

4 — de cargo cu cîrmă suplimentară;
1 — etamboul elicei; 2 — elice; 3 —
presetupă; 4 — axul elicei; 5 — cou;
6 — pală; 7 — colivia elicei; 8 — ax;
9 — etamboul cîrmei; 10 — cîrmă
suplimentară; 11 — întăritură; 12 —
șifină; 13 — pană; 14 — balama;
15 — călci; B — compensată: 1 —
ax; 2 — suprafață de compe-
sare; 3 — pană; C — semicompen-
sată: 1 — cîrmă; 2 — elice;
D — Kitchen: 1 — salupa întoarce la
babord; 2 — marș înapoi; 3 — eche;
4 — stea de manevră a cupelor; 5 —
cupe; E — improvizată: 1 — școndru;
2 — palanc; 3 — cîrmă; 4 — trojă

CÎȘTIGA ÎN VÎNT 1. A se deplasa în direcția din care bate vîntul. 2. A veni în vîntul altei nave, stringind vîntul mai bine decît a-
ceasta.

CÎȘTIGUL MAREEI Diferența dintre două înălțimi succesive ale mareei înalte, cînd aceasta merge către marea Sizițiilor.

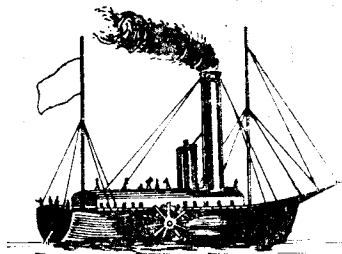
CLANDER fl Balustradă foarte joasă la bordul șlepurilor.

CLASĂ 1. mil Categorie de nave în funcție de destinație, deplasament, armament principal etc. Cele mai importante C. ale navelor de luptă sînt: C. portavioanelor, portelicopterelor, crucișătoarelor, distrugătoarelor, submarinelor, fregatelor, vînătoarelor de submarine, dragoarelor, vedetelor etc. Navele aceleiași C. se împart în tipuri ce diferă între ele în funcție de unele particularități de construcție. 2. MC Marcă de calitate acordată unei nave civile de către o Societate de clasificare. C. se acordă navelor construite după regulile societății respective; aceste nave sînt inspectate la anumite intervale de inspectorii societății, pentru a constata dacă nava își menține sau nu C. acordată.

CLASIFICARE Operație prin care o Societate de clasificare acordă unei nave o anumită clasă (2).

CLEI MARIN Pastă brevetată, cu compoziții diverse, de culoare albă sau neagră, care înlocuiește catranul la călăfătirea punților iah-
turilor.

CLEMĂ DE PALANC Dispozitiv de prindere a palancului la un pontil sau la un obiect ase-
mănător.

Clermont

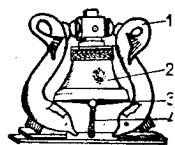
„CLERMONT” ist Prima navă, cu vapor și zbaturi din istoria navigației, realizată de inginerul american Robert Fulton, după o serie de experimentări începute în anul 1803. Nava avea o mașină de 18 CP, L=40 m și B=5,5 m.

CLIN Suprapunere parțială a două file (scin-
duri) din bordajul unei ambarcațiuni.

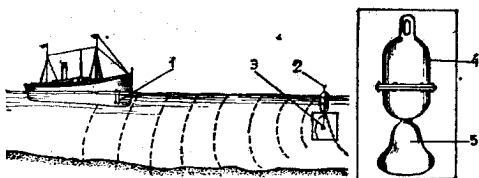
CLIPER Velier de cursă lungă cu trei-cinci arbori, folosit în secolul trecut pe drumuri foarte lungi, dublînd Capul Horn și Capul Bunei Speranțe. ◇ „C. ceaiului” C. care transporta ceai din China în Europa; „C. nitrăților” C. care transporta salpetru din Chile în Europa.

CLOPOT 1. Sursă sonoră. C. de bord C. instalat la prova, cu care se transmit semnale de ceață, de alarmă, de incendiu, se bat carturile și cheile. ◇ „A bate C.” A face semnale de ceață cu

C. navei (a nu se confunda cu „a bate carturile/cheile”). C. de ceață C. instalat la uscat, cu ajutorul căruia se fac semnale de ceață pentru

Clopot de bord:
1 — suport; 2 — clopot; 3 — limba clopotului; 4 — capăt de parimă

Clopot submarin:
1 — receptor; 2 — geamandură; 3 — clopot submarin; 4 — instalație electrică; 5 — clopot

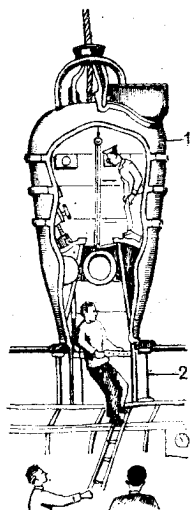
CLOPOT DE SALVARE

Aparat pentru salvarea echipajelor submarinelor; se coboară cu ajutorul unei parime sau al unui lanț peste un tambuchi al submarinului astfel încât echipajul acestuia să poată ieși și să se poată salva.

CLOPOT SCUFUNDĂTOR

Aparat în formă de clopot, în interiorul căruia se comprimă aerul pentru a nu permite intrarea apei; servește la executarea de lucrări pe fundul mării, la ranfluări de nave etc.

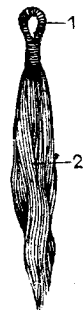
CLUB Școndru pe care se înverghează uneori marginea de întinsură a unui velastrai sau unui foc. Este folosit mai ales pe velierele moderne.

Clopot de salvare:
1 — clopot; 2 — tambuchiul submarinului

COADĂ 1. Mătură formată din sfilețe de parimă, avind un ochi la unul din capete; este utilizată pentru curățirea punții metalice; *sin* radatie, coadă de pisică. 2. Partea opusă capului unei macarale. 3. *mil* Extremitatea unui convoi sau a unei formații, opusă sensului marșului. 4. *fl* Extremitatea din aval a unui ostrov, a, unui banc de nisip, a unui sat, a unei păduri etc. 5. *sin* întinzătoare (de capete de berbec).

COADĂ DE MAIMUȚĂ Opritor permanent sau semipermanent, folosit uneori la manevrele curente ale velierelor pentru a le împiedica să se desrăsucescă la merele-călăuz. Se instalează la aproximativ 1 m de capăt pentru a se opri la merele-călăuz așezate pe sarturi la circa 2-2,5 m de punte. Se obține printr-un ochi asigurat cu o legătură de git.

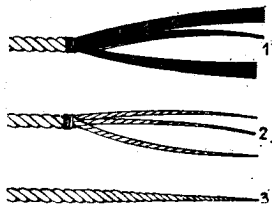

COADĂ DE PISICĂ *sin* coadă (1). **COADĂ DE ȘOARECE** Împletitură la capătul unei parime, care nu îi permite să se destrame

Coadă:
1 — ochi înfășurat; 2 — sfilețe

Coadă de maimuță:
1 — legătură de git; 2 — coadă de maimuță

Confecționarea unei cozi de șoarece simple

și înlesnește trecerea printr-un rai. C.d.Ș. se poate termina cu un ochi pentru a putea trage o parimă groasă cu una mai subțire legată la acest ochi. Descrișă prima dată în 1644, era

Coadă de șoarece cu ochi

utilizată și în scopul de a-i împiedica pe marinari să taie capetele parimelor pentru uz personal. **COAMPLITUDINE**, curbă de Curbă concentrică cu un punct amfidromic, care unește toate punctele cu aceeași amplitudine a mării. Amplitudinea scade către centru (punctul amfidromic), unde este nulă.

COARBĂ 1. Grindă semicirculară, instalată la pupa remorcherelor, care apără personalul de pe puntea pupa împotriva parimei de remorcă; *sin* (var) curbă/traversă de remorcă. 2. *inv* coastă.

COASTĂ 1. Element al osaturii transversale a navei, care la partea inferioară se continuă cu varanga, iar la partea superioară este fixată de traversă. Planul C. este perpendicular pe chilă pe aproape întreaga lungime a navei,

cu excepția bolții (pupa), unde acestea sînt radiale și poartă denumirea de **C. aviate sau deviate**. Unele **C.** sînt mai rezistente și se numesc **C. întărite**; cele legate la partea superioară cu o traversă întărită formează **C.-cadru**. **C.** se numerotează de la prova spre pupa, numerele fiind marcate pe punte pentru a putea localiza găurile de apă. 2. Uscatul cu înălțimile vizibile de pe mare, care pot fi folosite de navigatori ca repere. Linia de separație a apei și a uscatului poartă denumirea de linia coastei (*a nu se confunda cu litoralul, care este o noțiune geografică*). ♦ „**C. sănătoasă**” **C.** lipsită de stînci și care nu prezintă pericol pentru navigație. „**C. abordabilă**” **C.** accesibilă ambarcațiunilor sau navelor de debarcare.

COASTĂ FALSĂ Parimă de sirmă trecută peste o gaură de apă pentru a servi la întărirea unui paiet de gaură de apă sau a unei clapamale.

COBORÎ 1. A fila fungile pentru a cobori velele. Se practică numai în cazul bărcilor, la navele mai mari folosindu-se termenul a strînge.

2. A naviga în același sens cu curentul fluviului.

COBORÎ ARBOREȚII A lăsa să alunece arboreții, ținîți de o fungă, de-a lungul arborelui gabier.

COBORÎ PAVILIONUL *v* pavilion.

COCĂ *sin* corpul navei.

COCPIT 1. Spațiu la pupa unui iaht unde se află intrarea la cabină (cînd aceasta există) și locul timonierului. 2. *ist* Pe vechile nave cu vele, locuință pentru ofițerii inferiori; în timpul luptei era folosit ca post de ajutor pentru răniți.

COD DE PAVILIOANE Ansamblul pavilioanelor, flămurilor și ghidoanelor formînd un set complet de semnalizare cu un anumit sistem.

COD INTERNAȚIONAL DE SEMNALE Cod pentru semnalizarea între navele de orice naționalitate sau între nave și stațiuni de semnale de la uscat. Codul cuprinde 26 de pavilioane literale (A-Z), zece flămuri numerice, trei triunghiuri repetitoare și caracteristica/flămura codului cu semnificația „zărit”. Pavilioanele se ridică la vergă, fiind folosite izolat sau în serii de cîte două-patru, fiecare pavilion sau serie avînd o anumită semnificație.

COD INTERNAȚIONAL PENTRU TRANSPORTUL MĂRFURILOR SOLIDE ÎN VRAC Cod-intocmit de IMCO pentru reglementarea stivuirii și transportului în siguranță al mărfurilor în vrac, inclusiv al minereurilor. Cerealele nu fac obiectul acestui cod.

COD NAȚIONAL DE SEMNALE Set de pavilioane pentru semnalizare, folosite numai în marina militară. Codul național al Republicii Socialiste România este format din 60 de pavilioane, dintre care 33 sînt alfabetice, zece numerice, iar restul de 17 pavilioane au alte caracteristici.

COEFICIENT APROXIMATIV/EXACT *v* deviația compasului magnetic.

COEFICIENT DE DENSITATE OPTICĂ PE UNITATE DE DISTANȚĂ *v* Allard, formula lui.

COEFICIENT DE TRANSMISIE ATMOSFERICĂ PE UNITATE DE DISTANȚĂ *v* Allard, formula lui.

COEFICIENT DE TRANSPARENTĂ PE UNITATE DE DISTANȚĂ *v* Allard, formula lui.

COEFICIENT DE FINEȚE **CN** Coeficient care caracterizează formele carenei. **C. prismatic** Raportul dintre volumul carenei și volumul unui cilindru, a cărui secțiune este egală cu aceea a cuplului maestru și a cărui lungime nu diferă de cea a navei. **C. prismatic vertical** Raportul dintre volumul carenei și volumul unui cilindru tangent la linia de apă, a cărui înălțime este egală cu distanța de la linia de apă la linia de bază. **C. ariei plutirii** Raportul dintre aria plutirii și aria dreptunghiului circumscris plutirii. **C. secțiunii maestre** Raportul dintre aria secțiunii imerse și aria dreptunghiului circumscris secțiunii imerse.

COEFICIENTUL AMIRALITĂȚII Coeficient care permite să se estimeze puterea mașinii navei în CP, în funcție de deplasament și de viteza în noduri, astfel: $P_i = \frac{D \cdot 0,66 \cdot V^3}{C}$ CP,

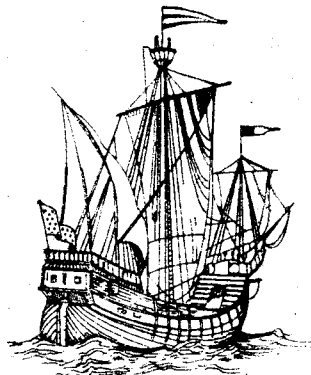
în care P_i este puterea la viteza dată; D — deplasamentul navei în tone; V — viteza navei în noduri. Valoarea C.A. variază după tipul navei: pentru navele de linie și crucișătoare grele = 180-220; pentru crucișătoare ușoare și distrugătoare = 160-190; pentru nave mari de pasageri = 270-340; pentru nave mari comerciale (cargouri mari) = 200-300; pentru nave mici = 150-200.

COFERDAM Compartiment de dimensiuni reduse, limitat de doi pereți etanși, care separă tancurile de celelalte compartimente.

COFRAJ *v* cimentare.

COFTERÓ *v* daltă de călăfăuit.

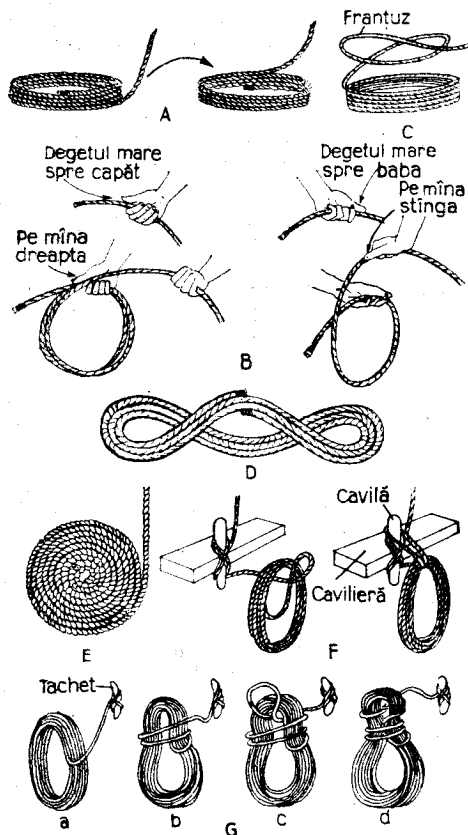
COGĂ *ist* Navă de comerț (sec. XII-XIII) frecvent întîlnită în mările din nordul Europei, constituind nucleul flotelor hanseatice. Carac-

Cogă

teristici: Depl. = 180-200 t; L = 30-35 m; B = 4-8 m; d = 3 m; avea un singur catarg cu o vergă și o velă cu suprafața de 82-175 m²; V = 4-6 Nd. Echipajul era format din 42 de marinari și 40-50 de luptători folosiți în luptele purtate împotriva piraților. Este una dintre primele tipuri de navă prevăzută cu cirmă în loc de ramă-cirmă.

COLAC (DE PARIMĂ) Aranjament al unei parime, avînd o formă mai mult sau mai puțin circulară, executat întotdeauna în sensul răsucirii acesteia (o parimă cu răsucire la dreapta/

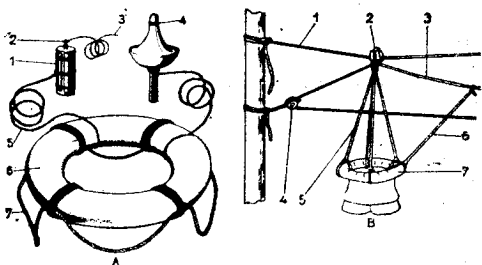
Colaci:

A — de filat; B — de saulă; C — de sîrmă cu franțuz; D — în opt; E — lat; F — la cavilă; G — la tachet

stînga va fi făcută colac spre dreapta/stînga). C. de fabrică C. reprezentînd modul obișnuit în care se transportă parimele. C. de filat C. folosit atunci cînd parima necesită o eventuală filare rapidă (se face mai întîi C. de jos în sus, apoi se răstoarnă). C. de sîrmă C. la care se lasă din loc în loc, acolo unde sîrma o cere, un „franțuz”, adică o buclă răsucită în sens invers. C. de saulă C. înfășurat pe mina stîngă, ținînd

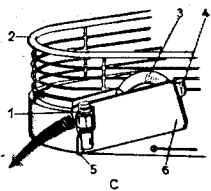
degetul mare pe burta saulei. C. în opt C. folosi în scop ornamental. C. lat C. înfășurat atunci cînd este necesară o aranjare netă, dar nu la parimele care ar putea cere filare rapidă. C. unei manevre C. ce se agată pe o cavilă, formînd întîi o buclă. Pentru agățarea la tachet se înconjoară de cîteva ori C., după care acesta se capează cu o buclă.

COLAC DE SALVARE Mijloc de salvare a unui om la apă constînd dintr-un inel de pînză de vele lăcuită, umplut cu plută și prevăzut

Colaci de salvare:

A — colac de salvare cu lumină; 1 — lumină cu flacără și fum portocaliu; 2 — dispozitiv de aprindere; 3 — saulă de aprindere legată la bord; 4 — lumină plutitoare (cu baterie); 5 — saulă; 6 — colac de salvare; 7 — țin-te bine; B — colac de salvare cu pantaloni; 1 — filieră; 2 — călător; 3 — trăgător; 4 — macara cu sîrce; 5 — labă de gîscă; 6 — saulă de fixare; 7 — colac cu pantaloni; 8 — colac de salvare cu dispozitiv gravitațional; 1 — lumină electrică; 2 — aripa comenzii; 3 — colac de salvare; 4 — mecanism de degajare; 5 — saulă de declanșare pentru flacăra fumigenă; 6 — plan înclinat

pe margine cu o saulă, denumită „țin-te bine”, iar uneori și cu o saulă cu butelie care produce zua fum și noaptea o flacără portocalie. Numărul C.d.S. pentru navele comerciale este fixat prin Convenția internațională pentru siguranța vieții umane pe mare. Există C.d.S. metalici, cu pantaloni (v du-te vino) și în formă de potcoavă. Unii C.d.S. pot fi aruncați cu ajutorul unui dispozitiv special.

COLATITUDINE Complementul latitudinii. Se notează cu litera l.

COLECTOR DE APĂ DE PLOAIE Dispozitiv pentru captarea apei de ploaie, aflat la partea superioară a plutelor de salvare. Apa de ploaie se scurge printr-un tub într-un sac așezat în șa pe bancul din interiorul plutei.

COLIDĂ A face coliziune.

COLIN ARCHER, forme Forme ale corpului unei ambarcațiuni, reprezentînd o combinație între formele drakarelor vikingie și cele ale pilotinelor engleze. Prima ambarcațiune de acest gen a fost construită în 1892.

COLIVAR v dragă (1).

COLIVIE Spațiul dintre etamboul cirmei și etamboul elicei, în care se rotește elicea.

COLIZIUNE Ciocnirea accidentală între două nave sau între o navă și o geamandură ori epavă; *v* drum și compartiment.

COLLINS, table *v* Comrie, table.

COLOANĂ 1. Partea inferioară a unui arbore.

2. *mil* Formație de nave din două sau mai multe linii de șir paralele, aflate la aceeași înălțime. În trecut s-au folosit și coloane la care linia de șir principală era mai înaintată.

COLT *v* velă.

COLȚ DE MAL *fl* Proeminență (ieșitură) a unui mal; *sin* cot de mal.

COLTAR *v* barcă.

COLTAR DE ȘPRAITUIRE Pană de lemn folosită la arimarea butoaielor.

COMANDĂ 1. Suprastructură așezată, de regulă, pe castelul central, în care se află timonieria, camera hărților (uneori acestea fac corp comun), stația de radio, comanda de artilerie

Titlu onorific conferit de unele societăți de navigație celui mai vechi comandant de navă. 3. Președinte al unor iaht-cluburi. 4. *inv* Înainte de cel de-al doilea război mondial, comandor în marina militară care a susținut examenul de amiral.

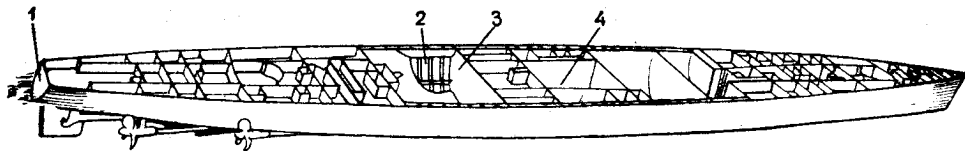
COMOROANCĂ *inv* Tip de ambarcațiune fluvială cu rame, utilizată în timpul Războiului de Independență (*nu se cunosc alte detalii*).

COMPANIE DE NAVIGAȚIE Întreprindere sau societate de transporturi care exploatează nave comerciale.

COMPARAȚIE Diferența dintre ora cronometrului bordului și ora indicată de contor.

◇ „A face C.” A determina C. (se efectuează întotdeauna de un singur observator care ascultă bătăile cronometrului și urmărește ora indicată de contor).

COMPARTIMENT 1. Spațiu în interiorul navei, limitat de pereți etanși. Mai multe C. cuprinse între doi pereți etanși, transversali,

Compartimentarea navei:

1 — tablou (oglinză); 2 — coastă; 3 — perete etanș transversal; 4 — perete etanș longitudinal

(la navele militare), cabina de mare a comandantului ș.a. 2. Ordin standardizat ca formă și mod de execuție, de ex., comenzi la cirmă, mașini, rame etc. 3. Parimă subțire formată din două-trei suvițe de calitate inferioară care servește la înfășurări. C. de bord C. (3) confecționată la bord din partea bună a parimelor uzate, care servește la efectuarea de lucrări de matelotaj mai puțin importante.

COMANDĂ DE ARTILERIE *mil* Post de conducere a tragerii, închis într-o turelă, în care se află aparatul director pentru conducerea tragerii, aparatul de urmărire a țintei, telemetrul, aparatul pentru darea centralizată a focului etc. **COMANDO** Trupe (mari unități, unități și subunități) special constituite în unele state capitaliste în scopul îndeplinirii pe teritoriul adversarului sau în adâncimea dispozitivului acestuia a unor misiuni de cercetare-diversiune, sabotaj etc.

COMANDOR *v* grade militare.

COMISAR DE BORD MC Ofițer însărcinat cu administrarea unei nave comerciale.

„**COMISIA EUROPEANĂ A DUNĂRII**” *v* regimul Dunării.

COMITE *ist* Șeful de echipaj al unei galere.

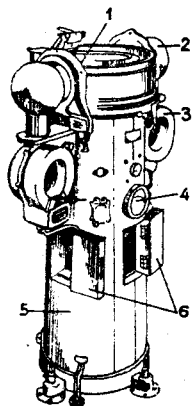
COMODOR *mil* 1. În unele marine străine, comandantul navelor comerciale din convoi în timpul celui de-al doilea război mondial. 2. MC

formează o secțiune. Unele C. poartă denumiri speciale: C. sau camera căldări (nu căldărilor), C. sau camera mașini (nu mașinilor), C. cirmei, de la extrema pupa, unde se află echea sau sectorul cirmei, iar uneori și servomotorul. 2. Conform Regulilor Societăților de clasificare, spațiu limitat de structuri etanșe (pereți, bordaj, dublu fund, punte). C. de coliziune Spațiu cuprins între etravă și primul perete etanș din prova. La partea inferioară a acestuia se află picul prova.

COMPARTIMENTARE 1. Acțiunea de a împărți nava prin pereți etanși. 2. Rezultatul acestei acțiuni. 3. Potrivit Convenției internaționale pentru ocrotirea vieții umane pe mare, perete rezistent la foc. După gradul de rezistență, se disting C. tip A, B și C.

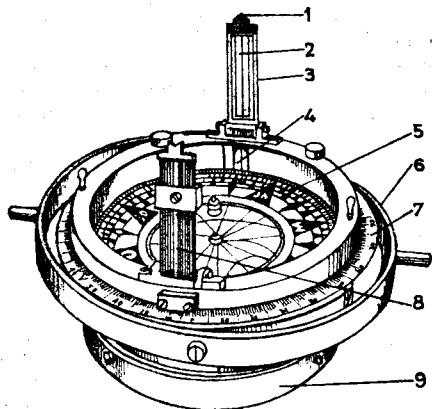
COMPAS Instrument nautic ce indică direcția Nordului, cu ajutorul căruia nava ține drumul. Poate fi magnetic, giroscopic și girostatic. C. magnetic Cel mai vechi tip de C., compus dintr-o cutie de formă cilindrică, fabricată din metal amagnetic, cu fundul din tablă ondulată (pentru a permite dilatarea și contractarea lichidului), și închisă la partea superioară cu un geam plat sau bombat. În interiorul cutiei se află un pivot central cu vîrf de iridiu pe care se reazemă, prin intermediul unei ceculițe din piatră dură (agat), un flotor; pe acesta se spri-

jină roză compasului. Interiorul cutiei este umplut cu alcool, iar în ultimul timp și cu uleiuri fine brevetate, de ex., cu varsol. Din

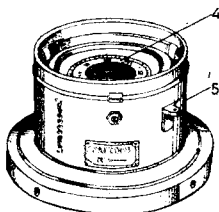
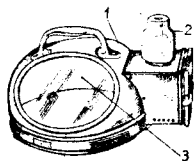
Compas magnetic:

1 — cutia compasului; 2 — sferă de fier moale; 3 — bobine de compensare pentru centura magnetică; 4 — inclinometru; 5 — picior; 6 — locașuri pentru magneți de compensare

Cutia compasului cu alidadă:

1 — alidadă; 2 — fir; 3 — pinulă; 4 — linie de credință; 5 — roză; 6 — suspensie cardanică; 7 — gradații pentru relevmente prova; 8 — ocular; 9 — cutia compasului

Compas de barcă:

1 — habitacul; 2 — felinar; 3 — geam; 4 — compas; 5 — picior

cauza greutateii lor, flotorul și roză au o flotabilitate ușor negativă, ceea ce face ca ceșcuțică să se frece foarte puțin de vârful pivotului. Pe roză C. sînt prinse două bare magnetice

sau ace, închise în tuburi de alamă ori de plastic umplute cu vaselină. Acestea orientează roză în direcția Nordului. Roză vînturilor este gradată de la 0° (Nord) la 359°. Capul navei se poate citi după gradația rozei aflată în dreptul liniei de credință trasată pe cutia C. Cu ajutorul unei suspensii cardanice C. se sprijină pe un suport din lemn sau plastic, denumit picior, fiind acoperit cu o cupolă de alamă, denumită habitacul. În piciorul C. sînt montați magneți longitudinali, transversali și verticali, în bordurile cutiei se află niște sfere sau cilindri din fier moale, iar într-un tub vertical, amplasat în prova sau în pupa și rareori lateral, o bară Flinders, de asemenea, din fier moale; toate acestea formează un sistem de compensare a deviației C. Pentru a anula efectul centurii magnetice, se utilizează, eventual, bobine de compensare. După întrebuițare sau construcție, se disting următoarele tipuri: C. etalon C. principal al navei, așezat cît mai sus și cît mai degajat de mase metalice, servind, prin intermediul unei alidade, și drept C. de relevmente. El poate avea la partea inferioară un tub prelungit pînă la timonerie și echipat cu un sistem optic care permite timonierului să citească capul la C. etalon (C. periscopic), excluzînd astfel necesitatea unui C. de cîrmă sau de drum. Pe ambarcațiuni se folosesc C. de barcă fără picior și, în cele mai multe cazuri, fără dispozitive de compensare. Pe veliere existau în trecut C. uscate (fără lichid), cu o roză de carton și cu mai multe perechi de ace magnetice foarte subțiri. Ultimul tip este un C. cu transmisie la distanță, cu ajutorul mijloacelor electronice, a capului navei la repetitoare amplasate în diferite locuri pe navă. Deasupra cușetei comandantului se află uneori un C. răsturnat care permite acestuia, chiar cînd este în pat, să controleze capul navei. C. prizonier C. magnetic amplasat sub cuirasă, care formează un ecran magnetic și face ca indicațiile acestuia să fie nesigure. C. giroscopic C. ce se bazează pe principiul giroscopului, nefiind influențat de magnetismul navei sau de cel terestru. Poate fi monogiroscopic, ca tipul Sperry, sau bigiroscopic, ca tipul Anschütz; în trecut se foloseau și C. trigiroscopice. C.G. propriu-zis, denumit C.-mamă, este instalat într-un punct cît mai lipsit de vibrații și de accelerații, iar indicațiile sale sînt transmise la repetitoare, aflate în diferite puncte ale navei. C. giostatic C. magnetic stabilizat cu un sistem giroscopic; *sin* C. giromagnetic.

COMPAS CERESC Instrument care indică direcția pe baza efectului de polarizare a luminii solare din atmosferă. Pentru ca aparatul să funcționeze nu este necesar ca Soarele să se afle deasupra orizontului, din care motiv C. poate fi folosit și în timpul crepusculului; *sin* C. de crepuscul.

COMPAS DE COMPENSARE C. magnetic montat pe un trepid și folosit la determinarea

deviațiilor prin metoda relevmentelor reciproce.

COMPAS SOLAR Astrocompas folosit numai cind Soarele se află deasupra orizontului pe timpul navigației în mările polare.

COMPENSARE 1. Operațiune prin care deviația compasului magnetic se reduce la valori minime. Se efectuează cu magneti longitudinali și transversali, un magnet vertical și sfere, cilindri sau bare de fier moale așezate în borduri (care face uneori un anumit unghi cu normala la planul diametral) și o bară verticală Flinders, așezată în prova ori pupa compasului sau lateral (pentru compasurile care nu se află în axul navei); *v* deviația compasului magnetic. 2. Operațiunea de a compensa o cîrmă; *v* cîrmă compensată.

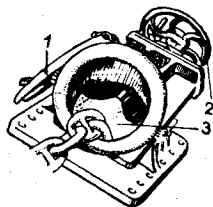
COMPENSATOR 1. Magnet, sferă, cilindru sau bară de fier moale, care servește la compensarea compasului. 2. Persoană specializată în compensarea compasului.

COMPLEMENT Flamură numerică care, urmînd unui semnal din Codul internațional, înseamnă: 1. O variantă a semnalului, de ex.: CP = „Vin (sau nava indicată vine) în ajutorul dv.”, iar CP 1 = Avionul de căutare și salvare vine în ajutorul dv.” 2. O întrebare privind același subiect sau semnal de bază, de ex.: DY = „Nava ... s-a scufundat în punctul cu lat ... și long. ...”, iar DY 4 = „Care este adîncimea apei, acolo unde s-a scufundat nava?” 3. Idem, un răspuns, de ex.: HX = „Ați fost avariat la coliziune”, iar HX 1 = „Am fost avariat deasupra liniei de plutire”. 4. Informații suplimentare, specifice sau detaliate, de ex.: IN = „Am nevoie de un scafandru”, iar IN 1 = „Am nevoie de un scafandru pentru a degaja elicea”.

COMPLIMENTARE Act de politețe navală ce are loc între o navă de război aflată în port și una care intră în acesta. Indiferent de rang și de naționalitate, comandantul navei din port trimite un ofițer de complimentare la nava care intră în port. Politețea navală reclamă ca această activitate să se desfășoare cit mai repede, dar nu în timpul cînd nava care intră în port execută manevra de acostare sau de ancorare; barca/salupa cu ofițerul de C. așteaptă în rame/mașini să se termine manevra, ceea ce coincide, de regulă, cu punerea la post a scării.

COMPOZITĂ, construcție Construcția unei nave din lemn cu osatură metalică.

COMPRESOR Mecanism de punte ce servește la blocarea lanțului de ancoră și care constă dintr-o pană acționată de

Compresor:
1 — capac; 2 — stea; 3 — pană

o stea (volan) cu tijă. Se folosește pe navele mici.

COMRIE, table Table de înălțimi bazate pe descompunerea triunghiului sferic de poziție printr-o perpendiculară coborîtă din zenit (1938).

CON DE ELICE Piesă conică care fixează elicea pe ax.

CON DE SEMNALE Con folosit în vechile coduri internaționale pentru semnalizare la mare distanță. Astăzi nu se mai utilizează decît pentru semnale de furtună, de maree sau ca semn în conformitate cu Regulile de drum.

CON DE TORPILĂ Partea anterioară a torpilei, care poate fi: C. de exercițiu, piturat în dungi albe și roșii, fără exploziv, și C. de război, echipat cu exploziv; *v* fig torpilă.

CON DE VITEZĂ Con ridicat pe o saulă pentru a indica — în raport cu înălțimea la care se află — viteza navei; cînd este ridicat la înălțime maximă (la semn) înseamnă că mașina este stopată. Se folosesc două conuri: unul cu virful în sus, pentru mașina înainte, și altul cu virful în jos, pentru mașina înapoi. Pe timpul nopții se utilizează o lumină albastră.

„**CONDEL**” Torpilor chilian care, împreună cu torpilor Lynch, a scufundat pentru prima dată o navă prin torpilare — cuirasatul Blanco Encalada (1891).

CONDUCĂTOR MC Navigatorul care comandă o navă cu un deplasament gol sub 10 t.

CONDUCĂTOR DE FLOTILĂ Distrugător mare folosit între cele două războaie mondiale ca navă-comandant al unei flotile de distrugătoare.

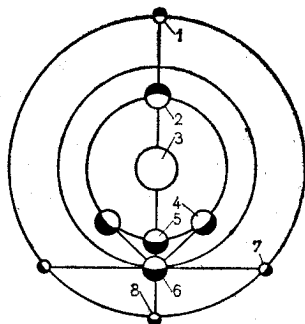
CONDUCEREA NAVEI 1. Acțiunea de a conduce o navă din punctul de vedere al navigației și manevrei. 2. Ansamblul artelor și științelor care permit C.N. în accepțiunea (1), și anume: marinărie, navigație, meteorologie nautică, oceanografie etc.

CONDUCEREA NAVIGAȚIEI Artă de a combina toate procedeele de navigație, folosind pe cele mai indicate la un moment dat, pe cit posibil concomitent, pentru a se controla reciproc; *sin*, *inv* nautică.

✓ **CONDUCTOR** Parimă care ghidează un arboret pe timpul coboririi acestuia pentru dezarmarea navei.

CONFIGURAȚIE Poziția relativă a unei planete în raport cu Soarele și cu Pămîntul. Distingem: **conjuncția**, cînd cei trei astri se află în aceeași direcție, Soarele fiind între o planetă superioară și Pămînt; **conjuncția inferioară**, cînd o planetă inferioară se află între Soare și Pămînt; **conjuncția superioară**, cînd Soarele se află între Pămînt și o planetă inferioară; **opозиția**, cînd Pămîntul și o planetă superioară sînt de aceeași parte a Soarelui; **cuadratură**, cînd dreapta Pămînt-planetă superioară și dreapta Pămînt-Soare formează un unghi de 90°; **elongație**, cînd dreapta Pămînt-planetă infe-

rioară și dreapta Pământ-Soare formează un unghi a cărei valoare maximă poartă denumirea de **digresiune maximă**.

Configurație:

1 — conjuncție; 2 — conjuncție superioară; 3 — Soarele; 4 — elongație (digresiune) maximă; 5 — conjuncție inferioară; 6 — Pământul; 7 — cuadratură; 8 — opoziție

CONGELARE RAPIDĂ pesc Înghetarea peștelui pe traulere în dulapuri sau tuneluri frigorifice la temperaturi de minus 40-44°C. Operațiunea durează cca 2 ore.

CONJUNCȚIE v configurație.

CONOSAMENT MC Document emis expeditorului prin care cărașul confirmă primirea mărfii pentru a fi transportată pe apă, obligându-se să o predea la o anumită destinație. Din punctul de vedere al clauzei de transmitere, se deosebesc: **C. nominative**; **C. la ordin**; **C. la purtător**; **sin** poliță de încărcare. **C. „curat”** C. fără mențiuni suplimentare privind existența vreunui neajuns în legătură cu mărfurile sau cu ambalajul.

CONSOL Sistem de navigație hiperbolică compus dintr-un radiofar cu trei emițătoare ce emit circular puncte și linii separate de un echi-semnal; acestea se suprapun, formind o linie continuă și permit să se determine relevantul radiogoniometric cu ajutorul unei hărți și a unei table-consol. Semnalele pot fi recepționate cu ajutorul unui receptor radio obișnuit. Frecvența sistemului este 250-350 Hz, bătaia — 1 200 Mm ziua și 1 500 Mm noaptea, eroarea — 1 Mm la distanța de 180 Mm de-a lungul perpendiculararei pe bază și 1 Mm la distanța de 80 Mm la 60° de la perpendiculară.

CONSOLAN Varianta americană a sistemului Consol cu frecvența de 192 kHz.

CONSTAN, grafic Grafic pentru calculul azimutului (1906).

CONSTELAȚIE NAUTICĂ Grupare de stele care conține una sau mai multe stele nautice; v tabela.

CONSTELAȚIILE NAUTICE

Denumirea în l. română	Denumirea în l. latină	Denumirea în l. română	Denumirea în l. latină
Andromeda	Andromeda	Leul	Leo
Balanța	Libra	Lira	Lyra
Balena	Cetus	Ophiuchus	Ophiuchus
Berbecul	Aries	Orion	Orion
Boarul	Bootes	Păunul	Pavo
Carena	Carina	Pegas	Pegasus
Cassiopeia	Cassiopeia	Perseu	Perseus
Centaurul	Centaurus	Pestele	Piscis
Ciinele Mare	Canis Major	Sudului	Austrinus
		Peștii	Pisces
Ciinele Mic	Canis Minor	Phoenix	Phoenix
		Săgetătorul	Sagittarius
Cocorul	Grus	Scorpionul	Scorpius
Corbul	Corvus	Taurul	Taurus
Coroana	Corona	Triunghiul	Triangulum
Boreală	Borealis	Austral	Australe
Crucea	Cruce	Carul	Ursa
Sudului		Mare	Major
Dragonul	Draco	Carul	Minor
Eridan	Eridanus	Mic	
Fecioara	Virgo	Vizitiul	Auriga
Gemenii	Gemini	Vulturul	Aquila
Hidra	Hydra		
Lebăda	Cygnus		

„**CONSTITUTION**” *ist* Fregată americană (1797) reprezentind un tip de navă intermediară, cu 44 de tunuri — armament superior celui al fregatelor din acea vreme. Avea velatura foarte dezvoltată, fiind echipată și cu o velă a cerului, arborată deasupra rindunicii.

CONSTRUCTOR NAVAL Persoană cu pregătire tehnică corespunzătoare, care se ocupă de construcția navelor pe șantierele navale.

CONSTRUCȚIE NAVALĂ 1. Tehnica construirii navelor; v arhitectură navală. Primul curs de C.N. în România (1898) a fost elaborat de ing. A. Cupșa din Marina Militară. 2. Activitatea de construire a navelor.

CONSULATUL MĂRII 1. *ist* Cod maritim în vigoare în M. Mediterană în Evul Mediu. Conține norme cu privire la persoane, la comerț și la întreprinderile maritime: C.M. a fost codul care s-a bucurat de cea mai mare autoritate în M. Mediterană, fiind atribuit, după unii, Pisei, iar după alții, Spaniei (probabil, sec. XIV). Este una dintre cele mai vechi surse ale dreptului maritim. 2. *ist* Colecție de legi maritime (sec. XVII) ale Ordinului de Malta.

CONSUM SPECIFIC DE COMBUSTIBIL (*despre motoare*) Cantitatea de combustibil consumată într-o unitate de timp pentru dezvoltarea unei unități de putere (KW, CP) sau raportul dintre

combustibilul consumat și producția (prestația) realizată, de ex.: $g = \frac{\text{Kg combustibil}}{\text{t/Mm}}$

sau $\frac{\text{Kg combustibil}}{\text{t/peste}}$

CONSUM SPECIFIC DE ULEI Cantitatea de ulei consumată ireversibil în motoare într-o unitate de timp pentru dezvoltarea unei unități de putere. La motoarele Diesel, consumul specific variază între 1 și 10 g/CP/h.

CONTĂ 1. A socoti, ca în expr. „Azimutul se contează de la Nord”. 2. A nota ora unei observații astronomice, ca în expr. „A conta o înălțime”.

CONTAINER Tară standardizată, rezistentă la șocuri, în care se transportă marfa solidă sau lichidă, eventual refrigerată. C. capătă o utilizare din ce în ce mai largă, ca urmare a simplificării operațiunilor de încărcare și descărcare; ele pot fi transportate pe cargouri obișnuite sau pe nave portcontainere specializate.

CONTOR 1. Ceas cu precizie inferioară cronometrului, dar suficient de mare pentru a servi la citirea orei unei observații astronomice. Această oră se raportează, prin comparație, la ora cronometrului. 2. *v* loch.

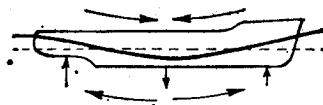
CONTOR-CRONOMETRU Ceas cu precizie inferioară cronometrului, dar superioară unui indic.

CONTOR DE rotații Aparat care indică numărul de rotații ale mașinii de propulsie a navei. Este instalat la mașini și în comandă, în timonerie și uneori în camera hărților.

CONTRĂ fl A pune cirna șlepurilor dintr-o dană (eventual, din toate danele) în bordul opus întoarcerii remorcherului pentru a îndepărta coada convoiului de un obstacol.

CONTRAAMIRAL *v* amiral.

CONTRAARCIURE Încovoiere a unei nave, susținută de cite un val la prova și la pupa; *v* arcuire.

Contraarcuire

CONTRABANDĂ 1. Transportare de marfă fără a plăti taxe vamale. 2. Transportarea de către o navă neutră a unor mărfuri destinate unui stat beligerant, care o poate folosi direct (C. absolută) sau indirect (C. condițională) în acțiunile militare.

CONTRABASTON DE FLOC *inv*, *sin* săgeata bompresului.

CONTRABORD, manevră prin Formă de manevră reciprocă a două nave (grupuri de nave) în marș, care se deplasează pe drumuri aproximativ paralele și de același sens, arătându-și

bordurile de nume contrar. Pe timpul manevrei, viteza relativă, viteza unghiulară și variația distanței sînt foarte mici. Este o manevră care oferă condiții pentru angajamente artileristice de durată relativ mare și cu caracter decisiv.

CONTRABRATĂ A brața vergile în sens opus celui precedent. Manevră obișnuită la voltă, până, capă etc.

CONTRABULINĂ *sin* stringător de margine.

CONTRACARENĂ *mil* Carenă exterioară, în afara carenei propriu-zise, folosită la monitoare pentru protejare împotriva efectului exploziei minelor; *sin* bulge.

CONTRACARLINGĂ *v* carlingă.

CONTRACHILĂ *v* chilă.

CONTRACIVADĂ *ist* Velă asemănătoare civadei, dar așezată mai spre vîrf bompresului decît aceasta (*a fost utilizată pînă la începutul sec. XIX*).

CONTRACURENT Curent pe mare sau pe fluviu în direcție inversă curentului principal.

CONTRAEVICE *sin* elice contrarotativă.

CONTRAETRAVĂ Piesă a osaturii la navele din lemn, în pupa etravei, deasupra lemnului mort prova; *v* fig barcă și balenieră.

CONTRAFOC Foc suplimentar aflat în prova focului săgeții, fiind purtat numai de velierele mari.

CONTRAGABIER Velă pătrată dispusă deasupra gabierului, la navele cu gabieri dubli; *v* fig velatură.

CONTRAGAI *v* gai.

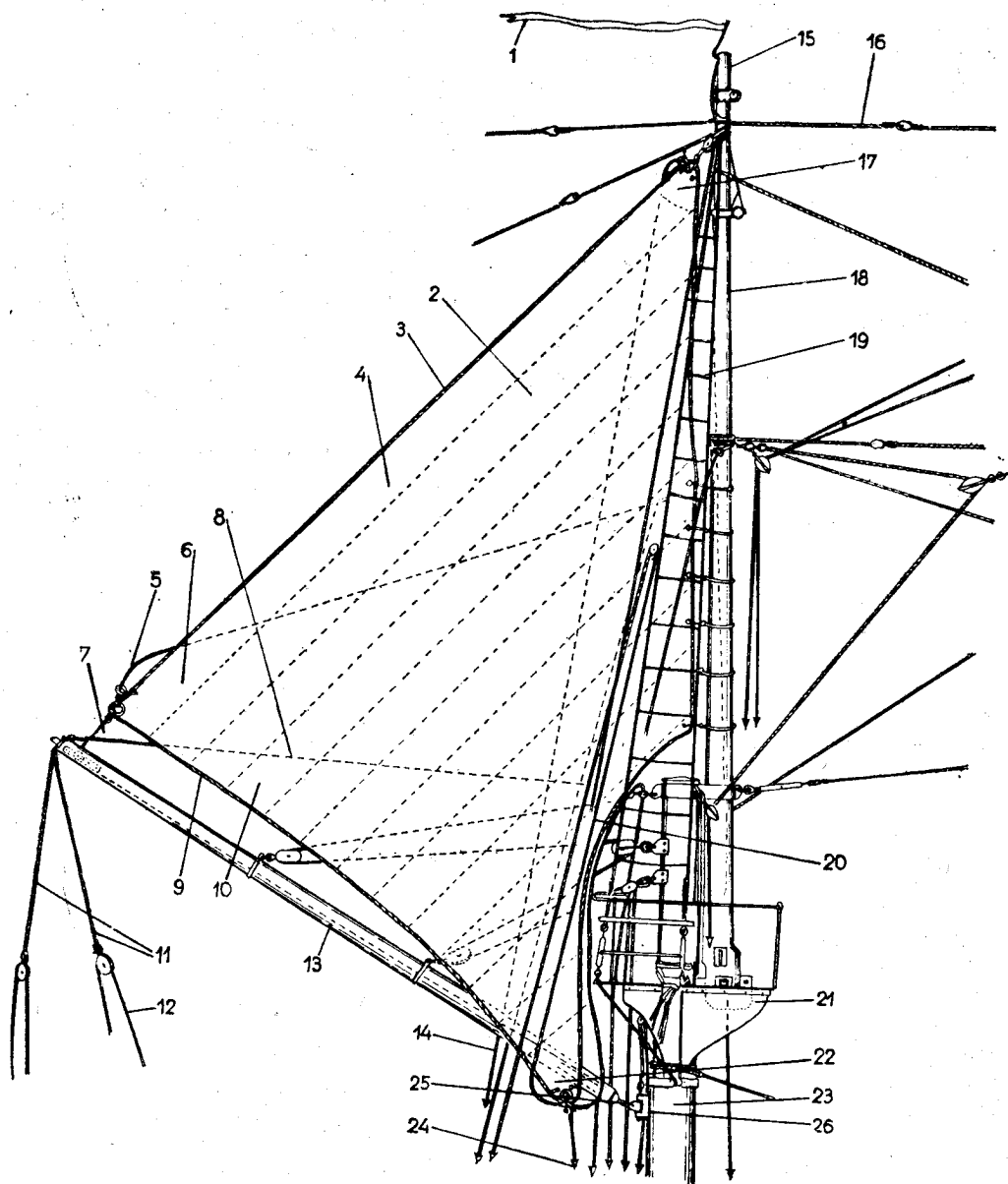
CONTRAILUMINARE *mil* Iluminarea țintei cu ajutorul proiecteurului de către nava care lansează torpile pentru a nu permite adversarului să execute foc ochit cu tunurile.

CONTRAÎMPUNTĂTURĂ *v* împuntătură.

CONTRAMARȘ, manevră prin Formă de manevră reciprocă a două nave (grupuri de nave) în cadrul căreia acestea se deplasează pe drumuri aproximativ paralele și de sens contrar, arătându-și bordurile de același nume. Pe timpul manevrei viteza relativă, viteza unghiulară și variația distanței sînt foarte mari. Este o manevră care oferă condiții pentru angajamente artileristice de scurtă durată și pentru lansări de torpile; *v* și întoarcere.

CONTRAMINARE *mil*, *ist* În jurul anului 1900, operațiune de distrugere a barajelor de mine prin încărcături explozive. Această operațiune nu a fost însă aplicată consecvent în practică, preferîndu-se dragajul, a cărui eficiență este mult mai mare.

CONTRARANDĂ Velă triunghiulară sau trapezoidală aflată deasupra randei.

Contrarandă:

1 — flamură; 2 — ferță; 3 — grandee de cădere; 4 — margine de cădere; 5 — stringător; 6 — colț de școtă; 7 — școtă; 8 — balansină; 9 — grandee de întinsură; 10 — margine de întinsură; 11 — șuște; 12 — palanc de șustă; 13 — pic; 14 — cargabas; 15 — măr; 16 — strai triatic; 17 — colț de fungă; 18 — arboret; 19 — scară de piscică; 20 — margine de învergare; 21 — gabie; 22 — colț de mură; 23 — coloană; 24 — mură; 25 — git de lebădă; 26 — șa

CONTRASART Manevră fixă din sirmă sau tijă metalică, care leagă rama gabiei de cerul de sugrumătură; *v* fig contrarandă. Uneori este

echipat cu grijele pentru a putea urca în gabie, fără a mai trece prin gaura de piscică.

CONTRASTALII *v* stalii.

CONTRAȘCOTĂ Stringător (manevră curentă) care, în momentul stringerii velelor pătrate, aduce colțul de școtă la baza vergii (veliere vechi) sau la colțul de învergare (veliere noi); *v* velă.

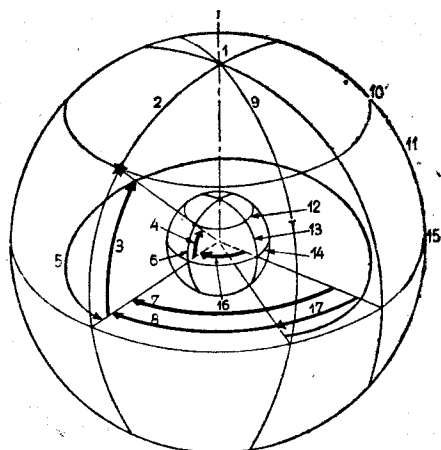
CONTRATORPILOR *inv, sin* distrugător.

CONTRAZBURĂTOR Velă purtată de cliperele mari și obținută prin împărțirea zburătorului în două. Partea inferioară și-a menținut denumirea de zburător, iar cea superioară a primit denumirea de C.

CONTURARE Urmărirea de către o ambarcațiune cu pernă de aer a profilului valurilor.

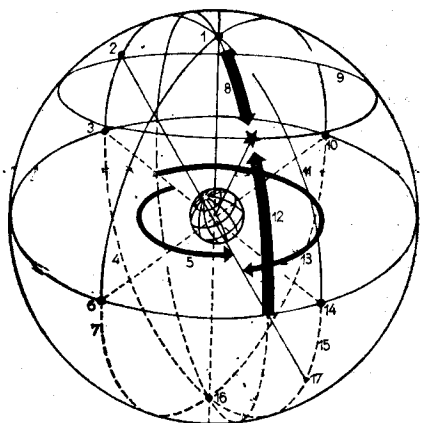
CONVERTIRE Calcul de trecere de la drumul/relevmentul adevărat la drumul/relevmentul magnetic sau compas; *v* cap, drum, deviație, declinație, relevment.

CONVOI 1. *mil* Grupare de nave constituită temporar din nave de transport, nave de luptă,

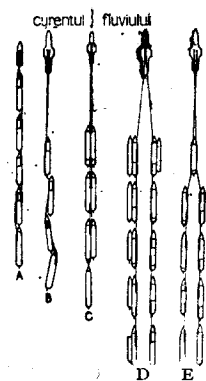
Coordonate ecuatoriale:

1 - Polul Nord; 2 - cerc orar; 3 - declinație; 4 - latitudine nordică; 5 - ascensiune dreaptă; 6 - meridian; 7 - unghi orar al astrului; 8 - unghi orar al Soarelui; 9 - cerc orar al punctului vernal; 10 - paralel de declinație; 11 - meridian ceresc Greenwich; 12 - paralel de latitudine; 13 - meridianul Greenwich; 14 - ecuator terestru; 15 - ecuator ceresc; 16 - longitudine vestică; 17 - unghi orar al punctului vernal.

Coordonate orizontale:

1 - zenit; 2 - Polul Nord; 3 - Nord pe orizont; 4 - vertical principal; 5 - unghi la zenit; 6 - West pe orizont; 7 - primul vertical; 8 - distanță zenitală; 9 - paralel de înălțime; 10 - Est pe orizont; 11 - meridian ceresc; 12 - înălțime; 13 - azimut; 14 - Sud pe orizont; 15 - cerc vertical; 16 - nadir; 17 - Polul Sud.

Convoi fluvial:

A - cu remorci în cruce și cuplare lungă pe dreapta; B - cu remorci drepte și cuplare lungă pe stînga; C - cu cuplare scurtă pe două șiruri; D - cu cuplare scurtă cu șlepuri deschise; E - cu remorcare grecească cu șlepuri deschise.

aviație, precum și nave de salvare-avarii; navele de luptă și aviația apără navele de transport, formind centuri de siguranță apropiată și îndepărtată. În funcție de drumurile folosite, se deosebesc: C. costiere și C. de larg. 2. *fl* Ansamblu compus din remorcher și nava sau navele remorcate. Pe Dunăre, C. este compus, de regulă, din mai multe dane de șlepuri. 3. Grupare de nave care navigă prin ghețuri, fiind precedate de un spărgător de gheață.

COORDONATE ECUATORIALE/ORIZONTALE *astr* Elemente geometrice care permit determinarea unui punct pe sfera cerească luînd drept referință planul ecuatorului/orizontului.

COPASTIE 1. Piesă din lemn ce acoperă partea superioară a parapetului. 2. Filieră superioară a unei balustrade (rezemarea de copastie denotă o comportare nemărinărească). 3. *v* barcă. **COPCĂ** *pesc* Spătură în gheața unui rîu, făcută de pescari pentru a aerisi apa și pentru a pescui.

COR HYDRAE *sin* Alphard.

CORABIE *inv.*, *sin* navă cu vele, velier.

CORDIȚĂ DE DARE A FOCULUI mil Capăt de saulă cu care se declanșează manual percutorul unui tun. În prezent, la navele moderne, darea focului se execută, de regulă, electric, cu aparatură automatizată.

CORDON *v* garlin.

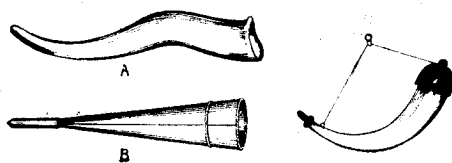
CORDON LITORAL Fișie îngustă de uscat, formată din depuneri, care separă marea de un liman sau de o lagună.

CORECȚIA COMPASULUI MAGNETIC Unghiul dintre meridianul adevărat și meridianul compas, reprezentând suma algebrică a declinației (d) și deviației (δ); $\Delta C = d + \delta$. Cu ajutorul C.C.M. se convertesc drumurile/relevamentele.

CORECȚIE DE IRADIERE Corecție—cu valoarea maximă de $1'2''$ — a înălțimilor luate la bordul superior al Soarelui, ținând seama de iradiere.

CORN 1. Extremitatea în formă de furcă a bazei picului, prin care acesta se sprijină pe catarg. 2. *inv* Goarnă. 3. Minerul telegrafului pentru comenzi la mașini.

CORN DE CEAȚĂ Instrument pneumatic cu ajutorul căruia se transmit semnale de ceață pe veliere sau pe navele cu propulsie mecanică în cazul în care sirena și fluierul sînt avariate.

Cornuri de ceață:
A — Viking; B — modern

Corn de iarbă

CORN DE GABIER Corn de bou, prins la centura gabierului (*v fig.*), în care se țin unsoare pentru osiile macaralelor.

CORN DE IARBĂ *inv* Corn în care tunarii păstrau pulbere pentru a o pune în lumina tunului.

CORN DE MATISIT Corn de bou, folosit drept cavilă de matisit. În acest scop cornul se încălzea la foc de cărbuni pentru a-l înmuia, după care se îndrepta, se lăsa să se răcească, se astupa cu un dop din lemn la capătul deschis și se pilea virful.

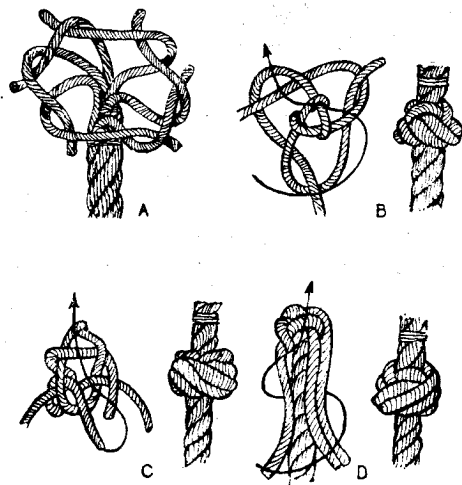
CORNETĂ *ist* Pavilion asemănător unui ghi-don, dar prins pe un baston susținut de o labă de giscă.

CORNIER LĂCRIMAR Profil cornier prin care se realizează, la construcțiile nituite, legătura bordajului lateral cu puntea. Dacă puntea are înveliș din lemn, între C.L. și rama învelișului se află jgheabul de scurgere a apei.

CORNIST *mil.*, *inv* gornist.

COROANĂ 1. *v* cabestan. 2. Nod la capătul unei parime, care poate fi: C. și cap de bulgar

dublu; C. dublă cu nucleă; C. și cap de bulgar în trei sau patru; C. dublă și cap de bulgar; C. și diamant.

Coroane:

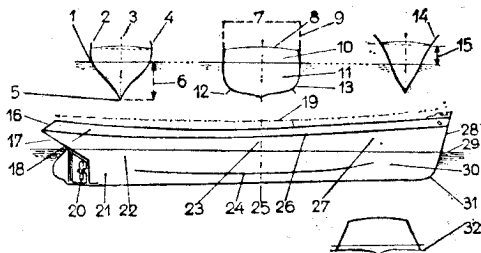
A — simplă din șase; B — simplă cu nucleă dublă; C — simplă cu cap de bulgar dublu; D — dublă cu nucleă simplă

CORONA BOREALIS Constelație avînd steaua nautică Alphecca; în latină „Coroana nordului”.

CORONAMENT Intersecția tabloului pupa (oglinzii) cu puntea. Dacă nava are parapet pupa, C. este copastia acestuia; *v fig* navă de 74.

CORONAZO Vînt puternic care bate dinspre Sud pe coasta de West a Mexicului.

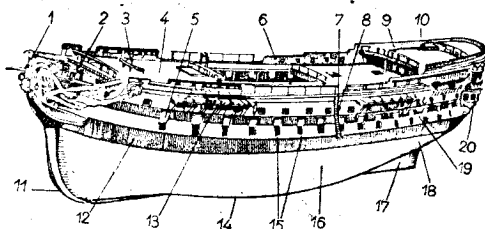
CORP Ansamblul osaturii, bordajului, punților și pereților interiori ai navei; *sin* cocă.

Corpul unei nave moderne (metalice):

1 — linie de plutire; 2 — copastie; 3 — axul navei; 4 — parapet; 5 — chilă; 6 — pescaj; 7 — lățime; 8 — curbura; 9 — intrind; 10 — operă moartă; 11 — operă vie; 12 — chilă de ruli; 13 — gurnă; 14 — stelatură; 15 — bord liber; 16 — coronament; 17 — boltă; 18 — cartier; 19 — selatură; 20 — elice; 21 — lemn mort; 22 — sold; 23 — centru; 24 — chilă de ruli; 25 — cuplu maestru; 26 — parapet; 27 — arc; 28 — etravă; 29 — linie de plutire; 30 — obraz; 31 — piciorul etravei; 32 — genunchi

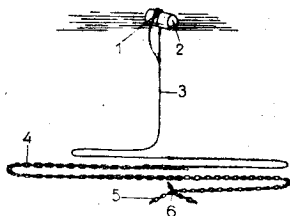

Corpul unei nave de linie (din lemn):

1 — figura galionului; 2 — galion; 3 — apostoli; 4 — teugă; 5 — arc; 6 — parapet; 7 — tăietură; 8 — scară de bordaj; 9 — dunetă; 10 — parapet; 11 — etravă; 12 — obraz; 13 — portsart; 14 — chilă; 15 — sabord; 16 — operă vie; 17 — lemn mort; 18 — șold; 19 — cartier; 20 — butelie

CORP MORT Instalație pentru legarea navei, compusă dintr-un flotor legat cu o sîrmă la un lanț ancorat puternic pe fundul mării.

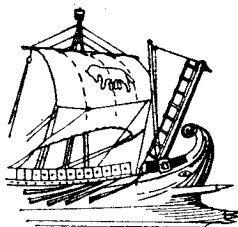
Corp mort:

1 — ochi de prindere; 2 — flotor; 3 — sîrmă; 4 — lanț; 5 — lanț de fund; 6 — inel central

Nava care urmează a fi legată trage la bord flotorul, apoi sîrma și în cele din urmă lanțul care este trecut prin nară și prins cu o cheie de lanțul de ancoră. C.M. se folosește, de regulă, în rade deschise, unde nu există geamanduri de legare.

CORP REZISTENT *v* submarin.

CORSAR 1. Marinar care practică războiul de cursă (*a nu se confunda cu pirat*); *v* cursă (3) și scrisoare de marcă. 2. Navă a unui corsar. 3. Denumire improprie dată navelor de război,

Corv

în primul și cel de al doilea război mondial, care atacau în special navele comerciale.

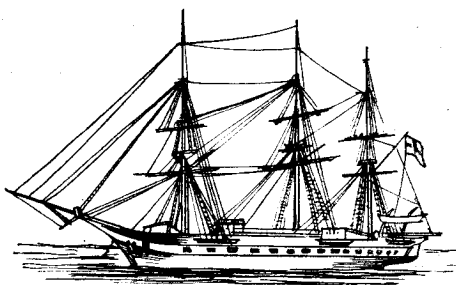
CORT (rar) Tendă groasă.

CORV *ist* Pe navele de luptă romane, schelă cu un cîrlig la capăt, care era lăsată să cadă pe puntea navei adverse

pentru a o cuceri apoi prin luptă corp la corp.

CORVUS Constelație avînd steaua nautică Gienah; în latină „Corb”.

CORVETĂ 1. *mil* Navă de luptă cu un Depl. de circa 1000-2000 t, echipată cu armament ușor antiaerian și antisubmarin și destinată, de regulă, apărării nemijlocite a navelor de transport în timpul celui de-al doilea război mondial.

Corvetă (2)

2. *ist* Navă cu vele cu trei arbori, avînd un Depl. de 400-600 t, velatură pătrată și fiind mai mică decît fregata, dar folosită, ca și aceasta, pentru cercetare, escortă, executare de atacuri pe comunicațiile maritime. La apogeul său (mijlocul sec. XIX) C. era armată cu 20-30 de tunuri. C. cuirasată *ist* Navă de luptă inferioară fregatei cuirasate. C. cu vapori *ist* Navă de luptă de mărimea C. (2), echipată cu mașini cu vapori. Existau C. cu zbaturi și C. cu elice.

COSEMIVERSUS Funcție trigonometrică folosită în navigație și notată cu $\cos \alpha = 1 - \sin \alpha$; *v* semiversus și sinusversus.

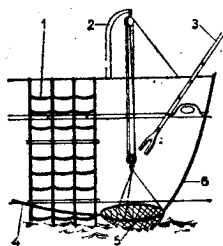
COSTIER 1. Aflat pe coastă. 2. Care se petrece în apropierea sau în vederea coastei, de ex., navigație costieră.

COSTUM DE SUPRAVIEȚUIRE Costum pentru naufragiați, confecționat din mase plastice, fiind purtat într-un buzunar, lîngă centura de salvare. Asigură protecția împotriva frigului și umezelii, prelungind durata de supraviețuire a naufragiaților în apă.

COȘ 1. Structură metalică cilindrică sau ovală, prin care se evacuează fumul de la căldări sau motoare. La partea superioară are o căciulă pentru devierea fumului și îmbunătățirea tirajului căldării. Poate fi susținut de sirme laterale, denumite sarturile C. Pe navele fluviale este, de regulă, rabatabil pentru a permite trecerea pe sub poduri. Numărul de C. este un semn de identificare a navelor. 2. *sin* boltă. 3. *sin* guler (1).

COȘ DE SALVARE Plasă fixată pe un cerc metalic cu diametrul de circa 2 m și suspendată cu ajutorul unei labe de gîscă și al unui palanc la un grui mic; poate fi manevrat eventual cu o furcă, cu un braț prova și cu unul pupa.

C.d.S. este folosit pentru ridicarea naufragiaților, de multe ori atit de extenuați încit nu mai sînt în stare să apuce un capăt de parimă.

Coș de salvare:

1 — scara de salvare; 2 — grue; 3 — furcă; 4 — braț pupa; 5 — coș; 6 — braț prova

COT fl Curbură a malului unui curs de apă. C. de mal sin colț de mal.

Cot:

1 — navă navigînd în amonte; 2 — întînsură; 3 — navă navigînd în aval; 4 — contracurent

COTA APELOR Nivelul apei la un moment dat în raport cu etiajul. Se măsoară sau se citește la o miră hidrometrică în centimetri și poate avea valori pozitive sau negative.

COTĂ mil Adîncimea la care navigă un submarin. > „C. periscopică” Adîncimea la care un submarin poate folosi periscopul, adică circa 10-12 m.

COTER inv, sin cutter.

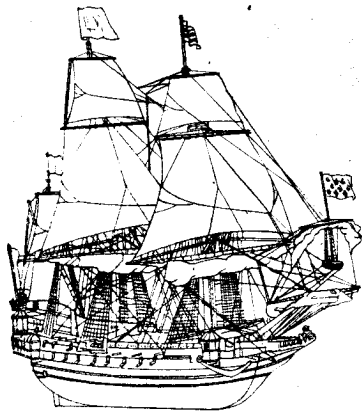
COTIDALĂ Curbă ce trece printr-un punct amfidromic (v marea) și de-a lungul căreia se produce simultan marea.

COTĂ A încinge o unitate de încărcătură (saci, baloturi, lăzi, butoaie etc.) cu un sapan din parimă de cinpă, sîrmă sau lanț și a agăța sapanul coțadei la ganciul bigii pentru a manipula marfa.

COTĂDĂ Cantitatea de marfă ridicată la o singură manevră a bigii, cranicului, granicului.

COTAGIU Muncitor de port care coțează marfa.

„**COURONNE**” Navă de linie franceză cu două punți și 72 de tunuri, considerată cea mai perfecționată navă a epocii (1638).

„Couronne”

COVERTĂ Puntea superioară descoperită.

COVOR Țesătură triunghiulară ce se așterne în camera bărcii cînd aceasta transportă un ofițer.

COVUZ sin rama gurii de magazie (termen folosit în șantiere).

COX, pistol Pistol submarin pentru prezoane, folosit în lucrările de salvare și de ridicare a navelor scufundate, la baterea de prezoane sub apă sau a prezoanelor goale în interior pentru a introduce aer într-un compartiment inaccesibil.

CRAIERA ist Navă mică punctată (Depl.=60-80 t), cu vele, folosită în sec. XIV-XV în apele interioare din Flandra.

✓ **CRAIT fl**, sin foarfecă (1).

CRANIC Instalație de încărcare/descărcare independentă de catarg, care se poate roti de 360° și care deservește, de regulă, două hambare.

CRANITĂ ist Tip de navă fluvială (nu se cunosc alte detalii); sin graniță.

CRAPODINĂ Suport de formă emisferică, al axului cîrmei, al unui grui de barcă etc.

CRAS, riglă Instrument pentru trasarea drumurilor și relevmentelor, format din două raportoare cu gradațiile înscrise astfel încît numai una dintre ele, cea corectă în cazul dat, să fie în picioare.

✓ **CRAVATĂ** 1. Legătură cu care se reține ancora la darea acesteia cu barca. 2. Zbir prins la un capăt de vergă pentru a lăsa să treacă piciorul unui palanc.

CRAVELĂ Scindură ce formează bordajul unei ambarcațiuni construite în sistem diagonal; v diagonal, sistem.

CREASTA VALULUI oc Curbă ce unește cele mai înalte puncte ale valului.

CREPUSCUL Intervalul de timp dintre apusul/răsăritul Soarelui și momentul cînd ultima/prima rază solară iluminează atmosfera. Distingem: C. de dimineață (zori) și C. de seară (amurg). Ambele cuprind cite trei intervale: C. civil, între răsăritul/apusul Soarelui și momentul cînd astrul se află la 6° sub orizont; C. nautic, cînd Soarele se află la 6-12° sub orizont, timp în care atit stelele cit și orizontul se văd suficient de bine pentru a lua înălțimi la aștri și a face punctul navei seara și dimineața; C. astronomic, cînd Soarele se află la 12-18° sub orizont.

CREVACE 1. Coastă de barcă; sin, pesc crivac. 2. Coastă de barcă încovoiată prin fierbere (termen de marangoz).

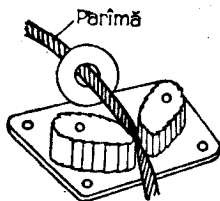
CRIC DE SALVARE Cric cu o forță de 60-100 tf, folosit la lucrările de salvare pentru redresarea epavelor sau pentru susținerea laterală a acestora. Se instalează pe virful unor șcândri care se reazemă pe o talpă de lemn, putînd fi folosit numai dacă fundul mării este foarte rezistent. Se utilizează și pentru ridicarea unor lanțuri trecute pe sub navă.

CRIVAC *v* crevace.

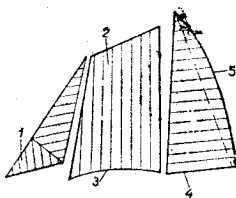
CRÎSNIC *pesc* Unealtă de pescuit confecționată dintr-o plasă legată la colțuri de capetele a două nuiile curbate și încrucișate; este prinsă de o coadă de lemn cu care se minuieste. Se folosește pe riurile domoale la adâncimi de 0,8-1,5 m; *sin* ciopac.

CROAZIERĂ 1. Călătorie a unei nave de război în scop de instrucție sau pentru a arăta pavilionul. 2. Călătorie de agrement pe o navă de pasageri sau cu un iaht.

CROCODIL Piesă de fixare a manevrelor pe bordul ambarcațiunilor sportive.

Crocodil

Croială:

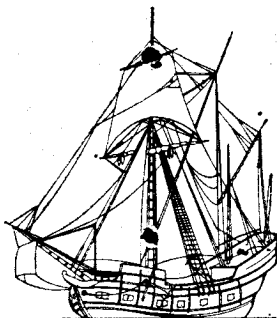
1 — foc cu croială diagonală; 2 — randă cu croială dreaptă; 3 — curbură; 4 — velă bermudiană cu croială în cruce; 5 — rotunjime

CROIALĂ 1. Operațiune de tăiere a feteilor unei vele. 2. Mod de dispunere a feteilor unei vele. **C. diagonală** C. la care feteile sînt dispuse în două direcții distincte, separate de o cusătură începînd de la colțul de mura pînă la marginea de cădere; este folosită la focuri și rande. **C. dreaptă** C. la care feteile sînt paralele cu marginile de cădere; este cea mai veche C. folosită la toate tipurile de vele. **C. în cruce** C. la care feteile sînt orizontale $\diamond$ *arg* „C. focului” Aspectul, comportarea, firea unei persoane.

CROMSTER *ist* Navă cu vele, cu un tonaj brut de 160-180 t, folosită în mările nordice în sec. XVI-XVII.

CRONOGRAF

Ceas de precizie, prevăzut cu un indicator de contare a secundelor, care poate fi oprit prin apăsarea pe un buton. Uneori C. este echipat cu două indicatoare: după oprirea primului indicator, cel de-al doilea continuă să se rotească, permițînd să se măsoare intervale mici de timp.

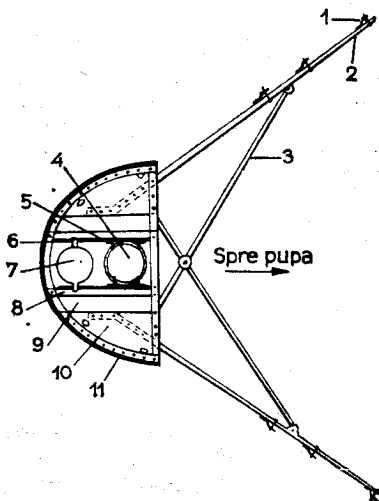
Cromster

CRONOMETRU Ceas de precizie, cu mers foarte regulat, arătînd în principiu ora meridianului Greenwich. Deoarece C. prezintă o variație — o marșă diurnă —, pentru a obține ora meridianului Greenwich, orei C. i se aplică o corecție, denumită stare absolută. Marșa diurnă trebuie să fie de maximum 6 s. C. este suspendat cardanic, are un cadran care arată timpul rămas pînă la oprire, iar secundarul efectuează două bătăi pe secundă. C. se întoarce în fiecare zi, la aceeași oră, de șapte ori și jumătate. Apărut în 1738 în Anglia, C. a permis calcularea longitudinului pe mare; *sin* C. de marină. C. moderne cu cuarț au o precizie mai mare. C. cu cea mai mică marșă diurnă se numește C. etalon.

CRUCE 1. Încurcare a lanțurilor de ancoră, după ce nava a girat cu 180°. 2. *v* brațare. 3. Piesă din lemn la capătul unui șcöndru de acostare pentru a se fixa mai bine în mal. 4. Piesă din lemn suspendată cu o cheiță cu țîșină, pe care se așază un tambur de sîrmă pentru desfășurare.

CRUCEA SUDULUI *v* Crux.

CRUCETĂ Piesă compusă din furci (bare longitudinale), traverse și antenele crucetei, cu urechi pentru pataratine, care face legătura între arborele gabier și arboret. Servește și

Crucetă (vedere de sus):

1 — urechile antenei; 2 — antenă; 3 — întăriturile antenei; 4 — gaura arborelui gabier; 5 — cercul crucetei; 6 — cheia arboretului; 7 — arboret; 8 — furcă; 9 — gaură de piscă; 10 — podeaua crucetei; 11 — ramă (arc)

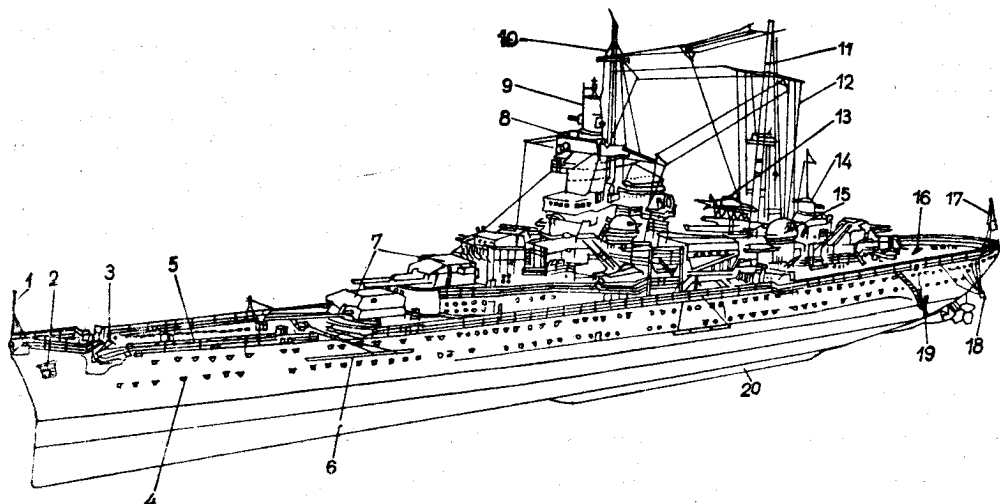
pentru a da deschidere sarturilor arboretului. **CRUCIERĂ** *mil* Acțiune de luptă dusă în mod sistematic, timp îndelungat și la mari distanțe de bazele proprii, pe căile de comunicații maritime inamice, cu nave de suprafață și submarine pentru căutarea și distrugerea navelor și convoaielor inamice.

CRUCIȘĂTOR 1. mil Navă militară rapidă, armată cu rachete și tunuri de calibru mijlociu, care poate îndeplini următoarele misiuni principale: atacul navelor de luptă și convoaielor inamicului, precum și al obiectivelor importante de pe litoralul acestuia, asigurarea convoaielor proprii, sprijinul atacului distrugătoarelor, submarinelor și vedetelor torpiloare etc. Caracteristici: **C. greu** — Depl. = 15 000 t; rachete tip navă-navă și navă-aer, opt tunuri de 130 mm, 50 de tunuri de 40-76 mm; cuirasă de 100-228 mm; V = 31 — 34 Nd.C. **ușor** — Depl. = 6 000-12 000 t; nouă-douăsprezece tunuri de 152 mm, patru-opt tunuri universale de 100-127 mm, artilerie antiaeriană, rachete tip navă-navă și navă-aer; V = 32 Nd. Unele C. pot fi echipate, de asemenea, cu două-patru tuburi lanstorpilor,

cu mine și cu elicoptere antisubmarine. 2. Pe vremea marinei cu vele, fregată sau corvetă care încrușișă. 3. Ambarcațiune de salvare de la uscat, suficient de mare pentru a avea la pupa, pe o cale de lansare (plan înclinat), o ambarcațiune de salvare cu motor. 4. Iaht cu vele sau motor pentru croaziere lungi; *sin (impropriu)* cruiser.

CRUCIȘĂTOR ANTIAERIAN mil În cel de-al doilea război mondial, crucișător dotat cu armament antiaerian automat, instalații complexe de radiolocație etc. Era destinat apărării antiaeriene a convoaielor și a grupărilor navale importante.

CRUCIȘĂTOR AUXILIAR mil Navă comercială rapidă, armată cu piese de artilerie și destinată executării unor misiuni de cercetare, siguranță, escortă, blocadă etc.

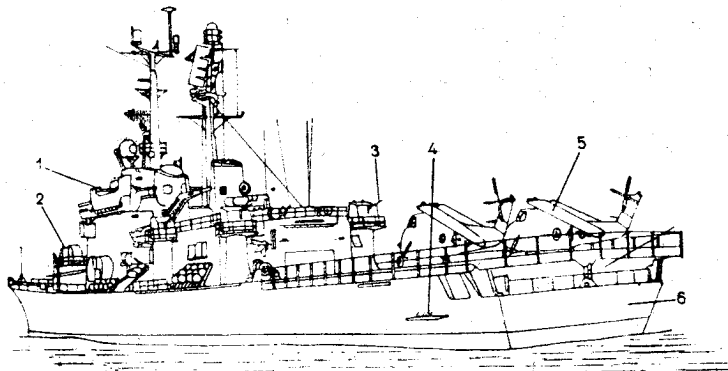

Crucișător greu:

1 — baston de geac; 2 — stema navei; 3 — ancoră; 4 — iublouri; 5 — plajă prova; 6 — tangon descrușișat; 7 — turele de artilerie de 203 mm; 8 — gabie; 9 — comandă de artilerie; 10 — arbore trinchet; 11 — arbore mare; 12 — saule de semnale; 13 — hidroavion; 14 — post secundar de comandă; 15 — post de comandă al artileriei AA; 16 — plajă pupa; 17 — baston de pavilion; 18 — apărătoare elice; 19 — scară; 20 — chilă de ruli

Crucișător portrachete și port-elicoptere:

1 — comandă; 2 — aruncător de rachete; 3 — tun AA; 4 — apărătoarea elicei; 5 — elicopter; 6 — tablou

CRUCIȘĂTOR CORSAR *ist* În perioada 1890-1900, crucișător ușor, cu viteză mare și protecție redusă, destinat atacării comerțului inamic.

CRUCIȘĂTOR CUIRASAT *ist, mil* Navă de luptă intermediară între crucișător și nava de linie, înlocuită în curând cu crucișătorul de bătaie. În timpul primului război mondial au acționat totuși și C.C., construite pînă la apariția crucișătorului de bătaie.

CRUCIȘĂTOR DE BĂTĂLIE *mil* Navă de luptă cu armament și deplasament egal sau aproape egal cu cele ale navei de linie, cu cuirasă mai slabă, dar cu viteză mai mare decît aceasta. A fost întrebuițată în primul și în cel de-al doilea război mondial; astăzi nu se mai află în dotarea flotelor.

CRUCIȘĂTOR SUBMARIN *v „Surcouf”.*

CRUPIAT *inv „A face C.”* A pleca cu șpring pe ancoră.

CRUX Constelație din emisfera sudică (crucea Sudului) cu stelele nautice Acrux și Gacrux.

CUADRATURĂ *v* configurație.

CUARTERDEC 1. Suprastructură în treaptă la pupa. 2. Puntea din pupa arborelui artimon. 3. *ist* Puntea castelului pupa în prova dunetei; *v fig* navă de 74.

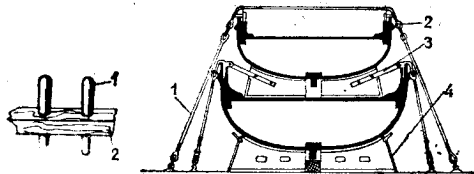
CUFĂR DE MARE Lădiță de marinar. Pe vremea navelor cu vele C.d.M. era ornamentat cu împletituri.

CUGLE, table Table de azimut (1937) pentru latitudini de 0°-65° și declinații de 0°-23°.

CUI *v* bintă.

CUI DE DOBLAJ Cui din aliaj de cositor și cupru, utilizat pentru fixarea dublajului de aramă pe corpul navelor din lemn.

CUI DE STRAPAZAN Cui cilindric din metal sau lemn, înfipt în copastia unei bărci, pe care se reazemă rama. La bărcile de salvare, rama se află între două cuie de strapazan. La lotci, rama este ținută de strapazan (o brățară mică de piele) sau cu ajutorul unui zbir de strapazan, care o leagă de un singur C.d.S.; *sin* ujbă.

Cui de strapazan:

1 — cui de strapazan; 2 — copastie

Cuib:

1 — boț de amarare; 2 — legătură; 3 — cavalet mobil; 4 — cavalet pe punte

CUIB Cîteva bărci așezate una în alta la bordul unei nave.

CUIBĂRI (*despre bărci*) A așeza bărcile pe punte una în alta; *v fig* navă de 74.

CUIBUL CORBULUI 1. Pe baleniere, butoi ridicat deasupra crucetei în care stă veghea pentru descoperirea balenelor. 2. *mil* Cutie

metalică cilindrică cu ferestre spre prova, ridicată pe catarg pentru veghe. Așezată uneori la gabie, a preluat impropriu denumirea acesteia.

CUIRASAT *sin* navă de linie cuirasată; *sin, inv* chiurasat. **C. de buzunar** Denumire dată, în literatura dintre cele două războaie mondiale, navelor germane din clasa „Deutschland”, cu armament de navă de linie (șase tunuri de 280 mm) și Depl. Washington de 10 000 t (în realitate, de circa 14 000 t). **C. pază coastă** Navă de luptă cu armament greu, dar cu viteză și deplasament reduse, destinată apărării coastelor în perioada anilor 1890-1900.

CUIRASĂ Înveliș din oțel aliat cu crom, nichel, vanadiu, atingînd o grosime de peste 460 mm, destinat protejării bordajului și punții navelor mari împotriva proiectilelor sau bombelor de avion; *sin, inv* chiurasă.

CULMINAȚIE Trecerea unui astru la meridian. La aștrii circumpolari este vizibilă atît C. inferioară, cit și C. superioară.

CULOAR Spațiu pe punte între o suprastructură și parapet sau balustradă; *v fig* navă de 74.

CULORI *sin* pavilion național. ◇ „A-și arăta culorile” a) A ridica pavilionul (în mare); b) *arg* A-și da arama pe față.

CULVERINĂ *ist* Tun ce utilizează o ghiulea de circa 8 kg (sec. XVI-XVII).

CUM AI CÎRMA? Întrebare adresată timonierului, la care acesta răspunde, după caz: „C. la zero”, „C. este banda dreapta/stînga” etc.

CUNINGHAM, gabier *v* gabier cu rulou.

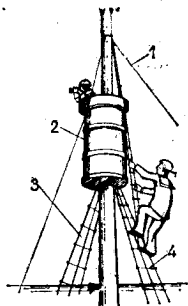
CUPĂ *v* dragă.

CUPLARE *fl* Legarea a două sau mai multor șleperi (șalande etc.) cu ajutorul parîmelor (sirmelor) de cuplare pentru formarea danelor convoiului. După bordul în care se dau remorcile, distingem C. la **babord/tribord**, iar după lungimea remorcilor, C. lungă/scurtă. C. în **cruce** C. ce se realizează cu două remorci încrucișate; *v fig* convoi.

CUPLU 1. Pereche de coaste. C. aflat la lățimea maximă a navei se numește C. maestru. 2. Locul unei secțiuni teoretice prin corpul navei.

CUPLU DE EVOLUȚIE Cuplu de forțe care tinde să întoarcă nava datorită rezistenței cirmei.

CUPLU DE REDRESARE Cuplu de forțe care tinde să aducă nava bandată în poziție verticală (navă dreaptă). Se compune din forța datorită greutateii aplicate în centrul de greutate al navei și forța arhimedică (de plutire) aplicată în centrul de carenă.

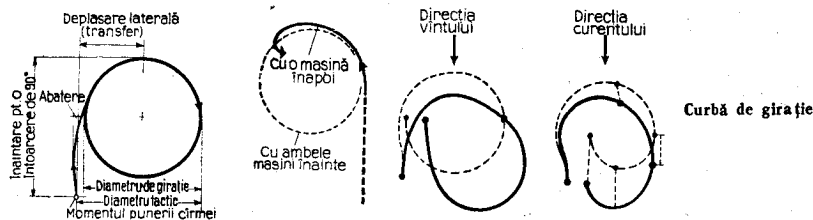
Cuibul corbului:
1 — strai; 2 — cuibul corbului; 3 — sart; 4 — grija

CURAT 1. (*despre lanț*) Neîncurcat. **2.** (*despre un drum, cap sau relevment*) Exact, de ex., „Nord curat”.

CURĂȚIREA TANCURILOR Operațiune ce se execută pe petroliere pentru îndepărtarea din tancurile de marfă a reziduurilor caricului precedent, după o prealabilă degazare cu apă sărată fierbinte (uneori se adaugă și detergenți).

CURĂȚITOR DE GEAM Perie rotativă ce servește la curățirea geamului din comandă. Se montează, de regulă, la tribord — bordul în care se evită alte nave; *sin* geam clar.

CURBA CÎNELUI *mil* Curba descrisă de o navă care dă goană altei nave, menținând-o tot timpul în prova. C.C. este folosită de navele antisubmarine și de vedete pentru a da goană poziției de lansare.

CURBA DEVIATIILOR Curbă trasată într-un sistem de coordonate — de regulă cartezien, iar uneori polare — reprezentînd variația deviației compasului magnetic.

CURBĂ BUTACOV *v* Butacov.

CURBĂ DE GIRAȚIE Curbă descrisă de centrul de greutate al navei la întoarcere. La punerea cîrmei, nava întoarce puțin în bordul opus acesteia (abatere), după care descrie o curbă în bordul în care s-a pus cîrma. Distanța parcursă în sensul vechiului drum poartă denumirea de *inaintare*, iar cea parcursă pe normala la vechiul drum, deplasare laterală sau *transfer*. Diametrul C.d.G. la o schimbare de drum de 180° se numește diametru tactic și indică spațiul necesar acestei întoarceri. C.d.G. devine circulară după o întoarcere de 180°, iar diametrul acestei porțiuni se numește diametru de girație sau final și are importanță mai mică, deoarece o întoarcere mai mare de 180° este extrem de rară.

CURBĂ DE REMORCĂ *sin* coarbă.

CURBĂ WILLIAMSON *v* Williamson.

CURENT Parima unui palanc.

CURENT DE ALBIE Curent provocat de valurile din ambele părți ale curentului de spîrtură și care, neîntîrziate de apa de revenire, urcă pe plajă mai mult și mai repede decît celelalte valuri. C.d.A. se deplasează de-alungul albiei pînă într-un punct slab, în care dau naștere curenturilor de spîrtură.

CURENT DE PLAJĂ Curent produs de valurile care izbesc plaja sub un unghi ascuțit, fiind, de regulă, paralel cu malul și mai aproape de

acesta în comparație cu linia de brîzanți. C.d.P. sporesc pericolul căderii între valuri a ambarcațiunilor care trec prin brîzanți pentru a aborda plaja.

CURENT DE SPĂRTURĂ Curent format de apa de revenire a valurilor ce au lovit plaja și care se acumulează uneori în anumite puncte, unde sparg linia de brîzanți; la acest tip de curenți se deosebesc gitul, relativ drept, și capul, lărgit și slăbit ca intensitate. C.d.S. au un efect de întîrziere asupra valurilor care vin spre plajă.

CURENT LONGITUDINAL Element al osaturii punții, paralel cu axul navei (*a nu se confunda cu stringherul*).

CURENT MARIN Mișcare de translație a maselor de apă marină. Curenții contribuie la

circulația apei în natură, la modificarea liniei malurilor, la deplasarea ghețurilor, la schimbarea cliimei etc. După geneză, se disting următoarele feluri de curenți: **C. de vînt** C. formați de vînturile de lungă durată; *sin* C. de derivă; **C. de gradient** C. formați ca urmare a diferenței de densitate și de presiune a apei; circulă în plan vertical, prezentînd o importanță deosebită pentru dezvoltarea faunei și florei din adîncime, pe care o alimentează cu oxigen; *sin* **C. verticali**; **C. de compensare** C. formați ca urmare a înclinării nivelului oceanelor, pe care forța gravitațională tinde să o echilibreze; **C. de maree**, care pot fi: **C. de maree joasă** (eb) și **C. de maree înaltă** (flut). După durata de acțiune, distingem: **C. permanenți** C. ale căror direcții și viteze sînt constante; **C. peridici** *sin* **C. de maree**; **C. sezonieri** C. a căror durată este limitată. După stratul de apă în care acționează, există: **C. de suprafață** C. formați în special sub acțiunea vînturilor permanente și sezoniere, adevărate fluvii curgătoare pe oceane, cu o adîncime de peste 3 m, care determină deriva navei; **C. submarini** C. ce se formează în straturile inferioare ale mării (oceanului) și care se deplasează de obicei în direcție opusă celei a C. de suprafață (de ex., în strimtori); *sin* **C. de adîncime**, **C. intermediari**; **C. de fund** C. ale căror mase de apă se deplasează în apropierea fundului oceanelor, fiind determinați de densitatea și de temperatura apei; *sin* **C. termohalini**. După structura fizico-chimică, distingem: **C. calzi** C. cu apă mai caldă decît cea a mediului înconjurător, care se deplasează de

obicei de la latitudini mici la cele mari; **C. reci** C. cu apă mai rece decît cea a mediului înconjurător, care circulă de la latitudinile mari la cele mici; **C. de apă sărată** C. cu salinitate mai mare decît cea a stratului de apă prin care trec; **C. de apă salmastră** C. ce se formează la vărsarea marilor fluvii. Direcția tuturor C. este influențată în primul rînd de direcția vînturilor, de efectul Coriolis care îi face să se abată spre dreapta în emisfera nordică și spre stînga în emisfera sudică, de configurația uscatului pe care îl întîlnesc, de relieful fundului etc. În unele zone există **sisteme de C. marini**. Astfel, în zona ecuatorială alizeele formează, în Oc. Atlantic și Pacific, C. ecuatoriali care execută o mișcare circulară: inițial se îndreaptă spre West, fiind ulterior deviați de continente de-a lungul meridianelor globului pămîntesc. Apoi, datorită vînturilor de West și rotației Pămîntului, își schimbă direcția, deplasîndu-se de la West spre Est. De o parte și alta a ecuatorului se formează C. cu circuite mai mici, denumiți **C. de compensație**, contraecuatoriali; *v* harta curenților marini.

CURENT TRAVERSIER 1. Curent maria perpendicular sau aproape perpendicular pe intrarea într-un port sau canal. 2. *fl* Curent ce se deplasează de la un mal la altul al unui fluviu.

CURENTOMETRU Aparat pentru măsurarea direcției și vitezei curenților marini.

CURMĂTURA DUNETEI/TEUGII Extremitatea dinspre centrul mării a dunetei/teugii.

CURSĂ 1. *MC* Voiaj, călătorie, ca în expr. „A fi în C.” 2. *mil* Distanța parcursă de o torpilă cu o anumită viteză. O torpilă poate avea una-trei C. care se reglează înaintea lansării, în funcție de distanța pînă la țintă. Mărimea unei C. este invers proporțională cu viteza torpilei. 3. *ist* Operația de atacare a comerțului maritim al inamicului cu nave armate de particulari. C. a fost practică intens pe timpul navelor cu vele, fiind interzisă prin Declarația de la Paris (1854).

CURSĂ LUNGĂ *MC* Voiaj efectuat pe distanțe mari, pe rute maritime care leagă între ele două sau mai multe continente.

CURSIER Tun principal al unei galere, instalat în prova, pentru a trage în ax.

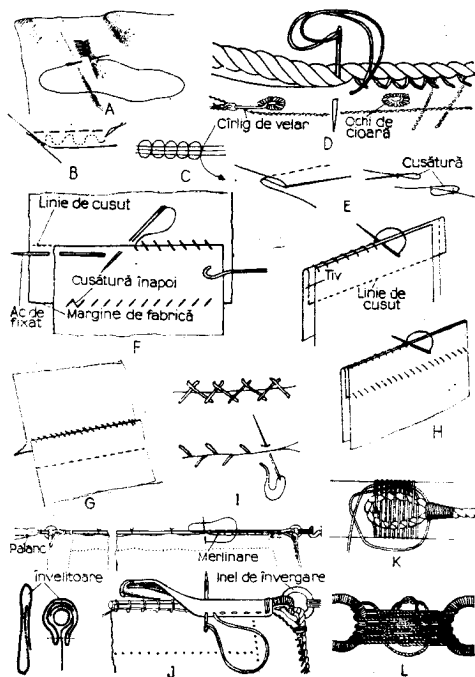
CURSOARE *fl* Curentul principal al apei.

CURTE DE PRIZE Tribunal care judecă și, eventual, validează prizele făcute în timp de război.

CURTIER MARITIM *sin* agent de vapoare.

CUSĂTURĂ 1. Îmbinare etanșată prin călăfătire între două scinduri ale bordajului din lemn, formînd harmuzul; *v* harmuz. 2. Îmbinare prin sudură sau nituire a două table din bordaj. 3. Lucrare de velărie: **C. de boțman** C. utilizată pentru reparații; **C. înaintea acului** C. executată între două cusături ale unei vele; **C. de cismar** C. folosită de obicei pe apărători sau căptușeli de piele; **C. de grandee** C. utilizată pentru coaserea grandeelor; **C. falsă** C. care

constă în indoirea pinzei de vele, fără a o tăia, după care se execută două cusături la colțuri; **C. lată** C. executată pe cele două linii de cusut; **C. rotundă** C. care poate fi simplă sau dublă; **C. în zigzag** (*v* fig). 4. Legătură între două ochiuri ale unor parime sau între un ochi și un școndru. Distingem: **C. simple** și **C. portugheze** *v* fig (*a nu se confundă cu legătura portugheză*). **C. de trandafir** C. executată între două ochiuri care cuprind un școndru. Există două variante, după cum capetele parimei sînt trecute în spirală în același sens sau în sens contrar. Se utilizează și pentru prinderea unui ochi pe un școndru sau a țapăpiei pe vergă. 5. Legătură unei guri de rechin (a unei tenzi sau între două tenzi). 6. Îmbinarea a două scinduri ale bordajului unei ambarcațiuni, acoperită cu o șipcă.

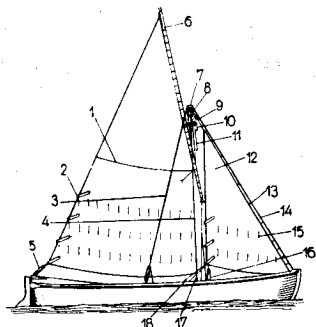
Cusături:

A — de boțman; B — înaintea acului; C — de cismar; D — de grandee; E — falsă; F — lată; G — rotundă simplă; H — rotundă dublă; I — în zigzag; J — de învelitoare; K — simplă; L — portugheză

CUȘETĂ Pat în cabină. Sub C. se află sertare, iar la margine, o scindură de ruluiu, pentru a împiedica alunecarea din aceasta pe timpul balansului.

CUTER 1. Barcă cu zece-douăsprezece rame. 2. Ambarcațiune sportivă din lemn, cu vele, cu un arbore purtînd o velă mare (aurică) și un

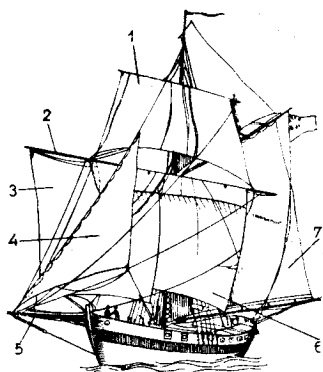
foc sau doi arbori cu vele aurice și un foc.
3. *1st* Navă de luptă sau de cabotaj, cu un singur arbore cu o velă mare, gabier, zburător, randă

Cuter modern:

1 — stringător; 2 — ochi de terțarolă;
3 — patarea; 4 — sart; 5 — școta velei mari; 6 — vergă la treime; 7 — măr;
8 — rai; 9 — rocarniță; 10 — fungia focului; 11 — fungia velei mari; 12 — foc;
13 — canistrelă; 14 — strai; 15 — sacchet de terțarolă; 16 — palanc de fungia; 17 — mura velei mari; 18 — școta focului

și focuri. Era armată cu câteva tunuri, fiind utilizată în mările înguste pentru paza coastelor, executarea cercetării și a unor acțiuni secundare. Era folosită, de asemenea, de corsari.
4. Navă cu un Depl. pină la 2 000 t, folosită

Cuter (la începutul sec. XIX):

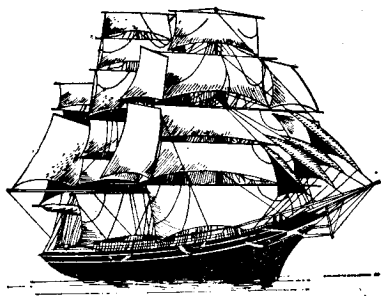
1 — gabier; 2 — verfafor; 3 — aripă;
4 — foc; 5 — bompres; 6 — velă mare;
7 — randă

pentru paza coastelor. 5. Navă mică de pescuit construită din lemn, cu vele sau mașini, ușoară și manevrabilă.

CUTIA COMPASULUI v compas.

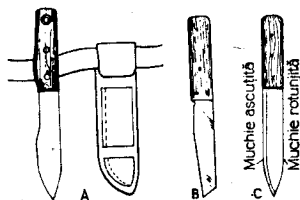
CUTIA DERIVORULUI Locaș aflat pe chila ambarcațiunilor cu vele, în care intră derivorul.

„**CUTTY SARK**“ *1st* Cliper de 1 963 t (1872), celebru prin traversadele sale record între Londra și Sydney (71 zile). A fost renovat în 1954 și transformat în navă-muzeu la Greenwich.

Cutty Sark

CUȚIT C. de barcă de salvare C. plutitor, prevăzut cu un dispozitiv pentru deschiderea conservelor și legat de barcă cu o saulă. C. de gabier C. purtat de gabier și asigurat cu un șnur alb în jurul gîtului. C. de marinar C. folosit de marinari pentru efectuarea lucrărilor

Cuțite:

A — de marinar; B — de matisor;
C — de velar

de matelotaj. Pe vremea navelor cu vele C. nu trebuia să aibă virful ascuțit pentru a nu servi ca armă. Astăzi C. se poartă la centură, fiind asigurat cu o saulă; are, de regulă, forma unui briceag mare, cu lamă pentru tăiat și cavilă de matisor, dar se poartă și sub formă de C. mare la centură. C. de matisor C. folosit de matisorii profesioniști, avind de obicei o lamă dreptunghiulară. C. de scafandru C. cu două tăişuri, înșurubat într-o teacă cilindrică, goală în interior, sau prevăzut cu miner de plută pentru a nu cădea pe fundul mării. Scafandrii de luptă folosesc și C. amagnetice pentru a nu da loc la accidente în timpul lucrului la dezactivarea minelor magnetice. C. de velar C. cu o muchie rotunjită și una ascuțită, folosit la tăierea și netezirea velor. Cu ajutorul C.d.V. se taie fetele drept (perpendicular pe margine), tăieturile oblice executindu-se cu foarfecele. **CYGNUS** Constelație avind steaua nautică Deneb (Lebăda).